Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sermones dominicales - Cod. Aug. pap. 94

[Reichenau], [15. Jahrh.]

urn:nbn:de:bsz:31-89843

Visual Library

94

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Aug. 94

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

In principio deus creavit celum et terram ...
Schriber [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

Aug 94

G. B. HOFBIBLIOTHEK KARLSRUHE

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Homo quidam erat dives et induebatur purpura et bysso Luce 16.
Luce 16. Sepe dominus illud quod docebat verbo per modum confirmavit
exemplo. Supius quidem ab appetitu divitiarum homines revocaverat
et ad faciendum elemosinas induxerat Pharisei autem qui erant avari
eum deridebant. Ideo ipsius exemplum ponit eos duplex ubi verificatur quod dicitur
Matthei 7. Quod lata est via que ducit ad perditionem et arta est via que
ducit ad vitam. Dives quidem venit per viam latam et in perditione invenitur
Lazarus per viam artam et in vita invenitur. Secundum Augustinum status hominis
tripliciter consideratur scilicet in vita in morte et post mortem. Autem igitur
ad istum triplicem statum describuntur hic dives et pauper. Primo enim ostendit
quod status divitis in vita fuit valde gloriosus quia fuit in magnis di-
vitiis deliciis et honoribus. Primo igitur fuit in magnis divitiis. Esse
autem divitem non est culpabile. Deus enim divites et potentes non abi-
cit cum ipse sit dives et potens ut dicitur Job 36. Et multi sancti divites
fuerunt qui deo placuerunt sicut Abraham et ceteri patriarche.
Sed notandum quod circa divitias quattuor modis culpa inde potest aut a-
vare retinendo aut indebite expendendo aut nimis ardenter
amando aut iniuste acquirendo. Et quantum ad istos quattuor modos quattuor di-
vites reprehensibiles in evangelio invenimus et satis [illegible] primus iste di-
ves reprehensibilis fuisse videtur. Primo dives fuit qui avare re-
tinebat ille scilicet qui dixit Luce 12. Anima mea habes multa bona posita
in annos plurimos. Iste talis erat dives qui avare sibi omnia retinebat
et nichil mendico communicare volebat. Legitur quod dum Alexander per quandam
silvam pergeret et ipse cum suo exercitu fere siti deficeret quidam pro
magno munere cyphum aque sibi dedit quem ipse in terram effundi manda-
vit. Noluit enim solus bibere postquam suis militibus non potuit communi-
care. Econtra dicit avarus Eccl. 11. Inveni requiem michi et nunc mandu-
cabo de bonis meis solus. Secundus dives fuit qui vane expendebat
filius scilicet prodigus qui accepta scilicet substantia vivendo luxuriose consumpsit ut
habetur Luce 15. Talis fuit iste dives qui expendebat in vestibus
curiosis et epulis delicatis. Et tamen sicut dicit Crisostomus deus dispensa-
tores divitiarum suarum nos esse voluit non dominos propter quod patet quod divitie
non sunt nostre proprie sed nobis accomodate et ideo non debemus eas exponere

aliam voluptate et ad fraterna unitate . Ad cum no sint nre sicut pz in
morte . Si cum carnis duos homines sequitur nuius sit ignorat sed cum alim
viue separant carnis dum sui sequitur . quasi due persone sunt homo
et mundus et cuius divitie sint hominis aut mundi no videt . sed in morte
divitie no remanent in mundo et homo nudus reredit de mundo ¶
Quartus dives fuit ille qui nimis diligebat divitias ille pz cui dixit
dominus . Luce 18 . Omnia que habes vende et da pauperibus etc . et sequitur
Hys auditis contristatus est quia dives erat valde . Talis iste di
ves fuit qui divitias nimis amavit Contra tales dicit . 1 Thy 6 . Qui
volunt divites fieri incidunt in temptationem et laqueum dyaboli et
desideria multa et inutilia et nociva que mergunt homines in interitum . et io
nos potius eas mergere debemus . sicut refert Jero Desperate thelemo
philo . qui collecto magno auri pondere in mare proiecit dicens Abite
male cupiditates in profundum ego vos mergam ne ipse mergar a vobis
¶ Quintus dives fuit qui iniuste acquirebat iste fuit villicus iniquitatis
qui de bonis domini sui ditatus fuit ut habetur Luce 16 . Contra
~~ditatus fuit ut habetur~~ tales dicit Aug . Res qua rapis mancipia
est cui rapis rapis tenes alienum teneris a dyabolo . Secundo dicit Osee 7 .
Factus est effraym quasi columba seducta no habens cor . Columba seducta
quia cum avarus granum aliene fiber vult rapere a laqueo dyaboli rapitur
et tunc no habens cor quia avarus no habet cor in corpore sed in archa .
Sexto iste dives fuit in magnis honoribus quia induebat purpura ad
ornatum et bysso ad delectationem no debemus in hoc devenientes glari
respiciendo ad principium sui . ad medium sui et ad finem sui ¶ Primum enim
fuit in vestitu quia homo ante primum nudus erat non veste indigebat quia
indutus erat innocentie decore videmus enim quod sol no indiget ve
stimento quia indutus est suo splendore . Ps . Amictus lumine sicut vesti
mento . Item lilium quia indutum est suo candore Mt . 6 . Considerate
lilia agri etc . et sequitur nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum
ex istis . Item ager quia indutus est suo virore . Luce 12 . Si ergo fenum
quod hodie est et cras in clibanum mittitur deus sic vestit etc . Homo no
indigebat ante primum vestimento supponendo quia creatus fuit integra

ipse instar solis indutus erat luce gratie instar lilii candore innocentie in-
star agri virore virtutum sed perdita innocentia advenit ira dei et tunc
deus sibi vestes pelliceas fecit. Homo quidem postmodum fuit vulneratus
expoliatus et insuper despectus et ideo tanquam vulnerato ligaturam adhibuit
tanquam expoliato velamen apposuit et tanquam furi cauterium impressit
Tale est igitur de pulchritudine vestium gloriari quale esset si aliquis vulneratus
gloriaretur de eo quod habet ligamen serici vel expoliatus de eo quod habet velamen
deauratum vel fur de eo quod habet pulchrum cauterium. Secundo qui gloriatur
de veste similis est furi qui de cauterio gloriatur. Tertio non debet homo gloriari de
vestibus respiciendo ad substantiam sui. Homo quidem est tanquam pomum cuius
tria sunt scilicet cortex exterior substantia media et granum. Per corticem exte-
riorem intelligitur habitus exterior. Sicut enim cortex pomi est alba et
rubea. Sic homo in diversis coloribus vestium gloriatur et delectatur. Per substantiam
pomi intelligitur ipsum corpus per granum interius intelligitur anima. Unde etiam
vulgariter ipsum granum anima pomi vocatur. Stultus esset autem ille qui totum
pomum alteri daret et sibi corticem retineret. Tales sunt vane gloriosi
qui dant dyabolo corpus et animam et sibi tantum retinent vestimentorum vanam gloriam
Sed aliquando accidit quod homo pomum excorians corticem proicit substantiam comedit
et granum dispergit. Sic etiam quando homo superbus moritur vestibus denudatur
caro autem vermibus comeditur et anima per diversas penas dispergitur. Quarto non
debet homo in vestibus gloriari respiciendo ad finem sui. Qui enim induc-
batur vestimentis purpureis cito induetur sacco vilissimo. Job 16. Saccum
consui super cutem meam. Qui induebatur molli bissino cito induetur a
sacco cilicio. Psalmus. Posui vestimentum meum cilicium. Qui capucia tunicarum suarum
ornabat fixis hinc inde margaritis cito decorabitur vermibus infini-
tis. Job 30. Qui me comedunt scilicet vermes non dormiunt. In multitudine
eorum consumitur vestimentum meum id est corpus meum et quasi capucio tunice
succinxerunt me. Tercio iste dives fuit in magnis deliciis quod notatur
cum dicitur epulabatur cotidie splendide. Circa convivia sunt cauta.
ideo dicitur epulabatur. Epule enim ab opulentia sunt dicte et talia convivia
ducunt ad inopiam. Proverbiorum 21. Qui diligit epulas in egestate erit. Sunt
continua ideo dicitur cotidie. Et ita per hoc fiunt crapula. Proverbiorum 23. Noli

ee in quinque pitorum et potator ut sunt nimis delicata. ideo dicitur splendide
et talia generant luxuriam Gregorius Celebrari quiuia sine culpa uix potest
pene enim semper epulas comitatur uoluptas. Nam dum corpus in refectio
nis delectatione resoluitur cor adinane gaudium relaxatur. Status autem
pauperis fuit status diuitis omnino contrarius. Ille enim fuit in diuiciarum u
bertate. hic in extrema paupertate. ille purpura et bysso amictus. iste
ulceribus circumdatus. ille habundabat deliciis. iste indigebat micis et
extra hiis patiebatur graue temptationem cordis. Ista enim tria pauper pa
tiebatur scilicet extrema paupertate ulcerosa infirmitate et graue temptatio
ne. et in quolibet istorum ad penam sibi sufficiebat. Aut paupertas sine infirmi
tate. Aut infirmitas sine paupertate. Aut grauis temptatio sine utroque. ista tan
tangit Gregorius Dites Ancius putemus fratres karissimi tunc in corde pauperis in
multis temptationis fuit qui certe potuit ad penam sufficere paupertas uel egritudo
si ut probaretur amplius simul habuit et paupertas et egritudo tabefecerit idem
Ancius. habuit egenum et wlneribus obsessum temptationibus credimus insuper co
gitatione tolerasse. cum ipse egeret pane et non haberet etiam salute
atque ante se diuitem cerneret salute et delicias habere cum uoluptate.
Lazarus enim erat aurum dei margarita dei et stella dei Ut igitur proba
retur positum est istud aurum in camino paupertatis et non potuit corrum
pi. posita est ista margarita in sterquilinio ulcerose infirmitatis et
non poterat infici. posita est ista stella in nebula temptationis et non
potuit obscurari. Sed modo extractum est istud aurum de camino et positum
est in celesti throno. leuata est margarita de sterquilinio et posita est in
regis ornamento purgata est stella ab omni nebula et data est nobis in ex
emplo. posito statu utriusque in uita. ponitur status utriusque in morte. uterque est mortuus
et raptus. sed differenter. Diues quidem est mortuus triplici morte scilicet mor
te culpe dum esset in mundo qua separatur anima a deo. morte nature qua separatur anima
a corpore. que est morte gehenne qua separatur anima a uisione dei et bonorum
consortio. Lazarus autem mortuus est unica morte scilicet nature. fuit autem uiuus
et in mundo per gratiam et modo uiuit coram deo per gloriam. Uterque etiam fuit de hoc
mundo raptus sed differenter. Nam Lazarus in sinum Abrahe ab angelis est portatus
Ista autem portatio ab angelis significat sibi pertinebat in tutamentum custodie. Ps. Angelis
suis deus mandauit de te. ut in signum reuerencie sicut enim in manibus por-

timent quod inmicant. Item per manibus portabitur te ut et insignum letitie. Crisos.
Sufficiebat ad portandum pauperem unus angelus sed propterea plures venerunt ut
in signum letitie facerent. Dives autem tamquam dyabolus protheanus ad cymiterium
infernale a demonibus est deductus et ibi est sepultus de qua sepultura
dicitur Jer. 22. Sepultura asini sepelietur. Sepultura asini talis est quia
excoriatur et pellis domino possidetur carnes avibus lacerantur ossa plu
viis et grandinibus relinquuntur. Sic quando aliquis dives iniquus moritur
parentes possident substantiam terrenam vermes lacerant carnem suam sup
plicia infernalia lacerant animam suam que numquam ossis habent quod consumi
numquam poterunt. Ecc. 10. Cum morietur homo hereditabit serpentes scilicet infer
nales quantum ad animam et bestias id est parentes vastantes terrena subiam be
stia enim quasi vastia dicitur et vermes corrodentes carnem propriam. Tercio viden
dum est de statu utriusque post mortem qui valde est dissimilis quia dives
est in tormentis et pauper in loco quietis unde dicitur Elevans autem dives
oculos suos cum esset in tormentis ut dicitur autem tormentum quo torrens mente
torquebatur autem dives de gloria lazari quam videbat et de sua pena
quam senciebat et de impossibilitate remedii per quo desperabat. Ps. Peccator
videbit et irascetur quo ad primum dentibus suis fremet et tabescet quo
ad secundum desiderium peccatorum peribit quo ad tercium. Pauper autem erat in loco quietis
scilicet in sinu abrahe dicitur autem sinus abrahe locus superior inferni habens
aliquantum lucis. Et dicitur sinus propter quietem et tranquillitatem sicut sinum ma
ris divinus loci amenitatis et requiescentibus quieti et dicitur a sinu sinus quia
amenitas sunt esse quietus vel quia sinum esse tuti in tranquillitate a tempe
state. abrahe autem sinus dicitur eo quod abraham fuit prima via credendi et
primus aperte predicavit fidem unius dei. Secundo sermo 29

Sermo

Homo quidam erat dives etc. Verificatum est in istis duobus quod dicitur
Prov. 22. Dives et pauper obviaverunt sibi et utriusque operator est
dominus. Cum dives egrediens et regrediens pauperem in ianua
inveniebat et pauper divitem egredientem et regredientem sepe videbat
quodammodo sibi obviabat. Et deinde est dominus mira iudicia operatus quia dives
ad extremam venit inopiam et pauper ad omnium bonorum habundantiam descendens
autem dominus ipsius divitis vita mox adimpit eius pena ut omnes considerantes pe-

na no mutant uita ꝑsone q̄ describit eius uita culpabile cum dicit
Homo quidam erat diues et cetera ¶ 2o eius pena horribile cum subdit
Mortuus est autem diues et cetera ¶ Circa primum notandum quod peccatum diuitibus fuit
quadruplex scilicet auaricia. uana gloria. gula. et iniuria. ¶ Auaricia eius notatur
cum dicitur Homo quidam erat diues Non dicit autem diues quia diuicias habe-
bat sed quia auare retinebat et illicite expendebat. et ideo non nominatur
tanquam si adeo non cognosceret ideo tacet nomen qui deus noluit cogno-
scere in paupere qui dicit Matthei 25 Quia dum uni ex minimis meis non
fecistis Sicut est quod uirgines fatue quia non habuerunt oleum immo adeo
non fuerunt cognite Matthei xxv. Amen dico uobis nescio uos Dicitur autem
eciam alie tres raciones quare nomen non dicitur non posuit et non pauperis
dixit ¶ Prima est quia non est quod perdidit substanciam cum qualitate et causa ¶ Iste di-
ues perdiderat substanciam id est uerum esse gracie et glorie retinebat autem qualitate
diuiciarum et tandem incurrit casum penarum Quia in uerum esse perdidit
ideo non debet nominari nomine proprio Quia in qualitate diuiciarum retinuit
debuit a bipis diuitys nominari et ideo uocatur quidam diues Quia uero
penarum casum incurrit debuit esse denominari cum adiuncto penarum et
ideo uocatur diues in inferno sepultus et diues in tormentis positus
Lazarus uero substanciam conualuit quia habuit uerum esse gracie et per modum uerum
esse glorie Qualitate tribulacionis paciens portauit et casum mortis
corporalis incurrit. et ideo exprimitur describitur scilicet nomine proprio quod est lazarus
propter uerum esse quod habuit et mendicus propter qualitatem aduersitatis quas suscepit
et mortuus propter casum mortis quam incurrit sed mox ab angelis sublevatus
fuit ¶ 2a racio est quia nomina malorum sunt deleta de libro dei Psalmus Deleantur
de libro uite et cetera Dicitur scripta in libro dyaboli Jeremie 17 peccatum iuda scriptum est stilo
ferreo in ungue adamantino et sunt scripta in palacio inferni Ezechiel 32
Recedentes a te in terra scribentur scilicet infernali quia dereliquerunt uenam aqua-
rum uiuarum Et propter ista deus per mea pbacionis nomina malorum non cognoscit Nomina
uero bonorum cognoscit quia sunt scripta in libro uite Philippenses ultimo Quorum nomina
scripta sunt in libro uite in palacio suo Luce 10 Gaudete Quia nomina
uestra scripta sunt in celis Et in manibus suis Ysaie 49 Ecce in manibus
meis descripsi te ¶ 3a racio est quia nichil habet honestum in ore suo ponere po-

mu i mudu vl putridu vl aporris corrosu ptẽꝝ igit nõia sit imuda
q2 ponut ea iterra que plena ẽ mltiplici imudicia ps. Vocauint
nõia sua i tris suis cũ sunt ert putrida q2 sit impatoie putrido io
putrida censent pu. ii. Vo impioꝝ putrscet cũ ut ert pora hom
portinoꝝ insciencia aquibꝫ sepe laudat pu. 28. Qui derelinquit lege
laudant impiu et qui custodiut sucendent cont eu et io no eet
queniés q nõia eoꝝ talia pos xpi insiret ps. Vo memoret nõia
eoꝝ p labia mea ¶ Secundo pctm ipius diuitis fuit uana glia qua hunt
importando uestes priosas ¶ Quatuor aut modis sit ee rephensio in
uestes ¶ Pmo qn sit nimis priose Grego. Si nulla priosaꝝ uestiu culpa
no eet smo dei no tã uigilant exprimerz q diues qui bysso et
purpura induebat apud inferos torqtet Materia uestis pme fuit
multu vilis sꝫ pellis cu lana Gen. 3. fecit deus Ade et uxori sue
tunicas pelliceas .i. depellibꝫ aialiu mortuoꝝ Deinde ptensu est
ad lana pura. Deinde ad lana mltiplici colore infcaz Deinde ad
sericu dequo purpure fiut. Deinde ad auꝝ simul et sericu quo
fiut pani deaurati. Deinde ad aurifria et lapides priosos Lt'
in hystoria romanoꝝ q ille qui pmꝰ apud eos purpura e
indutꝰ afulmine pcussus interyt ¶ 2o qn ipe uestes nimis sut cu
riose Greg. Nemo existimet influxu et studio priosaꝝ uestiu
pctm deesse q2 si hꝰ pctm no eet nllo mo dns iohem deuesti
mti sui asperitate laudasset Itam q2 p sola inani glia uestimtu
priosu qrit res ipa testat q2 nemo vult i priosis uestibꝫ indui
ni abalys no possit uideri ¶ 3o qn ipa uestimta no sut statui
suo quemencia sic qn clericꝰ vult hre veste nimis stare ul uir
habitu mliebre ul eqo Soph. i. Visitabo sup oms qui indut
sut ueste pegrina Vestis pegrina ẽ q no est sm stati psone
Deut. 22. Vo induet mlier ueste virili nec uir utet ueste femina
¶ 4o qn quis hꝫ diusa mutatoria ita q atineis demolit et pꝰ
in paupibꝫ nudos relinquit Jacob 5. Agite nunc diuites etc. Et se
Vestimenta ura atineis comesta sut Bernh. Clamet nudi cla
mant famelici nobis inquiut fame et frigore misabilr labo-

rantibus quid contulerunt tot mutatoria extensa in pectoris vel plicata in man
ticis. verum est quod effundit nobis crudeliter subtrahit quod inaniter ex
pendistis ¶ 3m peccatum eius fuit gula quia epulabatur cottidie splendide
facit autem gulosus iniuriam tribus ¶ primo nature unde sicut dicit in libro de
animalibus Nulli animali tam magnum corpus habenti dedit natura tam parvum
os et collum sicut homini ut prior ad cibi et potus parcitate et temperan
tiam nos moveret Bernhardus. Iustius gutturis qui hodie tanti emitur
vix duorum optinet latitudinem digitorum ¶ 2o iniuriam facit consuetudi
humane que est ut venter qui est cunctis respirat quod maius ani
malibus non invenitur ut prior ondatur quod venit animia cibi et potus
sumptione est refrigerandus Eccl. 23. Aufer a me ventris concupiscentias Seneca
Ventri obedientes loco animalium numerem non hominum ¶ 3o iniuriam facit
ordinationi divine que est quod homo os sursum habeat ut prior significet
quod non tantum epulas corporales sed maxime celestes appetat et iste gulosus
qui circa epulas corporales totaliter se effundit et os suum versus terram
vertit bestia vocatur Ps. Comparatus est iumentis insipientibus etc. ¶
2m peccatum istius divitis fuit inmia quia mendicum nullam inmanitatem habere voluit
Augustinus de verbis domini. Inexplebilis est avaritia divitum semper rapit num
quam satiatur non patrem veretur non matrem agnoscit non fratrem obtemperat amico
fidem non servat viduam opprimit pupillum invadit Talis fuit avari
tia istius divitis qui pauperis ulcerosi noluit misereri Petrus Ra
venn. Auribus divitis obduratis nil certe vox unius clamantis Unde
dominus ad aperiendum cor eius totum corpus pauperis vulneribus aperuit ut
quot erant vulnera tot essent ora clamantia Ideo potuit autem aliqua
excusationem habere vel quod esset mitis quia tamen magis erat vel quod sibi ipsi suf
ficiebat quia erat medicus vel quod sibi ignotus quia ante ianuam positus vel
quod laborare posset quia ulceribus plenus vel quod nimis delicata petebat
quia de micis erat contentus vel quod familia sua sibi subveniebat quia ne
mo illi dabat Iste igitur dives ut ait Crisostomus Ideo est punitus quia
aliena rapuit sed quia propria non dedit et subdit Hinc igitur colligendum
est qua pena mulctandus sit qui aliena diripit si infernali dam
natione punitur qui propria non largitur Dicit autem Bernhardus Quantos hodie
lazaros videns et plus dequorum fallentibus qua deprimorum miseria

27 cogitatis. Secundo describit quibus divitis pena horribilis cum dicitur Mortuus est
autem dives etc. Quia vero scriptum est Eccl. xi. quocumque stat quis ibi et iacebit
ideo iste dives qui peccaverat peccato avaritie punitus est extrema paupertate.
Job 27. Dives cum dormierit nihil secum affert; aperiet oculos suos et nihil
inveniet; apprehendet eum quasi aqua inopia. Ubi est ad ita miser qui non possit
ad recuperare aut pretio aut mutuo aut saltem mendicando. Sed iste nihil
recuperare potuit pretio quia nullum pretium secum attulit. Ideo dicitur Dives cum dor-
mierit nihil secum affert. Nec aliquem sibi mutuantem inveniet, ideo subditur
Aperiet oculos suos et nihil inveniet qui det sibi etiam modicum aque. Ideo sub-
ditur Apprehendet eum quasi aqua inopia. Secundo peccavit peccato vane glorie vestes
varias vestiendo. Et sic peccavit varietate vestium sic punitur varietate
tormentorum. Habuit quidem duo mutatoria vestium scilicet purpuram et byssum
et in inferno habet duo mutatoria penarum de quibus dicitur Job 24. Ad calorem
nimium transiet ab aquis nivium. Dives enim qui induebatur purpura nunc in-
duitur veste ignita. Et qui induebatur vestimento candido scilicet bysso nunc
induitur vestimento nivis. Purpura enim est colore ignis et byssus colo-
re nivis. Tertio peccavit peccato gule. Sic igitur fuit profunditas in delitiis
sic in inferno profunditas est in tormentis. Ideo dicitur quod sepultus est in inferno, i.e.
secundum Glo. in profunditate penarum. Est enim infernus tamquam puteus habens su-
perficiem in qua sunt peccatores minores, habens medium in quo sunt peccatores maio-
res, habens profundum in quo sunt peccatores maximi. Ps. Non me demergat tem-
pestas aque quantum ad illos qui sunt in medio, neque absorbeat me profundum
quantum ad illos qui sunt in profundo, neque urgeat super me puteus os suum
quantum ad illos qui sunt in superficie. Nam inde numquam exibunt quia puteus ur-
get et claudit super eos os suum. Quarto peccaverat peccato in mensa ideo punitur
in edito in mensa. Jac. 2. Iudicium sine misericordia fiet illi qui non fecit misericordiam.
Dives iste non petebat situlam aque nec manum plenam aque nec digitum maio-
rem infusum aqua nec minimum et extremum, nec petebat guttam balsami sed aque
et tamen non potuit optinere. Plus quam mille anni sunt quod ibidem periit
nec adhuc optinuit nec in perpetuum obtinebit. Rogabat autem extremum digiti
Lazari modicum suffragium meriti sui et rogabat guttam aque quod re-
frigeraret linguam. Aug. Dives qui pauperi in mensa micam dare noluit
in inferno positus usque ad minima pervenit querenda. Illa gutta aque petivit qui mi-
cas panis negavit. Dominica prima sermo tertius

Sermo 3 Dominica

Mortuus aut est dives et sepultus est in inferno iuxta dictu
sapientis non quod sunt an oculos est sufficit in hiis. Verum exitus
prudentia merit si illud quod sunt erat an oculos fuissent in hiis
qui hic erant scilicet divite sic epulante et lazarus sic mendicante
potius affuissent statu divitis quam pauperis. Sed si fine et exitu
attendent statui divitis refugerent et statu pauperis affectarent
finis enim pauperis fuit ex eterna consolatio. Finis divitis eterna
miseria. Finis igitur divitis describitur in verbis premissis et seque
ntibus cum dicitur Mortuus aut est dives. Ubi describitur aut quatu
ad quadruplicem penam. Primo enim ostendit qualis sit eius pena ab
inferiori quantum ad profunditatem suppliciorum cum dicitur Et sepultus est
in inferno. Dicit enim ille qui est sepultus super et infra adversis
et sinistris terra possidet sic quilibet dampnatus super et infra
adversis et sinistris pena est in inferno aut non unum est unum
sepulchrum sed multa. Ibi enim sepulchra sunt superbi et luxuriosi
et avari de quibus dicitur Eze. 32. Ibi assur et omnis multitudo eius in
circuitu illius sepulchra eius. Ibi mosoch et omnis multitudo eius
in circuitu illius sepulchra eius qui descenderunt cum armis suis. Ibi
in circuitu illius sepulchra eius qui descenderunt cum armis suis. Ibi
helam et omnis multitudo eius per gyrum sepulchri sui qui descende
runt ad terram ultimam. Ponuntur aut hic tres demones principales
scilicet assur, mosoch et helam id est mamona, asmodeus et lucifer. Assur
aut interpretatur dives et signat mamona qui est demon super a
varos iste in inferno sepulchrum altissimum in circuitu eius sunt
avari. Mosoch interpretatur captura et signat asmodeum
sepulchrum avarorum omnium. Mosoch interpretatur captura et signat asmodeum
id est demone qui est super luxuriosos quos ipse capit et illaqueat unde
quibus laqueis dicitur 2 Thy. 2. Resipiscant a dyaboli laqueis a quo captivi
tenentur ad ipsius voluntatem. Iste in inferno sepulchrum maximum
sepulchrum omnium luxuriosorum. Helam interpretatur
et in circuitu eius sunt sepulchra omnium luxuriosorum. Helam interpretatur
supereminare et signat lucifer qui est super superbos qui se vult alijs
eminere. Iste in inferno sepulchrum altissimum et in circuitu eius
sunt sepulchra omnium superborum. Dicit aut circa mortuum fiunt tres
planctus. Unus in domo alius quando fertur extra domum. Tercius quando portatur
ad tumulum. Dicit ipsi tres demones supradicti super avaros luxuriosos
et superbos faciunt tres magnos non planctus sed plausus. Primum quando avarus ...

dum adhuc est in domo id est in corpore proprio ad prandium induunt / 2m qui animam
peccatoris extra corpus suum quasi extra domum exire faciunt / 3m qui ipsam
animam ad sepulturam infernalem deducunt ¶ Secundo describitur eius pena
qualis est a parte exteriori quantum ad visionem bonorum unde dicitur vidit abraham
et lazarum in sinu eius Videndo enim lazarum et abraham in tanta requie
augebatur in ipso tristicia pene Crisostomus super illud inter nos et vos magnum
chaos firmatum est ut videre possimus invicem non possumus et nos vi-
demus quos fugimus et vos videtis quos perdidistis et nostra gaudia augmentant
vestra tormenta et vestra tormenta augmentant nostra gaudia Dicit autem dominus
Gregorius usque ad iudicium et boni malos et mali vident bonos post iu-
dicium autem mali non vident bonos boni autem semper vident malos
ut sit eorum gaudium semper crescat quia mala conspiciunt que misericorditer
evaserunt Ex ista autem visione quinque manifeste colligitur / Unum quod
quod post hanc vitam boni cognoscent bonos cognovit lazarum et lazarus
cognovit abraham quia abraham cognovit / 2m quod mali cognoscent ma-
los unde dives sciens quod fratres suos cognosceret si in infernum de-
scenderet et ex hoc eius pena amplius cresceret volebat quod illuc non ve-
nirent / 3m quod boni cognoscent malos quia abraham et lazarus divitem co-
gnoverunt / 4m quod mali cognoscent bonos quia dives cognovit abraham
et lazarum / 5m quod non tantum cognoscent illos quos in hac vita viderunt
sed etiam quos numquam viderunt Nam dives cognovit lazarum quem in hac
vita viderat abraham cognovit lazarum et divitem quos numquam
viderunt in hac vita ¶ Tercio describitur eius pena qualis est a parte in-
terioris quantum ad remediorum desperationem Duo enim remedia petierat
Unum ut abraham lazarum ad se mitteret sed ad hoc respondet quod non possit ve-
nire dicens inter nos et vos chaos magnum firmatum est / Per quod autem
chaos multipliciter potest intelligi / Primo distancia et diversitas duorum scilicet christi et
dyaboli qui adeo inter se differunt quod christus semper vult omne bonum et dyabolus
omne malum et ideo numquam possunt adinvicem convenire .2. Cor. 6. Que
conventio christi ad belyal Dicit igitur isti duo numquam convenire possunt
sic nec servi ipsorum / 2o potest intelligi per chaos diversitas meritorum Ambrosius
Inter divitem et pauperem chaos magnum firmatum est quia post mortem
nequeunt merita immutari Illi enim tamquam peccatores remunerantur mor-
te eterna isti tamquam iusti beata vita et ideo non possunt adinvicem conve-
nire Eccli. 13. Quid communicabit lupus agno aliquando sic peccator iusto / 3o potest in-
telligi diversitas voluntatum Boni enim habent voluntatem confirmatam in bono

Mali aut obdurata i malo. et io boni sunt iusti et mali iniqui et
io no possent admittere principare. 2 Corp. 6. Que participatio iusti ad
iniquitatem / 4o pot intelligi diversa affectio. boni enim sunt perfectio i amore
dei mali aut sunt imperfectio odio dei. Nam boni tanquam fideles a
mici deo semper adheserunt. Mali aut tanquam infideles eu dereli
querunt et io no sunt admittere principes ee. 2 Corp. 6. Que pars
fideli cum infidele / 5o pot intelligi diversa gnarum. boni enim sunt
gnam redolente Can. 1. Lectulus nr floridus. Mali gnaz removente
ysa. ult. Vermis eorum no morietur. Et io boni sunt gnaz bona et
munda. Mali aut sunt gnaz damna i. latite et lacerante. Et io no
possent admittere gnatare. Ecc. 13. Que gnento sibi sto adiiuie /
6o pot intelligi diversa aiarum. boni enim sunt aias lucidas. ysa. 48. Im
plebit dns splendoribus aiaz tua. Mali aut sunt aias tenebrosas. Tren.
4. Denigrata sunt sup carbones facies eorum. Et io no possent
admittere societate sive. 2. Corp. 6. Que societas luci ad tenebras
/ 7o pot intelligi distantia et diversa mansionum. Mali enim sunt in in
fimo i ifimis. Boni aut i excelsis. Theophilus. Chaos magnum firmat
ione in ifimis. Boni aut in excelsis. Et sic affinis eorum iniqui sunt sic et
iustorum apuorib distantia. Ita sunt affinis corp. iusti sunt sic et
mansiones no modicu differunt. Mansio igitur bonorum e repleta re
fecte. Mansio malorum est habitaculum infernale. Et io no posset
gressus aliquis invenire. 2. Corp. 6. Quis aut gnsus templo dei
cu ydolis / 2o remediu q petebat erat ut lazarus lingwa sua
sibi refrigeraret. Non est aut dubiu q dives lingwa sua tor
quebatur. Triplicit enim in lingwa peccaverat. ut pauper irridendo. ut
nimis voluptuose edendo. ut inter gnia ad detrahendum lingwam
laxando. Unde p[ri]mis dicit Petrus Raven. Lingwa magis ardet que
paupi insultavit et p[ri]mo degustat q[uam] p[ri]ores cibos et odo
rata pocula degustavit. Nec[o] dicit Crisost. Quia gnvivando magis i
loquacitate peccavit in lingwa. Attrocius ardebat. Nulla aut potuit
sibi refrigeratio q[ui]a nulla voluit paupi impendere misericordiam. Pu[er]
21. Qui obdurat aure sua ad clamorem pauperis ipse clamabit et
no exaudietur. Multi igitur sunt qui ysto supplicio pro lingue macula
punientur qui et de pauperibus irrisiones faciunt et laute et nimis
voluptuose comedunt et bonis detrahere no desistunt / Quarto desp...

ois pena qualis est ab exteriori quantum ad dampnatos amicos suos dicit
Rogo ergo te pater ut mittas eum in domum patris mei. Ista autem peticio ex parte
iniqua et ex parte fatua et ex parte provida est. Iniqua fuit enim quia
lazarum quem sic miserum viderat iterum volebat miserum facere dum eum
iterum volebat ad vitam miseram iterum destinare. Flevit dominus super lazarum
quem suscitavit ex eo quod sic dicit Ber. Ieron. ipsum ad quid michi mise
ria iterum revocabat. Petrus Ravennas. Petit lazarum mitti ad fratres suos
sic volt vexare pauperem sic divites magis pro vexare consueverunt.
2o ista peticio fuit fatua ex eo quod plus mortuis quam scripturis cre
dendum esse putavit. Illud autem falsum sit fatuum asserere ondit Crisost.
super ioh. unum cum quod lazarus resurrexit et multi in christo [illegible]
et tamen iudei eis credere noluerunt immo lazarum occidere cogitaverunt.
Patet est quod magis credendum est deo quam alicui homini vivo vel mortuo
vel etiam angelo. Scripture autem sunt a deo quod illud quod dicunt scripture dicit
deus. Ideo credendum est magis scripturis quam alicui homini vivo vel mor
tuo vel etiam angelis. Unde dato per impossibile quod abraham vel lazarus re
surgens et angelus de celo veniens aliquid diceret quod contra scripturam esset
magis scripture quam eis esset credendum. 3o est quod si esset consuetudo
quod mortui resurgerent et homines viderent demones aliqui aliquos fantasti
ce fingerent quod multa falsa possent dicere et multos mittere terrore.
3o ista peticio fuit provida. Dicebat enim quod ex dampnatione fratrum
suorum cresceret sibi supplicium et ideo providere satagebat si hoc impedire valebat.
Greg. Ubi peccatores in supplicio amplius cruciantur et eorum vident [illegible]
quos corruperunt et deteriori pena torquentur quos male dilexerunt.
Rogabat igitur ut ad fratres suos lazarus mitteretur quod credebat adhuc
eos esse in mundo ex eo quod non videbat eos esse in sinu abrahe cum laza
ro nec secum in inferno. Circa hoc autem modum sciendum quod sunt alii tres
modi quibus mortui ea que in mundo geruntur scire possunt ut dicit Aug.
in libro de cura pro mortuis agenda. Primo aliis animabus de mundo venientibus
ea referentibus sic cognoscebat abraham lazarum fuisse in tot doloribus
et divitem in tot divitiis ipso lazaro mediante. 2o possunt scire ab
angelis qui presentes sunt omnibus que aguntur. 3o possunt scire aliqua que anima
rum eos scire non potest per naturam sed est spiritus et filium dei propter revelare

R Homo quidam fecit cenam magnam et vocavit multos. Luc. 14. **Dominica 2a post octavam penthecostes** — Dominica 2a post octavam penthecostes
Cum homo ad ymaginem dei
sit factus non est congruum quod dei nomine sue ymaginis appelletur ubi sic

homo dicatur et sic erunt ezech. enim deus vult inhitare sua potentia ut
tunc dicitur leo cum vero sua miam dicitur homo. Per hoc intelligitur homo deus in
religitur per ipsa nos cena sunt ezech. sanctitas eterne dulcedinis percipitur
que dicitur cena non prandium. Nam prandium est refectio corporis media. cena
vero impletur quod post prandium adhuc cena reparatur. post cena vero quietum
vero impleta quod post prandium adhuc reparatur labor. post cena vero non
nullum reparatur post prandium adhuc reparatur in iniuriis mag
reparatur nisi quies. Circa ipsa autem cena tria notantur scilicet in iniuriis mag
na liberalitas. nichil magna fidelitas. et honorum magna diuersitas
Liberalitas autem curantis in duobus apparet. et in hoc quod cena magna
paratur. et in hoc quod multos vocavit. Cena autem dicitur magna quia magna
sunt fercula que ibi apponuntur et quia magni sunt fructus que ibi dantur. Ideo
magnitudine ferculorum dicitur ysa. 25. Faciet dominus exercituum omnibus
populis in monte hoc conuiuium pinguium. conuiuium vindemie defecate. pinguium
medullatorum. Ex quibus verbis habetur quod omnia que dantur in ipsa
cena sunt pinguia. medullata et defecata. pinguia enim illa erunt
rena sunt pinguia. medullata et defecata. primum enim corpus
nostra subiacet multis doloribus corporis nostri multis passionibus et virtus
nostra subiacet multis doloribus. tunc implebit pinguedine
multis timoribus. sed anima que nunc subiacet doloribus tunc implebit pinguedine
dulcedine et suauitate. ps. Sicut adipe et pinguedine
repleatur anima mea. Iere. 31. Consolabor eos et letificabo a dolore
suo et inebriabo animas sacerdotum pinguedine. Corpus quod nunc sub
iacet passionibus tunc gaudebit defecatione .i. omnium malorum ablatione
corpus enim modo est tenebrosum. grossum. ponderosum et mortalitati
subiectum. sed tunc defecabitur et depurabitur et remanebit in corpore
vniuerso puro scilicet claritas subtilitas agilitas et immortalitas. et in
ferno patientur fetes quia corpora dampnatorum erunt tenebrosa ut nun
quam lucem videant. erunt grossa et spissa ut ignis in ea fortius agat.
Erunt ponderosa ut nunquam resurgant et de pena in penam cadant
Erunt semper in morte et tamen nunquam desinant. Vtrumque autem scilicet corpus et
anima que modo sunt subiecta timoribus tunc replebuntur medulla .i. se
curitate plena. Sicut enim medulla inter ossa absconditur sic in memoria
timore omnium abscondet. ps. Abscondes eos in abscondito faciei
tue a conturbatione omnium. Fructus autem qui ibi dantur figurati sunt Num. 13.
in illis fructibus quos de terra promissionis exploratores detulerunt
qui fuerunt fructus vini et malagranati. Per vinum intelligitur dulcedo que
erit ex contemplatione diuinitatis. Sicut enim vini fructus videns inspicit

ratione dulcedinis similitudo sit ratione divine dulcedinis omnis alia dulcedo videtur amari
tudo. Bern. Revera illud est verum et solum gaudium quod non de creatura
sed de creatore concipitur cui comparata omnis aliunde iocunditas meror est omnis
suavitas dolor omne dulce amarum omne decorum fedum omne postremum
quodcumque aliud delectare possit molestum. Prima significatur dulcedo que consistit
expulsione humanitatis christi. Que quidem uva fuit intra virginei natu
Ecc. 24. Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris. Secunda fuit igne ca
ritatis expressum. Can. 1. Botrus cypri dilectus meus in vineis engadi
[illegible] cum ille vinee radiis solaribus dicuntur adeo sunt incocti
licet rete (?) condensata. Ysa. 63. Quare rubrum est indumentum tuum et vestimen
ta tua sicut calcantium in torculari. Per mala granata intelligitur tercia que
causatur ex proximorum societate. Can. 4. Sicut fragmine mali punici ita
gene tue. Sicut autem dicit ibi Glosa. Malum punicum habet candorem et ru
borem. Habet etiam grana magna ordinabilitate. Sic isti qui sunt
gene dei per similitudinem erunt in gloria candidi id est lucidi per nimia cla
ritate. Erunt etiam rubicundi per ferventem caritatem. Erunt inter se
valde ordinati per iocunda societate. Secundo ostenditur liberalitas invitantis
ex eo quod vocavit multos. Vocavit autem eos quattuor modis. Sed per exteriora do
cumenta prolata beneficia promissa consilia per irrogata flagella. Sed sicut
dicit Greg. Vocat multos sed pauci veniunt quia non numquam sunt qui
ei per fidem subiecti sunt et non eius convivio male vivendo contradicunt.
Vnde (?) Hector ipse conqueritur dicens Prov. 1. Vocavi sed per legem et prophetas et aliorum
doctorum exteriorum documenta et renuistis. Extendi manum meam
dando vobis multa beneficia et non fuit qui aspiceret. Despexistis
omne consilium meum quod vobis sepius inspiravi et increpationes meas id est
flagella mea que aliquando vobis inflixi neglexistis. Ideo subdit Ego
27 quoque in interitu vestro ridebo etc. Tertio ponitur nimia magnitudo fide
lium in dicto Misit servum suum. id est secundum Greg. ordinem predicatorum dicere
invitatis ut venirent quia parata sunt omnia. Vere parata sunt omnia quia
paratus est locus Joh. 14. Vado parare vobis locum. Parata sunt mense
Luce 22. Ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo. Paratus
est panis Sap. 16. Paratum panem de celo prestitisti illis. Parata sunt
fercula Mt. 22. Thauri mei et altilia occisa sunt et omnia parata sunt
venite ad nuptias. Paratum est vinum Can. 5. Bibite et inebriamini
karissimi. Parati sunt ministratores id est angeli Heb. 1. Omnes sunt administratorii spiritus

ministerium nisi ut paratus est ipse ministrare .i. christus. Luc. 12. precinget
se et faciet illos discumbere et transiens ministrabit illis. Non restat igitur nisi
ut manus lavemus .i. opera mundemus. ps. secundum puritatem manuum mearum
retribuet mihi. ¶ Tertio notatur vocatorum diversitas magna. Nam secundum Greg.
tres sunt differentie vocatorum. ¶ Quidam enim vocantur et venire contempnunt.
¶ Alii vocantur et veniunt. ¶ Alii compelluntur ut intrent. Illorum autem qui
vocantur et venire contempnunt tres sunt differentie secundum Aug. de verbis domini. scilicet superbi
avari et luxuriosi. Excusatio igitur primi pertinet ad superbos qui dixit
villam emi .i. dominium terrenum multo labore acquisivi et infelix qui
nolo [?] regem celestis comparavi. Rogo te habe me excusatum
non scilicet pro anima sine regem celestis. Et cum venire contempnit superbia et inflatione.
Greg. Humilitas est via. Sed cum venire contempnit superbia et inflatione
Fatuitas autem eius ipsius notatur non tamen in hoc quod dominium in valle emit
sed etiam in hoc quod dixit necesse habeo exire et videre eam. Prius enim de-
buit videre quam emere. Nullus autem dominium terrenum tam vile e-
meret si bene videret et consideraret ¶ primo ipsius brevitate. Greg. 10.
¶ 2o eius periculum et anxietatem. Nam enim
dignitas potestatis brevis vite. Qui autem sit incertus sicut semper
arboris qui sit minima sit ingerere. Qui autem sit incertitudine sit semper
magistratus refert Valerius quod cum quidam rex debebat coronari tenens
coronam in manu tenens dixit O nobile magis quam felicem coronam quam si quis
cognosceret quam multis periculis et sollicitudinibus sis plena non humi
iacentem tollere vellet. ¶ 3o eius periculi immanitate quia quanto altior
gradus tanto gravior casus. Cecidit petrus de infimo .i. statim re-
surrexit. Cecidit David de plano quod se malum non exhibuit iuxta
illud Domine non est exaltatum cor meum etc. Et .i. surrexit. Cecidit
Adam de excelso quo de paradyso et .i. cum difficultate surrexit
quia cum morte christi. Cecidit lucifer de altissimo celi .i. numquam
resurgere potuit. ¶ Excusatio secunda pertinet ad avaros qui dixit iuga
boum emi quinque etc. Per quinque iuga boum intelliguntur quinque sensus corporis et
dicuntur iuga quia secundum Aug. instrumenta sensuum geminat. Ideo enim sunt
omnibus due aures. Due nares. Duo instrumenta gustus lingua scilicet et
palatum. Due manus quibus fit maxime tactus. Dicitur igitur boves terram
versant. Sic persone avari terrena tua delectant. Magis enim de-
lectantur eius oculi videndo massa auri quam corpus christi. Greg. 14.
¶ Insatiabilis est oculus cupidi. Plus delectantur eius aures in audiendo
auro quam verbum dei. Unde est illis tria quod dicebat bonum in loco auris

tui sup milia auri et argenti Nares eius semper percellent a remotis nu
dinas odorare ut illuc possent currere Tales sunt similes vulturi qui a remo
tis odorat fetore cadaverum et illuc currit et que sunt ista cadavera
nisi aurum et argentum quorum unum secundum Bernardum est lutum rubeum aliud lutum
album Sicut autem currit avarus ad nundinas quia ad missas Sicut ad mer
catores quam ad predicatores quare autem avari dulcior est noracio auri
quam noracio verbi dei Non erat talis propheta qui dicebat quam dul
cia faucibus meis eloquia tua etc. Manus enim avari libenter tangunt
aurum et argentum quam spinis enim et in divicie spine sunt et magis
delectantur in tangendo illas spinas quam lilia ut rosas Job. 30. Esse sub
sentibus delicias computabat Excusacio tercii pertinet ad luxuriosos qui
dicit Uxorem duxi et ideo non possum venire Qui uxorem enim accipit propter
solum dicit Qui autem accipit propter carnalem voluptatem vere dicit Ecclesiastici Nullius
est ingeniorum non fecunditate prolis sed desideria appetunt voluptatum
Et id circo propter istam signam potest non communio res in iusta Homo ergo
voluptuosus ad celeste cenam venire non potest non debet non est dignus Non
potest quia est compedibus alligatus Ecclesiastici 7. Inveni amariorem morte mulierem
que laqueus venatorum est etc. Non debet quia est fetidus Johel 1. Co
putruerunt iumenta in stercore suo. Non est dignus quia est sordida
veste indutus Judith 1. Obscenitas que carnalis est immaculatam tu
nicam Qui enim indignus fuit stare in nupciis qui non habuit vestem nup
cialem ut dicitur Matthei 22. Multo forcius qui habet vestem culpabilem.
Decimo ponit ~~[illegible]~~ cecos circa vocatos illorum scilicet qui vocantur et veniunt
Unde dicitur Pauperes ac debiles cecos et claudos introduc Et possunt
intelligi literaliter quia secundum Ecclesiasticum Infirmi quique et in hoc mundo despecti
plerumque tanto celerius vocem dei audiunt quanto in hoc mundo non habent
unde delectentur Vel possunt intelligi spiritualiter ut dicit Glosa Sicut per illos
respuuntur qui venire nolunt ita et per istos qui veniunt
Quia peccatores superbi respuuntur et humiles eliguntur Horum autem quidam sunt
[illegible] Quidam autem per se omnino corpore et negligentiam isti sunt pauperes
quasi parum parentes Alii per fragilitatem quam isti sunt debiles sicut
fuit petrus qui timore mortis christum negavit Alii per ignoranciam
isti sunt ceci Talis fuit paulus qui dicit 1 Thy 1 Ignorans feci in incredulitate
Alii per certam maliciam isti sunt claudi qui unum pede volunt tenere in celo

et alterius in terra · omnes isti aliquod reatum suum recognoscunt et ad deum
veniunt ¶ Deinde ponit tercia divina vocatorum illorum scilicet qui compelluntur
in deo per flagella et sepes et compelle intrare isti sunt qui per longam
consuetudinem in peccatis indurantur qui dicuntur mortui in luce quia demon
consuetudine impetus et veniunt super eum horribiles ¶ Et di
iniquis sunt prius Job 20 · vadent et venient super eum horribiles ¶ Et di
cuntur mortui in operibus quia primas peccatorum colligunt in quibus gloriantur
et iniquis serpentes infernales movantur ¶ Tales viri aut iniqua co
nerunt nisi compellantur ista aut compulsione fiunt adversitas Greg. gala
que nos deus primum ad deum nos ire compellit Aug. felix necessitas que
ad meliora nos compellit Idem. ¶ foris invoniatur necessitas nascetur intus vo
luntas ¶ Senec. infirmitati mee gratias ago que cogit me non
posse que non debeo velle De eodem sermo 29 · ß · 29
Uxorem duxi et ideo non possum venire Luce 14 dixit iste vi
rginitate vovi aut continencia promisi scilicet dixi uxorem duxi et
certum est aut quod qui uxorem ducunt adolescere tenui venire
non possunt scilicet non posse dicunt quod non ita libere nec ita expedite possunt
venire coniuges sicut virgines vel continentes · excepto quod plura sunt impedimenta
ad malum et plura retractiva a bono · 1 Cor. 7 · ¶ Qui sine uxore est
sollicitus est que sunt dei quomodo placeat deo ¶ Qui aut cum uxore est
sollicitus est que sunt mundi quomodo placeat uxori et divisus est vel distractus
tamen ut dictum est venire possunt si ordinem matrimonialem servare volunt
¶ Deus enim matrimonium in paradyso instituit dicens Gen. 1 · ¶ Crescite et multipli
camini etc. ¶ Si igitur graviter peccat qui frangit ordinem quem instituit
benedictus ut Augustinus multo gravius peccat qui ordinem frangit quem
instituit ipse deus ¶ Et quia quilibet ordo habet regulam suam ideo in isto or
dine matrimoniali data est regula et viris per se et uxoribus per se
¶ Quia enim sunt diversarum condicionum morum et voluntatum ideo
oportuit quod utrique daretur sua regula specialis ¶ Regula aut virorum fecit
77 et dictavit paulus apostolus et habet quatuor capitula ¶ Primum est quod viri
uxores suas debent instruere et regere ¶ Secundum capitulum ponit ephe. 5 ·
dicens ¶ Mulieres viris subdite sint sicut domino quoniam vir caput est
mulieris sicut christus caput est ecclesie ¶ Ex quo igitur vir caput est mulieris
debet eam instruere et regere · leges ei imponendo prout viderit
expedire ¶ Quedam enim sunt male perversitate ipsis non sunt leges im
ponende scilicet sue libertati sunt penitus relinquende ¶ Sed quedam mulieres

sunt probate et honeste et fortes ad resistendum uiciis Talis enim uita
uirum non sollicitat sed delectat Ecc. 26. Mulier fortis oblectat uirum suum
Secunde sunt suspecte iste legibus sunt artande et sublimium uiri attende
aliquid magnum periculum est Unde dicitur Ecclesiastici suspecta Ecc. 29 Si non
ambulauerit ad manum tuam confundet te in conspectu inimicorum tuorum Tercie
sunt medie que adhuc non sunt bene probate iste non sunt nimis artande
nec nimis relaxande sed sunt prius probande Si enim amicus antiquus
[illegible] deo [illegible] est probandus multo fortius uxor Ecc. Si possides amicum
in temptacione posside eum et ne facile ei credas Secundum capitulum
est quod uir debet uxorem suam discrete diligere Istud capitulum apostolus ponit
ibidem dicens Viri diligite uxores uestras sicut corpus uestrum id est diligite
eas amore discreto et ordinato ex quibus sit quod fuit quod dicitur i. Cor.
.7. Qui habent uxores tanquam non habentes sint ille qui habet uxorem et non habet
qui tempore debito sunt operi coniugali intendere et tempore debito abstinere
De quo tempore dicit Crisostomus super [illegible] Abstinete a menstruata abstinete a
pregnante quando est dies festus et dies ieiunii Ex hiis habetur quod quibus
temporibus est abstinendum Primo tempore menstrui quod sicut dicit Ieronimus Tunc concepti
membris dampnati sunt claudi ceci leprosi elephantici [illegible]
[illegible] Secundo abstinendum est tempore [illegible] quod est [illegible] ob
seruat dicit enim in libro de [illegible] quod [illegible] femina sua [illegible]
te non tangit Tercio abstinendum est tempore festiuo et ieiuniorum Augustinus
Tempore processionis et ieiuniorum non licet coniugibus [illegible] aliquis
abstinendum est ut facilius impetret quod postulat Tercium capitulum est
quod uiri debent uxoribus [illegible] prouidere Istud capitulum ponit ibidem dicens
Qui suam uxorem diligit semetipsum diligit Nemo enim carnem suam umquam
odio habuit sed nutrit Glossa cibo et potu et souet glossa uestimentis
Illo tamen debent uiri prouidere quod uxores sue nimis uane se ornant
Talis ornatus reprehensibilis est quadruplici racione Prima sumitur ex parte ipsius
mulieris quantum ad animam quia [illegible] sua inducere non potest dum
[illegible] illud [illegible] Quorum sit capillatura [illegible] dicit glossa [illegible]
[illegible] et purpura [illegible] non sunt auro et argento et
margaritis et monilibus adornare ornamenta [illegible] et [illegible]
[illegible] intelligendum est que se ornat [illegible]
Secundo sumitur ex parte eiusdem quantum ad corpus quod est cinis et puluis
Stultus autem est ille qui cinerem et puluerem uellet [illegible]

custodire Criso(stomus) sup(er) illud luc. 16 induebat purpura et bysso negebat
l(ocum) r(ecte) raro sumunt exemplo xpi q(ui) xp(ist)i tales no(n) cognoscit Qu(i) e(ni)m p(ro)di
versos colores facie sua transmutat xp(ist)us no(n) cognoscit q(ui) ibi no(n) c(re)avit
Jero(nimus) Qua fiducia erigit ad celos vultus quos conditor no(n) cognoscit
l(ocum) r(ecte) sumunt exemplo primi que mulier sepe decepit et adgnipiat tradit
Criso(stomus) sup(er) e(pistolam) Si se decoravit et oculos hominum ad se vocavit et si
plagam no(n) intulerit extrema tamen vindicta dabit. venenum e(ni)m obtulit
et si nullus qui bibat inventus sit. Certum capitulum est q(ui) no(n) debent uxo
ribus suis nimis rigidi et duri esse Jsid(orus) ponit Colo. 3. Viri diligite
uxores vras et nolite amari esse ad illas Talis e(ni)m amaritudo e(st) causa
discordie inter illos que multu(m) deo displiceret sicut et concordia multu(m)
placet Eccl. 25 In tribus beneplacitu(m) est sp(irit)ui meo et sequit(ur) Vir et mulier
bn consentientes Q(uo)d e(ni)m bn no(n) conveniunt culpa aliqu(ando) e(st) ex parte viri
aliqu(ando) ex parte uxoris. aliqu(ando) ex parte utriusq(ue). et sup(er) hoc ponit hec
exe(mpla) Siquis e(ni)m ferrum ferro vult unire o(portet) q(uod) utrumq(ue) prius expo
ne igne mollescat Si e(ni)m utrumq(ue) sunt dura ut alteru(m) alteri no(n) pote
rint conjungi Qua(n)do igit(ur) vir e(st) nimis severus et uxor nimis aspera et
ambo sunt duri et io no(n) poterunt pacifice Qua(n)do vir e(st) benignus
et uxor superba ut est uxor mansueta et vir severus no(n) poterunt bn
convenire. Q(uo)d s(ed) q(uo)d uterq(ue) mollescat q(uo)d s(cilicet) vir h(ab)eat benignitate(m) et uxor
mansuetudine(m) et tunc fiet q(uo)d d(icit) scriptura q(ui) multu(m) placet deo vir et
mulier sibi bn consentientes Secunda regula ipsarum mulierum q(ue) traditur Tob.
10. Admonuerunt filiam suam monentes ea(m) honorare soceros diligere
maritum regere familiam gubernare domu(m) et seipsa(m) irreprehensibile(m)
exhibere Et est ista regula quasi ca(usa). et io est maior qua(m) regula
virorum que est tm (?) Causa e(ni)m mulier magis deficit in discretione
io maiore indiguit eruditione Primu(m) capitulu(m) e(st) q(ui) debet soceros ho
norare Justu(m) est e(ni)m ut tanqua(m) patrem et matre(m) soceros honoret
cui ipsi ea(m) sibi in filia associavit Unde et socer appellando nomen
accepit s(ed) sepe contrariu(m) fit Unde Jero(nimus) cont(ra) Jovinianu(m) in quada(m)
regione consuetudo e(st) ut nurus altera die postqua(m) traducta est
ad socrum ollam mutuo petat cui illa statim negat ut comprobet illud
Terentij verum esse omnes socrus oderunt nurus Secundum capitulum q(ui) debet
viru(m) diligere et hoc amore casto et singulari Primo amore casto Criso(stomus)
sup(er) e(pistolam) Certe si vir h(ab)eat uxore(m) q(ua)m no(n) cognoscit plena iurgiis bello
Uxor nemine(m) debet putare sapientiore(m) qua(m) virum suum. et si alter

sit sapientior tn̄ illa sapientiore intellige nō debet Uxor neminem
fortiore debet putare quā virū suū · et si alter sit fortior tn̄ illa i
tellige nō dēt alterū fortiore quā virū suū Et si sit alter formo
sior tn̄ nō dēt sibi appere pfectū em̄ adiū et pfūs amor verū
verū iudiciū nō cognoscit ut puta si pfte odias aliquē qualiacūq
sunt apud illū oīa tibi displicent siue que dicit siue q̄ agit · et
si vere bona sūt tn̄ tibi displicent et mala videntur Sic et si pfte
aliquē amas q̄cūq sūt apud eū placent tibi siue que loquitur siue
que agit Et si vere mala sūt tn̄ tibi bona videntur Tercium ca
est quid dēt familiā suā regere sīc ōn dr̄ · j · thī · v · Qui suorū et
maxīe domesticorū curā nō hēt fide negauit · etc · operibus et si
nō verbis qui pximū nō diligit et est infideli detior · etc · Quia q̄
veritate nō dū cognouit ut pmisit · s̄ de multis mulieribꝰ pt dici
illud Tren · 4 · filia ppli mei crudelis quasi strucio in deserto Strucio
oua sua terra cooperit et abiens ea derelinqt que sepe ab estibꝰ
gnulant Sic sūt multe q̄ pmittūt filiꝰ ēuntes asserentes nolui
et ademonibꝰ quilari et ipe nō curat pphor sūt tn̄ strucionibꝰ
crudeliores q̄ illi pp oūa gnulata magnū planctū faciūt ipe
aut pp filios ademonibꝰ quilatos nō plangit Melior filij i nudito
quā enter Ecc · 41 · Nepte impio qqrit filij · q̄ pp illū sūt in obpro
briū · Quartū ca est q̄ dēt domū suā gubernare et io oz ipm
ta hre s̄ sapiaz ut oīa sapienter disponat · pu · 14 · Sapiens
mulier edificat domū suā insipiens extructā q̄z manibꝰ destruit
Diligentia ut sollicite cuncta pmoueat · puer · 12 · Mulier diliges
corona est viro suo ut et prudentia ut suo tpe cuncta cuncte
puideat · pp ipa ēd dr̄ · pu ultīo · Demuliere forti opata ē qsilio
manuū suarū Et re quā sapiens · et denocte surrexit Et re quā sol
licita Et dedit pdam domesticis suis et cibaria ancillis suis Et re
quā puida Quintū ca est q̄ dēt se irreprehensibile exhibere
ut s̄z nllam maculā hēat nec in vita nec in fama · nec in mīa Tristis
maculas suas in speculo sperto dēt videre · Primū speculū est
sacra scriptura siue dei precepta in quibꝰ aie sre semp aspiciūt
et si que macūs sūt feditates dephendūt · 2m̄ speculū ē vita xp̄i
adrius paciaz humilitate et pietate se dēt speculari · Beruh · sup can
tica · in eo dne et speculū paciendi et pmiū paciendi · 3m̄ speculū

est exemplar ancillarum Christi. Si enim mulier dicit se non posse imitari vitam
sanctorum virorum saltem imitetur suarum sororum Magdalene, Agnetis, Cecilie
et ceterarum. Omnes autem maculas quas mulieres deprehenderint ad ista
specula lavare debent in confessione vera. Propterea in ministerium lavatorio
templi erant specula ut dicitur Exo. 38. Decimo. Anima confessione si affatus
decore. Confessioni enim inergit decor. Ps. Confessio et pulchritudo in conspectu
eius. Sed multe sunt que libenter vident facies carnis sue in speculo
vanitatis, quia facies mentis sue in propriis dictis speculis. Iezabel mulier ad
speculum pingitur et ornamenta artificis conatur pulchrior esse quam nata est.

Dico autem vobis quod nemo virorum illorum. **Sermo tertius** Sermo 3[us]

qui vocati sunt gustabit cenam meam. Ex hoc quod dicit Dominus Nemo
virorum illorum gustabit cenam meam, datur intelligi quod gustabunt
alia cena que non est sua. Ideo notandum quod est quadruplex cena: cor-
poralis, spiritualis, infernalis et celestis. In cena corporali debent reficii pau-
peres. Luc. 14. Cum facis cenam, ut prandium, voca pauperes ac debiles, ce-
cos et claudos. Notandum est autem quod antiqui comedebant semel in die
et in loco communi et communiter. Et quia tamen semel in die comedebant, id est cena
appellabatur, quia post cenam nulla comestio restabat. Quia et comedebant
in loco communi et communiter, ideo cena similiter dicebatur cenon, quod est commune. Ex hoc
igitur ostendebat sua frugalitate. Tante enim erant abstinentie quod contenti erant
una comestione in die. Et secundo ostendebat sua honestate. Ideo enim in loco
communi et evidenti comedebat, ne aliquod lapsum ibi fieret ut verba de
tractoria resonaret. Et tertio ostendebat sua liberalitate, quia non
singulariter sed communiter comedere volebat et ideo peregrinos et hospites ad
sua convivia advocabat. Exemplo igitur antiquorum et nos ista tria in nostris
conviviis habeamus. Primo temperantia et frugalitate. Eccl. 31. Utere quasi homo
frugi hiis que tibi apponuntur. Eiusdem 37. In multis escis erit infir-
mitas et infra propter crapulam multi obierunt, qui autem abstinens est
adiciet vitam. Refert Aug[ustinus] in sua doctrina se ab Ambrosio didicisse. Primum
est ne officium militandi alicuius suadeat, ne forte ipsi calumpniatores
et expoliatores existeant. Secundum ne uxorem alicui petat, ne forte
ipsi coniuges inter se male conveniant et sibi maledicant. Tertium ne ad
convivium invitatus accedat, ne forte ibi temperantie modum perdat.
Secundo debemus habere honestatem, ne scilicet in nostris conviviis fiant lascivia secularia.
Ysa. 5. Cythara et lira et tympanum in conviviis vestris. Et ne ibi

dicantur verba detractoria. Prover. 23. Noli esse in conviviis potatorum nec in
comessationibus eorum qui carnes ad vescendum conferunt. Illi carnes ad vescendum
conferunt secundum glo. qui in commune(?) vicissim proximorum vitia dicunt. Ideo Aug. con- Nota
tra pestem detractionis hos versus in mensa sua habebat scriptos: Quisquis amat
dictis absentum rodere vitam, hanc mensam indignam noverit esse sibi.
2° debemus habere pietatem ut peregrinos et pauperes in talibus conviviis habeamus.
Job 31. Si comedi buccellam meam solus et non comedit pupillus ex ea.
Econtra dicit avarus Luc. 12. Inveni requiem mihi et nunc manducabo de
bonis meis solus et nescit quod tempus preteriet et relinquat omnia aliis
2 et ipse morietur. ¶ Secunda est cena spiritualis quam deus facit cum anima.
Apoc. 3. Ecce sto ad ostium et pulso; si quis aperuerit mihi ianuam intrabo
ad illum et cenabo cum illo et ille mecum. Hoc est ponemus ad symbolum. Pecca-
tores enim penitentes debent ipsam cenam ponere, scilicet fercula, scilicet contritionis, confes-
sionis et satisfactionis. Deus autem scilicet alia ponit, scilicet fercula gratie et glorie.
De ista cena dicitur Joh. 12. Fecerunt ei cenam ibi, id est Christo, scilicet Martha et
Maria. Lazarus vero erat unus ex discumbentibus. Per Martham signantur activi, per Ma-
riam contemplativi, per Lazarum denuo a morte resuscitati. Cenat igitur
Christus cum activis quia delectatur in eorum devotione. Cenat cum penitentibus et
denuo conversis quia delectatur in eorum conversione. Ps. Mirra et gutta
et cassia a vestimentis tuis et domibus eburneis ex quibus delectave-
runt te filie regum in honore tuo. Per mirram que amara est intelligitur
contritio, per guttam que secundum glo. expellit timorem intelligitur humilitas, per
cassiam que secundum glo. nutritur in aquis intelligitur fides que datur in baptismo. Filie
igitur regum, id est anime sanctorum que se bene regunt, que sunt domus eburnee, id est
pure et caste et quorum vestimenta, id est opera, aromatibus virtutum sunt plena,
Christum in istis delectant. Delectatur enim in contritione penitentium, in humilitate
contemplativorum et in fide fortium(?) que nimia est activis. Sic humilitas nimia
est contemplantibus: nemo enim potest ascendere ad deum nisi habeat humilitatis gradum.
Aug. Tota scientia(?) nostra sibi molitur humilitas levans cor ad deum non
3 contra deum. ¶ Tertia cena est infernalis de qua dicitur Apoc. 19. Venite
congregamini ad cenam magnam dei ut manducetis carnes regum. In
ista cena dabitur duplex panis. Unus durissimus qui numquam poterit di-
geri, scilicet mors eterna. Ps. Mors depascet eos. Prov. 20. Suavis est homini
panis mendacii et postea implebitur os eius calculo. Sicut enim calculus
non potest masticari nec digeri, sic mors eos depascet et tamen numquam poterit finiri

Alius panis erit amarissimus scilicet cena amara Job 20. Panis eius vertetur
in fel aspidis intrinsecus. Ove miseri quia gustus suus sic immo non recedet
ab eis. unde sicut foris ad aliquid remedium quod inter est illius inclusum 2° intra
in ista dabitur duplex vinum scilicet rubeum quod est fel draconum et album quod est
venenum aspidum et serpentum Deut. 23. fel draconum vinum eorum et vene-
num aspidum insanabile eorum insana. 3° in ista cena apponentur carnes lingue
et asse. Dicit enim dicitur apoc. 16. commanducaverunt linguas suas pre dolo-
re. Dampnati quidem transibunt ab aquis nivium ad calorem nimium ut
dicitur job 24. erunt igitur cum in aquis nivium tunc pre nimio dolore man-
ducabunt linguas congelatas et sic quodammodo comedunt carnes lixas
cum vero erunt in igne tunc pre nimio dolore manducabunt linguas
suas adustas et sic quodammodo comedunt carnes assas. Quantumcumque autem
et quotienscumque lingua comedatur subito reintegrabitur ut iterum come-
datur. Et quoniam in magnis conviviis consueverunt sonare diversa musicorum
genera ideo in illa cena resonabunt tria genera musicorum instrumentorum. Primum
est stridor dencium Mat. 8. ibi est fletus et stridor dencium. 2m est
ululatus demonum ysa. 16. Ululabit moab ad moab universus ululabit.
Moab interpretatur demon et sequitur ibidem de quo dicitur job 8. ex patre dyabolus
moab igitur ululabit quia demones maiores ululabunt ad moab
scilicet ad eos qui descendebunt et ad eos
universus ululabit quia ceteri demones eos sequebantur
sic ululabunt. 3m est planctus generaliter omnium zach. 12. planget terra familie
familie et familie seorsum [illegible] seorsum planget familia
infernalis familia seorsum familia luxuriosorum seorsum familia avarorum. Quarta
superborum seorsum familia [illegible] de qua dicitur apoc. 19. beati qui ad cenam nuptiarum agni
vocati sunt. Circa istam autem cenam duo sunt videnda. Primo quis eam
paravit. 2° quid eam paravit. Circa primum notandum quod cena ista
paravit totam Trinitatis ita quod pater sua fercula ibi ponit et filius sua et
spiritus sanctus sua. Pater enim ponit ibi tria fercula. Primo sue faciei claram
visionem. 1 joh. 3. Erimus quoniam eum apparuit similes ei erimus quia videbimus
visione plena possessione. Tunc enim erit
cum vistu est. 2° omnium bonorum plena possessione. Tunc enim erit
deus omnia in omnibus ut dicitur 1 cor. 15. Eph. 6. Veneruit in ora
bona simul cum illa. 3° omnium voluntatum et desideriorum plena conple-
tione et quietacionem joh. 14. Domine ostende nobis patrem et sufficit nobis
sicut ipse dicitur 1 cor. 2. ex oculus non vidit et auris non audivit ...
Oculis enim non sufficit videre tantam visionis claritatem. nec auris
audire tanta bonorum omnium ubertate. nec cor capitale tanta volu-

tatis implecione et magnitudine. Filiis aut[em] in illa cena ponit tria fercula. Primo pane vite de quo Joh. 6. qui venit ad me non esuriet. 2° satietate in sua quantitate. 3° satietate in sua deitate Joh. 10. ingredietur scilicet ad considerandam divinitatem et egredietur ad considerandam quantitatem et pascua inveniet in satietate ex utroque. Operibus suis in illa cena tria fercula ponit. Primo ignem quo fercula decoquet Ysa. 21. Dixit dominus cuius ignis in Syon et caminus eius in Jerusalem. 2° vinum quo ipsi inebriabuntur scilicet inebriabuntur ab ubertate domus tue. 3° fructus quibus delectentur Cant. 4. fructus aut[em] pomorum castimonis gaudium pax et caritas aut[em] tam deliciosa cibaria in ipsa cena dentur aliqui in vemire gregesperint ex eo quod interne dulcedinis experientia non querunt. Greg. Omel. corporales delicie cum non habentur grave in se desiderium accendunt cum vero habite eduntur comedentem protinus in fastidium per satietatem vertunt at contra spirituales delicie cum non habentur in fastidio sunt cum vero eduntur in desiderio augent enim spirituales delicie desiderium in mente satiant quia quanto magis sapor earum percipitur eo amplius cognoscitur quod avidius ametur et propterea non habite amari non possunt quia earum sapor ignoratur. Contra 2° sunt quid deus ipsa cena paravit et tam multos vocavit ostendit quod propter hoc facit ut sua celestis civitas suis civibus impleatur unde dicitur compelle intrare ut impleatur domus mea. glo. non predestinatorum fidelium qui numerus me expleat non remanebit. Ante ascensione quidem Christi in celum domus dei quasi ad modum omnis erat vacua quia nullus adhuc ibi fuit aut e contra semiplena tunc numerus sanctorum adhuc non est impletus celum quia anime sanctorum adhuc non habent plenitudinem gaudiorum ex eo quod corpus non adhuc non sunt glorificata. Post modum autem domus dei totaliter erit plena quia numerus electorum erit impletus et glorificatus in corpore et anima erit glorificatus unde dicitur Deut. 4. A. pridie plene lune reversus est in domum suam. Sicut enim luna aliquando est vacua aliquando plena aliquando semiplena sic domus dei ante ascensionem Christi sanctorum erat vacua post ascensionem vero fuit semiplena quando post iudicium Christus in domum suam celestem revertetur tunc totaliter erit plena.

Dominica tercia post festum trinitatis

Erant appropinquantes ad Jhesum publicani et peccatores ut audirent illum et murmurabant pharisei et scribe dicentes quia hic peccatores recipit et manducat cum illis. Luc. 15. Sicut dicit Aug. super Johem. quidam sunt infirmi sed sanabiles quidam aut[em] penitus sani quidam infirmi sed insanabiles pro [illegible] triplex differentia tangitur in hoc evangelio nam infirmi sanabiles erant publicani et peccatores infirmi insanabiles erant pharisei penitus aut[em] sanabiles

Dominica 3 post festum trinitatis Primo

sunt iusti qui non indigent penitentia jn medio autem eorum erat medium continuum
Primo igitur ponuntur infirmi sanabiles scilicet publicani et peccatores inequalibus
duo dicuntur scilicet quod ad christum appropinquabant et quod eius verba audire affectabant
prior autem quod dicitur appropinquabant ostendit quod prius longe erat psalmus longe a peccato
ribus salus Appropinquant autem deo primo quia deus appropinquat peccatoribus Iaco
bi 4 Appropinquate deo et appropinquabit vobis Ista autem elongatio et appropinquatio
non fit loco sed similitudine Augustinus super psalmum deo qui ubique est neque loco appro
pinquamus neque ab illo loco removemur Appropinquare illi est similem illi
fieri recedere ab illo dissimilem fieri et subdit Augustinus Ecce non vides duas
res ipse sibi similes duas appropinquare quod illi qui autem dissimiles quamvis una
manu teneant dicitis longe esse quod ab illa Sic igitur quod vis appropinquare similis
esto si vis non vis esse similis longinquabis quod Augustinus Nomini igitur et peccatores christo
appropinqui appropinqui quanto ad similes vite ipse enim est innocens et ipsi in
nocentes fiunt Luce 6 Estote misericordes sicut et pater vester misericors est ipse
perfectus est et ipsi perfecti Mattheus 5 Estote perfecti sicut et pater vester perfectus est
ipse sanctus et ipsi sancti Levitici 19 Estote sancti quia ego sanctus sum Sunt autem longe
ideo tamen uno modo scilicet quanto ad statum miserie secundum quam et dissimiles sunt
christus enim est in statu felicitatis et ipsi in statu penalitatis Olim quidem
corpus eius fuit quoniam in corpore habuit mortalitatem in anima passibilitatem
immunis tamen multiplici miseria et penalitate Sed post resurrectionem corpus
eius induit immortalitatem anima impassibilitatem et utroque eorundem se
licitate et isto secundum modo sibi dissimiles sunt non sunt mortales passibiles
et multas penalitates habentes Peccatores autem adeo longe sunt et dis
similes dupliciter modo Primo quanto ad statum miserie quia sunt mortales et
corruptibiles sicut Nomini Secundo quanto ad dissimilem vite unde dicitur ysaie 55 Sicut
exaltantur celi a terra sic exaltate sunt vie mee a viis vestris et co
gitationes mee a cogitationibus vestris hec quibus christus ad nos venit sunt
humilitas et pietas Cogitationes autem eius sunt pure immo ipsa puritas
Dupliciter igitur non assimilatur ei in sua humilitate neque avarus in sua pietate neque
luxuriosus in sua puritate Dampnati autem sunt longe adeo tripliciter
Primo quanto ad statum miserie sic enim erunt corpus immortale adeo in eternum
passibile et tot miserias subiectum quod subsistere non valebunt psalmus primo impii
non subsistent Secundo quanto ad dissimilem vite et quod ad hoc non vere
dissimiles deo sed est sanctus valde enim dissimile est esse in saciete et esurire et
in tristiciam et laetantem in gaudio et in dolore sicut habetur ysaie 65 Ecce
servi mei comedent et vos esurietis etc Tertio quia erit chaos ambiguum dixi

vite is dicitur proici in tenebris exteriores ut habetur Mt. 8. Peccata enim sunt
tenebre quia per peccatum proicitur inter ambitum divine vite peccator autem sunt
in inferno per tenebras exteriores quia extra ambitum divine vite computantur
¶ Et publicani et peccatores ipsum verbum audire affectabant peccatores sunt fedi
tenebrosi et frigidi verba autem dei secundum ambrosium possunt tria in maculatis hominibus
mundare illuminare et accendere utile igitur est peccatoribus audire verba dei accedere
quia si sunt fedi mundantur Ioh. 15. Iam vos mundi estis propter sermonem quem
locutus sum vobis Si sunt tenebrosi illuminantur. ps. Lucerna pedibus meis
verbum tuum et lumen semitis meis Si sunt frigidi inflamantur ps. Ignitum
eloquium tuum vehementer. Greg. super Iosue. Scriptum est Qui appropinquat
mihi appropinquat igni Si autem aurum es ut argentum sicut in isto ventilatori per
igne effulgebis Si autem sicut fenum ut stipula comburis ¶ Et erodo po-
nitur infirmi et insanabiles scilicet scribe et pharisei qui secundum glo. duo
errabant quia et se iustos putabant cum essent superbi et illos reos non
essent penitentes. ¶ Primus error eorum erat quia se iustos putabant
cum superbi essent et in nulla compassione ad peccatores movebantur in peccatore
cum superbi essent et in nulla compassione ad peccatores movebantur in peccatore
cum penitente nec considerat scilicet natura culpa pertinentia et iustificato ...
cum iustitia autem Greg. nec debemus compassione sine dilectione culpe distinctionem
i. districta correctio unde ait Greg. ut sollicite discernamus quia districtione
debemus vivis compassione nec Si enim ferendus est peccator nutrendus est
proximus Aug. Et diligendi sunt homines ut corpora non diligantur errores.
Iustificatione autem asserte debemus congratulari iuxta illud Luc. 15. Epulari
autem et gaudere oportebat quia frater tuus mortuus fuit et revixit et c.
Ipsi autem non decenter curabant ut diligenter ut apparent non de iustificatione
asserta ut congratularentur sed magis de culpa ut indignarentur Greg. in omel. vera
iustificatio compassionem habet falsa dedignationem quamvis et iusti soleat recte
peccatoribus indignari Sed aliud est quod agitur typo superbie aliud quod zelo discipline
¶ Secundus error istorum erat quia illos peccatores reputabant cum essent penitentes
et in tanto ipsum de duobus murmurabant primo de eo quod eos recipiebat
2o de eo quod cum eis comedebat ¶ Primo enim quod eos recipiebat credebat
ipsum coinquinari sicut et phariseus existimavit propter Magdalene ipsum in-
quinari credebat propter Raimundum Circa phariseus lumen tangit solem
sed non immutat sole medicus tangit vulnera sed ipsum putredo non cor-
rumpit reus tangit virum videre sed ipsum maculare non potest Et norunt
quod ipsum solem medicum et videre peccatore autem norunt lumen vulnerati
et reum ¶ Postquam igitur qui est verus sol lumen tangebat cum peccatores recipie-
bat sed in ipsum lumen sole non inficiebat sed porius sol lumen radiis mutabat

in peccatores visitabat. Christus quoque qui est verus medicus vulnera peccatorum cu-
rabat et fetorem non sentiebat sed fetorem fugabat in nullo remittebat.
[illegible] autem qui est iustus iudex eos admittebat et ipsos penitus penitentes absol-
vebat dicens: Gaudium est coram deo et angelis eius super uno peccatore penitentiam agente.
Secundo contra Christum murmurabat quia cum peccatoribus comedebat. Hoc autem Christus ex
magna dispensatione faciebat. Inter iudeos enim quidam erant superstitiosi qui
diligebant magis magnam vite austeritatem. Alii erant terrenis assueti qui
magis diligebant quandam vite quietatem. Alii erant curiosi qui requirebant
miraculorum potestatem. Facit igitur Christus secundum [illegible] sicut faciunt venatores qui
per diversas vias quasdam aliquid ut inveniant ut materiam mittat. Quesivit enim
Johannem Baptistam in vita austera ut sic converteret superstitiosos. Venit
ipse in communi vita manducans et bibens cum peccatoribus ut sic converteret
terrenis assuetos. Venit in miraculorum potentia ut sic converteret duros
et curiosos. Sed conqueritur dicens Matthei 11. Venit Johannes nec manducans nec bibens
et dicunt demonium habet etc. Tercio erat quidam propter sanum sed iusti
37 qui non indigebunt penitentia. Luce 15. Dicit plures iusti [illegible] vita tamen est
gaudium ut eis quisque peccatorum penitentia proponi relationem possit. Timet quoque [illegible]
gendum esse quantum deo gaudium faciat cum quilibet plangit iustus sed peccator
sic facit in celo gaudium quam se male gesserat damnat iniustus.
Tales igitur penitentia indigent et non indigent. Est enim penitentia purgans
ut fuit penitentia Magdalene. Et est penitentia ornans sicut fuit penitentia Johannis
Baptiste. Bernardus. Confessio peccatores purgat et iustum ornat. Est penitentia con-
servans que iustum copulat animo iuxta illud 1 Cor. 9. Castigo corpus
meum et in servitutem redigo etc. Justi igitur viri et si non indigent penitentia
purgante indigent tamen penitentia ornante et conservante. ¶ Quarto murmur
medio erat iudex et medicus compatiens qui infirmos sanabiles id est pecca-
tores penitentes recipiendos esse ostendit et super hoc tres parabolas ad-
ducit. Unam de ove perdita. Aliam de dragma amissa. Tertiam de filio pro-
digo revertente que post ipsas ponitur immediate. Tria enim sunt que hominem
ad miserandum inducere conveniunt scilicet simplicitas, propinquitas et nobilitas.
Primo nostra simplicitas et ad hoc pertinet prima parabola de ove errante.
Homo enim est simplex vel [illegible] tam animi id est [illegible] et ideo recto decipitur.
Unde clamat Ps. Erravi sicut ovis que periit require servum tuum etc. Secundo nostra
propinquitas qua nobiscum germanus. Hebr. 2. Nusquam angelos apprehendit. Ad hoc
pertinet secunda parabola de dragma amissa in qua est ymago regis ut regis

et superscripto nominis sic et hoc est ad ymaginem dei factus et hic sic scriptorum
xpi est a xpo dicitur xpianus et iste xpus deus noster misereatur nostri Apostolus ad Ephe. 5.
Nemo carnem suam odio habuit etc. 3o nostra vanitas et paupertas et ad hoc
pertinet tercia parabola de filio prodigo revertente qui dixit Quanti mer-
cenarii in domo patris mei habundant panibus ego autem hic fame pereo
Cum enim hoc cognovisset suam miseriam et infirmitatem tunc deus sibi exhi-
bet pietatem Unde dicitur ibidem ex pater videns eum misericordia motus est
super eum et cecidit super collum eius et osculatus est eum. De eadem sermo 29 — De eadem sermo 29

Erant appropinquantes ad ihesum publicani et peccatores etc. Libenter
debent omnes ad xpm appropinquare quia omnia remedia in ipso possunt
inveniri de quibus sic dicit Ambrosius in libro de virginibus Omnia nam accedit
ad xpm quia omnia xpus est nobis Si vulnere curare desideras medicus
est si febribus estuas fons est Si gravaris iniquitate iusticia est Si
auxilio indiges virtus est Si mortem times vita est Si celum desi-
deras via est Si tenebras fugis lux est Si cibum queris alimentum
est Exemplum huius habetur quia debemus ad xpm accedere et appropinquare
Primo sicut vulneratus ad medicum et sanatorem ideo dicit Si vulnere
curare desideras medicus est Sunt autem quedam peccata que vulnerant corpus
sicut gula Eccli. 37 In multis escis erit infirmitas Quedam que vulnerant
animam sicut superbia qua primus angelus vulneratus fuit Unde alii angeli qui
cum eo ceciderunt sibi insultant dicentes Ysa. 14 Et tu vulneratus es
sicut et nos nostri similis effectus es Quedam que vulnerant utrumque sicut
luxuria que quidem vulnerat corpus mala gravia Job 16 Convulneravit
lumbos meos etc. et animam amara opera Prov. 7 Statim eam sequitur sicut bos
ductus ad victimam donec transfigat sagitta iecur eius ipsa sagitta est opera
amara Et quoniam sunt quedam vulnera que sanantur precisione quedam perfusione
quedam per emplastri appositionem ideo iste medicus vulnus gule sanandum docet
precisione quia inordinatus gule appetitus est penitus resecandus Unde dicitur
Prov. 23 Cum sederis ut comedas cum principe diligenter attende que posita
sunt ante faciem tuam et statue cultrum in gutture tuo Ille in gutture suo
cultrum statuit qui inordinatum gule appetitum abscindit Vulnus superbie
per emplastri appositionem id est passionis xpi meditationem sanari debet Aug. super
illud Ephe. 2 Factus est obediens usque ad mortem etc. Hec tante humilitatis exempla
superbie medicamentum Quid igitur intumescis homo o pellis morticina quid ten-
deris princeps tuus humilis et tu superbus Vulnus luxurie perfusione

i. paduscina carnis mortificatoz sic petebat propheta dicens Vre re
nes meos et cor meum ¶ Secundo debemus ad christum accedere sicut estuati ad
refrigeratorem ideo subdit Si febribus estuas fons est christus vita
boni et mali estus in patitur. Nam boni aut et quigati patiuntur
estum tribulacionis. i. Cor. 11. Tribulacionem habebunt huiusmodi inter quigati
estum tribulacionis temptacionis quia obstinatis
primus rebus contemplacioni patiuntur estum temptacionis. quia ad tercium
custodia aliquam molestiam se permittit sicut patet in apostolo ad tercium
celum rapto. ut habetur 2. Cor. 12. Alii aut aliquam patiuntur estum a
uaritie aliquam carnalis concupiscentie aliquam fervent superbie Omnes aut isti
ad christum fonte accedant et ibi refrigerium invenient Zach. 13. Erit
fons patens domui David et habitantibus Ierusalem in ablucionem peccatoris et
menstruate per David qui interpretatur manu fortis intelliguntur acti per Ierusalem
que interpretatur visio pacis intelliguntur contemplativi Boni aut peccatores significantur
per menstruatam luxuriosi ipso igitur fonte acti
avari et superbi boni vero menstruate luxuriosi
invenient refrigerium pene contemplati refrigerium devocionis interne
ceteri peccatores refrigerium ire Ierem. 6. invenietis refrigerium animabus vestris
¶ Tercio debemus ad christum accedere sicut gravati ad ipsum relevatorem ideo sub
dit Si gravaris iniquitate iustitia est qui mundus gravat nos tripliciter
Primo trahendo ad impacienciam Dyabolus ad nostram ronate decipiendo per
fraudulentiam Caro nostra concupiscibile inflammando per mala concupiscentiam
Ideo sic gravati ad christum accedant et ipse debilibus iustitia fiet
per deppressionibus mundi quia admirabiliter eos deducet. Ideo quia eius falla
cias deteget et demone quia et romi subiciet Ioh. 12. Nunc iudicium
est mundi nunc princeps mundi eicietur foras quo ad primum
est mundi quo ad primum. Nunc princeps mundi quo ad tercium.
Et ego si exaltatus fuero a terra omnia traham ad meipsum quo ad tercium.
Tunc ipsa omnia que sunt inferiora ad se trahit qui cor et animam sibi subi
ciunt ubi iam caro anime non resistit sed ut patet deo serviat ideo Ps. Cor
meum et caro mea exultaverunt in deum vivum. ¶ Quarto debemus ad christum
accedere sicut fatigati ad auxiliatorem. Ideo subdit Si auxilio indiges
virtus est indigemus enim auxilio christi et in vita et in morte et post
mortem et ideo ad christum accedamus ut nobis ferat auxilium in vita confirmando
in morte custodiendo a laqueis dyaboli. et post mortem deducendo ad gloriam
Ps. Tenuisti manum dexteram meam et cetera. s. me
in vita confirmando et in voluntate tua deduxisti me in morte scilicet a la
queis dyaboli me custodiendo et cum gloria suscepisti me post mortem me
deducendo ¶ Quinto debemus ad christum accedere sicut mortui ad vivificatorem
ideo subdit Si mortem times vita est. Est aut triplex mors scilicet nature
culpe et gehenne Qui igitur ad christum accedat non debet timere mortem

nature qui corpa. pripitabit .1. Cor. 15. p hoiez mors et p hoiez resur
rectio mortuorum. Ulcq morte culpe q omez culpa delebit. Ysa. 43. Ego
sum ipe qui deleo iniquitates tuas pme et pctorum tuorum ult no
recordabor. Uter morte gehene q ipam pcipitabit. Eiusdem 25. P
cipitabit dns morte insempiternu et auferet omez lacrimam ab omni
6 facie. ¶ 6° demum ad xpm accedere sit pegrinis et erraboundi ad duc
tore. io subdit. ¶ Si celi desideras via e ipe enim uia est et duc
tor uie et terminus uie iuxta il Joh. 14. Ego sum via veritas et
uita. Ista uia est pnia de qua dr Ysa. 30. Hec est uia ambulate in ea.
Neqz ad dexteram neqz ad sinistram declinabit. A pnia enim no debes
declinare neqz pprospera neqz padversa. Ista uia e multu brevis q
tm gtinet tres dietas. ¶ Pma dieta sunt contritio. ¶ 2a confessio. ¶ 3a
satisfactio. Ista est uia triu dierum qua ab egypto i. a pcto recedit ut
deo gratum ~~offerat~~ sacrificium offerat ut h. Exo. 4. Ecōtra mo uia q
ducit ad infernu hz slr tres dietas. ¶ Pma sunt malus gsensus.
¶ 2a malu opus. ¶ 3a mala gsuetudo. Ductor aut in uia pnie
est xpus qui est ueritas et io aia errare no poterat. Igitur
uita. Tres enim sunt una uia que ducit ad infernu. alia que ad uitam.
alia q ad purgatoriu. alia que ad celu. Ipse tn ductor omes istas uias
novit et io aias post plenam uia deducit. ps. deducet eos pma
recta ut irent in ciuitatem habitationis. Terminus huius uie e uita beata
iuxta il Mt. 3. Agite pniaz appropinquabit enim regnu celorum. Libenter
igitur pcurat uia ire demum et pp uie brevitate. et pp ductoris libe
ralitatem et pp termini tanta utilitate. ¶ 7° demum ad xpm accede
7 sit tenebrosi ad illuminatore io subdit. Si tenebras fugis lux est
sunt tenebre. Ista aut tenebre que demum fugere sunt tenebre infernales ubi
sunt tenebre inferiores q carent experientia visionis dine. Tenebre
infernales q ipa infernalis regio est tota de se tenebrosa. Tenebre
interiores q ipe mes aie gtine tenebrose erunt et tenebre exteriores
q ipi demones tenebrosi sunt q erunt dapnatorum socii. Sz illi qui
ad xpm accedunt ipas tenebras fugient et luce invenient habebit
enim luce superiori sz visione dei. Apoc. 21. Claritas dei illuminabit
eam et lucerna eius est agnus. Ab inferiori sz mansione clara. Ezechi
el 13. Luce splendida fulgebis. Ab interiori sz lucida aiam. Ysa. 58. Im
plebit dns splendoribus aiam tuam. Et ab exteriori sz sonetate ful
gida et iocunda. Sap. 3. Fulgebunt iusti et tamquam scintille in arun
8 dineto. ¶ 8° demum ad xpm accede sit famelici ad cibatore io subdit

Si cibum queris alimentum est notandum aut quod filii israel dum exirent
de egypto tripliciter quesierunt cibum scilicet farina egypti qua deficiente que
runt fructus terre manna deserti quo deficiente quesierunt fructus ter
re promissionis peccatores quibus pascuntur farina egypti i. delectacionis peccati
deque sit panis dyaboli qui licet videatur modo esse dulcis prover. 20 Sed
deinde fit panis dyaboli qui licet videatur in magis erit amarus Job
20 Sed formicacio omnis panis dulcis in fine in magis erit amarus job
20 panis eius in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus et cum deficit
ista farina peccati tunc anima reficitur manna i. gratia dei. ps. pane celi
dedit eis. Eccli. 15. Cibavit eum pane vite et intellectus. Cum vero labo
res deserti i. penis vita finitur tunc anima reficitur fructu terre promissionis
i. dulcedine celesti saciatur qui quibus fructus capitur contemplacione
deitatis et cognicione humanitatis. ps. Cum dederit dilectis suis sompnum
ecce hereditas domini filii merces quod refertur ad visionem deitatis quia
sim Aug. visio est tota merces fructus ventris quod refertur ad visionem huma
nitatis que fuit benedictus fructus ventris virginis beate. Sermo 39 sermo 39
Gaudium erit coram angelis dei super uno peccatore penitenciam agente
Magna et preciosa est pena peccatoris qua angeli in celo fruuntur
cum enim dicitur gaude de tam gloriosa dei visione
festum vero desiderat angeli perficere tercio desiderant gaudere de vita
deque dicitur i. pe. in quem desiderant angeli prospicere tercio desiderant
iubilare deque dicitur in ps. laudate eum omnes angeli eius tercio desiderant
dulciter epulari deque dicitur Tob. 12. Ego cibo invisibili et potu qui
ab hominibus videri non potest utor. Distinguit gaudium de vita conversione
in quibus vero tria tanguntur
Gaudium erit coram angelis dei ut ... In quibus vero tria tanguntur
io dicitur Gaudium erit coram angelis dei
primum est angelorum leticia cum dicitur Gaudium erit in celo coram angelis
dei 2m est leticie materia cum subditur Super uno peccatore 3m est materie
causa cum subditur penitenciam agente Circa primum notandum est quod de vita con
versione non tantum angeli gaudent sed etiam tota trinitas gaudet. Angeli autem
gaudent triplici de causa Primo quia vident suo custodie tam gloriosum fruc
tum. Sicut enim homo angelus ad custodiendum delegatur et dum est in utero
ne ibi aliquando suffocetur et dum est egressus ex utero ne forte ab aqua
gratia impediatur et dum est in mundo ne forte ad peccata plurima prolabatur
et dum exit de mundo ne forte dyabolus laqueis teneat. Sicut igitur
medicus gaudet cum videt quod infirmum suo curatione fructum. Sic
angelus multum gaudet cum videt circa hominem sue custodie effectum. De
contrario autem multum dolet Ysa. 33. Angeli pacis amare fle
bunt. 2o gaudent quia vident ex penitentibus quesitis suum adimpleri
numerum. Cum enim tot ascendant de hominibus quot angeli ceciderunt sive quod

steterunt manifestum est quod corporum ruina fuit de hostibus reparata. Ideo multum
gaudet quando peccatores querunt ut de ipsis corporum numerus reparetur. Ideo in sua resur-
rectione per quam peccatores sunt iustificati angelus totus festivus apparuit ardens
sicut lucerna inaspectu qui instar fulguris coruscantis in habitu qui in
instar nivis fuit candidus et aspectu dulcis fuit et amenus quando dixit
mulieribus Mt. ult. Ihesum queritis crucifixum etc. ¶ 2° gaudet quia vident in
laudando deum tale se [illegible] consortium olim quidem laudabat deum soli
natura angelica sed nunc addita est natura humana et ideo modo veracius dicitur
Job 38 cum me laudarent astra matutina quod exponit ad laudem angelorum
et iubilarent omnes filii dei quod exponit ad laudem hominum. ¶ 2° de conversione
peccatoris gaudet et festum facit tota trinitas scilicet pater et filius et spiritus sanctus
¶ Et primo pater multum gaudet gaudet rex terrenus quando filius sibi nascitur
sic legitur est abraham de concepto ysaac multum cum gaudium fuit quando ei
ysaac nascebatur sic gavisi sunt zacharias et elyzabeth in ortu precur-
soris multum gaudet quando filius ablactatur unde abraham fecit magnum con-
vivium in ablactatione ysaac filii sui ut habetur Gen. 21. Multum gaudet
quando filius [illegible] ad mensam suam recipitur. Pater igitur celestis de
filio spirituali concepto nato ablactato et ad mensam recepto multum gaudet
Conceptio autem attenditur in contritione sive bona voluntate [illegible] Ysa. 26.
A facie tua domine concepimus et peperimus spiritum salutis. Nativitas attenditur
in confessione id est bonum opus confessione [illegible] ut dicitur Ysa. 32 [illegible]
filii [illegible] et virtutis [illegible] non est ablactatio attenditur [illegible]
[illegible] non indiget lacte [illegible] sed cibo solido
[illegible] ad mensam recepto attenditur
[illegible] Hebr. 5. perfectorum est solidus cibus. Ad mensam recepto attenditur
[illegible] Luc. 22. Edatis et bibatis super mensam meam
in regno meo. Ps. filii tui sicut novelle olivarum in circuitu mense tue. ¶
2° de conversione peccatoris gaudet filius et [illegible] deum ideo quia videt
[illegible] passionis quod notatur in prima parabola de ove perdita et inventa
Luc. 15 Una ovis perit quam deo [illegible] vite pascua dereliquit [illegible]
[illegible] posuit [illegible] intuitus suo portavit ipse [illegible] dicit
Aug. [illegible] cum [illegible] pedes meos vegilavi te [illegible]
inter montes et plurimas [illegible] te humeris meis portavi
te pedes meos reddidi te laboravi [illegible] caput meum [illegible] opposui
manus meas clavis obieci lancea latus meum [illegible] non dicam
[illegible] laceratus sum sanguinem meum fudi animam meam posui
ut [illegible] te michi et tu [illegible] amen. Tantum autem desiderium de ove

in emenda habuit q est desertum i celum dereliquit q d' desertum i de
relictum tn q fuit derelictum ab angelo in quo fuit creatus tn q fuit de
relictum ab homine qui ipm fuit habitu tn q ad instar deserti in eo sunt
dulces cantus animarum i angelorum ibi sunt rose martirum viole confessorum et li
lia virginum ¶ 2o gaudet filius q in peccatore quolibet videt reformationem
sue ymaginis q notatur in parabola de dragma perdita et inventa in qua
ymago regis refulget decem enim dragme sunt novem ordines an
gelorum et decimus homo qui ad dei ymaginem sunt creati sed decima drag
ma perdita fuit qn deo peccavit sed xpus ipam quesivit et ad suam ymagi
nem reparavit ¶ 3o gaudet spiritus sanctus q videt representationem sui fratris q notatur
in eterna parabola de filio prodigo ubi dicitur Epulari et gaudere oportebat
quia frater tuus perierat et revixit ¶ 2o de quasitione peccatoris gaudet
quia frater tuus ... ¶ 1o q recuperat templum suum q debet inhabitare
... templum dei ... 1 Cor 3 Nescitis quia templum dei estis et spiritus dei habitat
in vobis illud ... 2 Cor 6
in vobis habitare aut non possit nisi spiritus malignus recedat 2 Cor 6
... aut quomodo xpo ad beliat quis aut consensus templo dei cum
ydolo ¶ 2o gaudet q recuperat membrum suum q debet vivificare 1 Cor
6 ... membra vestra templum sunt spiritus sancti ... videmus
... nervis ... membrum ... ut putridum ut pallidum non vivificatur a capite
aut q membrum ... a capite divino tn q divisus est ab eo Ysa 59
quando eodem modo n' peccator a capite divino tn q divisus est ab eo Ysa 59
iniquitates vestre diviserunt inter nos et deum vestrum tn q ... sunt
... est in ... Joel 1 Compunxerunt iumenta in presepio suo Cum q ...
est impio Joel 1 Comminuerunt iumenta in putredine suo ... amoris dei ...
... est ... mordinato ... amoris dei ...
dr Sap 1 Sentite de deo in bonitate n' ... moti ordinati operis
boni sed inordinati operis mali Ps Turbati sunt et moti sunt sicut
ebrius ¶ 3 gaudet q recuperat vas suum q debet impleri ... aut ...
vas sit vacuum ab amore mundi si debet impleri amore dei Aug sup
Joh ... es si plenus es funde q habes ... ut recipias q non habes funde
amorem seculi ut impleatis amore dei ... est q ... infelices q
... impleuit de ipso festo et gaudio q fuit ... Aug
sup ... Num 28 Oblationem meam et panes et incensum odoris suavis
... offerte per ... aut Aug ... festis ...
habet ... festa dei Est enim magna festivitas salus humana
... per singulos fideles qui ... ad deum et in fide ... ipse
... quasi
... ¶ Ecce ponitur ... maria ... Super uno

27

ptore et psis dr qua sup nonaginta nouem iustis de quibus intellig
it aut decepntibus iustis aut deseruientibus Et pmo mo tur um e q
hic dr Et post h ponit Gre duo exempla Pmus clauis deperditore quo
qua deperdite ipso gaudiu sit inuenta quare dux in plio plus illum in
lite diligit qui post fugam reuersus hoste fortiter pmit qua illum qui
nunqua terga uertit et nunqua aliquid fortiter fecit Sic agricola illam
terram amplius amat que post spinas uberius fruges pfert qua eam que
nunqua spinas habuit Ideo est sicut dr Aug in libro de gra sancti Agrico
le plus placent agri qui spinis et magnis eradicatis centenum ex
proferunt qua illi qui semp plani et nunq cultiuati puenerunt Si
aut intelligit deseruientibus fructibus tunc distinguendum est inter affcm
et effcm Ulam scdm Beuns melior maior est tuendo affectus cogis
em indigentis maior est tuendo effectus Videmus em q si aliquis mater
habeat dece filios si unus infirmatur et postea sanatur maius gaudium oritur
de sanitate eius recupata qua de sanitate multis conseruata Sup hoc
est Aug in libro confessionum tria exempla ponit dicens Triumphat im
perator et no uicisset nisi pugnasset et quanto maius periculum fuerit i
plio tanto maius est gaudium in triumpho Iactat tempestas nauigantes
minaturque naufragium omnes futura morte pallescunt tranquillatur celum et
mare et exultant nimis qui timuerunt nimis Carus aliquis infir
matur omnes dolendo agitant et eo postqua uero qualiuit fit et et omni
bus recte tale gaudium sit quale ante no fiat Ceterum ponit ma 37
terie ca ni dr pmaz agente no dicit pmaz cognite q est pma
pcrastinatorum pu 3 Ite dicis amico i cras vade et reuerte et
cras dabo tibi cum statim possis dare Iter dicit pmaz docente
q est pma uerborum pditorum q 23 dicunt em et no faciunt ite
Iter dicit pmaz condente que est pma ypocritarum et simulatorum q
·1· Veniunt adnos in uestibus ouium et Tz dicit pmaz agente q est
pma deuotorum de quibus dr luc 3 facite dignos fructus pme

c Estote misericordes sicut et pater — Dnica 4a post p
uester misericors est luce 6 Inter lege moysaym et
ewangelium ista diuia ee uidetur q illa pcauebat pena iusti
cia h dulcoriis ista io dr Estote misericordes ibi deus nominabat
se dnm metuendum hic uocat se pre benignum io subdit Sicut
et pater uester misericors est Ibi pmittebat carnalia et terrena hic
spiritualia et eterna Ideo pater ipse sepe uocat pater celo-

pris .i. dator celestium Conserie igitur in hoc euangelio tria tanguntur primo enim
spes ex dei adnimaz nos inducit 2° ipsius mne tres spes ponit 3°
vocis et tres ipsius condit primum notatur cum dicitur Estote misericordes sicut
et pater vester misericors est Circa quod notandum quod licet deus habeat po
17 tentia sapientiam diuitiarum copiam et misericordiam tamen non dixit Estote potentes sicut
et pater vester potens est nec estote sapientes vel completes sed mi
cordes Ratio autem huius est quia appetitus potentie fuit deiectionum .f. deicens spi
eos deum alleuarent. Hoc patet in lucifero qui dei potentiam appetiuit et io
in abyssum deiectus fuit Appetitus sapientie fuit inflatoria .1. Cor. 8. Scientia inflat
Col. 2. inflati sensu carnis sue Diuitie inducunt dei obliuionem Gen.
40. Circumdatus prosperis positus pincernarum oblitus est in prosperis suis
Deut. 32. Incrassatus est et recalcitrauit et sequitur dereliquit deum factorem
suum Misericordia autem inducit hominem in celestis regni eterna possessione Unde dicitur
et his misericordibus Mt. 25. Venite benedicti patris mei possidete paratum uobis
regnum etc. Non enim dicit Venite potentes sed ve nobis qui potentes su
mus ad bibendum vinum et viri fortes ad miscendam ebrietatem ut dicitur Ysa.
5. Nec dicit Venite sapientes sed ve nobis qui sapientes sumus in oculis
nostris et coram nobis metipsis prudentes ut dicitur ibidem Nec dicit Venite
diuites sed ve nobis diuitibus qui habetis hic consolationem vestram sed dicit
Venite misericordes quia esuriui et dedistis mihi manducare etc. Secundo po 29
nit mne tres species prima consistit in non iudicando ut dicitur Nolite iudi
care et non iudicabimini Notandum non tamen in largitate beneficiorum sicut miraui
tare et non iudicabimini ...
des sed est in iudicando Notandum autem quod secundum Aug. de sermone dei quedam
sunt occulta quedam manifesta quedam media de manifestis possumus
iudicare unde dicitur ibidem de apertis que bono animo fieri non possunt ut sunt
stupra blasphemie et huiusmodi permittit nobis iudicare Alia sunt occulta et
de his iudicare periculosum est Unde supra 1. Cor. 4. Neque meipsum iudico
dicit Aug. periculum est nobis de ignotis cordibus aliorum iudicare Tanta
enim profunditas credenda est in homine que lateat ipsum hominem
in quo est Petrus profunditas infirmitatis latebat cum se cum domino mo
riturum promittebat Ergo quisque de se aut non scit aut vix potest uera
ferre sententiam quomodo potest de alijs iudicare cum nemo sciat quid agitur in homine
nisi spiritus hominis qui est in ipso Tertia autem sunt que bono et malo animo
fieri possunt de quibus autem non debemus certam sententiam dare aut ea in
meliorem partem conuertere Unde supra d. 1. Cor. 4. Nolite ante tempus iudicare dicit Aug.

Et si suspiciones vitare non possumus quia homines sumus, tamen iudicia diffinita
firmasque sententias continere debemus. Si quod suspicamur quod est quedam temptatio
saltem non iudicemus. Hoc enim ad quandam temptacionem pertinet sine qua vita
ista non ducitur. Et super illud Ro. 14. Stabat autem etc. dicit Aug. Hic
innuit apostolus quod ambigua debemus in meliorem partem vertere et in futuro spem
bonam habere. Et si aliter sit in parte manifesta igitur sit vitanda. Dubia vero
divino iudicio relinquenda, occulta aut sunt diffinite iudicanda aut
in meliorem partem vertenda. ¶ 2a species misericordie consistit in dimittendo. Unde dici-
tur Dimittite secundum iniurias et dimittetur vobis secundum peccatum verum. Luc. vi°. Ita
quasi dimittite et dimittemini. Homo quidem aliquando detinetur a peccato quando secundum e-
normitas peccati non dimittit ipsum confiteri. Sed tunc a peccato dimittitur quando ipse
per confessionem peccata dimittit. Prov. 28. Qui abscondit scelera sua non di-
rigetur. Qui autem confessus fuerit ea et reliquerit misericordiam consequetur. Legitur
Zach. v°. Et missa est massa plumbea in os amphore quam quis massa
plumbea more suo ut ingluviem eorum suffocaret. Si deglutit extinguitur. Si
reicit liberatur. Ista massa plumbea est peccatum ponderosum quod hoc claudit os
quando prohibet confiteri. Timor aut deglutitur quando delectatio peccati in corde
habetur. Sed tunc reicitur quando homo confitetur. ¶ Aliquando peccator tenetur adhuc quando secundum male
ablata non vult restituere. 1 Thim. 6. Qui volunt divites fieri incidunt
in temptationes et in laqueum dyaboli. Tunc autem adhuc dimittitur quando ipsa male
ablata dimittuntur vel restituuntur. Tertio enim homines tenet dyabolus per capillos. Ca-
pilli enim nascuntur ex superfluitate humorum et signant superfluitatem malarum
divitiarum. Quando homo illos capillos radit tunc dyabolus ipsum dimittit. ¶ Aliquando tenet
adeo quando secundum iniurias non vult remittere. Mt. 6. Si non dimiseritis hominibus
nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Quando autem homo dimittit iniurias
tunc deus suas dimittit offensas. Ibidem. Si dimiseritis hominibus peccata eorum
dimittet vobis pater vester celestis peccata vestra. Aug. super ps. dicit: Deus
aliquid contra te teneo, aliquid tu contra alium tenes. Dimitte et dimittam.
¶ 3a species misericordie consistit in [illegible] largitione. Unde dicitur Date et dabitur vobis.
Item. Date beneficia et dabitur vobis vita eterna. Cui enim dat te-
mporalia adquisitatorum habebit premia eterna. Tres bonos. Ysa. 58. Frange
esurienti panem tuum et c. Et sanitas tua citius orietur. Quod refertur ad bona
corporalia. Et anteibit faciem tuam iustitia tua. Quod refertur ad bona spiritualia.
Et gloria domini colliget te. Hoc refertur ad bona celestia. Et erit quasi ortus ir-
riguus cuius non deficiunt aque. Quod quo ad bona temporalia. ¶ Tertio opponit
rationes et causas per quas inducunt nos ad acquirendas tres species misericordie.
¶ Primo enim inducunt nos ne alios iudicemus consideratione maioris de-

fruc ipi tu dicit Quid aut vides festuca in oculo fris tui et pfestuca
pcta minima · ptrabe pcta magna intelligut · Sunt igit multi qui non
vident sua gravia et vident alior levia pcta Ante pctm imp̄mis p
entibus oculus erat aptus ad videndu opa dei · p9 pctm n aptus est
ad videndu defcm n miria sui q tunc apti sut oculi corp et cognovit
se nudos ese do aut eo est q oculus noster no est aptus ad videndu
sz considerandu opa dei s3 ad videndu defcus alienos Et est clausus
ad videndu defcus suos Bernh · Egregiu instrumentu corporis est oculus
si se sic cetera videz Sic et posset seipm cognoscere Legit i
vitis prum q quida frater portabat an se sacculos pvos et p9 se
saccos magnos · Et cu sup hoc interrogaret rndit Sacculi pvi sut
pcta pua alior q ante oculos meos semp habeo ipsi magni sut pcta
mea magna q post dorsu meu pono Crisos Multi sut qui cu vide
rint monachu supfluu vestimentu hnte ac copiosiori cibo potiti ·
amari sut accusatores cottidie ipi rapientes et rapina parentes ·
2o nos induit ut iniurias remittam9 cogsideratoe magni gsilij piculi
po ponit piculu dicens Si cecus ceco ducatu pstat et Aliqn gtingit q
ille qui facit iniuria et ille qui recipit ambo sut videntes qn s3
ille qui fecit iniuria qualiter recognoscit et ille qui recipit li
beralit dimittit et tunc nullm est piculu Aliqn vo gtingit q alt
est cecus et alter videns qn s3 ille qui fecit vult satisfacere s3 ille q
recipit no vult remittere ut cec9 · et tunc no est magnu piculu q sepe
benignitas unius convertit cor alterius Ro 12 Si esurierit inimicus
tuus ciba illu · Si sitit potu da illi hoc em faciens carbones ignis congeres
sup caput eius · Et est inducens eu ad amore tui Aliqn gtingit q
ambo sut ceci qn s3 n ille qui iniuria fecit vult satisfacere nec
n ille qui recipit vult parcere et tunc est magnu piclm q ambo in
dut in foveam pctor · Deinde induit ad iniurias remittendas ex
gsideratoe magni ex9 qn dr no est discipulus sup magrm qr
cu nr oms iniurias sic remisit q n curavit turbare in corde
n dixit improperiu n fecit aliqua iniuria in ore ysa 42
vto erit tristis neq turbulentus quo ad p̄mu · no clamabit n exau
dietur foris vox eius quo ad 3m · calamu quassatu no gteret et linu
fumigans no extinguet q minima iniuria no infert q ad 3
3o induit nos ad dandu elas cogsideratoe magni pmij ut dicit
mensura bona et gferta ut Luc aut aie est intellecta qui
implebit gla visionis apte · et efferta qui implebit gla dilectionis

imense est aut mensura bona in aie beatificatoe q ablucificatoz aie gfet
et abbet glificato corpis hic est mesura gferta coagitata erit i boni
da et inordinata scorp sanctate dicit em in coagitatoe vasis grana ad
inuice ordinat et associant dicit sanctas scorp erit ordinata et iocunda
et sup effluens erit in apta dei visione ysa 66. Tunc videbis et afflues
qua admensura sup effluente que erit in dei visione et mirabit cor
tuum quo admensura bona q erit i mirabili et lata aie glificatoe In
quera fuit adte multitudo maris quo admensura gferta q erit in corpis
glificatoe Corpus enim est mare aie q multas amaritudines sibi dedit
Sz hic quiet i aie totalit subiciet fortitudo gentium venit tibi quo
admesura coagitata que erit in scorp sancte iocunda q expomibus gentibus
est collata et tot mundi curne et dyal fuit fortis et robusta.

Estote misericordes sicut et pater vester misericors Sermo 29 dccco

Est clusum legit q deus vocet pater potencie n pater sce q pa
ter mie admnuendu q illi qui sut eius fily no debent in po
tentia n in scia q i mia eu imitari Deus habuit tres filios sz lucifer
adam et xpm / Sz primus apperyt sua potentia et io tanqua filius de
gener fuit exheredatus / 2us apperyt eius sciam et io fuit sicut exhe
ditatus / 3us secutus est miaz et io eterna hereditate a asseuitus est po
stula a me et dabo tibi gentes hereditate tua ut dicit igit volumus ee
fily legittimi et no exheredari imitemur prem nrm no i potn
n in scia q i mia Aug sup id Estote misericordes ut inuenistis prem
imitare prem dicit enim imitari no vis exheredari disponis dicit
2o Estote misericordes ut ubi opus nos inducunt addupplice miaz sz cor
pale et spuale Opa corpalis gsistit in elemosina largitoe adquam nos
inducit verbo primo et exemplo / Verbo explicit q ipm mie opus precipit
consulit et requirit Si quis haberet dnm aliq precipiente et sapiente
aduocatu idem gsulente et dulce amicu idem volente et require
rem deberet illud cu omni desidio adimplere Deus aut mie opus
precipit tanqua dns ut sz hic ubi dicit Estote misericordes ut Consulit ta
qua sapiens aduocatus Mt 19 Si vis pfectus ee vade et vende om
que habes et da pauperibus ut Wlt et requirit tanqua dulcis amicus Mt
9 Miam volo et no sacrificium Nos igit debemus implere precepta
dni tam potentis Audire gsiliu aduocati ta sapientis et pficere voluntate
amici ta dulcis / 2o inducit nos ad mie opus primo vidz primo cepi spuali

et celesti ¶ Primu temporale confert in temporalium multiplicatione prov. 3. Honora dominum de tua substantia et de primitiis frugum tuarum da pauperibus et implebuntur horrea tua saturitate. Legitur in vitis patrum quod cum fratres cuiusdam monasterii multum habundarent et multum ad pauperes liberales erant tandem elemosinas diminuerunt et ipsi egere ceperunt. Qui cum cuidam sancto referrent ait duo fratres iniusto monasterio convenerunt scilicet date et sursum dabitur vobis. Vos expulistis primum et secundus noluit remanere ¶ Primum spirituale confert in bonis primo in peccatorum remissione Eccli. 3. Elemosina pauperis non erit in oblivione. Secundo in peccatorum remissione Eccli. 3 ... et sicut in inferno glacies solvetur peccata tua. Eccli. 3. Ignem ardentem extinguit aqua et elemosina resistit peccatis. Eccli. super 1. Eccli. 12. Non extendat manum tuam furti peccatis manum adversus expandit qui eas ad pauperes iuxta posse suum extendit ¶ 2° in divine gratie collatione 2 Cor. 9. Qui seminat in benedictionibus de benedictionibus metet gratiam scilicet in presenti et gloriam in futuro ¶ 3° in gratie conservatione Eccli. 17. Elemosina viri quasi signaculum cum ipso et gratiam hominis quasi pupillam conservabit. Sicut enim manus opponitur ut pupilla conservetur sic elemosina temptationi dyaboli se interponit et custodit ¶ Primum autem celeste ponitur sicut cum dicitur sensura bene ... custodit ¶ Primum aut ... Sunt enim qui dant pauperibus dant partem superfluorum et confertam ... Eccli dat et partem retinet de quibus dicitur Luc. 11. Quod superest date elemosinam et ... Alii sunt qui dant omnia omnia munda sunt vobis ... sic mensura bona ¶ Alii sunt qui dant ... de quibus dicitur Luc. 3. Qui habet duas tunicas superflua et retinet necessaria de quibus dicitur Luc. 3 ... ¶ 2° superfluitate ipsi sunt dat unam non habenti ... mensura conferta ¶ Alii sunt qui dant partem necessariorum et partem retinet sicut fecit ... quam clamide divisit ipsi sunt mensura coagitata ¶ Alii sunt qui omnia necessaria dant et nichil sibi retinet sicut sunt viri spirituales qui relinquunt omnia propter deum de quibus dicitur Matth. 30. Ecce nos relinquimus omnia et secuti sumus te ipsi sunt mensura supereffluente ¶ 3 inducimur ad opus misericordie exemplo omnium creaturarum. Unde ... Iob ad ... creaturas ... Iob 12. Interroga iumenta et docebunt te volatilia celi et indicabunt tibi. Loquere terre et respondebit tibi et narrabunt tibi pisces maris ¶ Primo igitur mittit ad iumenta et specialiter ... quod si unus cadit ceteri currunt ad sublevandum illum pater est inequalis quod si mater unius pulli moritur alie suscipiunt filium ad nutriendum ... misericordibus quod animalibus ... et ... ... eis et pullis parcunt nisi magna fame urgeantur ¶ Idem mittit ad volatilia ¶ Specialiter ... quod parentes senes ... colloquunt

et nutriunt pz in aquila que predam sola no comedit s; cum aliis se re
quentibus pte dimittit pz in ysidor de quo dr Aug. in lib. de animalibus
de aquila qn tres pullos het nimis grauat in pascendo et ideo unu
cum ceteris reicit et auis que arabice dr ischolar eu suscipit et nutri
endu. ¶ deinde mittit ad terra Amb. noli ee deterior insensibili
elo q terra illa fructus quos affert no suis usibus vendicat s; tuis
ministrat obsequiys in uo fructus illius solus uiuabis et ubi soli gaudes
¶ deinde mittit ad pisces ymmo pz in delphinis qui homines mortuos i
mari ablutis portat pz in conchis marinis que se sunt clause qui
da aut psis adeas passu defert donec mitti ille se aperit qui
passu meas proicit et recedit ¶ 2° induit nos ad amaz spualem
que in duobus consistit ¶ 1° in iniuriarum et odii dimissione vn dicit
dimittite et dimittetur uob. Simile est enim in corde odiu retinere
q est sicut ignis qui ipsa de qua nutr. consumit materia Sic
odiu mente que nutrit ipm consumit et oia mira ad nichilu re
digit ¶ ideo cparat. fornaci babilonis q combussit ministros qui ea in
cedebat ubi hetur Dan 3 ¶ 2° odiu assilat. tinee q sicut uestimenta cor
rodit et consumit oia de quibus nascit Sic ira oia merita q sunt
in aia consumit de qua dicit Gal. 5. Si inuicem mordetis et comeditis
videte ne ab inuice consumamini ¶ 3° odiu assilat api qui du aliu
pungit aculeu dimittit et ultra mellificare no pt immo cito ulte
vivere no pt Sic et cor amites odii aliu pungens et dulcedine
gre dei pdit et seipm occidit Joh 2 Qui odit frem suu homicida
est sz sui ipius. ¶ 2° eta spualis consistit in delinquentiu correctione
ideo ille qui alios vult corrige et iudicare pmo defectus suos
respiure unde ysid. Turpe est doctori cu culpa redarguit ipm ideo
dr Quid aut vides festuca in oculo fris tui etc et ut ista correctio
ordinate possit fieri qnq consideraciones det here Quaru 1o ponit Aug. sup
illud qt 1. ypocrita eice pmu trabe de oculo tuo etc Reliquas duas
ponit Greg in mor. ¶ pmo naq qui alios vult corrige et iudicare
det considerare si est vel fuit .i. si est in simili culpa ut equali ul maiori
et tunc no det ipm corrige s; ambo simul se dent geme et ad deu
conuerti pariter et commone alias posset sibi dici Ro 2 Qui aliu doces
te ipm no doces qui predicas no furandu furaris Gre. cura e ut q

nescit tenere moderamina vite sue iudex fiat vite aliene // Si non est filius
tunc debet inspire ad consideracionem propriam et videre si aliquis fuit filius et
ideo sit tunc voluerit misericordiam sibi exhiberi Sic et ipse debet ea alteri ex
hibere Gal. 6. Ubi dominus hortatur corrigere conuentus spiritu lenitatis considerans te ipsum
ne et tu tempteris Eccl. 31. Intellige que sunt proximi tui ex te
ipso Si vero non est nec fuit filius tunc debet cogitare quod ad
huc possit esse filius et ideo in talibus dubiis non debet proferre sententiam ne delinquens
deprehendat Ro. 10. Qui se existimat stare videat ne cadat. 2
Ep. 20. Ubi glosa allegat Aug. Nemo est qui sentiri
possit in hac vita que tota temptacio vocatur utrum qui potuit ex peccato
esse melior non possit fieri aut ex meliori deterior // Si aut non est filius
nec umquam fuit filius et de tali bonitate confidit quod nunquam erit filius tunc
debet inspire ad quartam consideracionem et videre si ipse qui ita est reprehen
sibilis in aliquo commendabilis sit Et si habet aliquis defectus videre debet
si habet aliquos profectus et tunc racione eorum bonorum que habet supportandus est
in illis que minus habet Istam consideracionem docet dominus Apoc. 2. volens enim re
prehendere episcopum Ephesi primo ponit quoddam malum quod habet dicens habeo ad
versum te pauca quod caritatem tuam primam reliquisti Sed statim ponit quoddam
bonum quod habet dicens Sed hoc habes bonum quod odisti facta nicolaytarum que ego
odi Item volens reprehendere episcopum Sardum primo ponit quoddam suum
defectum dicens Non invenio opera tua plena coram deo meo Sed statim ponit
quoddam suum bonum perfectum dicens Sed habes pauca nomina in Sardis qui non
inquinaverunt vestimenta sua etc Ecce dominus postquam posuit illa in quibus
erant reprehensibiles statim posuit alia in quibus erant commendabiles
ad innuendum quod si propter aliquem defectum aliquis est reprehendendus si in habeat
aliquod bonum est supportandus Si vero quis omnino videtur esse malus nec
aliquod bonum habere propter quod sit tolerandus tunc debet inspire ad quintam consideracionem
quod ipse qui sic videtur alium esse malus forte in conspectu dei sibi merito
preferendus et ponit exemplum Greg. in stephano et paulo ita nam stephanus
consenciente et adiuvante paulo lapidatur Stephanus omnino erat bonus
paulus vero omnino videbatur esse malus et tamen in conspectu dei paulus est
stephano est preferendus   d'ea fine

De eodem sermo tercius

Numquid pt cecus ceci duce nonne ambo in fouea cadunt ut s[ancto] in isto
ewang[elio] dns m[anife]stat quales deant ee p[re]lati quales subditi · quales omnes
p[re]lati quidem no deant ee ceci s[ed] uidentes / mo[do] em pt omnes uiden
17 tes · i · sapientes et deum cognoscentes io no indigent aliquo instructore iere
31 · Non docebit ult[ra] uir p[ro]ximu[m] suu[m] et uir fr[atr]em suu[m] dicens cognosce
dnm omnes em cognoscent me a minimo usq[ue] ad maximu[m] aut dns / in infer
no aut pt omnes ceci io cadunt in fouea · i · in p[ro]funditate penarum ysa 24
formido et fouea et laqueus sup te qui habitator es t[er]re s[cilicet] infernalis
erit qui fugerit a facie formidinis cadet in fouea · et qui se explicauit
de fouea tenebit[ur] laqueo · dampnati em sp[er] formidat pati supplicia
grauiora · et uolentes fuge a[n]ti formidine cadunt in fouea · i · in p[ro]funditate
penarum dolentes aut exire de illa fouea et no ualentes tenent[ur] laqueo
desperationis p[er]petuo obligati · Aliqn aut pt quidam ceci s[cilicet] subditi et
illiterati qui no h[abe]nt agnitione[m] diuinorum · et quidam uidentes s[cilicet] p[re]lati qui
deant h[ab]ere duos oculos s[cilicet] doctrina[m] fulgida · et uita[m] p[re]clara ut illu
minet et ducat subditos uerbo pariter et ex[empl]o s[ed] qn ipsi ductores sunt
ceci et ducunt subditos cecos ambo in fouea cadunt · Subditi aut cadunt
in fouea p[e]cc[at]orum · p[re]lati aut in fouea suppliciorum grauius aut periculu[m] est
ceco ductore ceco h[ab]ere qua[m] nullum ductore h[ab]ere · Si em cecus ductore
no h[abe]t uia baculo p[er]temptat · Si aut ceco ductore h[ab]eat se cu[m] illo i
fouea p[re]cipitat · formica h[abe]z sicut ceci cu[m] duce sibi no p[ro]ficit · s[ed] h[abe]t
uelud quedam baculu[m] una[m] q[ue]que uia p[er]temptat · Dicit ergo s[ed] propter ar
tidit q[uod] simplices homines quoda[m] instinctu nature sim[u]l et innoter
uiuunt s[ed] qn h[abe]nt malu[m] pastore · tu[n]c in fouea p[e]cc[at]orum cadunt q[uod] sic
dicit Gre[gorius] · Cum pastor p[er] abrupta gradit[ur] nece[ss]e est ut ad p[re]cipiciu[m]
grex sequat[ur] · leg[itur] · 2 · R[eg] 4 · de iebusei posuerunt sup[er] muros urbem in
contemptu[m] dauid cecos et claudos et dictum est ei · Non ingredieris
huc n[isi] abstuleris cecos et claudos · Isti ceci et claudi sup[er] muros
urbem positi sunt mali p[re]lati in culmine eccl[es]ie constituti qui sunt ceci p[er] igno
rancia[m] et claudi p[er] p[er]uersa[m] uita[m] · Ipsi igit[ur] sunt amoti · q[uia] ecclesia
27 no potest ditari · Secundo ondit x[ristu]s quales deant ee subditi q[uia] deant
ee ad p[re]latos ualde reuerentes et obedientes q[uia] nomen tu[u]m dicit ideo est
discipulus sup[er] magistrum · Non em deant de subditi sup[er] p[re]latos se efferre
s[ed] eis pot[ius] subiare · et eo[s] p[ro]pter digna[m] reuerentie · in p[re]cium diligentie et p[re]

tuli ronis reddende ista tria tangit Heb. 13 Obedite prepositis vestris et
subiacete eis Primo dignitatis reverentie ipsi enim pervigilant Secundo mi
nisterii diligentie quasi pro animabus vestris racionem reddituri Tercio periculi
racionis reddende Et aut prelati sunt mali adhuc magis tenemur
sub(d)i eis sicut dicit Crisost. sup. Mt. Quibus racionibus Decima sicut dicitur
homines ab(eis) creati sunt propter se propterea aut sacerdotes ordinati sunt
propter te Quia corpus ipsorum est ordinatum aut corpus nostrum si bene vixerint tu
um corpus est si bene docuerint nostrum erit Amplius quo quod verum est
et nolite dimittere quod aliorum est Decima sicut dicit Gregorius De
hore malo bona predicat doctrina Primo enim sicut terra preciosum aurum
producit aliquid propter terram vile preciosum aurum contempnit sed aurum
eligit et terram relinquit Sic et nos doctrina(m) amplectimur et mores
relinquite Decimo sicut dicit Ysidorus et apibus herbe nocive non sunt
sed flores herbarum flores aut colligit et herbas relinquit Sic
et nos flores doctrine colligite et conversacionem relinquite Tercio 37
dicit Quales debent esse omnes De quibus ista tria dicit Primo quod non
debent esse aliorum cordium iudices Matth. vii Nolite iudicare ut non iu
dicemini Vero enim debemus iudicare de occultis nec de futuris nec semper
de omnibus manifestis De occultis quidem sicut dictum in cordibus vero
iudicare non debemus quia hoc est solius dei 1 Reg. 16 Homo videt ea
que patent deus aut intuetur cor Ideo Apostolus non timebat de iudi
cio humano timebat aut multum de iudicio divino 1 Cor. 4 Michi enim
pro minimo est ut a vobis iudicer aut ab humano die id est ab humano intellectu
sed neque me ipsum iudico qui aut iudicat me deus est Secundo non debemus iudi
care de futuris quia hoc est solius dei etc. Ysa. 41 Annunciate que ventura sunt
in futurum et sciemus quia dii estis vos Inde peccant multi viri homines et
mulieres volentes de futuris coniecturare Unde refert Aug. in libro de civitate dei
quod cum quidam augurium observaret et fuit mali magnum iudicium videns
si mures domo sua corroderent ille cum semel caligas corrosissent
super hoc interrogavit Catonem qui eum deridens ait vero est mirum si mu
res caligas corroserint sed hoc fuisset signum mali magnum iudicium si mu
res caligas fuissent corrosi Tercio non debemus semper iudicare de hiis
que videntur manifesta quia sicut dicit Bernardus debemus si possumus ex
cusare opus quod si non possumus saltem debemus excusare intencionem
quod scilicet illud fecerit ex ignorancia ex subreptione vel ex casu quia si neutrum
possumus saltem debemus excusare abreviacionem et abreviare propter gravem

temptacionem et dicere O quam vehemens fuit illa temptatio quam de me fecissem
si consensissem sine pietate ¶ 2º dicit quod debemus esse ad iniurias remittendas
faciles vnde ait dimittite et dimittetur vobis iniuriis autem perfectis non tamen
exigitur ut iniurias remittant sed etiam ut inimicos diligant iuxta illud Mathei 5
diligite inimicos vestros benefacite hiis qui oderunt vos et orate pro
persequentibus et calumpniantibus vos Mali enim viros suos impleti persequuntur scilicet per
odia cordium per iniurias operum et per exprobraciones verborum volt igitur dominus ut
contra odia cordium opponamus cordis dilectionem ideo dicit diligite inimicos
vestros Contra iniurias operum opponamus beneficiorum exhibitionem ideo addidit benefacite
hiis qui oderunt vos. Contra exprobraciones verborum opponamus orationes
ideo dicit orate pro persequentibus et calumpniantibus vos. ¶ 3º dicit quod ad elemosinas
dandas debent esse liberales vnde ait date et dabitur vobis vbi sciendum de
etiam notatur pro debent esse gratuita vnde dicitur date non vendite Tribus modis
etiam vendi potest ¶ Primo quando datur cum spe retribucionis sicut Jeronimus ad Nepo-
tianum Sed qui pauperibus tribuit ut amplius accipiant et sub ele-
mosine pretextu diuicias querunt quae magis appellanda est venditio quam ele-
mosina ¶ 2º quando fit in appetitu laudis humane Mathei 6 Cum facis elemosinam noli tuba
canere etc. ¶ 3º quando fit in quadam violentia et extorsione Eccl. 4. Cor in-
opis ne afflixeris et ne protrahas datum angustianti Aug. Cum dat
ut careat tedio interpellantis non ut reficiat viscera indigentis et te
prodest et meretur. ¶ 2º debet fieri viua quia vtilior est quam que fit viua quam
que fit post mortem vnde Augustinus Elemosina quam donat moriens est minima non sit
ista enim Augustinus respondit ne in foueam purgatorii cadat ista non adiuuat ut
in fouea resurgat Melius est autem in foueam non cadere quam inde resurgere
ista respondit Augustinus ne intrare purgatorium includatur ista adiuuat ut inde
educatur Melius est autem non intrari quam inde educi ista respondit etiam ne
in igne purgatorii comburatur ista non adiuuat ut post combustionem ab igne
eripiatur Melius est autem non comburi quam post combustionem ab igne liberari ¶ 3º etiam
est multum vtilis et fructuosa ideo dicitur et dabitur vobis scilicet regnum celorum
Ipsa autem quis conuenit a rege ad optime aut per allegaciones aduocatorum
aut per preces amicorum aut per munus oblatum Elemosina autem in iudicio proficit
et pro nobis allegabit iuxta illud psalmi Iocundus homo qui miseretur et commodat di-
sponet sermones suos in iudicio etc. ¶ 2º ipsi pauperes sunt amici propriis diui-
tum Luce 16 Facite vobis amicos de mammona iniquitatis ut cum defece-
ritis recipient vos in eterna tabernacula Vnde et ipsa etiam orabit pro eo
qui eam fecit Eccl. 29 Conclude elemosinam in sinu pauperis et hec pro te exorabit

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ut expuaris a bonorum malo · Tertio primum oblatum ipse enim etiam sunt munera
que deo offerre debemus · per que ira dei extinguemus et regnum obtine
bimus · prov. 21 · munus absconditum extinguit iras et donum in sinu
indignationem maximam mitigat · Et dicitur etiam munus absconditum quod
a laude humana debet absconditi humilis esse · Et notatur hic duplex mensura
bona et conferta · ut dicitur · Multitudo enim mea erit in dei cognitione et visio
ne et dilectione et ipsa est mensura bona · In dei cognitione cognitio
ne et dilectione et ipsa est mensura conferta · Et in dei cogniti et dilecti et
na possessione et ipsa est mensura coagitata · In cogniti dilecti et
possessi et delectabili fruitione et ipsa est mensura supereffluens · Unde
habet quadruplex mensura dicitur Aug · Ista est creatura data ut primum
bonum intelligeret intelligendo amaret amando possideret et possi
dendo frueretur. Dominica quinta sermo primus

vos quod sermo

Cum turbe irruerent in ihesum ut audirent verba dei et ipse
stabat secus stagnum genesareth · luc · 5 · Et dicit Crisostomus
super quod · Signum studiosi agricole est messis fecunda · Sig
num boni piscatoris est rethe referta · Signum boni predicatoris est
ecclesia plena · Videtur quod quia christus gratiosissimus predicator erat · quod multa
ecclesia plena · Videte ergo quia christus gratiosissimus predicator erat quod multa
multitudo populi ad ipsum confluebat · Dicit autem idem Crisostomus ibidem quod tanta
multitudo ipsi ad ipsum confluebat dicit autem idem
deratus · Dicit a deo veniebant et irruebant propter tria · propter gratiam quam predi
cabat · propter faciem amabilem quam cunctos attrahebat · et propter miracula
crebra que faciebat · Ideo quia navem ascendit · ut omnes eum tamen pos
sent audire et miracula possent videre · Dicit omnes videbant
miraculum quod suum est in in Expositione presenti dicit ergo · Cum turbe ir
ruerent ad ihesum ut · In isto quod evangelio instruuntur auditores verbi
dei quales esse debent in quibus quibus debent esse debent · Sermo audi
tus et audiendo quod notatur hic dicitur · Cum turbe irruerent · id est in quoda
impetu venerunt · sic pauperes in distributione elemosine famis irrue
impetu veniunt · sic pauperes in distributione elemosine famis irruere
convenerunt in prima enim ecclesia fuit magna fames audiendi verbum
dei iuxta illud Amos · 8 · mittam famem in terram non famem panis non
sitim aque · sed audiendi verbum dei · Talis fames attestatur sanitati
mentis · sic fames corporalis attestatur sanitati corporis in fine est
ecclesie ista fames sibi renovabitur · iuxta illud ps · Convertentur ad vesperam
et famem patientur ut canes · dicit glossa · ipsi iudei et aliqui de
gentibus convertentur ad vesperam · id est in fine mundi · et famem patientur
· id est magnum desiderium habebunt convertendi · et erunt ut canes · quia

conf

contra incredulos clamabant et arguebant auctoritate et tuement
enim contra hereticorum impugnatores et diligenter ubique admonebant ut
sed alios lucrarentur Christo et incorporarent et si non fuerint saturati fide sed
et quisone priorum murmurabant quia nolentes videre eos sed continue ar
guendo in medio autem enim in moderno tempore non est fames sed magna co
pia verbi dei ysa xi repleta est terra scientia domini sicut aque maris o
perientes Tantaque est copia quod sepe multis veniunt in fastidium quod est
magnum periculum Sicut enim fames verbi dei signum est salutis sic fa
stidium signum est mortis ps omnem escam abhominata est anima eorum et
appropinquaverunt usque ad portas mortis Dicitur autem sermo dei omnis esca quia
replet et satiat omnem famem diviciarum et honorum et deliciarum Con
tinet enim in deo vera maius esse sanctitate Vita autem ibi tuerit
vera divicias Suplius veros honores Deliciosus vera delectatione
De duobus primis ps iii D amen sit divitie et gloria Dei ps Deler
taroes in dextera tua usque in fine Et dixit Appropinquaverunt usque ad
portas mortis Illi enim qui libenter verbum dei audiunt a portis in
portis mortis illi enim qui fastidiunt sunt propinqui Illi qui
ferme sunt oio remoti Illi vero qui fastidiunt sunt propinqui Illi qui
derident et non credunt iam vident esse inclusi Ordo in
auditoribus debet esse velocitas in obediendo quod significatur inperator qui
more ut dominus obedivit precepit sibi dominus duo Unum quod videbatur
conveniens obsequium Christi quia dilatorum ipsi quando rogavit eum a terra re
ducere pusillum ne sed turba ipsum comprimeret et ut ipsis eum commodius
audire et videre possit Aliud quod videbatur contra utilitatem ipsius
per quod ait Duc in altum et relaxate retia vestra in capturam
Ex quo datur intelligi quod prelatus nichil debet precipere nisi quod contineat aut
honorem dei aut edificacionem proximi et ipsi aut utilitatem ipsius
subditi indicat aut appetit magna utilitas et obediencia petri quia
cum opus sibi diviserit dicitur tamen in verbo se exponit sed humiliter
obedivit Tribus enim de causis conveniens quod se admiserit opere ex
cusare Aut quia aliis esset valde fatigatus et vellet quiescere
Aut quia illud quod iniungitur videtur esse nimis arduum et difficile
Aut quia videtur esse infructuosum et sine utilitate Petrus quidem per
totam noctem laboraverat et ideo valde fatigatus erat Illud etiam quod precipiebatur videbatur esse difficile sed tamen retia laxare diffi
cile est enim piscari in mari alto quam in infimo Poterat con
tradicere tunc de utilitate operis futuri re ex infructuosi operis per

teriti et sic petrus non attendit ad suam fatigacionem nec ad laboris
difficultatem nec infructuositatem sed simpliciter dixit in verbo autem tuo
laxabo rethe. In quo datur intelligi quod quando prelatus aliquid precipit quod
videtur pertinere honorem dei vel edificacionem proximi vel meritum proprium
subditus non debet se excusare nec propter fatigacionem corporis nec propter dif
ficultatem operis nec propter apparentem inutilitatem laboris sed debet deo se
committere et simpliciter obedire. Habet autem anima duas aures scilicet intel
lectum et affectum. Cum aure intellectus audit quando illud quod predicatur
intelligit. Cum aure affectus audit quando illud sibi placet et diligit
sed parum prodest si quis aliquid vere intelligat et diligat nisi opere
compleat. Tunc igitur auditores sunt vere obedientes quando et
ea que predicantur intelligunt et intellecta diligunt et intellecta
et dilecta opere complent. Luc. 12. Beati qui audiunt verbum dei intel
ligendo scilicet et amando et custodiunt illud opere scilicet adimplendo.
Tercio in auditoribus debet esse modestia in amando terrena quod non
tantum ut dicitur rogaverunt autem eum a terra reducere pusillum non roga
verunt eum ut poneret in terra nec ut penitus se elongaret a terra. Quidam
enim penitus sunt in terra ut avari. Alii penitus sunt reducti a terra
sicut viri perfecti. Alii sunt reducti pusillum a terra sicut boni layci
et perfecti qui non debent esse in terra per inordinatum amorem terrenorum
nec requiritur ab eis quod omnino retrahant se a terra per omnimodum contemptum
terrenorum sed quod pusillum reducant se a terra per amorem ordinatum.
In terra penitus erat qui dicebat Luc. 12. Anima mea habes
multa bona requiesce comede bibe epulare. A terra penitus se e
longaverunt qui dicebant Mt. 19. Ecce nos reliquimus omnia. Ut pusillum
reducti docebat apostolus dicens prima Cor. 7. Qui habent uxores tamquam non
habentes sint et qui utuntur hoc mundo tamquam non utantur. Ille habet uxo
rem tamquam non habens qui ea utitur non ad libidinis explecionem sed propter
prolis procreacionem vel saltem propter casus vitacionem. Ille utitur mundo tamquam
non utatur qui rebus mundi utitur non ad superfluitatem sed ad necessitatem.
Quarto in auditoribus debet esse reverencia in audiendo verba di
vina quod innuitur cum dicitur. Ut cessavit autem loqui. Cuius enim predicato
non interrumpunt sed quousque cessavit interte audiunt verba quibus
dei cum multa reverencia sunt audienda quia sunt medicine dei gemme
dei et reliquie dei. Secunda enim sunt medicina purgativa per
penitentibus quibus purgat malos humores peccati. Sap. 16. Neque herba

neq(ue) malagma sanauit eos s(ed) tuus d(omi)ne s(er)mo qui sanat o(mn)ia / elec-
tuaria sunt medicina melioratiua sicut p(er)tinentib(us) q(uo)d ad melius p(ro)-
ficiat Eccl(esiast)i 12 Verba sapientu(m) q(ua)si stimuli Vrisq(ue) aut(em) sunt medicina (con)ser-
uatiua p(ro)p(ter) ps Jn corde meo abscondi eloquia tua ut no(n) p(e)ccem tibi
Si quis item medicina(m) doceret q(ue) morbos purgaret sanitate(m) au-
geret insanitate(m) (con)s(er)uaret libentissime audiret ¶ 2o sunt gemme dei [illegible]
gemmas s(an)c(t)i diligu(n)t ps Dilexi mandata tua sup(er) aur(um) et topasion
Homines aut(em) porcor(um) (con)tempnu(n)t Mt 7 Nolite mittere margaritas vras
[illegible] porcos et in po(m)i [illegible] verba carnalia tales [illegible]
audit(or)e [illegible] Si quis gemma(m) [illegible] qua [illegible] more portasset
[illegible] Cu(m) magna igit(ur) reuerencia verba
cu(m) magna reuerencia et (con)s(er)uanda que in corde [illegible] sunt et ab eius ore p(ro)cesse-
ru(n)t [illegible] sunt [illegible] Verba em(m) [illegible] sunt reliquie [illegible]
¶ 3 sunt reliquie dei Verba em(m) [illegible] reliquie [illegible] Reliquie aut(em) corporales aliq(uo)r(um)
Verba etia(m) alior(um) s(an)c(t)or(um) sunt reliquie ip(s)or(um) Reliquie aut(em) corporales aliq(uo)r(um)
s(an)c(t)or(um) aliq(ua)n(do) sanant morbos corporales Verba aut(em) dei sanant sp(irit)uales Jta
[illegible] ceca illuminant ps Preceptu(m) d(omi)ni lucidu(m) illuminans oculos Jta(m)
mortua viuificat Joh 5 Om(ne)s qui in monumentis sunt [illegible] audient voce(m) filij dei et qui audierint viuent Jta(m) febrili calore i(n)-
flamata refrigerat Eccl(esiast)i 18 Nonne ardore(m) refrigerabit vos [illegible]
et [illegible] melius qua(m) dati(m) Jta(m) male refrigerata inflamat ps [illegible]
[illegible] eloquiu(m) tuu(m) vehementer [illegible] Si igit(ur) medicina(m) corporale(m) [illegible]
[illegible] attento(re) et diligent(iu)s [illegible] deuoto(re) si gemmas q(ue) fuisset in
ore [illegible] (con)s(er)uarem(us) [illegible] deuoto(re) et reliquias s(an)c(t)or(um) adoram(us) [illegible]
reuerentie exhibito(re) manifestu(m) e(st) q(uod) [illegible] dei debem(us) [illegible] attento(re)
intellige(re) et [illegible] deuoto(re) [illegible] et [illegible] reuerencia retine(re).

s(er)mo 29 de eo

a Attendens aut(em) [illegible] nauium que — Sermo 29 de eo
erat symonis rogauit eu(m) a terra reduce(re) pusillu(m) Quando
deus p(ri)mu(m) ho(m)i(n)e(m) creauit ip(su)m in naue innocentie posuit s(ed)
[illegible] naue innocentie [illegible] p(ri)mo [illegible] q(uod) interdu(m) amissa [illegible]
[illegible] innocentie [illegible] et p(ri)ma(m) saluari no(n) p(otes)t [illegible]
ponte exegit Qui em(m) p(er)dit innocentia(m) et p(ri)ma(m) saluari no(n) p(otes)t [illegible]
ter(ti)us n(on) [illegible] tabula [illegible] agit(ur) [illegible]
[illegible] innocentia restituit et [illegible] nauis p(ot)est appellari Secu(n)- 77
[illegible] innocentia restituit et [illegible] Sunt [illegible] religio dicit(ur)
[illegible] aut(em) duo sunt videnda ¶ p(ri)mo quare [illegible] religio dicit(ur)
nauis ¶ 2o que sunt merces ist(i)us nauis ¶ Dicit(ur) aut(em) nauis qua(si)
[illegible] ¶ [illegible] nauis em(m) (con)struit(ur) ex tabul(is) [illegible]
uis firmatis et bitumine linitis ¶ [illegible] aut(em) nauis p(ri)mo p(er)tinet

tm tres claui sz contricio confessio et satisfaccio Clauis e timor dni
ps. Confige timore tuo carnes meas q. ipso clauo timoris dni vitiosum
cens firmet nto nauis prima dissoluit Eccl. 21. Si no i timore dni
tenens firmet nto nauis prima dissoluit. Si no in timore dni
tenuis te instanter nto subuertet domus tua. Capie aut clauis timo
ris dni necessarius e incipientibus Aug. Tanto minor sit timor
quanto pene adequata tendimus sit pinguior caritas. Est timor dicitur ee
quanto pene adequa tendimus sit pinguior. Caritas em timor. Dr ee
pregnancium minor pinguius nulla plenitudinem. Sublime est ipsa vir
tus que cum coniungit deo cordi suo et proximo Qui em no sit vnicus
tas que caritate coniungit deo cordi suo et proximo. Qui em no ht caritatem
caritate diuisus est a deo diuisus est a corde suo. diuisus e a proximo
si caritas ipsa coniungit Col. 3. Sup omnia caritatem habete q est vin
culum pfectionis 2o dr nauis cone forme Nauis em in principio et
in fine est strictus et in medio lata est est supius apta inferius
in fine est strictus et in medio lata. Est est supius apta inferius
clausa prima em in principio conuersionis vr ee angusta ppt inexperienciam
et temptationum frequenciam Eccl. 2. Fili accedens ad seruitutem dei
sta in iustitia et timore et prepara aiam tua ad temptationem. In fine sili est
strictata ppt districta racionem reddenda 2 Cor. 5. Oms nos manifestari
oz an tribunal xpi ut referat vnusquisque ppa corporis put gessit
In medio aut est lata ppt caritate diffusa Ro. 5. Caritas dei
diffusa est in cordibus nris. ps. Via mandatorum tuorum cucurri cu di
latasti cor meum. Debet aut uerus penitens habere cor apertum a superiori
et clausum ab inferiori ut no amet terrena. Ideo
ut diligat celestia et clausum ab inferiori ut no amet terrena ideo
cor hois supius est latum. inferius strictum. ad innuendum q debet
ee latum a superiori et strictum ad inferiora. Unde multi ut dicit Tren
ce latum a superiori et strictum ad inferiora. Uz de multis ut dicitur Tren.
1. Subuersum est cor meum in memetipso 3o dr nauis cone finis
Nauis em ppt ipsam finem sit ut pelagus aptum pducat. Sic et prima
data est hoi ut pelagus mundi aptum paradysi ipsa deducente p
uenial et sic in naui existens dormiendo comedendo et gerendo
semp uadit ad portum Sic et uerus penitens et religiosus dormiendo
uadit ad celum ita sm Greg. Somnus eorum no uacat a merito Ideo
em dormiunt ut ad laudandum deum fortiores exsurgant Imo et
ipsa eorum somnia aliqn sunt meritoria ps. Reliquie cogitationum die
festum agent tibi Reliquie cogitationum sunt somnia que sunt iuris
accidunt ex bonis meditationibus quas vigilando habuerunt que
quidem deo faciunt magnum festum Sic comedendo uadit in celum
Ideo em comedunt ut sint fortes ad seruiendum deo 1 Cor. 10. Siue
manducatis siue bibitis oia in gloriam dei facite Sic gerendo uadit
in celum Ideo em quiescunt ut fortiores sint ad laborandum Sic

enim mali utuntur sua fortitudine ad malum iuxta illud Ysa. 5. Ve qui
potentes estis ad bibendum vinum etc. Viri boni ea utuntur ad bonum. ideo
dicebat propheta. fortitudinem meam ad te custodiam. Secundo dicitur navis ioc
regiminis. In navi enim regit nauclerus a posteriori parte scilicet posterior hominis est
ipsa mors. Nauclerus est meditatio mortis. Clamat igitur iste nauclerus
ad avaros ne ament divicias quia non portabunt inde nisi vilissimum
saccum. Job. 16. Saccum consui super cutem meam. Clamat ad voluptuosos
ut dimittant delicias quia eorum caro non erit cibus vermium. Job. 21.
Simul in pulvere dormient et vermes operient eos. Clamat ad super-
bos ut dimittant ambiciones suas quia illi qui volunt elevari super
alios peccatores non bestie super eos ascendent prout dicitur Eccli. 10.
Cum enim morietur homo hereditabit serpentes et bestias et vermes.
27 Tercio videndum est que sint merces istius navis id est religionis. Que quidem
sunt tres. castitas. obediencia. et paupertas. Et nota in tribus premissis. Primam vero
castitatis notat propter hoc quod dicitur ascendens ipsius in unam navem. Castitate
enim maxime virginale homo ascendit ad angelicam similitudinem. Mt. 22. In
resurreccione neque nubent neque nubentur sed erunt sicut angeli dei in
celo. ascendit usque ad angelicam equalitatem Luce 20. filii huius seculi
nubent etc. Transcendit angelicam fortitudinem Ambrosius. Virginitas qua-
ne non supergreditur angelicam dignitatem per quam homines angelis assimilantur
Maior tamen est victoria virginum quam angelorum. Angeli enim sine car-
ne vivunt et triumphant. Ascendit usque ad divina consortia. Capitulo
6. incorrupcio proximum facit deo. Secundo merces est voti obediencie quod
notatur propter hoc quod dicitur quod illa navis erat Symonis. Ubi notandum quod licet
Petrus fuit binominis scilicet Cephas Petrus et Symon tamen non dicitur quod ascen-
derit in navem Cephe vel Petri sed Symonis. Cephas enim interpretatur
caput et significat prelatos sublimes qui in ecclesia capitis locum tenent.
Petrus interpretatur agnoscens et significat illos qui vivunt sive mag-
na perfectione. Symon interpretatur obediens et significat illos qui vi-
dentur sive magna austeritate vite. Symon autem interpretatur obe-
diens. Ideo igitur dicitur quod Christus ascendit in navem Symonis non Petri sed
Symonis quia non habitat in aliquibus propter sua potencia nec propter sapiencia
nec propter sua austeritate vite sed tantum habitat in illis qui sunt sapi-
entes et humiles obediencia. Deus autem dicit sapiente et humile quia
est quedam obediencia stulta qua quis obedit sue sensualitati unde
quod dicitur Ro. 6. Non regnet peccatum in vestro mortali corpore ut obediatis

concupiscentiis eius istud est enim valde stultum quia hoc est tradere
homines in manibus demonum Eccl. 18. Post concupiscencias tuas non eas et a voluntate
tua avertere. Alia obediencia est simplex
qua quis vult quod prelatus suus obediat voluntati et ista est obedientia
ceci illi dixit dominus Luc. 18. Quid tibi vis faciam. Sic orant ut prelati
talibus dicant de officio ut quales obediencias vult nobis committi
et ista nulla est meriti. Est alia obedientia humilis et devota qua
quis voluntatem suam voluntati prelati totaliter committit et ista fuit
Pauli qui dixit Act. 9. Domine quid me vis facere et ista magni
est meriti. Tercium est intres paupertatis quod notatur ubi dicitur Regnavit cum afia
iste
Sedere pusillum. Non dixit sedere penitus. Sancti enim viri qui diu sunt
in hoc mundo non possunt penitus elongari a mundo sed oportet quod corpori provideant
et necessitati proximorum satisfaciat. Ideo dicitur Eze. 8. Elevavit
me spiritus inter terram et celum. Non dixit posuit me in terra
quia ibi sunt avari. Nec posuit me in celo quia ibi sunt beati. Sed elevavit
me inter terram et celum quia ibi sunt sancti viri in hoc mundo positi
qui et ascendunt in celum per amorem et tamen quod descendunt ad terram
in proximorum provisione et sicut est quod tot dicitur sit situati in
sinistra in respirat ad dexteram. Sic sancti viri quamvis sint in mundo
propter caritatem in suspirant ad celum per ardentem amorem sicut
suspirabat propheta dicens: Sitivit anima mea ad deum fontem vivum.

Preceptor per totam noctem laborantes — Sermo 39 decimo

Sermo 39 dominica

P nichil cepimus etc. Predicatores dei vocantur piscatores et ve
natores et vindemiatores. Sed predicatores primitivi fuerunt
piscatores quia uno tractu retibus id est predicationibus aliquam magnam
multitudinem querebant. Predicatores autem moderni sunt venato
res quia cum multis fatigationibus et clamoribus vix aliquem ponunt
capere unam feram id est querere unam animam. Iere. 16. Ecce ego mittam
piscatores multos et piscabuntur eos et post hec mittam eis multos
venatores et venabuntur eos. Predicatores autem ultimi sive ipsi
angeli erunt vindemiatores qui cum falce divini eloquii uvas ma
turas ~~reponent in cellario dei purpuras~~ apertas populorum et maturas
reponent in cellario dei purpuras in torcularia eterni. Apoc. 14. Misit
angelus falcem suam in terram et vindemiavit vineam terre. Quando
enim dicitur videtur esse vindemiator qui omnes magnas uvas colligit

p⁹ aut racemorum collector qui aliquos paupes querit Mich. 7. Ve michi
qui factus sum sicut qui colligit in autumpno racemos. Qualis aut primi
predicatores ut dictum est fuerint piscatores tamen nos et moderni possunt
vocari piscatores. Vnde piscatores aliqui capiunt magnam piscium multitudinem
et tales sunt predicatores primitivi aliqui paucos et tales sunt predicatores
moderni. Quod aut pisces non capiant sicut esse tamen aut ex parte piscatorum
aut ex parte piscium. Ex parte piscatorum sunt esse quadruplex causa. Prima est
quia piscantur in tempore non debito. Unde dicit Petrus in nomine premisso Per totam
noctem laborantes nichil cepimus. Illi piscantur in nocte qui non habent lumen
sacre scripture sed sunt in tenebris ignorancie. tales alios non possunt
sed in errore mittunt. 1 Thi. 1. Volentes esse legis doctores non intelligen
tes neque que loquuntur neque de quibus affirmant. Greg. Vtraque enim quandam
prius oportet et sic alios mundare, sapientes prius fieri et sic alios facere
sapientes, lumen effici et ita alios illuminare, ardere accendi et
sic alios adurere accendi. Vel illi piscantur in nocte qui aliqua de
genere bonorum faciunt in peccato mortali. tales nichil capiunt nisi muscas
quia nullum meritum vite sibi acquirunt. Aggei 1. Qui mercedes congregavit
misit eas in sacculum pertusum. Sacculus pertusus est animus peccati gladio la
ceratus. Talis nulla merita tenere potest sed omnia effundunt. Vel illi pi
scantur in nocte qui expectant penitere in morte. Tales nichil capiunt
quia ulterius ad bonum facere non possunt. Joh. 9. Venit nox quando nemo
potest operari. Tales enim post videntur penitere timore mortis et pene
quam amore iusticie. Ideo dicit Aug. Agens penitenciam in extremis si sanus
hinc exit ego non sum securus. Secunda causa est quia non piscantur in loco debito
ut in fundo infimo. Ideo dicit philosophus per⁰ dicitur malum in locum infimum
est terra. locus medius est aer. locus altius est celum. Illi igitur piscantur
in loco infimo qui laborant in acquisitione terrenorum. Tales nichil ca
piunt nisi lutum. Abac. 2. Ve qui aggregat non sua. vsquequo se densi
tat. Illi piscantur in medio .i. in aere qui laborant in acquisitione superborum
honorum. Tales non capiunt nisi muscas. Dicitur enim aranea se euiscerat
ut muscas capiat. Sic superbi interiora sua dampnificant ut ali
quos honores acquirant qui musce sunt. tum quia mentes multis tri
bulacionibus pungunt. tum quia multis appetendo animam instabilem reddunt
tum quia mente fedant. tum quia cito evolant. Illi piscantur in alto
qui laborant in acquisitione celestium. Tales multum capiunt per regnum

celorum Mt. 11. Regnum celorum vim patitur et violenti rapiunt id. ¶ 3m est
in pipant in instrumento non corpo(r)i nec rethibus fractis 10 d(icitu)r Mt. 9. Re
finentes rethia sua illi rethia sua frangunt qui ea que non pdicant ma
le vivendo lacerant Gre(gorius). Ad ins pdicant moribus impugnant illi re
tia resinunt qui vitam suam bonis actibus opponunt Gre(gorius). ibidem ut sincera
veritas pdicandi teneatur nunc est altitudo vivendi ¶ 4m est quando
pipant in loco non debito Unde dicit dominus Iohannes ultimo mittite in dextra
tera navigii rethe et invenietis etc. ¶ Illi enim qui pipant in sinistra
partibus vite sicut in divitiis deliciis honoribus nichil capiunt quia ibi nichil
est reperitur et cetera Iere. 4. Aspexi terram et vacua erat et nichil. Illi
vero qui precipitant in dextera sicut in vite eterne nichil capiunt quia sicut
d(icitu)r 1 Cor. 2. Quod oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis
ascendit etc. ¶ Imprimis enim vita non satiatur oculus videndo nec auris auditu
nec cor diligendo. Sed in futuro satiabitur oculus in dei visione auris
in angelica iubilatione et cor in dilectione dei diligere dicitur aut vita beata
dextera et cetera simul. quia vis dextra in motione est honorabilior for
tior et calidior quam sinistra Sic et vita beata est honorabilior for
tior et calidior quam sinistra. Dicit Aug(ustinus) Ibi est vera dignitas quia nulli datur indigno et nulli
negatur digno Imprimis autem sepe digni despiciuntur et indigni exaltantur
est est fortior quia ibi est vera eternitas ysa. 33. Oculi tui videbunt
tabernaculum quod nequaquam transferri poterit imprimis autem est labilitas
Iob. 2. Quando incipit et graphia eius est est calidior quia ibi est in
mensa caritas Unde sancti vocantur carbones ardentes et lampades
fulgentes Eze. 1. Similitudo animalium et aspectus eorum quasi carbonum ignis
ardentium et quasi aspectus lampadarum imprimis autem quo ad bonos est in
perfecta caritas quo ad malos est frigiditas quo ad pigros est tepidi
tas Apoc. 3. Utinam frigidus esses aut calidus etc. ¶ Secunda causa quare
pisces non capiuntur propter eorum copiam piscium et hoc quadrupliciter ¶ Prima est
quia sunt nimis acuti et cavent sibi a rethibus et ab hamo quidam enim
sunt qui quadam acumina dyabolum vitant interire predicatoris rethia timentes ne
sua ibidem tangantur vitia ¶ Duplex via non vult audire via hu
militatis nec pauperum via caritatis nec avarus via liberalitatis Et
sicut d(icitu)r Iob. 5. Apprehendit sapientes in astutia eorum avarus enim
non permittat se capi in in morte capientur a deo a dyabolo et capto
deus enim eos capiet et dyabolo tradet dyabolus ipsos civem infernali.

cludet. primum aut ipsos inclusos sic alligabit et includet quod nunquam
inde exient. Matth. 5. Esto consentiens adversario tuo i. divino sermoni qui
adversatur tibi peccanti vel peccare volenti ne forte tradat te iudici i. Christo
et sic tu quasi traderis et iudex tradet te ministro i. dyabolo et in car-
cere mittaris. Amen dico tibi non exies inde donec reddas no-
vissimum quadrantem i. donec exsolvas penam non tantum pro peccatis magnis
sed etiam minimis. Et quia hoc facere non poterit ideo nunquam exibit. Secundo rete
est quod sunt nimis magni quia tunc rete frangunt. Sicut et magni in
seculo dei precepta contempnunt. Unde dicitur de opprimentibus Jere. 5. Hy
simul magis confregerunt iugum ruperunt vincula. Tales enim nec
primas se capi non permittunt. Unde xpus in isto mundo de omnibus sa-
pientibus non recepit nisi unum scilicet Gamalielem legis doctorem. Nec de
omnibus nobilibus nisi unum scilicet Paulum qui dicitur fuisse nobilis civis
romanus. Nec de omnibus divitibus nisi unum scilicet Zacheum. Nec de omnibus prin-
cipibus et potentibus nisi tres scilicet Nicodemum et centurionem et
regulum. De infimis autem et simplicibus ignobilibus et pauperibus
multos recepit. 1 Cor. 1. Videte vocationem vestram fratres quia non multi
sapientes secundum carnem non multi potentes etc. Tertio rete est quod sunt
nimis lubrici sicut sunt anguille que postquam capte fuerint de
manibus labuntur. Sic sunt multi lubrici qui labuntur de culpa
in culpam. Tren. 4. Lubricaverunt vestigia nostra in itinere. Greg. peccatum quod per penitentiam
non diluitur mox suo pondere ad aliud trahit. Labuntur de culpa in penam
~~in culpa~~ Job 21. Ducunt in bonis dies suos ecce culpa. et in
puncto ad inferna descendunt ecce pena. Labuntur de pena in penam
Job 24. Ad nimium calorem transeant ab aquis nivium. Quarto rete est
quod sunt nimis parvi quod de rethe prosiliunt. Isti sunt qui parvi cor-
dites timent aggredi quasi arduum. Sed servi dei non debent timere
bona agere propter aliqua adversa que possunt contingere sicut ostendit Eccl.
super eodem per tria exempla. Dicit enim quod sunt tria genera personarum que propter
adversa non timent agere opera sua scilicet miles agricola et nego-
ciator. Non debent igitur timere servi dei [illegible] quia
sunt milites xpi. 2 Tim. 2. Labora sicut bonus miles xpi ihesu. Non
debent timere bona opera seminare quia sunt agricole dei. Quia sicut dicitur
Eccl. 11. Qui observat ventum non seminat. Item non debent timere in
vento i. gravibus sibi damnis adversantibus et periculis exponere se
debent quia sunt negociatores regni. Luc. 19. Negociamini dum ve-

r. et pdimoes

Dominica vi post trinitatis Dō 6 p̄ tri

Nisi habundauerit iusticia uestra plusquam
scribarum et phariseorum non intrabitis in regnum celorum Mt v. Solent
magistri habere scolarium multitudinem quorum quidam sunt incipientes
qui indigent primis literarum elementis istos magister non docet per se sed per alios
minus eruditos. Alij sunt proficientes qui adhuc indigent instructione
in libris leuibus et planis istos similiter non docet per se sed per alios magis doctos.
Tercij sunt perfecti qui iam perfecti sunt sentencijs profundis istos magister
per se ipsum docet et instruit. Sic vere est in proposito unde dicitur Mt xxiij. Unus
est enim magister vester. Scola eius est totus mundus. habuit enim tres ordines
scolarium. Quorum quidam fuerunt tempore legis nature isti omnino erant rudes et incipi-
entes et per elementa et creaturas mundi instruebantur legentes in ipsis dei
potenciam ex ipsius magnitudine dei sapientiam ex ordine dei bonitatem ex utili-
tate. Ro. i. inuisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt in-
tellecta conspiciuntur. Alij fuerunt magis proficientes qui scilicet fuerunt tempore legis
scripte quos deus docuit per magis eruditos scilicet per moysen et prophetas. Alij
fuerunt perfecti scilicet christiani. istos christus docuit per se ipsum sublimiora. unde facto
quod est eorum iusticia. magis habundet quam iusticia aliorum et ideo dixit
Nisi habundauerit iusticia uestra etc. ¶ Nota igitur ewangelista quod nos oportet
in abundancia iusticie transcendere omnes. Que sit ista iusticia. et que sint
signa abundancie aut iusticie nos instruit dicens Nisi habundauerit iusticia
uestra etc. iusticia enim scribarum et phariseorum erat simulatoria et intencio-
ne tepida et serua. Habebant enim iusticiam quo ad deum. quo
ad proximos. et quo ad se ipsos. Primam quo ad deum ostendebant se habere de-
uotis oracionibus Mt vi. Cum oratis non eritis sicut ypocrite qui amant
in synagogis et in angulis platearum stantes orare etc. Secundo ad proxi-
mum ostendebant se dare elemosinas propter deum. Sed non dabant eas propter fauorem
humanum. ibidem. Cum facis elemosinam noli tuba canere ante te etc. Tercio
ad se ostendebant se magis seruare ieiunia. ibidem. Cum ieiunatis no-
lite fieri sicut ypocrite tristes etc. ¶ Iusticia autem christianorum debet abun-
dare quia eorum oraciones debent fieri in cordis attencione. Unde ait
ibidem. Tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum. i. in secretum cordis
tui et clauso ostio scilicet exteriorum sensuum ora patrem tuum etc. Elemosine
debent fieri in recta intencione. ibidem. Te autem faciente elemosinam ne-
sciat sinistra tua quid faciat dextera tua etc. ¶ 2o eorum iusticia erat
mercenaria quia seruabant legis mandata propter temporalia assequenda. Unde
omnibus seruantibus promittebantur temporalium affluencia Ysa. i. Si uo-

fueritis et audieritis me bona terre comedetis prolongato uite cor-
palis Levi 18 Custodite leges meas atque iudicia que faciens homo uiuet in eis
et pax temporis ysaie 2 Conuertent gladios suos in uomeres et lanceas
suas in ligones. iusticia enim christianorum magis fundetur quam fundabatur ewan-
gelica perfectione promittit regnum celorum promittit uitam eternam. Eciam
19 Centuplum accipietis et uitam eternam possidebitis Promittit pacem pe-
ctoris et eternitatis Joh 14 pacem relinquo uobis pacem meam do uobis.
Multi tamen sunt hodie scribe et pharisei inter christianos qui plus curant
de temporali commodo quam de celesti regno plus de uita temporali quam de
celesti plus de parte temporis quam eternitatis ¶ 3o eorum iusticia erat te-
pida et remissa. Scribe enim confidebant in sua sciencia pharisei autem in sua
uita et ideo non curabant amplius acquirere meritum iusticia
enim christianorum debet fundare quod desinit sciencia et in sancta uita non
debent confidere sed semper ad maiora proficere philippensium 3. Que quidem retro
sunt obliuiscens ad ea uero que sunt priora extendens me Sed multi sunt
qui non proficiunt sed deficiunt hodie enim aliquid faciunt cras parum post
cras minus postea nichil Tales sunt lunatici Ecclesiastici 27 Stultus ut
luna mutatur. luna enim modo est plena. modo est semiplena modo
semiuacua modo tota uacua. Cum enim tres sint partes satisfactionis
scilicet oraciones ieiunia et elemosine Sunt quidam qui oraciones multas faciunt
ieiunia custodiunt et elemosinas tribuunt isti sunt luna plena. postea di-
mittunt oraciones et sic sunt luna semiplena. postea dimittunt oraciones
et ieiunia Et sic sunt luna semiuacua. Tandem totum dimittunt
et sic sunt luna tota uacua. prouerbiorum 10 Egestatem operata est manus re-
missa Manus autem fortium diuicias parat. manus remissa operatur ege-
statem in mundo quia parant iterum omnibus suffragiis. Egestatem in mundo
quia non poterunt habere modicam stillam olei compassionis sicut patet de uirginibus
fatuis Egestatem in inferno quia non poterunt habere modicam guttam aque
refrigerantis ut patet de diuite epulone Sed sunt uiri qui sunt fortes
contra mundum carnem et dyabolum et parauerunt in mundo diuicias gracie
in mundo diuicias minorum. in celo diuicias maiorum ¶ 4o eorum iusticia
erat nimis seuera Mathei 5 Audistis quia dictum est antiquis. oculum pro
oculo dentem pro dente Sicut enim deus habebat duos officiales uidelicet
seueros scilicet ueritatem que culpas discernebat et iusticiam que culpas
seuere puniebat iusticia autem caritatem cum pietate Nam istis duobus

mutat

puniebat

offitialibus deus dedit duos consiliarios scilicet mentem veritati et pacem iusticie
Cui igitur veritas consiliarius inquirere mea sibi consulit ut videat si fuit
ibi aliqua ignorantia vel infirmitas humana vel temptatio dyaboli. Ipsa
enim consilie alternari convenient cum ... iusticia dicit consiliarius premitte. pacem
sibi consulit ut non intendat confusionem sed tantum intendat ut homines re
conciliet deo pacificet proximo et inquietet in corde suo Jere. 29. Ego cogito
cogitationes pacis et non afflictionis. Et sic veritas et ... misericordia
et veritas obviaverunt sibi etc. Secundo ostendit quod sit perfecta iusti 27
cia ait Audistis quia dictum est antiquis etc. iusticia enim scribarum
et phariseorum erat diminuta quantum ad utramque partem iusticie que est
declinare a malo et facere bonum. Quantum enim ad primam partem diminuta est
quia non cohibebat animum ab odio nec linguam a simplici mendacio sed a periurio
nec manum a vindicta ut patet Exo. 21. in lege talionis. iusticia autem ewangelica
est perfecta quia cohibet animum ab ira sicut patet hic et agnoscit in ea. Qui
viderit mulierem ad concupiscendum et cetera et a cogitatione mala eodem. Et quid cogi
tatis mala in cordibus vestris. Cohibet etiam linguam non tantum a verbo iniurioso
sicut patet hic. nec tantum a simplici mendacio eodem. Sit autem sermo vester est
est. non non. sed etiam a verbo ocioso ea. 12. Omne verbum ociosum quod locuti fuerint
homines reddent rationem deo in die iudicii. Cohibet etiam manum a vindicta
ut scilicet homo non vindicet iniuriam personalem eodem. Si quis te percus
serit in dexteram maxillam etc. nec iniuriam realem unde sequitur Et
qui vult tecum in iudicio contendere etc. vel violentam extorsionem unde
sequitur Et quicumque te angariaverit mille passus etc. Erat etiam dimi
nuta quantum ad secundam partem iusticie que est facere bonum quia non tenebatur
inimicos diligere nec pro eis orare nec eis benefacere. iusticia autem ewangelica
omnia ista precipit eodem. Diligite inimicos vestros benefacite hiis qui
oderunt vos et orate pro persequentibus et calumpniantibus vos. Tercio
ostendit manifestavit que sint signa perfecte iusticie cum ait Vade prius
reconciliari fratri tuo. Qualiter autem ista reconciliatio sit fienda ostendit
Crisostomus dicens Si cogitatione offendisti cogitatione reconciliare. Si verbis
offendisti verbis reconciliare. Si operibus offendisti operibus reconciliare. Co
gitatione igitur sive corde offendit qui aliquem odit sed tunc eum re
conciliat quando odium deponit et ipsum diligit. Alias enim deus munera
non recipiet. Si quis odium corde retinet. Unde sicut dicit Crisostomus
Nemo inter duos inimicos potest esse fidelis amicus amborum. Ideo etc.

Deus non vult esse amicus aliquorum quamdiu inter se fiunt inimici. Vos
aut inquit deo fide non servimus si inimicos eius diligimus et amicos
odimus. Si offendit verbo detrahendo debet reconciliare famam resti-
tuendo. Cum enim preciosior sit fama quam temporalis substancia ut ... Si
tenetur satisfacere raptor res restituendo. Si persecutor emendam
offerendo. mihi fortius infamatam famam restituendo. Si offendit
fratres debet reconciliare fratres. Aliter autem secundum Crisostomum nisi que fratres
lesisti fratres placaveris sine causa oras deum sic et clamant fratres de
celo quibus alios spoliasti. Quid enim tibi prodest si unus pro te
orat et alius adversum te deum interpellat. Sermo 29 secundo

Si offers munus tuum ad altare et ibi recordatus fueris quia frater
tuus habet aliquid adversum te etc. Cum in omni opere nostro nos
attendere debemus propter honorem dei edificacionem proximi et mihi
ni[ste]rium. Deus enim est tante bonitatis quod plus respicit communem utili-
tatem quam aliquod suum honorem. Offerre enim munus ad altare
et proximi edificacionem quam ad suum honorem. Offerre enim munus ad altare
pertinet ad honorem dei sed qui illud offert in odio proximi non tantum mihi
et scandalizat proximum. Vult igitur dominus ut hoc suum intermittat ho-
nore ut sit proximo reconciliatus mercatoris offerant oblacionem. Crisostomus
Vide misericordiam dei qui respicit plus hominum utilitatem quam suum hono-
rem; plus enim diligit concordiam fidelium quam munera sua. Contra ...
Si offers munus tuum etc. Notandum autem quod est quadruplex munus
scilicet munus cordis munus oris munus ~~ab obsequio~~ manuum et munus
ab obsequio. ¶ Munus cordis est munus amoris quo nullum est deo ac-
ceptum ut sine illo nullum aliud munus sibi placeat. Nichil enim valet
offerre deo verba nostra per graciarum actionem nec corpora nostra per mortificacionem nec
res nostras per elemosinarum largicionem nisi sibi offeramus corda nostra per amorem. Unde
ut Luce 18 in phariseo qui videbatur offerre deo vota sua gracias referendo
dicens decimas do omnium que possideo sed nichil sibi profuit quia non offere-
bat cor suum ipsum deum et proximum diligendo. Non enim deum diligere po-
terat qui omnes proximos contempnebat dicens non sum sicut ceteri hominum rap-
tores. Huius altare sit quo debemus offerre deo munus ~~offerre~~ est altitudo trinitatis
Exodo 20 non ascendes ad altare meum per gradus ne reveletur
turpitudo tua. Infirmitate enim non sunt gradus fiendi ut pater maior
filio ut filius minor patre ut spiritus sanctus minor utroque credatur. Unde
Arrius per gradus facere voluit. Ideo sua turpitudo revelata fuit quia
post blasphemiam omnia sua interiora emisit. Primo igitur munus amoris debemus

amant

offerre super altare sancte trinitatis ut scilicet diligamus patrem qui per suam potentiam
nos creavit. filium qui per suam misericordiam nos redemit et spiritum sanctum qui per suam
gratiam nos in filios adoptavit. Frater autem noster est quilibet christianus quem
si offendimus reconciliare debemus. alias munus dilectionis deo offerre
non possumus. et sicut dicitur .i. Joh. 4. Si quis dixerit quoniam diligo deum et fratrem
suum odit mendax est. Frater autem omnis christianus dicitur quia omnes ab uno
sunt creati. uno pretio redempti uno fonte regenerati et ad eandem he-
reditatem vocati. Secundum est munus odoris quod est munus orationis quod est
deo valde odoriferum. ps. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.
sicut fumus incensi est levis. calida et odorifera. Tunc igitur oratio
sit incensum quando est levis. calida et odorifera. Tunc autem est levis
quando est ex humilitate. que sic eam facit levem quod usque ad celum ipsam
deducit. Eccli. 35. oratio humiliantis se nubes penetrabit. Tunc autem Ex. 1 q
est calida quando est ex ferventi caritate. Eccli. 1. quasi ignis effulgens
et thus ardens in igne. Thus quidem ardet in igne quando oratio fundit(ur)
a ferventi corde. Tunc est etiam odorifera quando est ex puritate. Apoc.
5. habentes singuli cytharas et phialas aureas plenas odoramentorum que
sunt orationes sanctorum. Altare autem super quod orationes nostras offerimus est ipse
christus. quia per ipsum omnes orationes offerimus dicentes per dominum nostrum ihesum christum
filium tuum. Dicitur enim a sole propter nimiam distantiam non possumus tra-
here lumen in igne nisi mediante cristallo vel aliquo alio. sic nec a patre pro-
pter nimiam excellentiam aliquam gratiam possumus recipere nisi intercedente
mediatore. Dicitur autem christus altare terreum eneum et aureum. De
primo dicitur Exo. 20. Altare de terra facietis mihi. De secundo Exo. 27. Altare
eneum erat coram domino. De tertio Apoc. 8. Data sunt ei incensa multa ut
daret de orationibus sanctorum super altare aureum. In proposito quidem tres
sunt sibi scilicet caro mortalitati subiecta et quantum ad hoc fuit altare
terreum. Anima castissima et quantum ad hoc fuit altare eneum. Et
deitas preciosissima. et quantum ad hoc fuit altare aureum. Frater noster
est ipse quia hunc si peccato offendimus per veram confessionem reconciliare
debemus. Dicitur autem christus dominus noster frater noster et magister noster. Dominus autem
dicitur per sublimitatem. frater per equalitatem. magister per perfectionitatem. Christus
igitur vocat se dominum nostrum ut ostendat quod sit maior nobis ratione nature divine.
Joh. 13. Vos vocatis me magister et domine et bene dicitis sum etenim. Vocat
se fratrem nostrum ut ostendat quod sit equalis nobis ratione nature humane.
Hebr. 2. Non confunditur eos fratres vocare dicens Nunciabo fratribus
meis nomen tuum. Vocat se magistrum nostrum ut ostendat quod fuit minor
nobis ratione humilitatis profunde. Luc. 22. Ego autem in medio vestrum sum

37 sicut qui inspirat. Tercium est munus amantis quod consistit in largicione
eciam. Unde dicitur de muliere forti prov. ult. Manum suam aperuit inopi et pal
mas suas extendit ad pauperes. Frustra autem mulier fortis manum aperiret
et extenderet si ea vacua haberet. Ideo datur intelligi quod quando intencionis debet
ad pauperes habere manum apertam extensam et plenam. Apertam ut det cito et
facile. Eccl. 4. Cor inopis ne afflixeris et ne protrahas datum angu
stianti. Extensam ut det equaliter. Sunt enim quidam qui videntur habere
manum adse et ad suos proximos non reflexam. Hec est dant ad alios habere
extensam. Luc. 6. Omni petenti te tribue. Plenam vero ut det habundanter.
Thob. 4. Si multum tibi fuerit habundanter tribue. Illuc est cor nostrum
hylariter. 2. Cor.
sup. quod clie nre immolantur qui eas facimus cum cordis hylaritate. 2. Cor.
9. Hylarem datorem diligit deus. Cum cordis compassione. Job 30. Compatie
batur anima mea pauperi. Cum cordis recta intencione. Mt. 6. Nesciat sini
stra tua quid faciat dextera tua. De isto altari cordis dicitur Exo. 30. Fa
cies altare thymiamatis de lignis sethim. Lignum sethim est leve
et imputribile. Quia cor nostrum non debet aliquo peccati pondere pre
gravari nec aliquo igne tribulacionis consumi nec aliquo fetore peccati cor
rumpi. Fratres mei angeli sunt quorum tunc offendimus quando eorum inspiracionibus
non obedimus. Sunt autem eos regulamus quando eorum inspiraciones recipimus.
Et tunc quando nostras elemosinas deferunt ante deum. Mundus autem fratres mei
quod eundem habemus patrem. Abeunde sunt sumus ymagines et abeunde
4ᵘᵐ vocati hereditate. Quartum est munus ab obsequio quando scilicet totum cor
nostrum et tota vita nostra in dei obsequio manciparemus. Ipse dicit Luc. 1.
Serviamus domino in sanctitate et iusticia ~~boni operis~~ coram ipso omnibus
diebus nostris. Debemus enim servire deo cum mundicia cordis cum iusticia
boni operis cum rectitudine intencionis et cum longanimitate finalis
intencionis et consumacionis. Illuc est fides quia nisi opera nostra in fide operentur
inutilia reputantur. Heb. 11. Sine fide impossibile est placere deo. Frater
noster est spiritus sanctus quem tunc offendimus quando sensualitati sibi pro
mimus. Tunc autem eum regulamus quando sensualitatem sibi subicimus. Deus autem quando
in domo anime nostre posuit fratrem et sororem virum et uxorem dominam
et ancillam. Racionem et sensualitatem ut instruat tamquam frater sororem
suam et eam corrigat tamquam vir uxorem suam ut eam sibi subiciat
tamquam domina ancillam suam. Sermo 3us de eodem sermo 3us de eo
Omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Secundum Beatum Iacobum Gen.
Quod dei b... ira et cetere anime passiones habitant in sapiente. Aliter sentiunt

Stoyci aliter peripatetici aliter sentiunt. Stoyci enim dicunt huiusmodi passiones
non cadere in sapientem. Quamvis enim quandoque aliqua superveniat adversa, tamen in mentibus
retinet firmitatem animi et constantiam unde refert Seneca de Socrate quod potionem
venenatam sibi iniuste oblatam tamquam medicamentum immortalitatis bibit et
de aeterna immortalitate diu disputans potionem illam letus et libens hausit.
Peripatetici vero dicunt has passiones in sapientem cadere sed moderatas
rationi subditas et ponit exemplum Seneca de Zenophonte rege qui audita filii
morte dolens coronam de capite deposuit sed audito quod fortiter pug-
nando occubuit deposita corona resumpsit dicens se magis gaudere
de filii virtute quam de morte dolere in disciplina aut sententia ubi
in eodem libro de civitate dei Augustinus dicit Non quaeritur utrum pius animus irascatur
aut tristetur sed unde ut idem dicit in libro retractationum aliud est irasci fratri aliud
aut tristetur. Non enim fratri irascitur qui peccato fratris irascitur. Dicit ergo omnis
culpe fratris. Non enim fratri irascitur qui peccato fratris irascitur. Dicit ergo omnis
qui irascitur fratri suo etc. Dicitur in glosa peccato sunt tres gradus culpe. Item et
pene iram eodem genere peccati sunt quibus aliquis peccare contingit aliquis consequitur
aliquam gravissime. Talis gradus iste est in pena et condit deus in
aliquam gravissime. Talis gradus iste est impena et condit dominus in
peccato ire quod tribus gradibus / Primus est quando ira tantum est in corde quod notatur
in eo dicit Omnis qui irascitur fratri suo / Secundus quando manifestatur in expressione signo
quod notatur cum dicitur Qui autem dixerit fratri suo racha. Racha autem racha secundum
Remigium hebreum et est interiectio indignantis velut cum diceret
adolente hebreo abirascente hec audivit a.a. / Tertius est quando manifestatur
in contumeliosis verbis quod notatur cum dicitur Qui autem dixerit fratri suo fatue.
In primo ergo gradu sicut dicit Aug(ustinus) et Beda / In primo est unum scilicet ira sola
in corde / In secundo sunt duo scilicet ira et vox que iram significat / In tertio sunt tria scilicet ira et
vox et in vore vituperationis expressio. Dicit autem est gradus triplex
pene et in pena que exprimitur nomine iudicii concilii et gehenne. Per que
terna pena infernalis intelligitur sed nomine iudicii intelligitur pena gravis
que debetur prime ire in iudicio. Ibi enim causa discutitur et adhuc locus est
defensionis. Et ideo tunc reus est in periculo. Consilii nomine consilii intelligitur
pena gravior que debetur secunde ire in concilio enim iam sententia diffinitur
adhuc tamen pena differtur et locus est dilationis et tunc reus est in periculo
graviori. Nomine gehenne ignis intelligitur que est pena gravissima
que debetur tertie ire. Tunc enim datur sententia diffinita nec locus est defen-
sionis nec dilationis et tunc reus est in periculo gravissimo. Ipsius autem totum in-
telligitur de ira deliberata que odium nuncupatur. Est igitur primus gradus
ire quando est in ira secundum aut Damascenum Ira est accensio sanguinis circa cor-
.6. pus aut accensio quadruplex fit in aliquibus enim ignis irascibile cito accenditur
et cito extinguit. Isti secundum Damascenum sunt similes similes arundinibus quibus

ignis cito accendit et cito extinguit / In alijs ignis iracundie cito
accendit et tarde extinguit isti sunt ceteris deteriores et sunt similes
teste que adquirit ceteris e facilius est accipiendum ab igne adusta diffi
cilius adprehendit aut facilius / In alijs tarde accendit et tarde refrigeratur
isti secundum Aug. similes sunt lignis grossioribus in quibus ignis tardius ac
cendit et tarde extinguit in alijs vero ignis iracundie tarde accendi
et cito refrigerat isti sunt ceteris meliores De quibus dicit propheta Irasci
mini et nolite peccare. Pena huius ire sunt est tanto est indicium talis
adiudicium tenabitur et qualiter illud preceptum diliges proximum tuum sicut
teipsum servavit requiretur et timebit quod dilexit eum minus quam sua
quod bona sua sibi non communicavit minus quam suos quos propinquos suos tamen
benefecit et minus quam suum quod corporis sui saluti anime sue postposuit
27 Secundus gradus est quando ira est in signo Signa autem odij sunt ho
nitione subtractio fame auertere et huiusmodi. Clam aut vexillum tyranni
omisse sit in castro licet castro sit iam capti non tamen apparet capto nisi
quando erigitur Sic est quando odium latet in animo captus est tamen aduersus
quando erigitur. Sic est quando odium latet in animo. Pena huius ire
eius capto non vi nisi quando signa odij manifestant Pena huius ire
et quibus quod tales mendacio se imitant summa diabolus quod sunt sunt
et quibus quod tales ingratio se imitant summa diabolus quod sunt sunt
alijs sic fiat sibi Quia enim consuetudo proximum habuit signum rancoris ideo
consuetudo ipsum signa ire sue ondet deus et totius exercitus et secundum celestis
Signum magne ire dei erit quod reges deformes non liberabunt ymo
si omnes sancti precibus orarent eos non liberarent Jere. xi. Noli orare pro populo
hoc et ne assumas precibus laude et oratione et non obsistas mihi quod non
exaudiam te Signum magne ire angelorum erit quod ipsos igni eterno
tradent Mt. xiii. mittet filius hominis angelos suos et colligent de regno eius
omnia scandala et mittent eos in caminum ignis Tercius gradus est 37
quando ira est in contumelioso verbo vocando scilicet fratrem suum stulte
Christus enim discipulos suos vocat
dicit quod ... et apostolus qui quod fecerunt
stultos dicens Luce ultimo stulti et tarde corde ad credendum apostolus etiam
dicit Gal. iii. O insensati galathe vide contemnendum quod sicut dicit ysidorus
in libro de summo bono quadruplicem est loquendi varietas ut bonum bene
vel malum male seu bonum male seu malum bene. Bonum quippe bene
loquitur qui ea que recta sunt habuit annunciare vi Malum male loquitur
qui quod flagitium suadere conatur Bonum male loquitur qui recti
aliquid arrogantem predicare sentit Malum bene loquitur quando aliquid nefandum
vitium detestatur ut alios homines avertant // Christus igitur et apostolus vocant
illos stultos non ut confunderet sed ut corrigeret Pena quam debet habuit

ire est gehenna ignis dicitur aut gehenna ageos quod est terra et ho
nos quod est profundum quia infernus est in profundo id est in centro terre Et
in illis locis competit peccatoribus propter elongacionem obscuritate et frigiditate
Nullus enim locus tantum distat a celo quasi medium terre ideo dignum
est ut peccatores qui sunt frigidi in dei amore semper strideant den
tibus pre nimio frigore Est autem additus gradus scilicet ire qui est proximus
fo ut verbo quod notatur cum dicitur audistis quia dictum est antiquis non
occides istud autem homicidium multis modis committitur Hoc tamen sit tribus
speciebus scilicet corpus anime et fama Committit igitur quis homicidium quasi
adversus ipsas impetendo Ecclesiastici 34 Panis egencium vita pauperis est qui
defraudat illum homo sanguinis est quasi adversus non tantum gladio necando
sed etiam necessitatis tempore non subveniendo Ambrosius pasce fame morientem
si non pavisti occidisti quod adamque explicit aut malum exemplum prebendo Ro
14 Noli cibo tuo illum perdere pro quo christus mortuus est Aut veritatem
vite tacendo Bernardus Cor occidimus quotiens ad mortem ire tepidi tace
mus videmus aut peccatum mortale committendo Sap 16 Occidit homo
per maliciam animam quod ad famam detrahendo Ecclesiastici 28 Flagelli plaga li
vorem facit plaga lingue comminuit ossa Pena huius ire est mi
nus illud scilicet in urbium deus dicit Matthei 26 Omnes qui acceperint gladium gladio
peribunt Iste autem gladius facit in dampnatis explicite morte propter istud
duplicat et explicat gladius interfectorum Prima mors erit
Ezechielis 26 duplicat et explicat gladius interfectorum prima mors erit mala secunda quia ab eo
cum igne inextinguibili cremabuntur et ista erit peior tercia quia dei visione privabuntur et
a consorcio separabuntur et ista erit pessima Matthei 13 Exibunt angeli et separabunt malos de medio
iustorum istud respicit separacionem a consorcio bonorum Et mittent eos in ca
minum ignis illud respicit ignis inextinguibilis cruciatus et vos
ibi erit fletus et stridor dencium illud respicit divine visionis pri
vacionem dampnum visio enim dei bonos letificabit et in amore inflamabit
et dampnati de visione dei carebunt ideo semper in fletu erunt et stri
dentibus stridebunt. Dominica septima Sermo primus
Cum turba multa esset cum Ihesu nec haberet quod manducaret et cetera Marci
8 Cur dicat Crisostomus Non est credendum quod turbe sine viatico ad
dominum in multitudine venerint sed prima et secunda die omnia consumpserunt
et ideo tempus tercia die omnibus iam consumptis miraculum fecit ideo autem tam
diu secum manebant propter suos infirmos quos sanari affectabant Unde

dr q 14 ubi dicto miraculo agit Accesserunt ad eum turbe multe habentes secum
et claudos etc. Dicit ... dominica salutaria que ab eo audiebant dicit ... ex
parte que in ipso videbant ... die ... ultime ponit in glo. q 14 Quia
igitur turbe iam triduo ... fuerant et alimenta non habebant ... ipsis co
mmunicans eis fecit quibus ... commendabile est ex parte xpi fuerunt
ex parte quarundam et ex parte ministrorum. Ex parte igitur xpi fuit commendabilia
fuit primo humilitas ingerendo ut dicit Convocatis discipulis etc. Glo. sup
q 14 Convocat discipulos ut doceat maiores minoribus sua consilia qui
rere. Sciendum autem quod consilium triplex est reprehensio. Una ex parte petentis consilium
quia est intellectu nimis superbus. Alia ex parte dantis quia est sensu pro
lidus vel animo iniustus. Tertia ex parte rei dequa petitur quia non est decente
... Debet igitur ille qui petit consilium esse mentis humilis et man
sueta ut secundum suo sensui nimis non credat. Quod est contra multos qui
credunt sibi sufficere et consilio non indigere Bern. Omnia illi desunt et
nichil deesse putat sibi Aug. Ubi cupiditas sufficit ibi deficit. ubi tibi
placuisti ibi peristi Prov. 26 Vidisti hominem sapientem sibi videri magis
spem illo habebit insipiens. Similiter autem qui dat consilium debet esse
discretus provida et integrissima iustitia Ambro. in lib. de offi. Denique
salutem nemo illi viro committit qui sit iustus et prudens. Facit
enim iustitia ut nullus sit fraude metus. facit prudentia ut nulla
erroris suspitio sit. Tertio dequa petitur debet esse utilitas et nemo
quod non debet consilium peti de rebus superfluis Eccli. 3 In supervacuis rebus
noli scrutari. Ecc. de rebus vanis. Ps. Non sedi cum concilio vanitatis.
de rebus fluxis pertinet quod sunt dicit Job 5 consilium pravorum dissi
pat. Sed de rebus utilibus et necessariis Tob. 4 Semper consilium a me et
... Secundo in ipso fuit pietas in patiendo ut dicit Mi
sereor super turbam Olim erant quod impassibilia et dura sed deus
angelique celum et mors. Deus enim hominem sibi reconciliare nolebat. An
gelus hominem non diligebat. Celum nullum suscipie
bat. Mors omnes devorabat et ad tartara rapiebat. Sed modo vero
fit tota dulcia et advenit magna mutatio. Nam in ipso unita pre
nus fuit quod hominem sibi reconciliavit Ro. 5 Cum enim essemus inimici re
conciliati sumus deo per mortem eius. Angelus sua presentia effecit mansue
tum ut iam sit compassibile fecit quod homines deinceps ... sum ... di
respicit et in paradisum animas deportavit. Unde ... Marc. ultimo Nolite
expavescere dicit. Greg. Vos autem non expavescatis quia vos cives videt

Sic effudit mel q ipm nim flexibile fecit q abomiez unui suscipiendu
patim se flectit inter pctores sup peplanu se appuit et eu recepit Sic
effudit in morte q que prius erat terribil et dura fca est dulcis et
mansueta et q iustus no timet sz desiderat phi. 1. Desideriu hns
dissolui et esse cu xpo etc. 3o in xpo fuit liberalitas i saturado ut dr. Man
ducaunt et saturati sunt in ipsi tribus est fama sgtinua Cor em me
moria est famelica q semp uolut recolda delinbirys pctors Qui
ii. inmete nobis uemut numines et pepones porri cepe et allia. Cu
cumeres sut dulces et suaues et signt pcta suauia sic gula et luxu
ria porri et cepe et allia sunt acerba et signt pcta acerba sic ira
inuidia ira et inuidia it intelligentia ipsor est famelica q semp uolut
inuestigare curiosa Ecc. 1. Deus fecit hoiez rectu et ipe infinitis se
miscuit qonibz Et uoluntas cor famelica est q semp uolunt dilige
vana ps. Ut q diligitis vanitate et qritis mendaciu aut iste tres potencie sa
turabut' Nam scdm Bern. Filius saturabit intelligencia plenissima
cognicoe Sps scus volutate suauissima dilcoe pater memoria se
curissima utusqz retencoe. Scdo istud quiuiu fuit qmedabile
2m expte quiuantiu in quibz ta sunt que xpm admiaz induxerit. Primu
est patia in sustinedo ut dr. Tribus sustinet me iam triduo et perseverat
meci ut dicit Mt. 15. Qui wlt g. abno spiritualiter pasci sciat triduo co
moret. Primus dies est dolor qtricois. 2us pudor qfessionis. 3us labor
satisfactois istud e triduu quo in deserto itur ut deo grati sacrificiu
offerat. De quo dr Exo. 3. Vel scdm glo. Turba triduo dnm sustinet
cu multitudo fideliu pcta sua prima delictas addiu se in ope intu
itione et cogitacoe querit. Depmo Ro. 6. Sic exhibuistis mebra
ura suiire imudicie et iniquitati ad iniquitate et. De 2o ps. Re
cedant uetera deore uro et. De 3o ephe. 4. Renouamini spu mentis
vre et. 2m q xpm admiaz induxit fuit labor iueniendo ut dr
Quida em ex ipsis delonge uenerut scdm glo adspiciu dei quida
uenut deppe quida deming ipe quida delonge Qui em integ
tate metis et corpis seruat de ppe ad deu festinat qui in eo qiugio
utit' nllis in alys flagiciys iquinat' Deming ipe ueire qgnoscit'
Qui aut post mlta flagicia qurit' delonge ueire pbat' Ephe.
2. Veniens ewangelizauit pace uobis qui longe fuistis et pace hys
qui ipe Xpm tn igit' deppe uenit uirgo bta que mentis et corpis i
tegritate suauit Deming ipe elizabeth qiugata i in suo qiugio

honeste incipit de longe magdalena que post multa flagitia ad deum totaliter
se convertit ¶ 3m quod christum ad mensam induxit fuit virtus deficientia in credendo unde
dicitur Si dimisero eos ieiunos in domum suam deficient in via ¶ Circa quod nondum
quod sunt 4or genera hominum qui dissimiliter ieiunia ferre possunt secundum a magna egri
tudine quales sunt tres itinerantes pueri et senes Tales sunt qui denovo ad
primam veniunt id est nobis verbo dei indigent quia ipsi qualiter sunt de magna in
firmitate peccati Hebr. 11 Convaluerunt de infirmitate Ipsi egressi sunt vite paradysi
2 Reg. 19 Surge comede grandis enim tibi restat via Glossa super Quarto 19 sunt
qui sine refectione pane adpriorum tendit ipsi tamquam pueri sunt recentes in
gratia renati 1 Pe. 2 Quasi modo geniti infantes sine dolo Tales quippe ipsi quam sunt
impotentes incueruati secundum commutatum inter omnes inimicos meos Circa istud 37
uinum fuit emendabile ex parte ministrantium id est ex parte discipulorum fuit in 1
unum fuit emendabile ex parte ministrantium · 1 ex parte discipulorum fuit in ·
eis quidam reprehensibile quiddam tollerabile et quiddam emendabile ¶ Rep
hensibile fuit istud quod dixerunt unde istos quis poterit saturare panibus ipso
litudine Non enim doctores debuerunt dubitare tamquam paulo ante christus quasi multa
hominum de quinque panibus saturavit ut dicitur super Joh. 6 ipse autem unus eos non
inflammavit secundum lenitus interrogavit dicens Quot panes habetis Gal. 6 Vos qui
spirituales estis instruite huius in spiritu lenitatis non dicit in sermone lenitatis Quidam
enim corrigendi sunt in sermone asperitatis alii indisciplinati severitatis omnes autem
in spiritu lenitatis quia quantumcumque sonet rigore asperitatis interius esse severitas
quod debet esse in corde tranquillitas Quidam autem quadam simplicitate decipiuntur
sicut erant ipsi discipuli tunc tales corrigendi sunt non in sermone lenitatis
sed non in spiritu lenitatis ¶ 2o fuit in eis quiddam tollerabile secundum quod nimia inte
sunt panes respiciebat secundum sensum vero quod dicitur Quarto 1 Nolite solliciti esse in
crastinum secundum aliud est hic sollicitudines nimia propter quam relecta reipublice
postponitur quod est prohibita Unde dicitur Luc. Primum querite regnum dei Aliud
est hic providentia qua laboribus vite nimia acquiruntur quod est concessa Ps.
Labores manuum tuarum quia manducabis Ideo labor est exercendus sollicitudo
tollenda Aliud est servare ordinationem divinam quod deus ordinavit ut predicato
ribus verbi dei assistitur ministrentur nam 1 Cor. 9 Deus ordinavit his
qui evangelium annunciant de evangelio vivere Unde dicitur Luc. Dignus est enim operarius
huius mercede sua ¶ 3o fuit in eis quiddam commendabile quia in distribuendo
panes quos receperant assistebat secundum quod in primis quasi placatis demum subito et
manu eos nobis humiliter ponendo et in signum eis assurgendo et genua
flectendo et in opere eis velociter obediendo Hebr. 13 Obedite prepositis vestris
Prepositis in eis esse humilitas cordis quia debent reputare eos sibi

momentus esse platos et subintrare eis Entre resciencia corporis in signo
corporis

De eodem sermo 29

Misereor super turba quia ecce iam triduo sustinent me etc. Olim misericordia
tua erat in celo unde psalmista domine in celo misericordia tua. Deinde descendens
de celo inclusit se in quodam angulo id est in iudeorum populo psalmista notus in
iudea deus deinde infudit se in virginis uterum psalmista suscepimus deus
misericordiam tuam etc. Tandem diffusa est in universo mundo psalmista misericordia domini plena est
terra. Et sic deus tunc videbatur esse misericors super turba angelorum et postmodum super
turba iudeorum. Nunc est misericors super turba omnium fidelium ideo dicitur misereor super
turba. Circa autem misericordiam tuam dicitur primo ponitur promptitudo misericordie secundo
in promotiva misericordie tercio effectus misericordie. Promptitudo divine misericordie notatur in hoc quod
dicit misereor super turba. Circa quidem promptitudinem misericordie sciendum secundum pietas
naturalis potentia universalis experientia singularis. Sicut enim naturalis pietas ignis
est calefacere sic proprium dei est misereri semper et parcere. Wyol. Idem enim proprium
igni est infrigidare neque boni non bona producere. Quia igitur misereri est
deo proprium ideo punire est deo alienum non voluntarium sed et tardum. Hec enim sit
alienum dicitur ysa. 33. Alienum est opus eius ab eo. Ubi loquitur de opere punicionis
Apis enim est mellificare et hoc est suum officium proprium. Sed et pungere quando
molestatur et hoc est sibi alienum. Sic et deus qui dat mel sue misericordie
fecit officium sibi proprium. Cum non adhibet stimulum iusticie facit offi
cium sibi alienum. Et est involuntarium quod invite punit. ysa. i. Heu consola
bor super hostibus meis et vindicabor de inimicis meis ubi dicit glossa dolere
... cos ... plangit et punit. Et est tardum quod sic dicit
quidquid id est ex tunc sermo natura facit. Uno facit. Illud autem quod contra naturam facit
tarde facit. Sic et deus non facit opus misericordie quod est secundum suam naturam. Tar
de facit. Sicut et deus uno facit opus misericordie quod est contra naturam suam ro. 2. An divicias bo
nitatis eius et pacientie et longanimitatis contempnis. Si igitur opus iusticie
est deo alienum involuntarium et tardum queritur quare
quo punit et videt quod compellitur unde ait deus ... et in magno
dolore compellitur peccatores dampnare. Non enim sic dolet quod aliquis offen
datur sed quod violenter cogitur aliquem perdere qui omnes cupit salvare. Deinde
querit quamvis cum in potestate sua deus habeat perdere et salvare. Quis
enim invitus compellit et videt tu qui non desideras misericordiam dei. Nam
sic qui desperaverit misericordiam denegat crudelis est. Sic qui non desperant
misericordiam prestat iniustus est. Deinde tercio querit dicens. Quis est ille qui non
desperat misericordiam dei. Et videtur quod permanens in peccatis desperare enim
misericordiam dei est converti addere. Ille enim desperat misericordiam dei qui ... eius

Qui aut no timet no desiderat magz sz contempnit ¶ 2m q facit deu pmptu admittz
est potentia vniusalis. Quanto em quis magnanimior tanto ad indulgentiam p
mior. Hoc videmq in catulis et in leonibus. Item it cetia ea q sunt nobi
liora ad indulgendu sunt mag prona et eo. Unde leo catulo procumbenti se
no vindicat pp sua magnanimitate et catuli vilitate. Cz si catulus
mordet catulu statim mutuis morsibz lacerant et vilia cetia sunt diffi
ciliora. Videmq q hoies magnanimes sunt ad indulgentiam faciles. Ambr. Procul a mag
naminis cupiditas ulcionis. 3. Re. 20. Reges domq isrl clementes sunt. Eo
aut mulieres q sunt viles et fragiles io sunt avide et ad vindictam fac
les. Ecc. 25. Non est ira sup ira mulieris. Deus igit cu sit omps et nos
viles et inutiles nras iniurias parvipendit et si eas recognoscimq pati
remittit et hoc pp sua maiestate et nram vilitate. Ps. Excelsus dns et
humilia respicit. Et si dicat q ipe est excelsus pp omnia maiestate ideo
humiles respicit oculo pietatis. Sap. 11. Misereris omn q oia potes. Et
si dicat q tu hec potentia ulcq io hec mag grate et insito sensu
loquit ecca. Deus qui omnipotentia tua parcendo maxie et miserando
manifestas. ¶ 3m q facit deu pmptu admittq est experientia singularis. Cole
sna em morbi tribq modis medicq fit pitus. Aliqn p sua sciaz teorica
et tunc est infirmo multu amicior. / Aliqn p quada practica et exercitatio
longa et tunc est mag amicior. / Aliqn p experientia qn ipa persona
infirmitates plimas expertus est et tunc est maxie amicior. Et io bonu
est ut ipi aliqn infirmet ut infirmis melq compaciat. Cz si eet abs
medicq qui eet bonq teoricq et bonq practicq et infirmitates eet ex
ptus adhuc eet mag amicior. Deus igit an incarnatioz infirmitates
nras corpales et spuales cognoscebat p eterna sapiaz qi p quanda theo
ria et io tamqua pater benignissimq multu erat amicior. Ps. Quomo
miseret pater filiorum miseretus e dns timentibq se qm ipe cognovit fig
mentu nrm recordatq e qm pulvis sumq. Et hoc sic semi in
¶ Post incarnatioz aut fecit p quada practica et exercitatio longa q
[illegible] tbq amis tr nras infirmitates sanadas tam corpales q spuales
pticipavit et se exercitavit. Et sic fuit mag amicior. Act. 10. Qui p
transiit benefaciendo et sanando omes oppssos a dyabo. Et sic medicq
multu copateret qui nuqua aliq infirmu diu se exercitasset et nichil
pfecisset in pxis. Ps. Confractus sum in exercitacoe mea et conturbatus sum
a voce inimici et a tribulatoe peccatoris. Et si dicat. Debilis doleo et
contristor sz qn mea exercitatio nichil valet. Et qn vox inimici i. sugge
stio dyaboli plus valz qua mea operacio. Et qn ego peccatore tribulo i.
punio. Tande fecit ~~pexientia~~ p experientia q expertus est tentacoes

famem dolores et morte et io finis est maxime mrore. Hebr. 4. Non enim
habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris ut Hebr. 4. audit
exstitit que passus est obitum ¶ Tercio pont. tn motiua huius ymne que
quidem fuit devoto turbe q in duobus appet ¶ Primo in hoc q delonge venie
bant isti delonge ad xpm venerunt qui deptis abbeti se quunt ¶ Sunt
aut quidam qui putant p infirmitate quanam sicut petrus qui timide merit
xpm negauit isti venerunt delonge maxime qm tn affecta ignorantia ¶ Illi
p ignorantia sicut paulus 1. Thi. 1. ignorans feci in incredulitate. isti venerunt de
longe maxime qm tn affecta ignorantia ¶ Illi preterita malicia sicut dauid
qui adulterium commisit isti venerunt adhuc magis delonge ¶ 2o appet cor
devoto in hoc q tribus secum manebat ¶ Prima dies est cognitio veri ¶ 2a de
testatio mali ¶ 3a amor boni ¶ Sunt aut quidam qui tn xpo volunt pare
n pbrem sicut mali xpiani qui hnt cognitionem veri i. fidem veram sed in neg
malum odiunt nec bonum faciunt Tito 1. Confitentur se nosse deum factis aut
negant ¶ Illi aut sicut desides et onosi q licet habeant cognitionem veri et de
testationem mali tn non hnt amorem et operationem boni. De quibus dr Luc. 3. Omnis
arbor non faciens fructum bonum excidetur ¶ Isti boni aut stant tn eo tribus
q deum p fide cognoscunt et malum fugiunt et bonum faciunt. De ipsis tribus
dr Gen. 40. Tres enim dies sunt post quos recordabitur pharao ministerii tui
et restituet te in gradum pristinum dabisque ei calicem ut. Ex quibus verbis habetur
q isti tres dies acquirunt nobis dei memoriam mansionem eternam et deo
famulari magna letitia ¶ Tercio pont. efficacia ymne q fuit saturitas
turbe quam distinguit aut glo. super Mt. 15. Quatuor tria scilicet ante legem sub lege
sub gratia et in glia ¶ In primo fuit sanctitas nulla nec in intellectu q deum non
cognoscebat nec in affectu q iustificari non poterant Ephes. 4. Tenebris ob
scuratum habentes intellectum quo ad primum alienati a vita dei quo ad 2m ¶
In 2o tempore fuit sanctitas semiplena q intellectus est restauratus p legem
quo ad cognitionem sed affectus remansit vacuus quo ad iustificationem Ro. 3. Per
legem cognitio peccati quo ad primum iustus aut sine lege iustificatio quo ad 2m ¶
In 3o tempore est sanctitas plena q sanatus est intellectus cognitione et affectus
gracie plenitudine Joh. 1. Gratia et veritas p ihm xpm facta est ¶ In futuro
erit sanctitas plenissima q totus homo saciabitur in patria dei visione quia
sanabitur oculus videndo celo ad... faciem xpi ¶ Auris in audiendo vocem
xpi ¶ Olfactus in sentiendo odorem xpi ¶ Os in loquendo ore ad os in ore xpi ¶
Manus in amplexando vestigia xpi

Sermo tercius de eodem

a Accipiens dominus septem panes gratias agens fregit etc. Cum homo ex pluribus
consideretur scilicet quantum ad corpus, quantum ad animam et quantum ad utrumque simul,
ideo deus triplicem cibum sibi preparavit scilicet corporale quo corpus reficitur, spiritua-
le quo anima nutritur et celeste quo totus homo reficitur. Convivium autem
corporale tantum bis legitur fecisse scilicet hic de septem panibus et piscibus, de
quinque panibus. Convivium autem spirituale multociens fecit, quia quociens predicavit
totiens alimenta spiritualia exhibebat. Augustinus: Non est magnum pascere ventres mo-
rituros sed magnum est pascere animas in eternum victuras. Convivium autem celeste
tantum semel faciet quod tamen numquam fine [illegible] complebit. Unde dicitur Luce xxii: Edatis
et bibatis super mensam meam in regno meo. Istud igitur convivium corporale figura-
vit spirituale et celeste. In isto autem convivio ponuntur tres divine persone scilicet propter
turbe et discipuli. In primo autem duo fuit scilicet magna misericordia quia dicit misereor
super turbam, et magna potentia quia panes multiplicavit. Misericordia autem dei dicitur magna
quatuor ~~magnis~~ modis. Magnum enim ad quadruplex dicitur sicut ad altitudinem
sicut altior petra dicitur magna, secundo ad profunditatem sicut puteus profundus dicitur
magnus, tertio ad latitudinem sicut platea dicitur lata magna, quarto ad longitudinem
sicut via longa dicitur magna. Eisdem modis misericordia dei magna vocatur. Est
enim tam alta quod in celum ascendit et sanctos super celestia remunerari facit.
Psalmus: Magnificata est usque ad celos misericordia tua. Et tam profunda quod usque in
infernum descendit et sanctos patres inde eduxit. Psalmus: Misericordia tua magna est
super me et eruisti animam meam ex inferno inferiori. Est etiam tam lata quod
in totum mundum se expandit. Psalmus: Misericordia domini plena est terra. Est tam lon-
ga quod ab eterno incepit et usque in eternum durabit. Psalmus: Misericordia domini ab eterno
et usque in eternum durabit etc. Secundo in primo fuit magna potentia per hoc quia
septem panes sic multiplicavit quod quatuor milia hominum inde saciavit et
nichilominus etiam septem sporte superfuerunt. Queritur etiam Crisostomus cum plures panes
fuerint hic et pauciores comedentes quare in priori miraculo quod est quod pau-
ciores reliquie remanserunt et fracta. Dicendum autem hic fuerunt quatuor sporte
sed maiores quam cophini aut ut ex diversitate mirarentur et illius
et istius miraculi. Et propter hoc tunc fecit cophinos reliquiarum equales discipulorum
numero, nunc autem sportas equales panibus. Multiplicavit autem benedicen-
do, frangendo et gratias agendo. Per quod innuitur quod cibum benedicere debemus. Illa
enim benedictio cibum sanctificat. i Thimotheo 4 dicitur: Sanctificatur per verbum dei et
orationem. Gregorius: Ne se immisceat fugat sicut patet in [illegible] monali que dum in-
travit quod lactucam sine benedictione comedit ut ait Gregorius in dyalogo et salubre
usum prestat. Non est enim magnum habere rem sed usum rei. Boecius: Stulto

are

nullatenus opus est · nulla enim res sit ubi // 2° multiplicavit frangendo ad
innuendum quod in tribus quinque pane pauperibus frangere debemus ysa · 58 · frange esu
rienti panem tuum // 3° multiplicavit gratias agendo ad innuendum quod in tribus re
fectionibus gratias deo agere debemus · i thi · 4 · Omnibus reficiendum quod cum gratiarum actione
percipitur. Secundo in isto convivio fuerunt turbe in quibus duo fuerunt scilicet magna
saturitas et humilitas quod notatur in hoc quod super terram sederunt · per quos significantur
contempti terrenorum que denotantur illi tyre qui a domino noluit pasci. Quidam autem
stant infra terram sicut avari qui sunt terram super caput suum · Amos · 9 ·
Avaritia in capite omnium platearum // alii stant super terram sicut perfecti qui ter
renis omnibus utuntur iuxta illud Matthei 19 · Si vis perfectus esse vade et vende omnia
que habes etc // alii nec sunt infra terram per cupiditatem nec super terram per commoda
sed stant iuxta terram per terrenorum administrationes. Tales fuerunt parentes sine
paupertate que res suas in tres partes dividebant unam servitoribus templi
marie que res suas ... 2am sibi et familie sue usibus re
servabant 3am illam pauperibus distribuebant // 3° sibi et familie sue usibus re
servabant // 2° in turbis fuit magna saturitas unde dicitur manducaverunt et
saturati sunt // quod notatur per hoc quod dicitur non sunt
saturati sicut // quesierunt stomachum vacuum quod notatur per hoc quod dicitur Sed ut
quod manducaverunt. Stomachus enim plenus non sapit bonum appetit. Sic
et cum stomachus anime plenus est aliquibus peccatis sapit dulcedinem cele
stem. unde psalmus 21 · Vera saturitas intrabit seu cum enim vanitas amore mundi
impletur amore dei Augustinus. Vas es quod plenum es · funde quod habes ut reci
pias quod non habes · funde amorem seculi ut implearis amore dei // 2° que
rit stomachum a corruptis humoribus expurgatum quod notatur per hoc quod pre
usque eos pasceret · ipsos sanavit ut habetur Matthei 14 · Glossa · ibidem · prius
dominus aufert infirmitatem et postea nutrit · quod per hoc fuit primo removenda
et postea cibus dei anime nutrienda. Que autem sint ille infirmitates
dicit ibidem · accesserunt ad eum turbe multe habentes claudos · cecos ·
debiles mutos et curavit eos ab istis infirmitatibus spiritualibus a quibus
humoribus stomachus anime est purgandus · que sunt claudicatio per deviationem
cecitas ad cognoscendum deum · debilitas ad faciendum bonum · mu
titas ad laudandum deum · unde in glossa · super illud psalmi · pullis corvorum
invocantibus eum · Cum quia diu pulli corvorum sunt albi · pascuntur rore
celesti · cum vero nigrescere incipiunt corvi · parentes eos pascunt · Sic
est anima alba puritate pascitur a deo · nigra vero pravitate pascitur
a diabolo // 3° quesierunt palatum sapidum // intantum enim ista verba eis sapiebant
quod ab ipso recedere nesciebant · sed in triduo cum eis manserunt unde
poterant dicere cum psalmo · Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo

igit^r no pascit illos qui s^nt palam insipidi ut amar^o diligendo t^rrena
s^z qui s^nt sapidi diligendo celestia Unde michi^s p^rosp^ratoq dr^ de aquila
q^ no pascit pullos illos qui respiciunt uersus terra s^z qui respiciunt
uersus celu ¶ Secundo in isto quiuio fuit discipuli in quibus duo fuit (me)-
diato pia et sollicitudo prouida discipuli em fuerat mediatores inter
xpm et p^lm q^a xps no dabat panes turbe s^z discipuli turbe dabant
et sic p^z q^ ibi fuit dans et no recipiens sic discipuli recipiens em
xpm et no dans s^z turba p^q dat^r intelligi q^ ipe ordo in eccia militanti
debet p^ruari ¶ Est em eccia p^uale celu et corp^s misticu ¶ In celo aut^ e
q^dda corpus q^ illuminat s^z no illuminat^r sic sol et sig^t xpm qui lume
sapie amisso recipit et aliis infundit ¶ Aliud q^ illuminat et illuminatur
sic luna et sig^t platos qui illuminant^r a xpo et illuminant subditos ¶ Aliud
q^ illuminat^r et no illuminat sic firmamentu q^ desup^ no illuminat s^z a sole
et luna et stellis illuminat^r et sig^t subditos et laycos quorum est aptitudo
lume recipe et aliis infunde ¶ Sic est eccia corp^s misticu in corpe aut^
huano s^m auicen est q^dda melius q^ influit et recipit sic uene et sig^t
platos c^dda q^ recipit s^z no influit sic caro et sig^t subditos ¶ 2° in di-
scipul^ fuit sollicitudo prouida in hoc q^ fragmenta collegerunt ut pauperibus
darent Voluit aut^ xps ut collegerent^r replieri dera ¶ pro [illegible] miseriu q^
quide tangit^r in glo^ sup^ q^ 19 Maior inquit miseria q^ no capit qui
turba apli susceperunt et implent septe sportas i. psonas corda repleta sunt for-
mi sic sp^us gra adintelligendu illustrata ¶ 2° [illegible] ex^o in hoc em datu
nobis ex^o ut ea q^ nob superfuit uel que ieiunando nob subtrahim^s pauperibus
erogem^s Aug^ ideo ieiuno ieiunio fames pauperis sariet^r ibe Si ieiunare no
potes magis pascas pauperem tuis saturitate ubi uena gredit^r Jero ex
manducatum eras si no ieiunares da pauperibus ut ieiuniu tuu sit sa-
turitas aie no marsupiy tui ¶ 3° [illegible] documtu ut expt^or in sfamuli-
ritatis q^ illis qui sunt pauperibus misericordes bona tepalia multiplicet^r pu^ 11 Alij
diuidunt p^pa et ditiora fiunt Eccus in dyal^ lerrene subic p^t hoc q^ pau-
peribus distribuunt^r multiplicant^r sicud p^z 3 reg. 17 uidua cui bus farina et
oleu multiplicant^r p^q dat^r intelligi q^ paupes magis pascunt elemosi-
narios quam ecq^o uel p^uat^r eis impendo uel tepali bona tpalia mul-
tiplicando. **Dominica octaua sermo primus** Do^a 8 s^mo p^mus

1 Attendite a falsis prophetis qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium etc
Mt^h 7 s^m leges huanas puniendi sunt falsarij litterarum regalium
et bullarum falsarij monetarum et falsarij ponderum et mensurarum
¶ falsarij litterarum regalium sunt heretici qui litteras summi regis i.

sacra scriptura falsificant quia est filius dei per quem bullas i. per quem verba roborata
sunt quas bullas heretici falsificant dum Christum non vere passum sed ficte
sive fuisse affirmant. Falsarii monetarum sunt ypocrite qui monetam eterni regis re
sive falso fingunt quia in eis non in
vestis sunt orationes et ieiunia et cetera que ipsi falso faciunt quia in eis non in
tendunt honore dei sed favore populi. Falsarii ponderum sunt mali prelati qui
tendunt honore dei sed favore populi. Falsarii ponderum sunt mali prelati que
quibus dicitur Matthei 23 alligant onera gravia et importabilia et imponunt in hu
meros hominum et cetera. Falsarii mensurarum sunt mali subditi qui in deo male in
curant quia dant sibi res temporales et deo spirituales se ipsos. Heretici igitur sunt falsarii
literarum et bullarum dei ypocrite monete dei. Mali prelati sive sint prelati sive
subditi ponderum et mensurarum dei. Ab istis tribus falsariis dominus nos at
tende admonens dicens Attendite a falsis prophetis et cetera. Primo igitur falsi prophe
ti sunt heretici de quibus hic tangitur. Propter eorum fraudulentiam cum dicitur
Veniunt ad vos in vestimentis ovium et cetera. Ipsa autem vestis ovium triplex est
secundum statum locutionis statum conversationis et statum operationis. Prima igitur est status lo
cutionis lupus quidem ut dicitur in libro de animalibus aliquando fingit vocem canis ut non
lupus sed canis esse credatur. Canes dei sunt predicatores qui habent lingwam
medicinalem. Psalmus: lingwa canum tuorum et cetera. Heretici aliquando se fingunt habere
verba predicatorum dicentes aliqua vera ut sic trahant ad falsa. Romanos
per dulces sermones et benedictiones seducunt corda innocentium. Ideo Apocalypsis
assimilantur scorpionibus quia in facie i. in principio dicunt verba blanda sed
maledicta pungunt quia in fine dicunt verba venenata. Augustinus: heresis nimia omnium
sed blanda verba. Glossa: heretici quadam pietatis veste tecti venenato animo
rapaces sunt lupi. Secunda vestis est status conversationis quia pretendunt magnam
mansuetudinem. Dicitur in libro de animalibus quod lupus aliquando emittit voces quasi
nas ut non lupus sed homo videatur. Sic heretici pretendunt se habere conversationem
humanam i. civilem et mansuetam. Homo enim est animal et animal mansueti
sive quod heretici simulant se habere mansueti dispensationis et quod gerunt
corale et mortale quia heretici simulant se habere mansueti disperationis et quod gerunt
desiderium moriendi. Ideo assimilantur sepulchris dealbatis ut dicitur Matthei
23. Quia exterius videntur esse vestiti decore virtutum sed intus sunt
pleni spurcitia peccatorum et vitiorum. Tertia vestis est status operationis sunt
ieiunia et orationes et cetera sub quibus malitiam suam tegunt. Legitur quod lupus
subito folia virentia se abscondit ut oves venientes ad carpendum
rapiat et occidat. Folia virentia sunt sanctorum virorum opera in mollitie
sunt sub quibus heretici se abscondunt. Dum quod etiam faciunt ut simplices
decipiant. 2 Regum 3 ... quidem speciem pietatis virtutem autem eius
abnegantes. Ideo assimilantur veneficis qui dum venena offerunt melle
involvunt. Ordo ponitur eorum sevitia cum dicitur intrinsecus autem sunt lupi

rapaces. Unde secundum glosam spiritualiter corrumpendo vel si sunt corporaliter persequendo
ut patet in martirio huius consilio omnes episcopi catholici in exilium sunt missi ubi vix
tres invenirentur qui fidem defenderent. Act. 20. Ego scio quod intrabunt post
discessum meum lupi rapaces in vos etc. Contra tales lupos nimis sunt ca-
nes latrantes. Refert petrus mand. quod cum philippus rex macedo obsi-
deret athenas dixit eis: date michi decem oratores quos ex vobis
elegero et confederatus recedam. Tunc dixit demostenes peritissimus orator: lupi
desiderant pastoribus tota in discordia inter nos et illos sunt canes,
si date nobis canes et eritis amici. Et cum fecissent dormientibus
pastoribus lupi in gregem adhibiti deserunt. Ex quo patet quod magnum
periculum est quando canes id est predicatores gregem deserunt vel latrare negli-
git. Ysa. 56. Canes muti non valentes latrare. Dicit enim mansuetudo
imitiore est laudabilis et ira vituperabilis. Dicit ergo in cane Wyc. quod an-
suetus aut omnibus fratribus canis iam non est canis. ¶ Certe ponitur
eorum notitia in dicto: a fructibus eorum cognoscetis eos. Ideo enim cognoscitur
auctoritatem sapiens si a fructibus apparet qui sunt tres. ¶ Primus est doctrina per-
versa que dicit dyabolum esse creatorem omnium visibilium et multa talia dyabolica.
Job 13. Ostendam vos fabricatores esse mendacii et cultores
perversorum dogmatum. ¶ Secundus est prava vita. Multi enim intendunt illis pro
que possunt reputari sicut sunt extimatori famei et pluralitati ciborum. Quorum
deus venter est. Eximant enim fines suas etc. Eccl. 12. Devorant domos viduarum
sub obtentu prolixe orationis. ¶ Tertius est prelatis impia quia omnes credentes alios
genuit sunt usurarii pravi et multi prelentibus plenum. Capitulo 4. Exprimitur
omnes filii qui nascuntur testes sunt nequitie adversus parentes suos.
¶ Et isti falsi christiani sunt ypocrite et ipsi ecclesiam periculose impugnant. Olim
enim passa est bellum tyrannorum, si illud vicit patientia pater conditione bellum
hereticorum, si illud vicit per sapientiam. Bellum autem ypocritarum vincere non potest
quia omnibus est et quia domesticum et quia intestinum. Ideo premisit dominus: Attendite
etc. Ubi res certa est aspicitur, ubi autem incerta est attenditur id est caute
consideratur. Induunt enim se veste ovium, scilicet ieiuniis orationibus et elemosinis,
intus autem sunt lupi rapaces quia malo animo hoc faciunt vel sicut dicit quod
fideles sunt vestimentum Christi. Psalmo: mirra et gutta et cassia a vestimentis etc.
Vestimentis enim vestimentis fluit gutta id est lacrima compunctionis. Gutta enim est
species aromatica que lacrimas simulat. Fluit cassia id est pudor confessionis.
Cassia enim habet folia purpurea et significat pudorem confessionis. Fluit
mirra id est labor satisfactionis ubi multiplex amaritudo notatur. Et quia ypocrite
aliquando fingunt se lacrimas fundere, confessionem premere, satisfactionem assumere, ideo

difficile cognoscitur dicit in Crisost. sup Mt. q lupus tectus pelle ovina p-
tria cognoscitur sz partu q dentibus mordet· ovis vero nemine morsibus
pedit· ululatu q versus celum ululat· ovis vero versus terram balat· p-
bulu q carnibus delectatur· ovis vero herbis pascitur· Eodem mo isti p-
porte cognoscitur | pro partu q bonos mordet et eis detrahit Gal. 5.
Si invicem mordetis et comeditis videte ne ab invicem consumamini Ille
qui mordet partem abstrahit et partem relinquit Sic aliquis detractor i-
partem laudat et in parte vituperat Ille vero qui comedit masticat et incorporat
et in eadem faciendo sibi in-
Sic et multi cont aliorum vitam minuunt nec depellere nec devincere nec decoquere aliquid
corpant ille aut qui consumit nec depellit nec devincit nec decoquit aliquid
dimittit q plerique sunt qui condempnat vitam famam et gratiam | 2o cogno-
scitur · pro voce Crisost. cum vere humilitatis et vere confessionis emittit· ovis e
qui vero contra veritatem blasphemias ululat contra deum lupus e Ps. Iniqui
tate inexcelso locuti sunt | 3 cognoscitur pabulu q boni pascuntur herbis
virentibus i. celestibus amenitatibus Eze. 34. requiescent in herbis virentibus
mali aut carnalibus voluptatibus Ro. 8. Qui sunt carne q carnis sunt
sapiunt | Secundo prophete falsi sunt mali fructus vestimenta ovium quibus se
induunt sunt opera que deforis bonorum faciunt· in q intus lupi q faciunt nichil
sibi ad salutem proficiunt Sunt enim vel opera q sunt in caritate sic hostis putus vel
veri sapiens apud sapientem omnia sunt honesta· apud vulgus simulata sunt
rerum honestas Sunt sicut lignum putridum in nocte lucidum vel vere lux que
in iudicio iudicii putrida apparebunt 1 Cor. 3. illuminabit abscondita te
nebrarum etc Sunt sicut auricalcum et plumbum vel veri aut Berius ac
sicut flores vel fur
lius est pallens auro qua fulgens auricalcum Sunt sicut flores vel fur
tivi et sic homo decoris floribus unius viridarii non posset semel refi-
Sic de quibuscumque talibus operibus non possunt admoniti paradysi dulcedine
satiari Sunt aut flores furtiv producunt sic talia opera sepe ad gratiam di
ponunt et sic flores vinearum buffones fugant et odorem vinee recreant
sic talia opera in magis disponunt ad gratiam deus displicerent et deo et angelis
multum placent

Sermo 29 de eodem

a A | ttendite a falsis prophetis etc Triplex invenitur prophetia Una de p-
terito sic illa In principio creavit deus celum et terram | Alia de futuro
sic illa Ysa. 7. Ecce virgo concipiet et pariet filium | Alia de
presenti omnibus sic illa Joh. 1. Ecce agnus dei etc Sed mundum qui modo amplius
Triplex est falsus propheta de
triplex falsus propheta sz dyab. mundus et caro. Dyabolus est falsus propheta de
preterito Suadet enim hoi pacem in preterito peccato superbie· luxurie et avaricie
adducens in exemplum contra pretentos qui peccaverunt et tamen multum adeo exaltati

sunt sicut paulus qui peccavit peccato superbie et tamen sanctus est apostolus david qui
peccavit peccato luxurie et tamen sanctus est propheta expiminus et matheus qui
peccavit peccato avaricie et tamen sanctus est dei ewangelista electus et exempla ergo
arguit in corde peccatoris quod et talia peccata levia sunt et quod deus leviter
ea punit. Sed ista consequentia continet tria falsa. Unum est quod peccatum venia-
le sunt nobis data in exemplum ut peccemus sed si peccaverimus debemus nunc ro
sidamus. Legitur in hystoria tripartita quod cum theodosius imperator quedam excessa
commisisset et ipsum excusaret david qui peccaverat ad ducipis dixit
ei ambrosius. Qui secutus es errantem sequere penitentem. Refert augustinus in epistola
ad ieronimum. Quod cum quidam impiorum tenderet et aliis pueris quomodo
illum tenderat et rogaret ait ecce quasi qualiter ego tenderam
sic inquire qualiter liberare me possis. Sic nullus debet considerare qualiter
tenderit talis sed qualiter resurrexit. Secundum falsum est scilicet quod peccata
levia sunt cum sint gravissima et ponderosa quod patet deus quoniam tria sunt
fortissima ac robustissima scilicet celum terra et deus. Celum enim habet
fortissimam soliditatem Job 27. Tu forsitan cum illo fabricatus es celos
qui solidissimi quasi ere fusi sunt. Terra habet perpetuam stabilitatem Ecc. 1.
Terra autem in eternum stat. Deus habet infinitam fortitudinem per quam totum
mundum sustentat Heb. 1. Portans omnia verbo virtutis sue. Et tamen peccatum
est ita ponderosum quod celum frangit Luc. 10. Videbam sathanam quasi fulgur
de celo cadentem quod terram aperit sicut patet Num. 16. Ubi sub pedibus peccatorum
dirupta est terra. Et deum fingere facit ita quod peccatores portare
nequit Iere. 28. Vos estis onus. Pena quippe vos dicit dominus. Tertium falsum
est scilicet quod patet illa peccata deus leviter punit. Cum contrarium videamus
quia peccatum superbie in angelis punivit infernali incarceratione Ysa. 14. In
celum ascendam et postea detractus ad infernum detraheris. Peccatum avaricie
punivit perpetua mendicitate sicut patet Luc. 16. in divite qui guttam aque
mendicavit et habere non potuit. Peccatum luxurie punivit fetido odore
sicut patet Gen. 19. in sodomitis. Decimus flatus consequentia est talis que est
27. consequentia deficio. Tu habes enim tempus ut carnalibus deliciis fruaris
et alio tempore poteris penitere et ipsam senectute deo servire.
Sed ista consequentia continet tria falsa. Unum quod qui est in deliciis tamen non
in deliciis sit quiescendum quia pungit amaritudine Prov. 5. Novissima
eius amara quasi absinthium. Item in deliciis quia pungit nimia sol-
licitudine. Ideo dicitur Ecc. 13. Divicie primo notantur item in honoribus.

q(ue) pungit multiplici anxietate et timore Job 16. Sonitus terroris semp(er)
in auribus eius etc. Refert Tullius de tusculanis q(uod) cu(m) quida(m) dyo(nisium) inter diui-
tijs delicijs et honoribus c(on)stitutu(m) videret et diceret e(ss)e b(ea)tu(m) ille eu(m) in
thronu(m) aureu(m) iussit eleuari et mensa(m) cu(m) o(mn)ibus delicijs an(te) eum
apponi. gladiu(m) aut(em) acutissimu(m) cu(m) seta equina sup(er) caput ei(us) apponi.
Cu(m)q(ue) ille no(n) comederet s(ed) timore maior e(ss)et dixit ei dyo(nisius) talis
est uita mea que tu b(ea)tam putabas. ¶ Scd(m)o similis est filio q(ui) p(at)r(e)m
alio t(em)p(or)e penitebit. Homo enim p(ro)pe pot(est) impetu(m) ire s(ed) no(n) redire q(uia)
p(e)cc(at)or ex co(n)di(cione) pot(est) ¶ T(er)ciu(m) est similis qui di(citu)r q(uod) fo(vea) infouea ut
impoteu(m) pot(est) p(ro)pe p(re)cipitari s(ed) no(n) pot(est) p(ro)pe exire. Et ideo ex(em)pl(um) q(ui)ur
impute... pot(est) p(ro)pe p(re)cipitari ... fouea et laqueus sup(er) te qui h(ab)itatoi-
auaris. Ysa. 24. Formido et fouea et laqueus (super) te ... ex amore est in formidine
es terre siluari(us) eni(m) qui in(ha)bitat terra(m) ... p(ro) amore ... q(uod) ip(su)m no(n) satiat. Est
ne diuinas p(er)dat. Est eni(m) fouea cupiditatis q(uia) ip(su)m no(n) satiat. Est
ad(eo) illaq(ue)at(us) ut nu(m)qua(m) aliena restituat ¶ (Quart)um ex(empl)um e(st) Cris(ostomus) qui di(cit)
Sicut nauis fracto gubernaculo illuc u(bi) tempestas voluerit ducit(ur). Sic
(nec) p(e)cc(at)or p(er)dito auxilio gr(aci)e dei no(n) facit q(uod) uult s(ed) q(uod) dyab(olus) et ideo ex(em)pl(um)
g(ue)uerit luxuriosis. P(ro)u(erbiorum) 23. Oculi tui uidebunt extraneas et cor tuu(m)
loq(ue)t(ur) p(er)u(er)sa et eris sic(ut) dormiens i(n) medio maris et q(uas)i sopit(us)
gubernator amisso clauo q(ui) are i(n) p(ro)funditas g(ur)gitu(m) i(n) quib(us) (quasi) g(ubernato)
gubernator amisso clauo ... ubi gubernaculu(m) i(d est) auxiliu(m)
dormit cu(m) impijs voluptatib(us) q(ui)escit ubi gubernaculu(m) i(d est) auxiliu(m)
gr(aci)e dei p(er)dit et i(de)o quo(n)iq(ue) vento tempestatis i(d est) temptacionis cu(m)
ducit illuc uadit ¶ (Quint)um ex(empl)um simile est Gr(egorius) qui di(cit) Unq(ua)m p(ro)rem(us) li-
beri sum(us) s(ed) si semel op(er)ibus dya(boli) nos obligauim(us) iam n(ost)ra uir-
tute no(n) possim(us) liberari. Sic(ut) eni(m) rege fa(c)t(o) pl(e)b(i)s n(on) iam sim-
tute no(n) possim(us) liberari. Sic(ut) enim rege facto ... Sic p(ro) p(re)gna(n)t(e)s h(om)i(n)es
deponere no(n) pot(est) q(uia) in sua p(otes)tate no(n) est expellere. Sic p(ro)p(ter)
thronu(m) dya(boli) in suis cordib(us) posuit in nullo eos pot(est) corrige(re) nisi
Deus et ideo ex(em)pl(um) q(uo)u(er)it sup(er)bis qui p(ro) rege dya(bolu)m h(ab)ent. Job 41. Ipse
est rex sup(er) om(ne)s filios sup(er)bie ¶ (Sextum) ex(em)pl(um) ponit Aug(ustinus) dice(n)s q(uod) ho(mo)
p(ot)est seipsum uulnerare s(ed) no(n) pot(est) seipsum curare. Et ideo ex(em)pl(um) q(ue)rit
o(mn)ibus p(e)cc(at)orib(us) q(ui)a q(ui)l(ibet) p(e)cc(at)or m(ortal)e uulnu(s) e(st) ale sic(ut) p(atet) Luc. 10.
De illo qui incidit in latrones i(d est) demones et uulneraue(run)t eu(m).
¶ (Tertium) similis e(st) filio q(uod) p(at)r(e)m sufficit dare deo sua(m) senectute(m) est
(sicut) ... q(ui)a i(n)uentus sit vinu(m) purum senectus uero sic(ut) vinu(m) mixtu(m) q(ui)a se-
nect(us) multas miserias h(abe)t admixtas ... deo sua(m) iuuentute(m)
dant vinu(m) purum sibi reseruat ... senectute(m) dant vinu(m) mixtu(m)
reseruat p(e)cc(at)ores aut in suis fecib(us) requieuit. Iere. 48. Requieuit

infernalibus suis. Deus autem habet tres calices / unus est plenus vino mero
/ alius est plenus mixto / 3us plenus fece ps. calix in manu domini vini
meri plenus mixto etc. Illis igitur qui deo dederunt suam iuventutem dat
bibere talem vinum meri quia dat eis puram gloriam. Illis qui sibi dede-
runt suam senectutem dat bibere de tali mixto quia non dat puram
gloriam sed prius patiuntur purgatorii penam. Peccatoribus autem dat bibere de
fece infernali. ysa. li. Usque ad fundum soporis calicis bibistis et epota-
sti usque ad feces. Iste enim calix habet superficiem medium et fundum quia
in inferno mitia quidam plus quidam plurimum patiuntur. Tercius status pulcher
est mundus qui est pulcher depictus cum enim mundus creat tamen in se sed 3m
gaudiam carnis et gaudiam oculorum et superbia vite suadet eos ut ista
diligat quamdiu vivit. Sed est sic pulcher quia nichil desinit. Quanto
adiscat semper significatum ezechiel 2. Estote parati et non est qui veniat
neque ibi ingredio ille alloquitur pulchra superbos morientes dicens Estote
parati id est vos qui gravaviistis tam potenter state in vestra parte id est statu et
consilio et nolite exire et videt pulchra et non
est qui reutitur et d. clamavit sic alloquatur quia non est qui adiuvet
possit redire. Deinde alloquitur avaros morientes dicens Diripite
argentum diripite aurum q. d. ad regionem ignotam pergitis. Deinde ar-
gento et auro nobiscum portet et videt Non est finis divitiarum
ex omnibus vasis desiderabilibus id est mortis quia non est finis hominis non est
deputata ad divitias deferendas nec adversa aurea et argentea
apportanda. Et quod fiet de ipso avaro subdit. Dissipata est sed eius
sua a pennibus pressa est sed eius anima a demonibus dilacerata est sed eius
taia alternatis. Deinde alloquitur delitiosos dicens Cor tabescens
et dissolutio geniculorum et defectio in cunctis renibus. Quod est vos de-
licati qui quondam cor tam leve habebatis illud in acerbitate pena-
rum tabescet et quibus genua non
plena aquibus erant tabescentes et non pinguibus. Et qui quondam genua non
infirmata ieiunio sed impinguata in nimio habebantis ea lassa
et dissoluta in nimia fame et esurie in inferno. Et qui quondam re-
nes inflammatos igne male concupiscentie habebantis eos gravatos igne ge-
henne. Deinde ponit quod fiet de omnibus tam superbis quam avaris quam
delitiosis dicens facies eorum quasi nigredo olle. Omnes enim habebunt fa-
cies nigras in nimia ignis adustione nigriores in nimia famis at-
tenuatione nigerrimas in nimia infernalis fumi obscuratione. Omnes isti
prophete superius notati sunt falsi et stulti trenorum 2. Prophete tui viderunt
tibi falsa et stulta nec aperiebant iniquitatem tuam ut te ad penitentiam provocaret

3m

Sermo 3us de eo

Sermo Sextus decem

Omnis arbor bona fructus bonos
facit etc. Homo latine grece dicitur autem antropos id est arbor reversa.
Habet enim radices id est capillos sursum ad inveniendum quod debet
plantari in celo. Habet ramos id est manus inferius ad inveniendum quod debet
operari in mundo. In arbore autem tria considerabimus scilicet radices que hau-
riunt humores, stipite qui est rectitudinem et ramos qui dent que-
rit humores stipite qui est rectitudinem et ramos que dent fructum ubertate. Radices autem arboris sunt sicut os animalis quo
humorem attrahunt unde arborem nutriunt et fructus producunt. Ra-
dices igitur hominis sunt affectus interius. Dicuntur autem iste radices boni
ut malum humorem attrahunt. Pro ut in bono ut malo loco fixe sunt.
Sunt enim quidam qui sunt radices fixas in terra per amorem terrenorum
ipsi hauriunt humorem corruptum. Sic. Oculos suos statuerunt declinare
in terram. Alii in aquis delicias ipsi hauriunt humorem aquatum. Apoc.
17. Veni et ostendam tibi dampnatam meretricis magne que sedet super
aquas multas. Alii in aere per amorem ambitionis ipsi hauriunt humorem
ventosum. Osee 12. Effraym pascit ventum. Alii in igne invidie per
odium ipsi hauriunt humorem ignitum. Eccli. Anima calida quasi ignis ardens
non extinguetur donec aliquid glutiat etc. Alii in celo per amorem celestium
ipsi hauriunt humorem dulcem et salutiferum. Talis erat apostolus qui dicebat
Philip. 3. Nostra conversatio in celis est. Secundo arbor est in stipite rec-
titudinem. Hoc enim debet esse rectus aliter deum diligere non posset. Cant. 1.
Recti diligunt te. Est autem recti vicius medium non excedit ab extremis.
Duo extrema in homine sunt scilicet nativitas et mors. Medium inter hec est vita
Ista autem extrema scilicet nativitas et mors sunt extreme paupertatis. Job 1. Nudus
egressus sum de utero matris mee et nudus revertar illuc. Illi igitur qui
sunt nativitate paupere et morte paupere et volunt vivere vitam locu-
pletem non sunt recti quia corpus medium discordat a suis extremis. Quasi in-
fans et in medio sperantie annis insistere qui similis imitarentur
serpenti reficere. Camelus est avarus qui in principio et in fine id est in nativitate
et morte est depressus id est mendicus in medio autem id est vita est gib-
posus id est divitiis onustus. Nativitas enim et mors sunt inter militares
et abiectionis quia nullus nascitur et nullus hic moritur et hoc omnibus
est que Eccl. 1. Unus est ortus in finibus adventu suo et exitus
similis. Igitur qui sunt nativitate abiecta et morte abiecta et nolunt
habere vitam elatam non sunt recti quia quod dicitur Eccli. Quid superbis terra
et cinis quod dicitur modicum est quia non sibi dextra fortis et inanem re-
digendus ad quem in vitis esse superbus. Nativitas enim et mors sunt in fleti

et flent qui nascuntur et flent uel saltem deflent qui moriuntur. Isti
igitur qui sunt natiuitate flebiles et morte flebiles et uolunt hic uitam
risibilem non possunt uerti de quibus dicitur Job 20. Tenent tympanum et cytharam
et gaudent ad sonum organi ducunt in bonis dies suos et in puncto ad
37 inferna descendunt. Tercia arbor dat hic mirabilem fructum uber-
tate. distinguit autem hic dominus tripliciter arborem. Est enim quedam
que facit fructus bonos. quedam que facit fructus malos. quedam que
est sterilis. Arbor igitur bona est bonus homo uel uoluntas bona. Non potest
autem arbor bona fructus malos facere nec equus manens talis potest portare. Augustinus
exemplum de niue quod non potest calefieri manens nix potest tamen in aquam liquefieri et
tunc potest calefieri. Arbor igitur mala potest fieri bona sicut Paulus fuit
et Paulus et Iudas qui erat apostolus fuit proditor et tunc ille bonum
fructum et iste malum fructum produxit. Est igitur prima arbor que facit
fructus bonos. Dicit autem Crisostomus super Matheum quod sicut de ramis nascuntur gemme
et de gemmis flores et de floribus poma. Sic de sensibus bone anime na-
scuntur bone cogitationes que sunt coram deo odorifere sicut flores. de
bonis uoluntatibus nascuntur bona opera que sunt sicut poma dulcia coram
deo. et dicit ibidem Crisostomus quod aliqui de ista arbore uentus temptationis ex-
cutit gemmas quando aufert bonas cogitationes. aliquando flores quando au-
fert bonas uoluntates. aliquando poma quando aufert bona opera. Habet
autem ista arbor i. homo ramos inferius ad innuendum quod opera misericordie
non sunt facienda in celo sed in mundo. Sicut ostendit Augustinus in libro 50 omeliarum di-
cens Nemo in celo est qui dicat pasce ut panem quia non inuenies esu-
rientem nec sitientem nec uestis nudos. ubi uestis immortalis est nec suscipe
peregrinum ubi omnes in patria sua sunt nec uisita infirmum ubi est sani-
tas sempiterna nec sepeli mortuum ubi mors moritur. Et sicut arbor
non fructificat tantum in uno ramo sed in multis. Sic et homo de omnibus sen-
sibus suis debet deo seruire. sicut ostendit Crisostomus monens. qui sic dicit
Omnibus inquit deo potest obsequium si turpia et uana declinet
aspice lingua in laudibus occupatur. Similiter
placebit deo si se detractionibus non ~~immiscet~~ immiscet pedes eius
laudabunt si currunt non ad omnem maliciam festinent ma-
nus si rapinis ... et elemosinas ... Sunt
autem rami quanto plus sunt onusti tanto magis inclinantur. Sic et
uiri sancti quanto bonis operibus plus replentur tanto magis humiliantur.
Alia arbor est que facit fructus malos. Mala inquam arbor fructus ma-
los facit. Arbor autem que a sua malicia mutatur et bonos fructus faciat

quoniam sunt nimia propter laborem temporum locis et persecutionibus. Est enim nimius labor
ut dicit Ari. Arbores plurimes fructum debitum efficiunt
ortenses et ponit exemplum de amigdalo que prius fructum amarum efficit
dulcis sit et homo debet cor suum excolere et purgare et tunc
bonos fructus faciet. 1. Cor. 3. Ubi enim agricultura est et tunc
deus est ipsum sicut plus purgabit. Joh. 15. Et qui fructum purga
bit ut fructum plus afferat. 2º nimius est locus dicit enim Arist.
quod quedam plante uno loco faciunt fructum venenosum quod in se plantatur
quedam plante uno loco faciunt fructum et ponit exemplum in quibusdam plantis egypti que
faciunt fructum bonum et ponit exemplum dicit aliquando prodest quod
ibi faciunt fructum malum sed alibi bonum dicit aliquando prodest quod
mutatio loci nichil tamen prodest si sequitur mutatio animi quia sicut dicit Bern.
mutatio loci nichil tamen prodest si sequitur mutatio animi non Abel locus paradysi non Lothi locus
non Lucifero profuit locus celi. non Abel locus paradysi non Loth locus
montis excelsi. non filius ipsi locus deserti. Interrogatus quidam fortes a
quodam cur mutatio locorum nichil sibi prodesset admirantes miror
quod tamen mutando locum non mutas vicium qui semper
tendit tecum est mirum si mutando locum non mutas vicium. Dicit enim Arist. quod plures plan
tationes fieri tempus. 3º nimium est tempus. dicit enim Arist. quod plures plan
te plantantur in vere pauce in autumpno paucores in hyeme paucissime
in estate. Plantatio enim quedam conveniencia sit in vere inveniuntur quam
in estate. Plantatio enim specialis convenientia sit in vere inveniuntur quam
mauriungno mature etatis ut in hyeme senectutis et in estate. i. in fer
vore male conswetudinis ubi totus humor gratie desiccatur. 4º nimius
est puerilis qui nimio ingenio totam eius virtute absque trahit
qualitate et fit unum deo quod autem sit et mutat quod que prius
ferebat fructus porcis infernalibus convenientibus postmodum ferat
fructus deo et angelis delectabiles. Tercio est arbor penitus quod
bonos fructus non facit Mathei 3. Omnis arbor que non facit fructum
bonum ut et aut aliquas arbores bonos fructus non faciunt sunt ee
quod causa est quod sunt nimis frondose quia quot qui debet
quaerit ad fructus querunt ad folia ipsi sunt qui tamen delectantur in
mire ad fructus querunt ad folia ipsi sunt qui tamen delectantur in
folys verborum qui signantur per ficulneam cui dominus maledixit ut habetur
Mathei 11. 2ª causa est quod sunt nimis prone humor enim ascendere a
tendens per arboris altitudinem et latitudinem se diffundit et
ad ramos mittens paulatim evanescit. Sic enim viri et plati
aliqui sunt infructuosi quia ea que deberent dare pauperibus expen
dunt in suis vanitatibus. Ambrosius. Nullus se ornat aurilia pisis in purpuris
et multis coopertae cortibus foris induis parietes vestis auro et
pauperes nudas vestimento pane petit pauper et non accipit et equus
tuus aurum sub dentibus mandit. 3ª causa est quod sunt nimis vetusti

Dicit aut' glo' q' si amygdole vetus pforat' humor i medulla depu
rabit' et fertilior efficiet'. Sic eciam quis est vetus i pctō sa sola
ma intorde suo facere det et tūc bonu fructu pduret. Pmu e
dolor ptricōis. 2ᵐ pudor gfessionis. 3ᵐ est labor satisfactōis. Qᵘ
ta est q' nō sūt domestice s; sūt silvestres vt̄a sic dicit Arist'.
Arbores silvestres mag' fructificat qua ortenses s; fructꝰ orten
siu sūt meliores. Sic eo i suis opacōibus plus det attende
ad bonitate qua ad multiplicitate. ps. Scd'm puritate manuū mearū
retribue m' vn dr' s'm multitudie; s; s'm puritate q' ipa opa q'
tūq; sint mīta nō sūt deo accepta nisi sint munda Can' 2 Qui
pascit' inter lilia .i. delectat' inter opa pura. Dnica 9ᵃ

Homo quida erat dives qui habebat villicū etc. Sermo 19
Luc 16. Sic dicit mīs. Spūali eo iste des omps est
pvillicū aut' intellige sūt quilz eo cui dns oīa tēpalia
... ps. Oīa subiecisti sub pedibꝰ eiꝰ quas sepe
dispensanda qmisit ... vt indebite retinendo vt illicite
illa dissipat vl' minus gg'gando vl' indebite retinendo. vl' illicite
expendendo et io talis apud deu nō i merito diffamat' diffamato
aut aliq' sūt apsonis gravibꝰ et tūc sunt violenta psumpcōm
aliq' apsonis levibꝰ et tūc sunt leve suspicioz aliq' ab infamiis
et tūc vocāt indiffamato sunt gndaroz infamia igit' pccōris sūt
abangelis qui sūt fide digni qui nob' ministrat et oīa opa nrā deo
renūciant et io dns i morte rōz vl' i iudicio rōm requiret

17 Cepto igit' villico q' ponit' Pmu est collato ponitis in
dicit' Homo quida erat dives qui habebat villicū Sic aut dicit
ēto villicus e' q'e custos ville s; hic ponit' pyconomo .i. dispensa
tore qui vniusa sibi dissipat et io hn sūt quelz homez qui ta
adeo dispensanda recepit s; res tēpales corpꝰ et aiā vt de
vebꝰ reddat sibi elias. de corpe casta ieiunia. de aīa orōnes de
nobis ipa sūt ta munera q' magi optulerut dno s; aur sube
tēpalis. Thob. 3. Ex substa tua da elias. Thus devote orōnis. ps.
Dirigat' orō mea i cospectu tuo. Mirra mortificatōis carnis Col. 3.
Mortificate membra vra etc. 2ᵒ ponit' diffamato cum ait dicit'
et hic diffamatꝰ e' apud illū. Pccor eīn dissipat res tēpales corpꝰ
et aiā qui s; res tēpales illicite expendit qui corpꝰ suū volup
tatibꝰ dedit qui aiāz i mūdis cogitatōibꝰ i plevit q' sūt pssli
quas porcoz quibꝰ saturari cupiebat. Hos eīn cogitacōes sūt
cibꝰ porcoz .i. demonu. 3ᵒ ponit' dispita reddito rōis cum dicit'

Dn^a 9^a sermo 19

Redde racionem villicacionis tue. Requiret enim dominus post mortem vel in iu-
dicio qualiter homo dispensavit illa nostra sibi commissa scilicet res corporis et anime
sed tamen ante illud districtum examen ubi dabitur diffinitiva sententia tres
iterum super illis tribus inducit homines qui proferunt sententias interlocutorias dici-
mus. ¶ Prima quod inducit quantum ad homines temporales inter viros religiosos
et mundanos utrum scilicet melius sit divitias contempnere quam eas retinere
et dicunt viri religiosi quod melius est eas contempnere et adducunt pro parte
sua duas leges unam evangelii Mt. 19. Vade et vende omnia que habes et
da pauperibus et habebis thesaurum in celo. Aliam apostoli 1. Thi. 6. Qui volunt
divites fieri incidunt in temptaciones et laqueos dyaboli et desideria multa
et inutilia que mergunt homines in interitum. Contra religiosos homines
mundani dicunt quod melius est divitias retinere quia multe elemosine inde
fieri possunt et adducunt pro parte sua duas leges unam evangelii que hic ponitur
Facite vobis amicos de mammona iniquitatis etc. Aliam apostoli 2. Cor.
9. Qui seminat in benediccionibus de benediccionibus et metet scilicet vitam
eternam. Iudex autem noster auditis allegacionibus hinc et inde dat
sententiam interlocutoriam dicens Mt. 19. Facilius est camelum per foramen acus
intrare quam divitem intrare in regnum celorum. Et intelligitur de talibus divi-
tibus qui totum cor suum in divitiis posuerunt. Ideo monet propheta Di-
vitie si affluant nolite cor apponere. ¶ Secunda quod inducit quantum ad
27 corpus inter viros spirituales et carnales utrum scilicet sit melius castitatem
servare vel matrimonium contrahere. Et dicunt viri spirituales quod melius
est continenciam observare et adducunt pro parte sua duas leges. Unam evangelii
per quam suadetur ut matrimonia respuantur et castitas servetur. Mt. 19. Omnis
qui reliquerit domum vel fratres vel uxorem propter nomen meum etc. Aliam apostoli 1.
Cor. 7. Qui matrimonio iungit virginem suam bene facit et qui non iungit
melius facit. Contra homines carnales dicunt quod melius est in matrimonio vi-
vere et adducunt pro parte sua duas leges. Unam divinam per quam deus matri-
monium constituit dicens Gen. 1. Crescite et multiplicamini etc. Aliam apostoli
1. Thi. 5. Volo autem iuniores nubere et filios procreare etc. Iudex autem
super hoc dat sententiam interlocutoriam dicens Luc. 20. Filii huius seculi nubunt
et traduntur ad nupcias. Illi vero qui digni habebuntur seculo illo et resurreccione
ex mortuis neque nubent neque nubentur neque ducent uxores. Ac si diceret
illi vero qui volunt habere suas consolaciones in mundo uxores ducant. Illi vero qui
volunt tantum placere deo uxores non accipiant. ¶ Tercia quod inducit
47 inter fideles quantum ad animam utrum scilicet sit melius habere fidem magnam an opera
magna. Et dicunt quidam quod melius est habere fidem magnam et adducunt

parte sua duas leges. Una evangelii Mt 21: Si habueritis fidem sicut granum
sinapis etc. Alia apostoli Heb. 11: Sine fide impossibile est placere deo.
Ex alia parte aliqui dicunt quod melius est habere opera magna et adducunt pro se duas
leges. Una apostoli Iac. 2: Vis autem scire o inanis quia fides sine operibus
mortua est. Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est etc.
Alia prophetica Ps.: Labores manuum tuarum quia manducabis beatus es etc.
Iudex autem dat sententiam interlocutoriam dicens Mt 7: Non omnis qui dicit
michi domine domine intrabit in regnum celorum etc. Isti dicunt labiis domine
qui credunt corde et consitentur ore; ipsi dicunt non sed opere. Ideo sequitur:
Sed qui facit voluntatem patris mei etc. Deinde iudex procedet ad
inquisitionem cause principalis et dicet: Esurivi et non dedistis michi man-
ducare etc. Postmodum feret sententiam diffinitivam dicens: Discedite a me ma-
ledicti etc. Et ista sententia dabitur publice coram omnibus Mt 25: Congregabuntur an-
te eum omnes gentes et separabit eos etc. Dabit in scriptis Ps.: Ut faciant
in eis iudicium conscriptum. Dan. 7: Iudicium sedit et libri aperti sunt. Da-
bit sedendo Mt 25: Sedebit super sedem maiestatis. Dabit in die
Ro. 2: In die cum iudicabit dominus occulta hominum. Dabit in loco eminenti
et honesto quia in aere et in valle Iosaphat. 1 Thes. 4: Rapiemur in
nubibus obviam Christo in aera. Item ponit impossibilitatem exprendi labo-
ris in die: Iam enim ultra non poteris etc. In inferno enim non
poterunt satisfacere deo per ieiunia. Quamvis enim hic ieiunabunt in-
ferno sibi non admittitur sed ad supplicium. Iere. 14: Cum ieiunaverint non
exaudiam preces eorum quoniam gladio peste fame ego consumam eos. 2°
non poterunt satisfacere deo per orationes. Dicitur quod ideo non ex-
audientur. Prov. 1: Tunc invocabunt et non exaudiam. Dicitur quod in peccatum eis
reputatur. Ps.: Oratio eius fiet in peccatum. Dicitur quod etsi omnes sancti pro
eis oraret, adhuc non exaudirentur. Iere. 7: Noli orare pro populo hoc
quoniam non exaudiam te. 3° non poterunt satisfacere deo per
elemosinas. Non enim poterunt aliquem induere quia ipsi erunt totaliter de-
nudati. Eze. 16: Eris nuda et confusione plena. Non enim ut potum
alicui porrigere quia erunt perpetua fame et siti afflicti. Ysa. 65:
Ecce servi mei comedent et vos esurietis etc. Nec hospitio aliquos
recipere quia erunt a civitate dei in perpetuum banniti. Apoc. 22: Foris
canes et venefici etc. Nec infirmos visitare quia carebunt perpetuis
doloribus cruciati. Ysa. 50: In doloribus dormietis etc. Nec ad incarceratos
ire quia erunt in perpetuis vinculis compediti. Sap. 17: Vinculis tenebrarum

Ioel 3: Congregabo omnes gentes et deducam eas in vallem Iosaphat

et longe mortis compedita etc. Vetat aliquos sepelire qui ipsi erunt in inferno
sepulti Luc. 16. Mortuus est dives et sepultus in inferno. Sermo 29 deco Sermo 29 deco

Quid faciam quia dominus meus aufert a me villicationem etc. Post hanc vitam
nullus poterit opus aliquod bonum facere. Nullus audebit desuper
merita videre Job 21 Quid faciam cum surrexit ad iudicandum deus
et cum quesierit quid respondebo ei. Nullus manum dei poterit evadere. Sed quo
et cum quesierit quid videbo ei. Nullus manum dei poterit evadere. Sed quo
ibo a spiritu tuo etc. Inprimis igitur quilibet debet sibi providere ut hic se exerceat per
operationem sollicitam. Hic deo videat pollicitum hic fugiat a dei manu. Ideo
quilibet debet inter se dicere Quid faciam quia dominus meus aufert a me villica-
tionem etc. In quibus verbis quatuor ponuntur. Primo sui discussio cum dicitur Quid faciam etc.
Secundo ante iudicium interrogatio teipsum etc. 1 Cor. 11 Si nos metipsos iu-
dicaremus etc. Primo aut iudicio quod inter nos est faciendum ratio tam-
quam index debet esse, sapientia vero adiutorium, quo utitur cogitationes debent ipsam
accusare, conscientia testimonium perhibere, timor tanquam carnifex ea tor-
quere et asperitatem queritatione pena ostendere ut sit inde sanguis
expectet lacrimas. Aug. in libro decima. Ascendat homo adversum se tribunal
mentis sue constituat se ante faciem suam atque ista constituto in corde iudicio
assit accusatrix cogitatio, testis conscientia, carnifex timor, inde quidam sang-
uis quasi confitentis per lacrimas effluat. Secundo ponitur impotentie re-
cognitio cum dicitur fodere non valeo etc. Tamquam quasi homo indigens sibi per
vivere aut laborando et quod dicit fodere non valeo, aut bonum sue
mutuum mendicando et quod subdit mendicare erubesco. Post mortem
igitur in die iudicii nullus poterit laborare Eccl. 9. Quodcumque potest
manus tua instanter operare quia nec opus nec ratio etc. Ideo Salomon pri-
mum qui non vult hic laborare mittit ad formicam dicens Prov. 6. Vade
ad formicam o piger et disce sapientiam que cum non habeat ducem nec
preceptorem nec principem parat in estate cibum sibi et congregat in messe
quod comedit hyeme. Legitur quod formica grana perforat ne germinet.
Unde formica non solum dicitur ferens micas sed etiam formans micas
grana etiam decorticat ut per eadem tamen ut multis ea comedat.
Si forte etiam fiunt balneata extrahit et ad sole calefacit et
exponit ne forte putrefiant. Tanquam igitur consistit sapientia for-
mice quia grana in estate et in messe congregat, congregata perforat, per-
forata decorticat, decorticatam exponit. Sic ideo igitur debet homo bona
in estate et in messe congregata. Eccl. ibidem Qui cum messem cogitat et
estati quia cum inter arbores tempestatem tempus est colligendi fructus
merita priorum in die iudicii quem quia nulli velimus familias la-

borandi puita s[ed] tm cogit quisq[ue] dehorreo p[ro]p[ri]e a[n]i[m]e q[ue] re[?]d[?]t p[ro]fic[it].
¶ 2o. det ipa bona opa p[er]forare gladio u[er]bi dei. Heb[re]e 4. Viuus est
s[er]mo dei et efficax et penet[rabilior] o[mn]i gla[dio]: anci[piti]. Et illa p[er]foratio impe
dit germinac[i]o[n]e[m] p[e]cc[at]i. Heb[re]e 12. Ne q[ua] radix amaritudinis sursu[m] ger
minans impediat &c. Ps. Introde meo abscon[di] eloquia tua ut no[n] p[ecce]
tem tibi ¶ 3o det ab i[n]p[ii]s suis op[er]ibus omez p[e]cc[at]i cortice remou[e]re
ut sic op[er]ib[us] meor[um] puritate pascat[ur]. Can[tica] 2. Qui pascit[ur] inter lilia.
ut sic est homo dei familiaritate pascit[ur] sicut[?] Jere[mie] 15. Si sepa
ueris p[re]ciosu[m] a uili q[ua]si os meu[m] eris ¶ 4o si aliqua opa sunt quida[m] quo
re in[?]ior[um] exp[ro]ma[n]da sit exemplar ueri solis i. [christ]i qui fuit
p[ri]mus i[n]uitare. Ysa. 53. Ascendet sic uirgultu[m] cora[m] eo et sic
radix de t[er]ra sitienti. Timor tuus. Ps. Aruit ta[m]q[uam] testa uirtus mea
Dimissimus i[n] morte. Ps. Ossa mea sic cremiu[m] aruerunt. Nichil est
ho[mini]s post ha[n]c uita[m] posit mendicare. Sunt homines qui sunt ipsa
sunt ualde miserdes s[ed] sic mulieres naliter deb[e]nt ee misericordiores
op[er]ib[us] aut est fons uite et in medio sunt ad[?]o[?]ru[m] p[ro]p[ter] uiror[um]
abrahe s[e]z et lazari et n[on] una gutta aque uolunt porrige[re] Men
dica[n]t sunt ad[?]o[?]ru[m] pax[?] uirginu[m] et n[on] una gutta olei uolunt
impendere mendicanti sunt ad[?]o[?]ru[m] [christ]i qui dixerunt d[omi]ne d[omi]ne
ap[er]i nobis Et op[er]ib[us] no[n] solu[m] aliqua eliq[?] eis no[n] porrexo[?] s[ed] n[on] o[mn]i
est eis auit[?] imo t[er]riter eas [?]tuauit dicens Amen dico nobis ne
scio uos. Tercio porrit[ur] dist[in]cta p[er]uisio m[?] di[?] [Pro]ue[rbiorum] q[ui] sana &c.
37 p[ro]uidit eu[m] sibi debitoribus g[ra]t[ia]z faciendo Dic et nos etiam pau
p[er]ibus largiendo bonus eu[m] elemosinaru[m] p[ro]uidet sibi tu[m] i[n]
morte et post morte[m] ¶ p[ri]mu[m] q[ui]a etiam expellit frig[us] culpe ut
sit ignis dei. Ecc[lesiastic]i 3. Sic in sereno glacies soluet[ur] p[e]cc[at]a tua. Cunat
b[e]n[e]dicc[i]o[n]e g[ra]c[ie] dei ut sit semen dei. 2 Cor. 9. Qui seminat in be
nedictionibus de b[e]n[e]dictionibus et metet Sunt mi[sericordi]a tu[?] q[ue] ut sit
famulus et pal[?]ebra dei. Eccl[esiastic]i 29[?]. Etia[m] uiri q[ua]si famulus ut eo
et g[ra]t[ia]z ho[m]i[n]is q[ua]si pupilla g[er]minabit ¶ 2o p[ro]uidet sibi i[n] morte q[ui]a
etia[m] an[g]l[?] assoc[i]at Tob[ie] 12[?] uo sit ho[m]i[n]is liana q[ua]m semi [?]e no[n] sit
sola m[?]a comes est desitutor[um] hostes fugat unde di[citu]r de etia[m] Ecc[lesiastic]i
29. Sup[er] scutu[m] potent[is] et sup[er] lancea[m] adu[er]s[u]s i[n]imicu[m] pugnabit
Via demonstrat Pro[uerbiorum] 18. Donu[m] ho[m]i[n]is dilatat ¶ 3o p[ro]uidet sibi post
morte[m] q[ui]a etia[m] a[n]i[m]a[m] ab inferno liberat Tob[ie] 4. Etia[m] no[n] patit[ur]
a[n]i[m]as ire in tenebras s[ed] a purgatorio saluat Pro[uerbiorum] 12[?]. Redemptio a[n]i[m]e

uiri diuine sic vitam eternam donat. Ambrosius. Ars artium potissima est
etiam illa enim nobis domos fabricant luteas sed ista perhenne impendit.
Quarto ponitur prudentie illius commendacio ibi dicitur Et laudauit dominus villicum
iniquitatis quia prudenter fecisset. Ut illo laudauit eum de fraude sed de pru-
dentia. et est similitudo a minori. Secundum Aug. quia si ille laudatur qui sibi pro-
uidet de re iniusta multo forcius a deo laudabitur ille qui sibi prouidebit
de re iusta. Intelligendum est autem quod filii huius seculi i. homines mundani di-
cuntur prudentiores quam filii lucis i. quam filii dei. Ad quod sciendum quod Aug.
in libro de quantitate anime distinguit triplicem sapientiam scilicet nociuam superfluam et
necessariam. et hoc ostendit exemplo in corpore humano. Cum enim spiritualis anima di-
cendo dicitur crescere et de dispendendo decrescere et in corpore fit
triplex augmentum. Unum nociuum quod tumor vocatur. Alterum quod
vocatur superfluum ut quibus senis digitis in manibus et pedibus nascitur.
Tercium est in quo naturalis conueniencia impletur in membris. Sic et in anima
triplex est sapiencia. Prima est nociua que est de impedientibus ad salutem
et ista videtur tumento corporis quod est nociuum. Ista autem est sapiencia
carnalis qua sunt auari in acquirendo diuicias, superbi in acquirendo
honores, luxuriosi in acquirendo delicias. De ista sapiencia dicitur Ro. 8. Sapiencia
carnis mors est. Quantum autem ad istam sapienciam verum est quod filii huius seculi sunt
prudenciores filiis lucis quia filii lucis eam abhominantur et fugiunt ut non sit diui-
na sed dyabolica. Ja. 3. Non est ista sapiencia desursum descendens sed terrena quo
ad auaros, animalis quo ad luxuriosos, dyabolica quo ad superbos. Secunda est sapiencia
superflua que est de impertinentibus ad salutem et ista videtur de incremento
corporis quod est superfluum. Ista autem sapiencia est mundana et secularis siue sit
philosophica siue phisica siue sciencia legum siue decretalium que [illegible] dicitur
superflue quia sine illis potest esse salus. De ista dicit apostolus loquens de philo-
sophis Ro. 1. Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. Unde Aristo in morte
militibus suis fuit quod tota sapienciam suam perdidit. Unde nuda suo discipulo
apparuit dicens nichil amplius ~~dicebat~~ sciebat nisi penam qua senciebat.
Quantum est ad istam sapienciam filii huius seculi sepe sunt prudenciores quam filii
lucis quia uiri spirituales decretalibus istis parum curant. 1. Cor. 2. Loquimur
non in doctis humane sapiencie verbis etc. Tercia sapiencia est necessaria que est
de expedientibus ad salutem et ipsa videtur incremento corporis quod est cognicio
boni. et ista est sapiencia diuina que consistit in uera dei cognicione. De qua
dicitur Jere. 9. In hoc glorietur qui gloriatur scire et nosse me. Quantum autem ad
istam sapienciam filii lucis sunt prudenciores quam filii huius seculi immo [illegible]

hy quis isti videntur esse stulti. Alii autem hic sunt valde sapientes et pru-
denti. 1. Cor. 2. Animalis homo non percipit ea que sunt spiritus dei. Stulticia enim
est illi et non potest intelligere. Spiritualis autem diiudicat omnia et ipse a nemine iudicatur.

Facite vobis amicos de mamona Sermo 39 secundo

iniquitatis etc. Quemadmodum dominus ordinavit quilibet deberet habere unum amicum
et unum inimicum ut amicus veritate sibi diceret et inimicus eius
vias observaret ut amicus eum corrigeret et inimicus persecutionibus exer-
ceret. Unde est quilibet homo habet angelum bonum ut ad bonum promoveat et
malum ut temptationibus exerceat. Sed quia nomen inimici est odiosum et nullus
vult habere inimicos videamus saltem qualiter possumus habere amicos sicud dominus
nos docet dicens Facite vobis amicos de mamona iniquitatis etc. Ubi
tria ostendit scilicet quod amicicia sit facienda qualiter et per quid. Primum notatur
cum dicit Facite vobis amicos etc. Amicicia autem aliqua est bonorum cum bonis
aliqua bonorum cum malis. Amicicia autem que est bonorum cum bonis est ami-
cicia vera quia non potest esse vera amicicia nisi inter bonos. Tullius enim sic sermo-
cinatur: amiciciam esse non posse. Dicunt naturales quod quamvis aurum debet
argento per malleatorem incorporari atque admisceri sed auento pul-
vere et sulphure quia si ad haec se interponit perfecta unio fieri non potest.
Si igitur aliqui volunt per amiciciam iungi caveant ne inter eos sit
aliquis ventus superbie vel pulvis avaricie vel sulphur luxurie quia inter
superbos avaros et luxuriosos vera amicicia esse non potest. Quomodo enim
potest esse alicui amicus qui sibi est inimicus. Eccli. 14. Qui sibi nequam cui
alii bonus erit. Idem. 6. Qui sibi non prodest nulli ubi quomodo prodest. De
veris autem amicis Tullius dicit qui verum amicum intuetur tamquam exem-
plar aliquod sui intuetur quo circa et absentes assunt et egentes habun-
dant et imbecilli valent et quod dominum est difficilius mortui vivunt. Vivi-
dant enim amici si sunt absentes corpore tamen sunt presentes mente et si unus amicus
est egenus malo est habundans et plenus et si unus ad resistendum debilis
est debilis in amico est fortis et si unus est mortuus in amico in quo
conservat adordinatio vivit et sic est vivus. Secunda amicicia est bonorum
cum malis et ergo ipsa bonis aliquando est periculosa quamvis malis aliquando
inveniatur fructuosa. Boni enim ex malorum familiaritate aliquando corrum-
puntur. Vita ingenia et obscura obfuscatur infamia. Unde ponit exem-
plum Crisostomus super Matthaeum quia si vinum admisceatur aceto vinum non corrumpit
acetum sed acetum vinum. Aceti sunt mali quia deum insuis operibus ex-
acerbant. Psalmus. Exacerbaverunt deum excelsum. Vinum sunt boni qui

deu renfirmt p bona ozaz et proximu p bona fama quod q aliquid
deservire possu unu mem q reneficat deu et hoies An igit boni
misceri cu malis quamvis mali aliqn meliorent boni tn sepe iuta
corrupunt i cor. 15. Corrupunt bonos mores colloquia Wer pont
exemplum Crisost ubi sup. q si admisceat farina cu luto farina no co
inquinat lutu s; lutu farina Boni sut farina qui mola timoris
et amoris sic gterunt et adcandore cor sui dederunt et ideo suave
pane faciunt lutu sut mali ingessu dei fetidi pedibus demonu
qualitati incloati infernale pinendi An igit boni misceri cum
malis quamvis mali qm dealbent tn sepe magna inqnat i cor 5 mo
dicu fermetu tota massa corrupit Wer pont exemplum Bernh quia
si aur argento misceat argentu adauri claritate corrigit aur no
pallescit Aur sut viri sci fulgidi in fama et pciosi iuta argenti
sut mali qui tatu suo alios denigrat An igit boni misceri cu
malis quamvis mali videant lucere in boni fama vident palle
scere Sepe aut qtingit q boni cu malis misceri et tn n boni
malos quertut n mali bonos corrupunt q ipsa expa videri pt
Vinu em est cu fece et tn n fex aufert vino sua dulcedine
n vinu feci sua acredine Sic rose morant cu spinis et tn n
n spine auferre sut rosis qn redoleat n rose spinis qn pugant
Sic aur qm occultat aluto et tn lutu no pt auferre auro suu
fulgore n aur luto suu fetore Sic sepe boni morat cu malis
et tn n mali sut auferre bonis sua b iniquitate sctate n boni mal
sua iniquitate Tercia amicitia e malor cu malis et ipa e nimis
viciosa qali em sut igne qcupie iflamati et io amplius inficiut
se quo luto dr Abacuc 2 Ve qui qgregat no sua Usquequo aggravat
cotra se densu lutu lutu sut pice supbie inquinati et ideo
amplius multis inquinat ecc. 13 Qui tetigerit pice inqnabit ab
ea Insistat aut supbia piti q tante est adherentie vitreis viris
supatis adhuc ipa remaneat Secdo dns ondit quali ipa amicitia sit
faciendo cu dr de mamona iniquitatis .i. de divitys pauperibus erogatis
Sm aut Beda mamona lingua syror divitie nuncupat q dicunt
iniquitatis Sm Aug tribus de causis Pmo q sepe faciut hoies iniquos
et sunt n intra iniquitatem Unde dr q ois dives aut e iniqs aut
heres iniqui Scdo dicunt iniquitatis eo q hoies decipiunt q no at
tendut q pmittut pmittut em securitatem et dant timore fame et dat

esuriem stabilitate et dant subita deiectione ¶ 3° dr̄ iniquitatis quia diuesse sepe
rapinas et alios mōs illicitos acquiruntur ¶ Et est dici q̄ iniquitatis .i. ine
qualitatis quia inequali q̄ntitate ista vnus habet ad superhabundantia alius ad sufficientia
alius admunitate extrema alius habet totale penuria Ecce [illegible] dns ondit
ff quid ipa amicitia sit cu pauperibus facienda cu dicit vt cu defecerit
recipient vos in eterna tabernacula Eccle n̄ q̄sz pauperes s̄ qui sunt terna
tabernacula vos recipere io dr̄ Eccli 12 Da bono et no recepis peccatore
bñ fac humili et ne dederis impio q̄ duplicit̄ e intelligendu ¶ p° q̄ non
debet dare quis impio si credit q̄ p donu ipsius delinquat ¶ 2° q̄ no debet
quis dare impio intuitu impietatis ut faciunt illi qui dant hystrionibus in
tuitu hystrionatus Jero hystrionibus dare est demonibus ymolare Ecclo sup
p dictu locu Qui aut dat indigenti peccatori no q̄ peccator est s̄ q̄ ho
p dictu locu. Qui aut dat indigenti peccatori no q̄ peccator est s̄ q̄ homo
est no peccatore s̄ iustu nutrit q̄ culpa no diligit s̄ naturam ¶ 3 intelligi
est no peccatore s̄ iustu nutrit q̄ culpa no diligit s̄ naturam ¶ 3 intelligitur
electe q̄ mandando iustis e impio ponendo prius est em producendu
seruis dei qua prius dyabolo ¶ Ipa in eterna tabernacula vos hic d'elis
edificantes ¶ Sunt in quida qui edificant sibi tabernaclm siue domu
in inferno quida in purgatorio quida in celo ¶ Ita valde mali edificant
sibi domu de duplici materia s̄ de lapidibus superbie io cu ipis lapidibus
ademonibus lapidabuntur Eccli 22 In lapide luteo lapidatus e piger ¶ Nullus
em ad bonu opandu est pigrior qua superbus ¶ De luto luxurie in qnatus ideo
ademonibus taqua lutu vile conculcabit ysa 10 Pones illu in conculcatione
ut lutu platearum ¶ De spinis auaricie io in spinis ipis comburet ysa 33
Spine congregate igni comburentur ¶ Mediocriter boni aut edificant sibi do
mu in purgatorio de materia triplici s̄ de ligno feno et stipula ut
dr̄ 1 Cor 3 Lignu plus habet de humore qua fenu io tardius comburitur
fenu plus habet qua stipula io tardius consumitur Per ista tria intelligitur triplex
amor s̄ carnalitatis ut vxoris et filiorum ut cupiditatis ut diuiciarum ut
ambitionis ut honorum Qui igitur plus habet de humore carnali ut cupiditatis
ut ambitionis diu ut citius ut citissime comburitur ¶ Valde aut boni edi
ficant sibi domu in celo de triplici materia s̄ de auro de argento et la
pidibus preciosis ut dr̄ 1 Cor 3 De amore dei et proximi et bonis operibus ¶
¶ Auru em q̄ est incorruptibile intelligitur amor dei qui no corrumpitur
n̄ finitur Fides em hic finitur et ei succedit aperta visio Spes hic finitur
et ei succedit potens possessio Caritas aut no finitur s̄ hic incipit et
ibi conpletur q̄ no est ad melius q̄ sibi succedere videatur ¶ Per argentu intel
ligitur amor proximi Sicut em post auru argentu est preciosius sic post preceptu
de amore dei preceptu de amore proximi e maius sicut dr̄ Mt 22 ¶ Per lapides

3m p[ar]te

no gl̄s elias [illegible]
[illegible] edifi s̄ choppri
[illegible] e g̃dus [illegible]
p̄ ple tertu et
e celu / p̄ terra
[illegible] z [illegible] tor
[illegible] volupt̄ cine
[illegible] g̃ paupes ut
[illegible] abeis s̄
[illegible] in 2f

preciosos intelligitur bona opera. unam quelibet elemosina. quelibet oratio. quelibet ieiunium sunt
lapides preciosi. pauperes igitur nos recipient in suas domos celestes si nos
eos receperimus in nostras domos terrestres. Augustinus. Omnia bona sua deus dedit
duobus hominibus. divitibus terrena. pauperibus celestia. Et deus volens utrosque
salvare constituit ut quia divites in sua hereditate recipiant pauperes et
pauperes in sua hereditate eos colligerent et uterque alterum colligeret.

Dominica 10a sermo primus

Cum appropinquaret Jhesus ad Jerusalem
videns civitatem flevit super illam etc. Luce 19. Dicitur de eo Ecclesiastici 19. Ex visu
cognoscitur vir et ab occursu faciei cognoscitur sensatus. amictus corporis
et risus dentium et gressus hominis enunciant de illo. Ex hiis quatuor que in christo
evangelium cognitus fuisse vir. Primo ex visu faciei quante fuit maiestatis quod sicut
dicitur sancti quidam splendor mirabilis de eius facie procedebat ita quod nullus
in eius faciem intueri nec sibi congradire audebat. Secundo ex amictu quante fuit
iusticie et equitatis quia iusticia se induit quia vendentes et ementes de te-
plo eiecit. Job 29. Iusticia indutus sum et vestivit me sicut vestimento. Tercio ex
fletu non ex risu quante fuit compassionis. Quarto ex gressu quante fuit de-
votionis. Cum enim homo libenter graditur ad spectacula signum est vanitatis quando
vero ad ecclesiam libenter signum est devotionis. Christus autem quotiens Jerusalem ve-
niebat mox ad templum ibat. Primum autem evangelium de tempore tangitur. C
Primo quod christus flevit pro honore sibi exhibito. Cum enim immediate legitur
quod cum appropinquaret ad descensum montis oliveti turbe sibi occurrerunt et cum
canticis et laudibus eum susceperunt. et cum appropinquaret Jerusalem flevit super eam
Ex qua re voluit ostendere quod mundana leticia cito in fletum convertitur. Proverbiorum
14. Risus dolore miscebitur. Est autem leticia mundana sicut vinum purum quod
cito inebriat nisi temperetur meditatione mortis et recordatione aliorum adversitatum pre-
teritarum vel timore adversitatis future. Ecclesiastici 11. In die bonorum ne immemor sis
malorum. Tria enim sunt que occidunt hominem scilicet leticia. tristicia et ira.
Nimia leticia aliquando occidit quia cor tunc nimis dilatatur et calor ad exterio-
ra transit et ardore deficit et ita mors intervenit. Unde refert Valerius
quod cum cuidam mulieri mors filii absentis ex errore fuisset nunciata. Deinde
illa merens sederet subito filius advenit. quem illa videns in amplexus eius ruit
et mox exanimata corruit. Petrus Damiani qui cum remearet ad propria nunciavit
matri sue adventum suum dicens cum veneris cum preciis de infirmitate mea
modica. Statim ut qualiter simulavit se infirmari ut leticia matris reparatur
dolore ne ei eveniret sicut evenit mulieri predicte que ruerat in amplexus
filii absque venientis. Tristicia autem non occidit subito sed paulatim. quia in tri-
sticia primo retrahitur calor naturalis ad interiora et postea exalat ad exteriora.
Et sic agitatione caloris prohibetur nutrimentum in membris et operatur consumptio

millis et io ꝓfectu tpis sequit̃ ethica. pu̾ .ix. Spũs tristis exsiccat ossa. ut
ꝓ ira ro nu̅q̅ua extra occidit q̅ mica no solu calefiut mebra exteriora s̄
interiora et sic remanz calor. i sua radice et io morb. i tpore no cat
exspuḡ dat̃ intelligi q̅ nimia leticia et tristicia aiaȝ occidut. ꝑt ꝑmu.
dr̃ pu̾ .i. ꝓsperitas stultoꝝ ꝑdet illos. ꝑt 2m dr̃ Eccł .x. Cordi tristicia mor
te opat̃ ingor tn̄ differũt q̅ tristicia movit aiam i pspitate qua m aduersi
tate Aug̃ i mlt̄ qo. omł. Multi res aduersas timet pspas no timet. pnic
losior tn̄ est res pspa ut ruerint qua fugiant aduersa. qn̄ sm̄ dauid
saul timmi psequat̃ aliena no cupiunt uxore dr̄ ubi finis est ꝓrniug timor vcess
fu timor extiut et in adulteriu et homicidiu cecidit ꝓra ro q̅ e ꝑzelo
no occidit s̄ viuificat et illu qui sic crescit̃ q̅ nimi inde acquirit et ille
tot que nascit̃ q̅ sepe adiuta ꝑre redit Eze .3. Si tu annunciaueris iusto
ut no pcet et ille no peccauit viuens viuet q̅ annunciasti ei et tu
aiam tua liberasti ¶ Tercio tangit q̅ xp̄s fleuit sup i mens ptin
tu dixit Si cognouisses mala tibi imminetia et tu siti fleres. Cuiq
aut vitalis xp̄s legit̃ fleuisse ¶ ꝑo ex impotenti nim Sap .7. ꝑma
uoce siłem oiũs emisi plorade tantat ama. Vagit infans int ciu ut
et ꝑgit fleti quo fleve debem q̅ ingar miseria potu ꝑmi sł ꝑuer q̅
nascit̃ incipit aplorari lacrime testes sut miserie no du loquit̃ et ia
ꝓphetizat ꝑta aut miseria incipit cunitate ꝯtinuat̃ i uita et ꝑtendit̃
usq̄ ad morte ꝑdeo uita huana fluuio cõpat̃ ¶ Fluuiꝰ em̄ i ꝑncipio et
in fine ē amaritudinez q̅ amari orit̃ et i mare ꝑgredit̃ in medio aut
ē labilitate Sic uitas nr̄a est amara q̅ i munda uita amaror
q̅ labilis et caduca. mors uo amarissima q̅ piculosa ¶ 2o fleuit ex om
nia cõpassione sic p3 hic et ꝑgit fleti quo fleve debem sup calamitatib
miseriaꝝ Iob .30. Flebā em̄ sup eu qui afflictꝰ erat ut ꝑta aut cõpassio
maior fuit i xp̄o qua i aliq̄ alio et io est q̅ cõpassio aliqn̄ causa
ab amore nali sm̄ q̅ ho nali hoiez diligit. et io naliter ho cõpati̇̃
hoi afflicto. ymo no vi ee ho s̄ bestia crudelis qui hoi afflicto
no cõdolet. q̅ tn̄ ipse amor est pimus io pars mouet ¶ Aliqn̄ cat̃ ab
amore amicitiali sm̄ que ho diligit aliu quada amicicia tepali.
et extali amore cõpatit̃ amico dolenti. no tn̄ q̅ ho s̄ est q̅ amicꝰ
et ipse amor magꝰ mouet qua pimus ¶ Aliqn̄ cat̃ ab amore spuali
sm̄ que ho diligit alteꝝ in deo et sm̄ deu et est maior qua pim̄
ut 2ꝰ q̅ no tm̄ facit duo corda ee vnu Act .4. Multitudis credentiu
erat cor unu et aia vna. ut Cor est ut amb sint vniꝰ corpis my
stici et io si dolet vnu mebꝝ cõpati̇̃ aliud et ipse amor magꝰ mouet

qua primus ul' prouis et q ipe amor in ipo fuit maior qua in alijs alio· ideo
meo passio maior fuit Et multi sunt qui sciunt passione no sentiunt Aug' Sunt
inte uiscera passionis compiane qui plangis corp' a quo recessit aia et n
plangis aiaz a qua recessit deus· ut' .3. Fleuit ex nimio amore sup lazar
mortuum et sigt fletu quo flere debemus sup illos qui mortui sunt impctis
Iere .9. Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrima
et plorabo die ac nocte interfectos populi mei Aug' sup .ps. Multi male
gemunt gemo et ego q conparor illis qui male gemunt amisit nummu
gemunt gemo et ego q no gemit Ecc' 22· Sup mortuum plora q defecit
et gemit amisit deum et no gemit Ecc' 22 Sup mortuum plora q defecit
lux eius· et sup fatuum plora· defecit eni sensu et infra· Luctus mortui septe
dies· fatui aut et impij oms dies uite illorum Exquibus uerbis hab' q duas
sunt plorandi sz mortuus fatuus et impius sz differenter Mortuus aut est
plorandus sz paruo tpe. Fatuus aut plorandus e toto tpe uite sue Impi' aut
plorandus est in tota uita sua et etia post uita sua .3.º Fleuit ex compassi
pietate sup capitis inde Aug' in quoda smone dns noster delictu inde la
crimauit ut eni ait euuan'. cu uidisset eu turbatus est et dix' Unus ex uob
me tradet Quanta mira dei tradius p traditore dolus prodius p proditore
turbat' p q dat intelligi q debemus flere platos et clericos qui cadunt
et eorum casus est ualde piculosus Dicit eni bonus sacerdos uocat angelus ut
dr Mal· 2· Dicit malus uocat dyal' Ioh· 6· Dñe 12· uos elegi et unus
ex uobis dyal' est Crisos' Nichil in mu defecit eccia dei sic clericos
laycis ee deteriores Ysa· 24· Erit sic populus sic sacerdos Bernh' Uiuunt
no sic et no peior pplo sacerdos .4.º Fleuit ex intimo dolore et
uor interte ut hab' Heb· 5· Et sigt fletu qui uirtutis que debent esse illi
qui sunt in tre ptis· ps· Lauabo p singlas noctes lectu meu ut' Aug'
Eniat se culpabili duro qui deflet morte amici ul dapna rei
tepalis et dolore pcti no ondit in lacrimis de isto fletu dicit glo
sup ps· Oro deu lenit· lacrima cogit· h' ungit· illa pungit Quauis
igit' xpc tot uicibus fleuit· risisse tn no le Bernh' xpm
fleuisse risisse uo aut lenit' rotasse nuqua legimus Crisos' Frequet
tuemis xpm flente nuqua ridente n' psalte lenit' subridente
n' q dico ut risu penitus abscidas sz ut dissolucio extinguas
In certo ondit in euuan'· q xpc p' fletu assumpsit magnu zelu q
de templo expulit uendentes et ementes Dr aut Ioh 2· Et expu
lit de teplo oues et boues et nummularios et uendentes columbas quia
plati dei q ignant' ecclesie ypocritas pelle ouina portantes tyrannos cornu
sue potentie bonos uentilantes usurarios et symoniacos bona sancti

ipsis qui prolubia intelligitur vendentes. De zelo aut et constancia plati:
dr Eze. 3. Ut adamante et ut silice dedi faciem tuam. Jere. 1. Ego quippe
dedi te in columpnam ferream et in murum eneum sup omnem terram. Expositio
vis dicitur q constancia plati debet esse instar adamantis silicis et eris. Adamas
sicut dicit Glo. est in honore et qualis in auro ponatur tamen non extollitur.
Silex est ingratitudine et tamen non frangitur. Ferrum omnia domat. Es repercussum
in resonat. Sunt igitur platus esse sicut adamas qui in perpetuo honore ipsum
non extollit. Tunc est sicut silex qui nulla adversitate ipsum frangit. Tunc
est sicut ferrum qui colla tyrannorum potenter premit. Tunc est sicut es qui
adversitatibus pressus deo laude depromit. Sermo 29 deco — Smo 29 deco

Venient dies tuae et circumdabunt te inimici tui vallo. Luc. 19. Sicut
legitur in libro qui dicitur qui dicitur initial. ipsum ewangelium in mense au-
gusti decantatur. q civitas ierlm in ipso mense fuit anabusta. de-
struccionem dicitur invenitur. Supradicta aut verba que de venientibus
inde a romanis desolata fuisse. intelligi pnt litteraliter et moraliter. Ante em ad litteram
destructione dicitur intelligi pnt.
vere fuit q romani principes sz vespasianus et tytus ierlm obsederunt
et circa eam fecerunt tres agges et sup agges fecerunt vallum i. murum
natura decalvis q est dapalis. Sapientes aut civitate ea desperunt
iudei aut qui in speluncis et paludibus latuerant redierunt et civitatem reedifi-
care ceperunt. tunc romani iterum miserunt Elium adrianum qui civitatem
funditus evertit ita q lapis sup lapide non remansit iuxta locum in
illum quandam civitatem aliam eis edificavit et suo nomine eam etiam appellavit.
Et aut illa civitas non sit modo ut prius
et longo tempore sic vocata fuit. Et aut est in medio civitatis
erat pz q sepulchrum xpi erat extra. modo aut est in medio civitatis
ista aut victoria ut dicit Aug. sup. ps. romani adeo timuerunt licet ipsi
dyis suis ascriberent et dicit Aug. unde q illi romani fuerunt in
promissi venti non regnum placati sunt sed servus dei quibus iudei
puniti sunt. Et virga dei quibus sunt puniti flagellati et prodidit Aug.
sunt expositi et virga dei quibus sunt puniti flagellati sicut fiat hoc
q pater qui filium verberat virgam proicit in ignem et filio servat hereditatem.
Sic romani illis qui vicerunt et multi ex iudeis crediderunt
et in fine mundi credituri sunt. ¶ Voluit em deus ut iudei penitus non
perirent sed dispergantur per tres causas. Prima quia ecclesia non persequitur
iudeos quamvis persequatur hereticos. Secundo quia omnes in fine mundi debent
converti. Luc. 21. Convertentur ad vesperam. Tertio ut sint nobis memoriale
dominice passionis. Quotiens enim iudeos videmus, totiens passionis dominice recor-

dam̄ p̄s̄te omdas eos ne q̄n obliui p̄p̄li mei ut ¶ 3° q̄m ip̄i sunt libraru
m̄ Aug̃ sup p̄s̄ ille forte paganī nobis dicit vos p̄p̄ani l̄ras ipsas q̄
posuistis p̄ferimus codices iudeus inimicus ut ostendamus alios Inimicos Co
dicem portat iudeus ut inde credat dam̄ librarii n̄ri s̄n̄t sunt q̄m̄o servi
post dños codice ferre solet ¶ Casa aut huius excisionis ponit̄ qui di
ceo q̄ n̄o cognovisti tempus visitationis tue Ieremias Milius in celo cog
novit tempus nomen suum turtur et yrundo et ciconia custodierunt tempus
adventus sui p̄p̄ls aut meus n̄o cognovit iudiciū dm̄ Glo. illues sua no
uerunt tempa ut sciant q̄n adcalida festinantes loca rigore hyemis de
clinare debeat et iteris principio adsolitas redire regiones Cornices aut
imū vīm moralit̄ videamus ¶ dicit aut q̄ p̄o ano est multu magnam
mis et magnas rapit aves ¶ in 2° ano efficit̄ pusillanimis et adrapie
dos pullos et passeres se convertit ¶ in 3° timidior efficit̄ ita q̄ muscas
et vermes sibi querit ¶ in 4° sic est timide q̄ nichil unum audet ina
dere s̄ adcadavera depascit se convertit ¶ in 5° fit sic miser q̄ nichil tange
audet et sic fame morit̄ ¶ Dicit est sunt multi qui p̄o ano conversionis
opa fortia faciunt ¶ in 2° efficiunt̄ tepidi ita q̄ nuo pua face volunt
¶ in 3° cogitaciones volatiles et inmundas recipiunt ¶ in 4° ad inmundicias
peccatorum redeunt ¶ in 5° in immo famem semp invenit et in fi fame
misi moriunt̄ ¶ ¶ 2° puit illa ua expoi moralit̄ ps̄tol. quib̄ in morte
circumdat̄ coangustat̄ ad terra p̄sternit̄ et lapis sup lapide no re
linquit ¶ circumdat̄ ademonib; venit quib̄ dyabolus ad p̄p̄m moriente
venit ad bonos venit ad malos s̄ differet̄ venit ad p̄p̄m quib̄ s̄
nichil invenit sim Ioh. 14. Venit eni princeps huius mundi et in me no
h̄t quicquā Greg. in omil. Quia hunc morte h̄oi ut ibit sui ad i
uenire nichil posse se credidit s̄ sine ullo p̄ti amundo corrupcione
exiit qui sin p̄to in mundi uenit Ad bonos et uenit et sui ad in
eis fuisse invenit s̄ in eos rape nequit q̄ p̄us p̄ eis debitū solvit
Greg. Venit in q̄ princeps mundi huius ite et dire no p̄ripsit petru
clauiger celestis. n̄ paulus ad celū raptus n̄ Iohes in sinu xpi re
cubus q̄ sin culpa in mundo ee no potuit q̄ in mundū q̄ n̄ culpa uer
venit est ad reprobos et sua multa invenit et eos ad tartara rapit
Greg. Caligini p̄ius anima egrediente opa requirit malaq; sua s̄uirma
replicat ut s̄em ad tormenta trahat Et pat̄r aut dyabolus ad morientes uel
ut de articulis fidei eos temptare possit vio em cuī dyabolus hoi mo
rienti inmittit suggestione diuinat ut honore q̄ posset sibi mo
riens inderie Aliquid in diuine q̄ uimes patim corpus meū dent

comedere sed quid honores et patim in pulverem debeo redire Et ideo
inmittit suggestiones de fide que est fundamentum ut illo destructo totum
edificium destruatur. id in ordine nostro est laudabilis consuetudo ut cum ab
fratre in extremis laborante sto aliquo signo ut sint sive in lectis sive in
mensa surgit et admonicione divido symbolum dei currit. Secundo victor
in morte coangustatur a pluribus demones enim omnia peccata admemorantur sibi re-
vocant ut ad desperationem trahant Greg. maligni spiritus animam videntesque an-
gustiat quoniam ei non solum operibus verum etiam locucionibus et cogitacionibus iniquitates
replicat ut quod prius se peccata dilatavit inpellere ad extremum de omnibus
angustet in retribucione peccata enim illa anima non potest negare nec illa effu-
gere nec ea emdare et in angusto et tarto mittit peccata cuius
Bernardus tunc loquntur simul eius opera dicunt tu nos egisti opera tua
sumus non te deseremus sed semper tecum erimus tecum adiudicium pergemus ideo
non est tutum hominem in extremis laborante inducere ad recordationem suorum
peccatorum sed potius ad spem divine misericordie admemoranda dicere primus et ad
recordationem suorum meritorum que in vita fecit et pro quibus debet misericordia spera-
re peccatum Tertio homo in morte de terra opprimitur quia corpus moritur Ezechielis 3.
De terra facta sunt et in terra pariter revertentur. Voluit dominus hominem
fare de aqua ne esset nimis deliciosus nec de aere ne esset nimis su-
perbus nec de igne ne esset nimis iracundus sed de terra que est elementum
frigidum et siccum et infimum ut per hoc daretur intelligi quod homo debet
esse frigidus ab igne iracundie siccus ab amore luxurie et infimus
ab aere superbie avaricie autem de qua homo fecit corpus terrestre cum in fecit
atumore superbie avaricis autem de quo sumpserit terrestre tantum celeste Unde sunt viri hic in terra thesaurizaverunt corpore in celo thesaurizare
in morte moritur igitur deus in iudicio avaris. Terra es et in terram i-
bit morte dicet igitur deus in iudicio avaris. Terra es et in terra i-
fernali sepelieris Luce 16. Mortuus est dives et sepultus est in in-
ferno dicet iracundis ignis es et in igne gehenne converteris Job
20. Ignis est usque ad perditionem devorans dicet deliciosis aqua es
et in aquis infernalibus demergeris Exodi 15 Submersi sunt quasi
plumbum in aquis vehementibus dicet superbis ventus es et in gradine
allideris Job 30. Elevasti me et quasi super ventum ponens allisisti me
valide Bonis autem qui quesierunt terram celeste dicet celum es et ideo
in celo regnabis in eternum Matthei 25. Possidete paratum vobis regnum ut
Quarto lapis super lapidem non relinquitur quod qualiter sit intelligendum Greg.
ostendit in moralibus dicens perversa mens cum priscis cogitacionibus adiungit p-
versione addiciat quod ad quid lapidem super lapidem ponit sed cum ad illius
ne peccatorum animam ducit omnis ab illa cogitacionum suarum constructio dissipatur
iuxta quod scriptum est in illa die peribunt omnes cogitaciones eorum Et iter in q
si anima sic dissipatur in morte que prius fuerat dissipata in vita sic ondit

Orig. dicens verus xpi cultor templum est dei integrum et perfectum. Si
quis fide teneat et opera deserat templum est ex parte destructum. Si
autem in perfecto permaneat sed paulatim minuitur domus mea lapis per lapidem
inde mandatorum dei non remaneat qui non destruat. Sermo 3us De eo

Domus mea domus orationis vocabitur etc. Consuetudo xpi
erat quod quando veniebat Ierusalem mox ad templum currebat quod faciebat
dupliciter de causa ut dicit Crisostomus primo ut in hoc exemplum nobis daret
Unde dicit Quantum erat bonum filii venientes Ierusalem ut ad domum currerent patris
ita aut imitator xpi fratres tu aliquam ingressus civitatem primum ante
omnes actus ad ecclesiam debes currere. Secundo ut sacerdotium sanaret. Dicit enim
quod sacerdotium est sicut stomachus in corpore quia sicut stomacho languente omnia
membra languent. Sic quando sacerdotium languet languent omnia membra
subditorum. Ideo xpus originem sue paternis curare volens ad templum venit
et vendentes et ementes eiecit. Sacerdotes enim in atrio templi boves
et oves tenebant ne ex defectu hostie se ab excusarent. Campsores
etiam ibi tenebant ut non habentibus unde emerent pecunia mutuarent. Ista
autem tanta avaricia sacerdotum fuit magna causa destructionis iudeorum.
Unde dicit Beda post innumera mala ingressus in templum vendentes et
ementes eiecit innuens quod ruina populi maxime sacerdotum culpa
fuit. Deinde enim vendentes et ementes prius eiecit unde radices peccatorum
pressit expellens autem quiddam verum dixit domus mea domus orationis
est. Domus autem dei ab quadruplex officium est sicut exponit
evangelium colligitur. Primo enim sicut est deo adhitanda quod notat cum dicitur
domus mea .i. in adhitandum electa. Apocalypsis 21. Ecce tabernaculum dei
cum hominibus et habitabit cum eis etc. Paralipomenon 6. Elegi locum istum ut sit nomen meum
ibi in sempiternum et permaneant oculi et cor meum cunctis diebus ex
quibus videtur quod deus in ecclesia sua ponit oculos suos non tantum et
cor suum. Oculos suos ibi habet quibus videt orationes genuflexiones
et lacrimas bonorum quibus etiam videt vanitates ornamentorum. Ambrosius
super prima epistola ad Corinthios qui in oratione vult exaudiri amota a se
pompa confirmare se debet ut dei magis placeret habitum namque superbus non
impetrat nec deprecatur cum sunt rubedi et quanto magis hominibus mulier splendet
deo re vera tanto magis a deo despicitur. Videt etiam illos et illas que
ibi vana et detractoria in ecclesia loquuntur. Legitur de sancto Syro episcopo quod
semel in ecclesia consistens ipsius minimum maximum placuit asserens se
vidisse demone loquentes in ecclesia conscribere et cum cartam deficeret et
ille cum dentibus elongare vellet subito carta fracta capud valido
ictu muro impegit ita ut sonitus collisionis et vinea capitis persequeretur

et sic ille euanuit / Videt etiam illos qui emaz polluunt p aliqua
illicita ut sicaria q ibi fiunt legi q pompei equos importuni compli
prebulari sent et tu ipse addit illa fuisse fortunatissima nunqua postea
pugnauit qn semp adversariis vinceret / 2o ibi est nomen suum qz domus
dei vocat domus aut adomo domas appellari consueuit qz domant
i. quiliant mea ditantes et sim ti tunlcs et boni sunt domus dei
Superbi aut dent vocari domus lucifer et sim hoc potest deriuari
domus adoma q vero ponat virsi que eleuat sup omes structura do
mus et propterea ti no superbus quesit talibus qui stant et uniunt ea ni
et hic deriuet asup et deo deas q ritis vult sup omes ce tinus et
eleuatus auari et usurarii domus mamone dent appellari luxuriosi et
imundi domus asmodi instabiles et gulosi domus beelzebub qui dicit
deus muscarum / 3o deus est ibi cor suum dicit em 3 r. q Ubi e thesaurus
tuus ibi e cor tuum thesaurus dei e cor xpi q in ecclesia consistit Altre
saurus dei sunt eccle io q ibi sacra misent suffrag et orones sciorum
que ibi fiunt thesaurus est dei e xpi meritum infinitum et excel
lentia et superhabundantia meritorum sciorum virorum de quibus thesauris ecclia
indulgentias facere consueuit Ecclia ecclia fet e adiuandum Unde sub
dit Domus orationis est 2 par. 6 Quicumque orauit in loco illo exaudi
Cessitaculo tuo celibus aut de caelis quing ut dicit Beda Quare orones
nre aliqn no exaudiunt / primo qn petimus indigna et nobis
nociua sicut temporalia et terrena legit in fabulis poetarum q mida
rex petiit ab appolline ut quod tangeret aurum fieret et gressit e
rex petiit ab appolline ut quod tangeret aurum fieret et gressit e
ei cui quo nlui ut potu manibus ut labiis tangeret mox uertebat
in aurum et sic fame mortuus e Dicit et habundantia diuinarum
mauit et sic fame mortuus e Dicit et habundantia diuinarum
facit auarum famelicum et ipsum trahit ad interitum 1 thio. 6 Qui
volunt diuites fieri etc et subdit qui mergunt homines in interitum
2o qn petimus indigne i. existentes in aliquo crimine Tren. 3 Opposuisti
nubem tibi ne transiret oro Zach. 4 Ostende massa plumbea in os
amphore i. aie et dixit ti e impietas ectera quod primum tanqu
sanguis oratorem maculat et io no audet coram oculis dei appa
re tanquam nubes ea obtenebrat et io nescit p uia impedire
tanquam plumbum ea pgrauat et io no potest in celum ascendere / 3o qn
petimus p indignis Iere. 15 Si steterit moyses et samuel coram
me no est aia mea ad populum istum legit iuliis pium q cum quida
prius pater pro alio oraret vidit deus sibi voluntate suam furmitatis

diuersis formis mlierum coram fratre ludente et ipm applaudente
vidit et angelum ipm increpante quare non se muniret et dixit
ei senior impossibile est quod tu sanctus sis in te ab illius oracionibus insi
stendo et temptacionibus dyaboli uiriliter resistendo et corporis ieiunijs ma
cerando quod tunc ille frater liberatus est Dicit etiam de aliquibus co
cerando quod tunc ille frater liberatus est Aug. de ciui. dei. Dicit etiam
Aug. quod precipiti erant eo magis orauerit Aug. de ciui. dei li. etiam
stare quod prohibiti erant ignem et nunc in dyabo
certa erat de aliquibus quod predestinati erant igne et nunc in dyabo
in precibus non orauerit quod non proprio dyabolo sed quod dentibus sta est orat
omnibus dum tempat horibus in qua corpore quemitur. Tercio etiam sic
est addens laudandum. Unde in puericia pueri ipm laudarent ut dicit papa sup
et 21 pslr. quod responderet dyabolo quod dico uobis quod si hij tacuerint lapides
clamabunt Ipse enim laudes puerorum sunt sunt in templo ut dicit quod 21 ipse
enim laudes incipere horis canonicis sunt fiende. Summat enim des
enim laudes incipere horis canonicis sunt fiende. In matutinis capitulo
laudat quod illa hora xpus fuit natus. iuda traditus iudeis captus
et illusus et adiudicatus credit esse venturus iuxta illud quod 24. Media nocte
clamor factus est etc. In hora prima deus laudat quod tunc celum et terra ad
nem fuit creauit iuxta illud luc 21. Diis populo manifestat et mane festina
bat ad ipm in templo se comite mlieribus et post resurreccionem in hac hora
apparuit. In hora tercia laudat quod tunc xpus ab voluptas flagellatus fuit.
Sinai sue mortis accepit et spm suum misit. In sexta laudat quod tunc
xpus in cruce fuit quando sol fuit obscuratus et totus noleris in celum
aperiendere fuit et discipulis quinatus. In nona laudat quod tunc xpus spm
emisit lonis in latere accepit et celos aperuit. In completorio lau
dat quod tunc sacrm corporis et sanguinis instituit. Sepultus pedes la
uit et in habitu peregrini resurges apparuit. In completorio laudat quia
tunc xpus sanguineas guttas sudauit. Deinde depositus
in monumento clausis fuit et post resurreccionem clausis ianuis ad disci
pulos introiuit. Quarto etiam sic est adorandum. Unde similiter
et erat cottidie docens in templo ille aut qui docet salubriter
debet docere et debet hec uita per similitudinem doctrina clara et sonora in
vitate simonia et in quibus omnibus similiter per sacianna ista quod legitur
nata est Exo. 28. ubi dicitur quod in parte inferiori circuitu tunice
erant malagranata et tintinabula aurea. Malagranata
que sunt in cortice amaritudine et intus dulcedine. Signat uita
doctorum qui dicunt hec aspitare uite in corpore sed dulcedine deuocionis
in mente de quibus dicit consulti vident nunc nostra qui non vident
unitorum tintinnabula signat doctrina quod debet esse clara et sonora quod

ut dicit .1. Cor. 14. Si incertam vocem dederit tuba quis parabit se ad
bellum. Propter hoc autem quod tintinnabula erant aurea significatur caritas preciosa per quam omni-
bus interior caritatis accipitur qui tantum debet esse impugnatore ut dimittat eum non
tacere. Jere. 20. Factus est sermo dei in corde meo quasi ignis estuans clau-
susque in ossibus meis et defeci ferre non sustinens. Propter hoc autem quod tintinna-
bula erant in fine tunice significatur finalis perseverancia sine qua nulla bona sunt
deo accepta. Bernhardus in epistola ad Eugenium. Tolle perseverantiam nec obsequium
mercedem habet nec beneficium graciam nec laudem fortitudo. Dominica undecima | Dominica undecima sermo 17

Duo homines ascenderunt in templum ut orarent unus phariseus et alter
publicanus. Luc. 18. Sicut dicit magister in historia scolastica pharisei sunt
dicti divisi quia a ceteris iudeis in quibusdam observanciis divisi
erant nam in fronte et in manibus membranas portabant in quibus decalogus
scriptus erat ad innuendum quod dei precepta ante oculos cordis semper debebat
et in manibus per impletionem operis. In fimbriis etiam palliorum spinas
pungentes habebant ut meditatorum in ... et per mandatorum dei incedentes vel
alligabant ut incedentes pungerent et per mandatorum dei memores vel
docerent. De horum numero erat iste phariseus de quo in presenti ewangelio agitur qui
cum publicano in templum ascendit et quamvis ex oratione publicani debuis-
set humiliari magis tamen inde intumuit. Unde super illud velut etiam hic publi-
canus dicit interlinearis glosa. Ex coniunctione publicani maioris tumoris occasio. Qui-
bus enim criminalis et exprobracionis proximi semper facit dampnum suum. Si
ea que inposita se miserum inde magis inflatur. Si feliciorem livore torquetur.
Si vero inposita se inferiorem reputavit minus ... si se
cum humilitas ubique lucratur. Si vero inposita se imperfectum reputavit inde minus. Si se
scire inde magis humiliat. Fecit autem iste phariseus bonum principium quia
ascendit in templum ut oraret. Propter hoc enim quilibet ad ecclesiam ire debet ut
ibidem oret non ut se ostendat sicut multi faciunt mulieres. Est autem oratio
ut dicit Damascenus petitio decencium a deo. Debemus enim petere ea que decet
deum dare et nobis expediat accipere. Quae autem sint illa dicit glosa super illud
Mat. 26. Oravit tercio eundem sermonem dicens. Tribus inquit vicibus
oravit ut nos aptaret pro preteritis veniam a presentibus malis tutelam et a futuris
periculis cautelam tribuat orantibus. Ideo Eccli. 28. Fili in infirmitate tua non
despicies te ipsum sed ora dominum et ipse curabit te. Ideo Mat. 26. Vigilate
et orate ut non intretis in temptacionem. Ideo Luc. 21. Vigilate omni tempore
orantes ut digni habeamini fugere que ventura sunt. Docet etiam deum dare
nobis celestia ad fruitionem. Et ista duo differunt petenda sunt bona enim
celestia sunt simpliciter bona magna et eterna. Quia igitur sunt simpliciter bona

petenda sunt sine cond(iti)o(n)e quia magna petenda su(n)t cu(m) magno deside
rio et fervore quia eterna petenda sunt p(er)severanter et continuac(i)o(n)e
Bona temp(or)alia no(n) sunt simp(liciter) bona et io petenda sunt cond(iti)o(n)e Sunt
bona p(ro)pria et io petenda sunt cu(m) pio desiderio et affec(ti)one Sunt tra(n)
sitoria et io petenda sunt cu(m) instantia et replicac(i)o(n)e ¶ 2o iste phariseus
fuit mali p(ro)gressu ostendit eni(m) ut orare s(ed) nichil oravit s(ed) ip(su)m
laudavit publicano insultavit et ceteros ho(m)i(n)es co(n)dempnavit Tria quide(m)
mala ceteris imponebat s(ci)l(icet) rapina(m) adulteriu(m) et iniusticia(m) Et cont(ra)
ista tria mala dicebat se h(abe)re tria bona ¶ Ita contra rapina(m) dicebat se
h(abe)re decimar(um) soluc(i)o(n)e(m) q(ui)a no(n) tantu(m) aliena no(n) rapiebat s(ed) et(iam) sua da
bat ¶ Cont(ra) adulteriu(m) dicebat se h(abe)re sue carnis maceratio(n)em dicens
ieiuno bis in sabbato ¶ Cont(ra) iniusticia(m) allegabat publicanu(m) masticac(i)o(n)e
q(uasi) d(iceret) Adeo su(m) iustus q(uod) o(mn)i(u)m p(ec)c(at)or(um) co(n)p(ar)ac(i)o(n)e sit et(iam) ip(s)i(us) publicani abhor
reo et cu(m) veritate ip(s)e turpior illo erat qui gl(ori)am q(ue) est p(ro)p(ri)a dei
sibi usurpabat ysa. 42. Gloria(m) mea(m) alteri no(n) dabo ip(s)e erat adult(er)
q(uia) dei qui est sponsus a(n)i(m)e a(n)i(m)e relinquebat et cu(m) mu(n)do amicicia(m)
fecerat Jaco. 4. Adulteri nescit(is) q(uia) amicicia huius mu(n)di inimica e(st) deo
ip(s)e erat i(n)iustus qua(m)vis redderet sibi ip(s)i q(uo)d debebat in eo q(uo)d ieiunabat
et deo i(n) eo q(uo)d decimas dabat p(ro)ximo t(ame)n iu(s) suu(m) no(n) reddebat quia
ip(su)m temere iudicabat Lu(cas) aut(em) sic se iustificare dicit p(ro)p(ter) p(ec)c(atu)m in eo fuit
s(ed) iusticia simulata et timens sup(er)bia Simulabat eni(m) se h(abe)re iusticia(m)
quantu(m) ad illa p(ar)te que est declinare a malo dicens Non su(m) sic(ut) ceteri
ho(m)i(n)um et(iam) q(ua)nt(um) ad illa(m) que e(st) facere bonu(m) dicens ieiuno bis in sabbato sic
sicut et(iam) in eo timens sup(er)bia(m) p(ro) qua publicanu(m) despiciebat dicens
Velut et(iam) hic publicanus Quamvis aut(em) phariseus ista sup(er)be p(ro)tulerit t(ame)n
vere dixit q(uia) rarior mu(n)do sunt multi raptores iniusti et adulteri pauci
sunt qui ieiunent et qui decimas solvat Raptores quide(m) multi ysa 3. Ra
pina pauperu(m) in domo vestra p(ro)pt(er) q(uo)d hui(us) p(ro)p(ter) dicit(ur) Levit. xi. Accipitre(m) no(n)
comedes i(d est) in co(m)mu(n)i genere suo i(d est) raptores no(n) imitaberis in rapina et dicit
iuxta ge(n)us suu(m) q(uia) tria sunt genera accipitru(m) ¶ Qui(dam) eni(m) sunt qui t(antu)m ra
piunt sibi et pullis suis sic accipitres silvestres ¶ Alii sunt qui t(antu)m
rapiunt d(omi)nis suis sic sunt accipitres domestici ¶ Alii sunt qui rapiunt
sibi et d(omi)nis suis sic accipitres gulosi qui a(n)tequa(m) d(omi)nus ad eos venit
p(ar)te(m) p(re)de qua(m) rapiunt comedu(n)t et p(ar)te(m) d(omi)no dimittu(n)t ¶ Eode(m) m(od)o sunt

quida qui rapiunt sibi et alys suis sicut usurary et avari pu. i. Demitte
dis avari aias possidentium rapiunt ¶ Aly sunt qui rapiunt tm dnis suis sicut
mali officiales et ballivi. Abac. 2. Ve enim ei qui multiplicat non sua. ¶
Aly sunt qui rapiunt sibi et alys sicut raptores pery. pu. 24. Ne emuleris
viros malos nec desideres esse cum eis quia rapinas meditatur mens eorum
et fraudes labia eorum loquntur. Quartum est inistor mundo multi iniusti de quibus
dr. Sap. 11. ex deus creavit oia in numero et pondere et mensura. ¶ Sunt igitur
iniusti qui iniuste mensurant quia mala eorum credunt esse multa sua vero pauca uel
nulla. De quorum numero erat iste phariseus qui mala aliorum numerabat et sua tacebat
¶ Aly sunt qui iniuste ponderant qui mala aliorum faciunt grandia et
sua levia. Mt. 7. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui et trabem in
oculo tuo non vides ¶ Aly sunt qui iniuste mensurant qui magna mensura
preceptorum et onera aliis imponunt et ipsi digito suo ea minimo tangere nolunt
ut dr. Luc. 11. Quintum sunt in mundo multi adulteri et dr. adulter qui
secundum adulteri thorum ascendit. Gen. 49. Effusus es sicut aqua non crescas quia
ascendisti cubile patris tui ut ibi non tm fuit adulterium sed etiam incestus.
Legitur in libro de naturis animalium quod camelus matrem nunquam cognoscit ut quidam
et cum magister camelorum mutus .. rapuit cooperuisset et camelus super eam sal
tasset cum velamen cecidit et cognita matre super magistrum irruens et
tamquam talis interfecit. Mulier autem adultera peccat in deum cuius preceptum
transgrediendo peccat in virum cui fidem non servando peccat in matrimonium quod dedecus
de adulterio committendo. De quibus dr. Eccli. 23. Omnis mulier relinquens virum suum
... peccabit ¶ Primo enim in lege altissimi incredibilis fuit ¶ 2o in virum suum dereliquit
¶ 3o ex alio viro filios sibi statuit ¶ Pauci sunt etiam qui libenter in sabbato in
septimana uno vel semel ieiunant et tamen ieiunare libenter deberent ¶ Primo
quia ieiunium dyabolum expellit sicut fames lupum de nemore eicit. Mt.
9. Hoc genus demoniorum non eicitur nisi oratione et ieiunio. Ambrosius Vide
quanta sit virtus ieiunii quia ex sputo suo hos ieiunus serpentem occidit
¶ 2o vitia extinguit et ad paradysum reducit. Aug. Eva qua diu abstinuit virgo fuit et in paradyso permansit quamdiu enim preceptum abstinentie
violavit libidinis incentiua sensit et de paradyso eiecta fuit ¶ 3o deum
ad misericordiam cogit sicut patet in niniuitis quos deus comminatus fuerat perdere sed
ipsi mutaverunt vitam et statim deus mutavit sententiam ¶ Pauci autem sunt
qui decimas solvunt cum tamen sit preceptum Mal. 3. Inferte omnes decimas
in horreum meum ut ... aut ipsius precepti quadruplex remunerant
¶ Primo remuneratione temporali que est abundantia rerum ¶ 2o remuneratione corporali

b.

b. no decimas

que sanitas est corporis. De hiis duobus dicit Aug(ustinus). Si decimas dederis non solum
habundantiam fructuum recipies sed etiam sanitatem corporis consequeris. Tertio remunera-
tione spirituali que est remissio peccatorum. Quarto remuneratione celesti que est
adeptio celestium premiorum. De hiis duobus dicit Aug(ustinus). Qui vult sibi premium
eternum comparare et peccatorum veniam promereri decimas reddat. Qui autem
decimas non solvunt tria mala incurrunt. Unum est penuria rerum. Aug(ustinus).
Maiores nostri ideo copiis omnibus habundabant quia decimas dabant. Modo
autem quia discessit devotio dei accessit indignatio fisci. Ita tollit fiscus
quod non recipit Christus. Ideo hec est dominus iustissima conversio ut si tu illi de-
cimam non dederis ad decimam non revoceris. Secundum est eternum supplicium.
Aug(ustinus). Redde decimas aliter non deduceris ad partem decimam angelorum que de celo
cecidit. Tertium est quia hoc est grave peccatum quia tales videntur crucifigere Christum. Ma-
lach(ias) 3. Si affligit homo deum quia vos configitis me et dicitis in quo configi-
mus te. In decimis et primitiis. Interlinearis. Non reddendo scilicet decimas et pri-
mitias. Iterum phariseus iste habuit malum capitum quod descendit in reprobatio-
nem. Fecit enim sicut pessimus medicus qui videtur ipse sanasse vulnus rapinae dicens
ieiuno bis in sabbato. Vulnus avaritie dicens decimas do etc. Sed tamen non sa-
navit vulnus superbie. Fecit enim sicut pessimus piscator qui omnia hostia claus(it)
claudit et unum apertum dimittit. Gregorius in moralibus. Iste phariseus civitatem
cordis sui insidiantibus hostibus peccatorum aperuit qui contra ea per orationes
et ieiunia clausit hostia. Incassum munita sunt cetera cum locus unus de
quo hostibus scilicet aditus munitus non est. **Sermo 29 de eodem**

Publicanus a longe stans nolebat nec oculos ad celum levare sed percu-
tiebat pectus suum etc. Consueverunt homines et quedam speculum intueri in quo
quilibet sua pulchritudine et feditate speculari potest. Sepe autem
contingit quod ipsum speculum contrarie depingitur tumore superbie et tunc est speculum
mendax quia non indicat hominem secundum veritatem. Sic fuit scilicet isto phariseo. Nam
contra sibi mentiebatur faciens se esse mundum cum esset fedus. Iohannes bone sigillo p(ro)-
nea ma(nus). 3 Reg(um) 9. Qui interpretatur decorus scilicet cum tamen esset leprosus. Contra autem
publicanum fuit speculum verum quia in eo videbat se fedum et ideo suas fedi-
tates mundare cupiebat dicens. Deus propitius esto mihi peccatori. Utrumque
datus est nobis in speculum scilicet phariseus ut videamus quam sit macula superbie
detestanda et publicanus ut videamus quam sit pulchritudo humilitatis et penitentie
desideranda. Tenet autem publicanus iste typum peccatorum penitentium et
iustorum peccatorum quidem quia dicitur quod publicanus erat quod a longe stabat et
quod ad celum oculos non levabat. Peccatum enim in homine tria mala facit quia

typum id est figuram seu similitudinem. In typicum id est figurativum

ipm i famat et adeo elongat et excecat ‖ infamat aut deu facit ipm
publicanu .i. publicu cane .i. publicu pctore et publicanus dr qd publicus in
mis .i. publicus pctor. Tales em publici pctores quo adeu et quo ad hoies
sut i fames Jere .3. ffrons meretris mulieris fca est t' noluisti erube
scere ‖ Sunt tn aly qui puerecudia huana pctare dimittut s qn la
tere put pctare no desinut Ezr .19. Si nuenerit tepus malefaciendi
malefacit ‖ Illy sut qui quaticuqz lateret adhuc in pctm vitaret pre
tes se adeo latere no posse Ecc .23. Oia videt oculi eius ‖ Illy sut qui
etsi sciret hoies latere et deu ignoscere adhuc in pctm vitarent
inquantu pfona dr Seneca Si scire hoies ignoraturos et deos igno
sturos adhuc in pctare dedignarer. Illi igit qui pctant occulte sut
mali Illi qui publice sut pessimi ‖ Illi qui no pctaret etsi hoies laterez
sut boni Illi qui no pctaret etsi hoies lateret et dei ignoscerez sut
optimi Exemplu huius dr Ambo in li de offi. Interere quatu cu gygas
descendisset atqz ibi eneu equu inuenisset a platone inducit qui cu in la
teribus suis fores haret quas ut aperuit hoiez mortuu ibi repit et
anulu de eius manu sustulit cum cu ad pastores regios redisset et anu
lu in dextera posuisset ipe omibus videns a nullo videbat deinde panuli
optimitate regine stupru potitus necem regi intulit ceterisqz qui sibi no
rere poterat interfectis lydie regnu optinuit. Postea subdit Ambo da
rere poterat ... ut ... eius possit latere cu deliquit no in
lut anuli sapienti ut ... eius possit latere ... no in
ng fugiet pctm, qua si no posset latere. Vero em licebit sapienti pcs
impunitate s inocentia. ‖ Tercio pctm hoiez adeo elongat s longe
a pctoribus salus. Et qz pctor longe e adeo io sepe errat de ipo et
mia em elongacio ptm Basiliu facit errare in rina sz in quantitate
‖ Et ponit exempl in insule et insulis qz sol cu sit saltem omibus maior terra
tn ppr nimia elongacioz tam puus vr ee insule et maris cu sint
magne ppr nimia elongacioz videntur ee pue rotunde ‖ 2o in quali
pont exempl de velis nauiu q sut alba s semp ppr nimia distancia vi
dent ee nig ‖ 3o in figas pont exempl in turribus ciuitatu q cu sint q
drate tn ppr nimia elongacio vident ee rotunde. Eode mo cu pctor
sit adeo nimis elongatus no cognoscit deu quatus sit .i. qua potens
et tremendus qz si cognosceret eu timeret Jere .10. Quis no timebit te
o rex gencium timent eius potencia angelice ptates Job .26. Columpne
celi contremiscunt timent eius potencia et demones Jaco .2. demones cre
dunt et contremiscunt. Solus homo no timet eu cu tn dicat Luc .11. Timete eu

qui postquam ceciderit statim precipitatur in gehennam. ¶ 2° non cognoscit
qualis sit, id est quam sapiens et clarus, quia si cognosceret coram eo et ipso vidente
peccare erubesceret. Eccli. 23. Oculi domini multo plus lucidiores super solem cir-
cumspicientes omnes vias hominum et profundum abyssi et hominum corda intuen-
tes. Boe. Magna est vobis si dissimulare non vultis indicta necessitas probitatis
cum ante oculos agitis iudicis cuncta cernentis. ¶ 3° non cognoscit qualis sigue
sit, id est quam misericors et pius, quia eius misericordia excedit angelos ut ¶ primo est quia peccato-
rem longanimiter expectat ¶ 2° quia revertentem statim recipit ¶ 3° quia re-
versi non recordatur ¶ 4° est quia cum respondit ¶
quia omnium peccatorum postea amplius non recordatur ut ad celum oculos non possit levare et
certo peccatum horrere exprimit ut ad celum oculos non possit levare et
hoc impleri non ¶ Secundo quia habent oculos infectos humore carnalis concupiscentie. Sicut
enim madefacto et nimia pinguedine impeditur ne candela accendatur. Sic
nimie delicie impediunt ne gratia dei anima recipiatur. I Cor. 2. Ani-
malis homo non percipit ea que sunt spiritus dei ¶ 2° quia habent oculos absco-
nditos non percipit ea que sunt spiritus dei. Oculos suos statuerunt declinare in terram quam
pulvere avaritie. Ps. Oculos suos statuerunt declinare in terram quam
sunt quo inter omnia sapientes quod esset melius magis insatiabile in quantum
sunt quod inter alia sapientes quod esset melius satiari non possunt epulationibus alii
corpore et dixerunt quidam quod venter qui satiari non potest epulationibus alii
dixerunt quod cor quod satiari non potest preciosis vestibus. Alii quod cor quod non
potest satiari variis cogitationibus. Alii quod oculi et isti verius dixerunt quia
omnes superfluitates vestimentorum edificiorum vasorum aureorum argenteorum et
huius fiant ut oculi pascantur ¶ 3° quia habent oculos inflatos tumore superbie
secundum philosophum in libro de animalibus oculus prominens est debilis visus profundus
vero est bonum visus et fortis et subtilia et distantia melius videt.
Sic est quales clarius videt divina quam superbi. Prov. 11. Ubi humilitas
ibi sapientia. Dicit et plinius quod homo existens in puteo profundo stellas vi-
debit in die per quod datur intelligi quod humilitate profundus ad divina suspicienda
magis est ydoneus. Matth. 11. Confiteor tibi pater domine celi et terre quia
abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis. ¶
Secundo iste publicanus tenet typum penitentis. Sicut enim contritorum cor
quod percutiebat pectus suum in quo est cor. Est enim cor hominis sicut tota
plaustrum. Eccli. 33. Precordia fatui sicut rota carri et quasi axis versatilis
cogitatus illius. Rota carri super quod in munda transit semper vertitur et adhe-
rere non poterit. Omnibus portat et immutat. Percutiat igitur prudens ut
peccator penitens pectus suum deo quod in mundo cogitavit. Est enim cor sicut
dicit Bernardus tamquam molendinum quod omnia molit que recipit. Percutiat
ergo pectus deo quod bona opera habuit et ad finem operis bonum non perduxit

Privat deo q si aliquid de spe bonor fecit cu murmure et tedio
fecit. Scd° humiliat confessione oris quia peccatorem se ipm vocavit. ysa. 43. Dicam alia
teza dic tu prior iniquitates tuas ut iustificeris. Ecc. 4. Pro aia tua no
confundaris dicere uerum. Bern. Confusionis que non pudet manibus et pudz
ablutione. Crisos. dicit hoc quod peius est facere malum quam dicere. Si ergo ante co
specti dei no erubuisti malum facere quomodo in conspectu hominis erubescis
dicere. Admiranda deum expectare non timuisti. et admiraz cum plurimo du
bitas. Tercio humiliat satisfactione operis. Multo enim melius quam phariseus deo satis
fecit. Sine piciunia quia ille abstinebat a cibis i° aptus. Crisos. Iustificati quip
pe cito macerat. Si a pluvibus voluptatibus animus non resserenat. ysi. Qui a cibus ab
stinet et mala agit demones imitatur quibus esca semper abest et nequitia
semper adest. Sine pecunias quia ille dabat sua deo et se dyabolo. Crisos. Ipse
vero gratias agit qui escam aut vestem pauperibus largitur sed in mente aut cor
pus iniquitate polluitur quia minus e offert iustitie quam maius est nequitie.
Sua quippe dat deo et se dyabolo sine orationes sine pecunias quia ille se
laudabat ipse humiliter orabat dicens deus propitius esto mihi peccatori.
Tercio ipse ~~pharisaeus~~ publicanus gerit typum iustorum ut dicitur descendit
hic iustificatus etc. Ambo quidem ad fontem unum venerunt phariseus
scilicet et publicanus sed ille siciens redijt. ipse ad satietatem hausit et huius qua
druplex est ratio. Una est quia ille venit cu vase tumido elationis. ipse
cu vase gravio humilitatis. Ps. Qui emittit fontes in convallibus ut dicit
Aug. Colla siccant yma replent. 2° quia ille venit cu vase pleno di
ceris ieiunabis in sabbato etc. iste cu vase vacuo quia nichil boni se habe
re estimabat. Esuriens enim implevit vasa vacua ut habetur Luc. p° c°. 3 est
quia iste stetit ad fontem cum ore erecto. ipse cu ore ad fontem inclinato
quia iste stetit a longe. Ps. Inclina cor meum ad suscipienda mandata. 4° e quia ille ve
nit ad fontem cu ore clauso. ipse cu ore aperto. Ps. Os meum aperui et
attraxi spiritum.

Sermo tercius de eodem

Omnis qui se exaltat humiliabitur et qui se humiliat exaltabitur.
Si consideremus exitum rei in luciferio superbiente et xpo se humiliante
in terra. elata et invicte tam humiliata. In divite purpurato et
lazaro ulcerato. In phariseo se extollente et publicano ponente vide
bimus manifeste quam verum sit quod hic dicit dominus quia omnis qui se exal
tat humiliabitur etc. Unde dicit Crisos. in mor. et habetur in glo. Tu spes tu
moris. iustus tu ut ab homine quod hic asse hic estimat aut scilicet adeo

Sermo 3 de eo

credat pro meritis dari putat, sicut qui iactat se habere quod non habet sicut in
despectis ceteris appetit singulariter videri habere quod habet omnibus aut
ipse species tumoris sunt deteriores ¶ Prima enim species humiliat homines usque ad
brutalem vilitatem sicut patet Dan. 4 in nabuchodonosor qui ait nonne hec est
babilon civitas magna quam edificavi in robore fortitudinis mee etc. Et
statim subditur eicient te ab hominibus et cum bestiis et feris erit habita-
cio tua fenum quasi bos comedes etc. ¶ 2a species humiliat usque ad infernalem pro-
funditatem sicut patet in lucifero qui excessivis viribus voluit sibi usurpare dei
equalitatem dicens Ysa. 14 in celum conscendam etc. Et subditur verumptamen ad in-
fernum detraheris in profundum laci. ¶ 3a species humiliat usque ad extremam pau-
pertatem quod maxime in iudicio apparebit ut multi qui videbantur esse in pros-
peritate repperientur vacui. de quibus dicitur Apoc. 3 dicis quod dives sum et locu-
pletatus et nullius egeo et nescis quia tu es miser et miserabilis
et pauper et cecus et nudus ¶ 4a species humiliat usque ad infima supre-
dictorum iustum est enim ut qui se super alios singulariter efferebant
infra illos humiliati subiaceret ut patuit in pharisco qui super publi-
canum se extulit et ideo reprobatus et publicanus iustificatus fuit
Debemus quoque aliorum sua minora semper maiora estimare quia certum Cre-
dere est quod humilitatis radio se humiliat qui aliorum bona subtiliter pensat
quia dum ea que ipse fecit sua ab aliis conspicit cui minore superbie qui
de singularitate extrusus mittitur prius inde dicit Iob. Quare inventum est elacionis
consideratio derisionis sit et cautela in melioris Viso de speciebus super-
bie videamus de ipsa humilitate de qua duo videnda sunt ¶ Primo quod sunt
illa que ad humilitatem inducunt ¶ 2o que bona ex humilitate proveniunt
Ad humilitatem autem nos inducunt consideracio nostri et consideracio dei unde
Aug. sic describit humilitatem Humilitas est ex intuitu nostre condicionis et
sui conditoris voluntaria mentis inclinatio Ex consideracione autem sue con-
dicionis ad humilitatem se reducebat qui dicebat Gen. 18 loquar ad dominum
meum cum sim pulvis et cinis Bernhardus ad eugenium Salubris sit con-
silia ut cogitans te summum pontificem attendas te pariter vilissimum
cinerem non fuisse sed esse Unde Xerxes potentissimus rex cum infinita
multitudinem sui exercitus ex alto conspiceret flevisse dicitur eo quod infra centum
annos tota illa multitudo in cinerem esset convertenda dicens verum me
novit homines exercitus tam potentes Ego autem fateor me regem esse pul-
veris Jeronimus in epistola Platonis summa est omnium sapientum vita meditatorum

Nota de humilitate

ee mortis. Adipa aut humilitate reducuntur. Aug. Humilias tua in medio
tui. Medium aut proprie dicitur quod ex omni parte aut extrema in torre sit. Unitas
et mors medium aut in ipsis omnibus. Humilia ergo te con-siderando nativitatem
unitatem uitam et mortem. Bern. Unde venis et erubesce; ubi es
et ingemisce; quo vadis et contremisce. Interrogavit quidam quendam philosophum di-
cens: quid fuisti? quid sum? et quid ero? Et respondit: sperma fetidum, vas stercorum et escam
vermium. Legitur quod cum Aristoteles morti appropinquaret discipuli eum rogaverunt
ut aliquid verbum memorie perpetue eis relinqueret. Qui ingemiscens ait: Humiliatus
in hunc mundum intravi, anxius vixi et conturbatus egredior, ignarus et
ignarus ubi vadit, sua nativitate est miserabile. Unde dixit: Humiliatus in
hunc mundum intravi. Vita intravit cum fetu cum fletu pauper et nudus. Unde
inde vadit sua vita et pena. Unde dixit: Anxius vixi. Et in quibus
laboris amplectas laudabit. Ps. Laboravi in gemitu meo. Item omnia cum
pathil. Jere. q. ut inique ageret laboraverunt. Omnia indifferens. Job
q. Homo nascitur ad laborem et impietates aut quas ipse protulit in plorando
et dormiendo non fiunt sibi mitiores quia eas non protulit propter deum sed propter fa-
vorem humanum. Unde vadit quod huius exitus miserabile cum dixit con-
turbatus egredior. Pertimeres enim conturbari moriturus sive propter terrena
que dimittit sive propter demones quos conspicit sive propter penam eternam
quam exspectant. Et dixit in spiritus et ignarus quo sit diu. Ecc. q. In
inferno non est ratio neque scientia neque sapientia. Secundo inducimur ad humilita-
tem consideratione Christi qui sicut Bern. humiliavit se usque ad mortem
usque ad terram. Phil. 2. Humiliavit semetipsum etc. Ut dicit Aug. Certe
hec humilitas est superbie medicamentum. Quod igitur intumescis homo? O pellis
morticina, quid tenderis? O sanies fetida, quid inflaris? Princeps tuus humi-
lis et tu superbus. Caput humile et membrum superbum. Ex quo igitur ille
qui tantus erat magnus sic est humiliatus, debent homines quantumcumque
magnos humiliari. Eccl. 3. Quanto magnus es tanto humilia te in omnibus.
Placitus enim coram deo se debet humiliare in omnibus ut illos quibus
preest reputet meliores. Phil. 2. In humilitate superiores sibi invicem
arbitrantes. Coram subditis uero aliquis debet se humiliare in omnibus, aliquis in
aliquibus, aliquis in nullo. Sunt enim quidam pusillanimes qui ducuntur benignita-
te sed fugiunt severitate. Circa hos debet se humiliare in omnibus. Circa nazarenos
alios nimie levitate, alios rare humilitate. Alii sunt presumptuosi
qui exspectant benignitate superiores fieri. Coram istis in nullo debet se humi-
liare sed eorum superbiam frangere. Eccl. q. Ambo non adhortam tessimis subiectorum etc.

Alii sunt qui impetuositate fugiunt et lenitate solvuntur. contra istos debet se humi
liare mali quilibet faciendo per temperamentum ideo dicit Greg. faciendum est tem
peramentum ut nec nimia asperitate ulcerent subditos nec nimia lenitate sol
vant. Secundo videndum est que bona nobis ex humilitate proveniant. ipsa enim
humilitas multum deo placet. diabolo multum displicet. homini multum prodest. ideo
quidem multum placet tum quia deum honorat Eccl. 3. Magna potentia dei
solius ab humilibus honoratur. tum quia nobis ea que multum commendat Greg. 19.
et humilibus tribue Aug. Ideo dixit diligite ame
diligite ame quia mitis sum et humilis corde mundum fabricare aut mortuos suscitare sed quia mitis sum et humilis corde
tum quia humilitas deum ad nos inclinat quod patet per exemplum publicani qui non aude
bat appropinquare statim sibi dominus appropinquavit. quia non audebat ad celum le
vare. mox ipsum deus oculo sue misericordie respexit quia dese penas exigebat
mox sibi suis pepercit quia peccatorem se cognoscebat. mox ipsum peccatum deus
ignoravit unde dicit Glo. ibidem Cum humilis non audet appropinquare ut
dominus appropinquat. non aspicere ut aspiciat. punit peccata et penas dese exigit
ut deus peccat confitetur et cognoscit ut deus ignoscat. Secundo diabolo multum di
splicet tum quia eius caput conterit sed caput serpentis infernalis est superbia
que tunc conterimus cum humilitate sibi obviamus Gen. 3. Ipsa conteret caput.
tum quia laqueos eius evadit unde cum Anthonius mundum laqueis plenum
vidisset et interrogaret quis eos evadere posset audivit humilitas. tum quia
diabolum vincit unde dixit diabolus Macario Si tu ieiunas ego nihil non
sumo. si vigilas ego sompnum non capio. Si paupertate gaudes ego nihil
possideo unum est quod me vincit scilicet humilitas tua. Tertio homini multum prodest
valet enim pro aquarum infusione tum sit aqueductus dei Bern. ideo flu
enta gratie tanto ipsi desunt quia non dum influentiat aqueductus et
vocat aqueductum humilitatem ipse marie. Secundo valet ad virtutum conservationem tum
sit balsamum qui fundum petit et aromata recondit Cum humilitas
aliis intimat et virtutes conservat Greg. Qui sine humilitate virtutes congre
gat quasi qui pulverem in ventum portat. Tertio valet ad divinorum revelationem
tum sit pupilla dei dicit Com. Greg. Et pupilla magis videt et albugine
colorata non videt quia cum homo se nigrum id est humilem recognoscit divina intel
ligit. Ps. Intellectum dat parvulis Dicimus philosophus ad Alexandrum regis puero
est, cum sis sapiens sed non habes rex ea recipimus. Quod dicebat quia Alexander
supplicius erat. Ptolomeus philosophus inter sapientes sapientior est qui humilior est.
Quarto valet ad divinorum placationem tum sit reconciliatio dei Bern. apud dominum fres
ius habere non possumus quam cum nos offendimus ecce. sed nisi humile eum quos sit

q nouit abscondita cordis n̄ respiciet vitiis q omnibus e quibus q re
sit ut ab quilibet remedia tota mente confugere et q q malus minus habemus
d'ea supplere. **Dnica 12a sermo primus**

Exiens ihus de finibus tyri venit per sydonem ad mare galilee
inter medios fines decapolis et adducunt ei surdum et mutum etc
Marci 7. Iste due ciuitates scilicet tyrus et sydon sunt inter medios
fines decapolis est autem decapol ut dicit glo. regio decem urbium trans
iordanem ab oriente. Adduxerunt igitur ad eum quedam homines surdum et mu
tum cui dyabolus infirmitate abstulerat magis n̄ma ad salutem scilicet auditum ne
verba salutis posset audire et loquelam ne dicere que salutis sunt posset
consilium petere. Possumus igitur surdum et mutum a dno curatum intelligere
possumus peccatorem a dno iustificatum. Circa cuius curatio videnda sunt
quedam antecedentia quedam concomitantia et quedam subsequentia. Antecede
tia sunt tria scilicet adductio deprecatio et separatio. Primo enim ipsum ad xpm ad
ducere. Peccator enim cum sit infirmus non potest per se ad eum accedere et
iste q alios merito adducatur et ipsum maxime spectat ad prelatos quibus
non sufficit ad eum venire nisi et alios adducant maxime cum ipsi sint pa
stores venatores et piscatores. Quia enim sunt pastores dicitur eis in
iudicio Je 13. Ubi est grex qui datus est tibi. Quia sunt venatores
dicitur eis Gen 27. Affer m de venatione tua ut co. Quia sunt piscato
res dicitur eis Johis 21. Afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Secundo
eum rogauerunt ut ipsum curaret per quod datur intelligi q aliqui pro aliis roga
re et salus alium impetrat Job ultimo. Seruus meus iob orabit pro vobis. Sine
eius suspiria ut n vobis imputetur stultitia. Custos est vinee impetrat
de ficulnea ne succidetur ut habetur Luc 13. Peccator enim non potest ex merito
suo sibi obtinere salutem cum sit infirmus timidus dei inimicus. Quia
enim est infirmus non potest ~~adeo ad optinere~~ ad eum regratiandum accede
quia est timidus non audet coram deo apparere quia est dei inimicus n
potest adeo ad optinere. Ideo debet ire ad sanctorum virorum suffragia q sunt for
tes ad accedendum Ysa 40. Qui sperant in dno mutabunt fortitudinem ut
pulchri ad coopandum Canticorum 1. Sicut vitta coccinea labia tua et verbum dei
amici et ideo digni ad impetrandum Joh 15. Iam non dicam vos seruos sed amicos etc.
Tertio xpus de turba ipsum separauit per quod datur intelligi ut illi qui saluari
desiderant malas societates dimittant Je 51. Egredimini de medio baby
lonis populus meus ut saluet unusquisque animam suam ab ira furoris dni et ne

Dominica 12 sermo 1

ut

mollescat cor virum et timeatis auditum qui audierit in terra ¶ Ex quibus
vis quod ille qui a malis societatibus se separat quatuor mala vitat ¶ Primo damp-
nationem eternam unde dicit ut salvet unusquisque animam suam Bone enim socie-
tates ad bonum se inducunt male vero ad malum Prov. 13 Qui cum sapientibus
graditur sapiens erit amicus stultorum similis efficitur ¶ 2o vitat indig-
nationem divinam unde subditur ab ira furoris dei 2 Paral. 19 Impio prebes
auxilium et hiis qui oderunt dominum amicicia iungeris etc. ¶ 3o vitat igna-
viam · ideo subditur ne forte mollescat cor virum Mali comparis ad mollitiam · boni
enim ad fortia se inducunt Prov. 28 Ferrum ferro acuitur etc. ¶ 4o vitat audi-
tionem mala illa scilicet de qua dicitur Matth. 25 Discedite a me maledicti etc. Ideo
subditur et timeatis auditum qui audierit in terra Ps. Ab auditione mala
non timebit ¶ Congruitatem sunt quatuor ¶ Primum est quod digitum in auriculas
eius posuit Per manum enim gratia dei intelligitur Ps. Aperis tu manum tuam
et imples omne animal benedictione Et ista habet quinque effectus quasi tres virtutes
¶ Primus effectus est collatio virtutis et potentie et iste est pollex qui ideo
sic dicitur quia inter ceteros pollet virtute et habet duas virtutes quia
facit animam potentem ad sustinendum bonum et adversandum malo Phil. 4
Omnia possum in eo qui me confortat ¶ 2us est infusio cognitionis et sapientie
et iste est index quo adora indicamus et habet tres effectus quia dat cogno-
scere deum tamquam creatorem redemptorem et glorificatorem Deut. 32 Uti-
nam saperent quo ad primum et intelligerent quo ad 2m atque novissima provide-
rent quo ad 3m ¶ 3us est benignitas gustationis et iste est medius ex qua
benignitate tenemur ad superiores reverentia ad equales concordia ad inferiores
disciplina ¶ 4us est infusio penitentie salutaris et iste est medicus quod ideo
sic dicitur quia medicus ad tangendum vulnera eo utitur Penitentia autem est
medicina anime cuius tres sunt partes scilicet contritio confessio et satisfactio ¶
5us est obedientia qualis iste est auricularis et ista obedientia consistit in faciendo
precepta in adimplendo consilia et in vitando prohibita ¶ 2m congruitas est
quod in salvia eius linguam tetigit Salvia est herba multi saporis
dispositiva et lingue humectiva Per salviam igitur secundum Glo. divina sapientia
intelligitur que a Christo capite procedit Eccli. 24 Ego ex ore altissimi
prodivi que sapores disservit quod mundana amara et spiritualia dulcia
esse ostendit quo ad loquendum debes dispositos facit Glo. ibidem Ex quibus
tangit linguam cum ora diu clausa et muta adversa sapientie profunda
cum tactu sue pietatis infundit ¶ 3a congruitas est quod in celum suspexit
per quod datur intelligi nobis ut sepe ad celum respiciamus libenter enim ibi

respice gsuevit amicu suu . palatiu suu. Debemus igit(ur) ad palatiu celi
respice. Secunda ibi habemus amicu nrm. pv. 17. Omi t(em)p(or)e diligit qui
amicus est. Et dicit omi t(em)p(or)e q(uia) et in vita apte custodiendo et in morte
a demonibus defendendo. et post morte ad gl(ori)a(m) deducendo. ps. Tenu
isti manu dextera mea et in voluntate tua deduxisti me etc. Secundo
ibi habemus thesaurum nrm. Mt. 6. Ubi e(st) thesaurus tuus ibi est et cor tuu. Et in
thesaurus ubi habet(ur). 1 Cor. 3. Consistit ex auro dilectionis dei. et ex argento
dilectionis p(ro)ximi et lapidibus p(re)ciosis bonoru(m) op(er)um. Tertio inde s(er)vamus auxi
liu nrm. 2 Paral. 20. Cu(m) ignoremus q(ui)d agere debeamus. hoc solu habemus
residui ut oculos nros dirigamus ad te. Glo. sup(er) id ps. Firmabo sup(er) te
oculos meos. ante q(uam) in semp(er) levas oculos meos ad me. Quia gemitibus
est q(uia) ingemuit q(ui)a fac(er)e voluit. p(rim)o ut ostenderet humane n(atur)e veritatem
Unde dicit Beda q(ui)a q(ui) h(om)o ingemuit s(ed) q(ui) deus curavit. 2o ut ostender(et)
p(e)cti gravitate q(uia) s(ati)s grave e(st) q(uo)d in dei gemitu e curati. 3o ut
ostenderet gemendi necessitate. Beda. Non opus sibi erat ingemitu
aliq(ui)d p(er)fice s(ed) ut nob(is) gemendi daret exemplu in sic p(ro)prius ut p(ro)ximoru(m)
erratibus p(ro)ximoru(m) simplice pietatis [illegible] [illegible]. 4o ut ostender(et)
sua innata pietate p(ro) qua p(e)ctoribus co(m)patit(ur) et in vite p(er)mit. Ysa. 40.
Heu consolabor sup(er) hostibus meis. Consequentia sunt tria. Primu est
auriu ap(er)tio dignu aut q(uia) h(om)o bn audit e qn p(ro)ripit sonu qui fit
a superiori . i. deo p(re)cipiente alias cum deus ip(su)m in suis orationibus
no audit. Aug. Citius exaudit(ur) una obediens oro q(uam) dece m
no audit. Cum p(ro)ripit sonu qui fit ab inferiori . i. paup(er)e vociferan
te gemitoris. Cum p(ro)ripit sonu qui fit ab inferiori . i. paup(er)e vocifer
ante. Et sic dr. pv. 21. Qui obdurat aure sua ad clamore pau
p(er)is clamabit ip(s)e et no exaudiet(ur). Cum p(ro)ripit sonu qui fit ab eq(u)o
. i. p(ro)ximu verba postulante. Eccl. 28. Relinq(ue) p(ro)ximo no nocenti s(ed)
tibi et tunc dep(re)canti tibi p(e)cca solvet. 2m est vinculi lingwe
solutio q(ui)a tunc solvit(ur) qn lingwa invenit(ur) ad orone . ad p(ro)ximi instructio(ne)
ad p(e)cti confessione et ad dei laude. Alias enim h(om)o mutus dicit(ur). Unde
naq(ue) [illegible] dicimus muta q(uia) no h(abe)nt via insp(irat)iva. Sic h(om)o est
mutus qn no h(abe)t via debita. Aug. in lib(r)o confess. De similibus dete
q(uia) loquaces muti sunt. 3m e(st) mirac(u)li publicatio. Quamvis enim
p(re)cepit ne q(ui)s publicaret eu . in Reg(ula) dicens ne q(ui)s sciret p(re)cipie
bat. 1o ut vana gl(ori)a(m) fugienda ee doceret. 2o ut p(ro)p(ri)a virtus
confunderet. Unde Aug. q(uia) ip(s)e hoc p(ro)p(ri)us volebat. Unde q(uan)to fer
vore p(re)dicare deberent quib(us) iubet ut p(re)dicaret qn illi q(uos) p(ro)hibebat

rapere no poterant ¶ 3° ut dantis et recipientis utriusque differentia de
mraret unde dicit theophilus quod per hoc instruimur quod largitia dantes
no debent laudes appetere ¶ recipientes uero debent suos largitores et
si nolunt laudare et predicare **De eodem sermo 29**

Adducunt ei surdum et mutum etc. Dicit theophilus omnia
que in corpore sunt spiritualia et divina sunt sive vestimenta
eius sive digiti eius et sputum eius et io aliquis turbat propter
tactum vestimentorum aliqui per digitum aliqui per sputum sicut patet hic ¶ Corpus igitur
surdum et mutum peccatorem intelligit Videamus igitur qualis est surdus et
postea qualis est mutus Est enim surdus qui non audit deum inspirantem
neque percipientem neque admonentem neque comminantem Dicit autem magister
neque percipiente neque admonente neque comminante Dicit aut magister tria
vicia que homines surdum faciunt scilicet superbia avaricia et luxuria ¶ Vi
demus enim quod talis dictis hic aliqui surditatem incurrit Aut quando maure
inflatura nascitur Aut quando terra replet Aut quando putredine corrumpitur
¶ Maure igitur anime superbus ponit inflatura Avaricia terra luxuriosus
¶ Superbia enim est quedam inflatura cordis que gratiam que
inmundicia ¶ Superbia enim est quedam inflatura cordis ne gratia que
impedit ne inspiratio divina vel aliquod verbum salutis ad cor intrare possit et
tumor mentis est obstaculum veritatis Aug. in libro confessionum Tumens et
flammata facies claudebat oculos meos mee ipsum aut inflatura sup
bie detinuerit in morte sicut audivere plures in vesica vento inflata que
cum puncta detumescit Aug. operibus mortuorum quod tendis confines
fenda quod inflatus ipsum est inflatura confringet in die iudicii Daniel 9
Disrumpet istos inflatos sine voce Conculcabit aut demonibus in inferno
Job 19 parata sunt derisoribus iudicia et mallei percucientes stultorum
corporibus ¶ Avaricia aut ponit terram in cupiditate terrenorum quibus
dicitur Jere 20 Terra terra terra audi verbum domini i. de auribus anime tue
terra cupiditatis removeas ut dei verba recipere valeas et dicitur hic
ter quia avarus est terra in corde quia libenter loqui de auro quia debeo
Job 3 Qui de terra est de terra loquitur Habet terra manibus quia liben
ter vult aurum quam recipit Habet in auribus quia libenter audit nomen
aurum quam sermonem Eccl. 1 Non saciatur oculus visu neque auris in
pleri auditu ¶ Luxuriosus ponit in mundicia io mittit spiritualem ad cor
eius sicut ascendere 1 Cor 2 Animalis homo non percipit ea que sunt spiritus
dei vel verba dei sibi sunt placere Eccl. 21 Audiet luxuriosus et displi-

rebit ei ut Tales qui sic sunt surdi similes sunt aspidi que cum sentit se
incantari tres habet astucias Una est quod de cauerna non egreditur et quia
ius ista cauerna sit fenda libentius tamen vult ibi morari quam foras e
gredi et incantari 2a est quod si foras egreditur mox aurem interius fig
ne incantatorem audire possit 3a est quod si incantator alta voce pronun
ciat famam aurem cum cauda obturat incantatores dei sunt predicatores
qui incantant serpentes infernales ut de cordibus peccatorum expellant Prima
aut astucia habent luxuriosi qui potius vult parere magnam fenda quam in
exire Multa enim taterna est sic fenda sunt luxuriosi quia legitur in
vitis patrum quod cum quidam angelus in specie humana cum quodam heremita pergeret
obuiauerunt cuidam iuueni speroso statimque angelus nares sibi obtu
rauit deinde invenerunt quoddam cadauer putridum usque quod angelus pertrans
at si esset odoriferum Cuius de hoc heremita miratur dixit ei angelus
ille iuuenis speroso totus erat immundicie fendo iste autem fuit quidam
peregrinus in omnibus omnibus cuius anima redolet coram deo 2a astucia habent
auari quod obturat aurem suam intra id est cupiditatum terrenorum ita
quod nulla inspiratione sunt tristes ad cor suum ps. Infixus sum in limo pro
fundi et non est substancia Tales enim qui terrenis se infigunt nulla
in bono proposito subsistencia habere possunt ps. Eripe me de luto ut
non infigar sunt quidem tamen pro terrena tristes sed cor suum non debet
infigere Ad cor eorum tamen non sunt tristes medicina domine parvis Job.
.16. Terra ne operias sanguinem meum ut Et vocat auaros terra quia
per terrena amore terrenorum terra efficitur 3a astucia habent superbi
qui claudit aurem anime sue cum cauda id est cum longe vite vana fiducia
Job. 15. Cunctis diebus vite sue impius superbit et numerus annorum
incertus est tyrannidis eius Cum tali cauda longa clauserat aurem
suam qui dicebat Luc. 12. Anima mea habes multa bona posita in annos
plurimos Sed ista cauda multum fuit abreuiata cum dictum est ei Stul
te hac nocte repetent animam tuam ut Consequenter videndum est de
surdo qualiter est sanatus est enim sanatus per immissionem digiti manus
una per digitum intelligitur spiritus sanctus iuxta illud Luc. 11. Si in digito
dei eicio demonia ut Cum igitur iste digitus in corde peccatoris se ponit
statim frangitur inflatura superbie abiit terra auaricie et mundat

fetore luxurie q(ue) p(er) exempla possum(us) videre paul(us) habebat inflamma-
c(i)o(n)e(m) superbie q(ui)a tot(us) x(rist)um et x(rist)ianos (con)temnebat (sed) mox ut x(ristu)s ipsi digitu(m)
i(n) amore cordis sui posuit eu(m) ad terra(m) p(ro)stravit inflama(cio)ne(m) sup(er)b(ie)
et de lupo agnu(m) fecit Matheus plen(us) erat terra avaricie q(ui)a lu-
cris terrenis inhyabat (sed) mox ipse digit(us) om(n)e(m) terrena(m) cupiditate(m)
purgavit ita q(uod) o(mn)ia t(er)rena dimisit et x(ristu)m in paup(er)tate secut(us) fuit
Magdalena plena fuit fetore luxurie (sed) mox ipse digit(us) ea(m) pur-
gavit et munda(m) fecit Secundo peccator est mutus sive q(ui)a deu(m) no(n)
laudat sive quia deu(m) no(n) orat sive q(ui)a p(ro)ximu(m) no(n) edificat sive
quia p(e)cc(at)a sua (con)fiteri dissimulat Iste mutus sanat(ur) p(er) immissione(m)
salive in lingua(m) ei(us) (que) salvia s(ecundu)m glo(sam) sap(ient)ia intelligit(ur) q(ue) a x(rist)o in
ore descendit Est aut(em) saliva mediu(m) gustus que si corrupta fuit
decipit(ur) gust(us) i(n) iudicando de sapore cibi sic p(atet) i(n) febricitantib(us)
quib(us) p(ro)p(ter) amaru(m) humore(m) quo palatu(m) infectu(m) est n(on)n(u)q(ua)m dulce amar(um)
videt(ur) Saliva igit(ur) aliq(ua) e(st) amara et tu(n)c facit cibu(m) amaru(m). ali-
qua insipida et tu(n)c facit insipidu(m) cibu(m). aliq(ua) e(st) dulcis et ben(e)
disposita et tu(n)c iudicat de saporib(us) ut sic. Iuxta t(ri)plice(m) sali-
va(m) intellige(re) possum(us) t(ri)plice(m) sapia(m) dya(bolica)m mu(n)dana(m) et divina(m) Sa-
pientia dya(bolica) est q(ua) ho(m)i(n)es su(n)t sapie(n)tes i(n) malo Iere(mie) 4. Sapie(n)tes
su(n)t ut faciant mala bene aut(em) facere nesciu(n)t Ista (con)v(er)tit sp(irit)uali-
a amara Talib(us) e(ni)m op(er)a pietatis vide(n)t(ur) mala sp(irit)ualia vide(n)t(ur)
amara vicia vide(n)t(ur) dulcia. Ysa(ie) 5 Ve qui dicitis bonu(m) malu(m) et
malu(m) bonu(m) pone(n)tes luce(m) tenebras et tenebras luce(m) pone(n)tes
amaru(m) in dulce et dulce i(n) amaru(m). Talis saliva loquela(m) no(n) ap(er)it
(sed) magis claudit sive (con)fessione p(e)cc(at)i sive a laude dei sive a p(ro)xi-
mi instructione sive ab oratione Q(ui)a e(ni)m o(mn)ia fatua et amara a talib(us) re-
putat(ur) 2a sap(ient)ia est mu(n)dana q(ua) quis est sapiens in diviciis ac-
quirendis sive q(ua) quis e(st) magn(us) phisic(us) vel phisic(us) vel legista
Iste e(ni)m sic et si sint dyabolice tu(n)c sic insipide q(ui)a no(n) h(abe)nt sapore(m)
amoris saporis dei (sed) insipidi(ta)te amaris mu(n)di Si e(ni)m ab sit sa-
piens mercator vel magn(us) phisic(us) vel phisic(us) vel iudex p(ro) tanto
no(n) est maior i(n) amore dei (sed) i(n) amore mu(n)di Talis saliva sili-
loquela no(n) ap(er)it q(ui)a ibi no(n) docet(ur) qualit(er) ho(mo) debeat deu(m) laudare
vel orare vel p(ro)ximu(m) edificare vel p(e)cc(at)a sua i(n) (con)fessio(n)e dicere. legib(us)

in omnibus libris aliis inquisivi et perscrutatus sum ibi ipsam non inveniebam / Que est sapientia divina que significatur per psalmum dulce et sapida est enim sapientia a sapore dicta Eccl. 6 Sapientia doctrine secundum nomen eius ipsa indicat de saporibus quod ut sunt carnalia esse amara spiritualia dulcia ipsa muto loquela aperit docet enim deum laudare Eccl. 43 Benedicentes dominum exaltate eum quantum potestis maior est enim omni laude Docet orare Luc. 18 Oportet semper orare et non deficere Docet peccata confiteri Jac. 5 Confitemini alterutrum peccata vestra item docet proximos errantes corrigere desolatos consolari impendere infirmos suscipere pacientiam in omnibus exhibere 1 Thess. 5 Rogamus vos fratres corripite inquietos consolamini pusillanimes suscipite infirmos pacientes estote ad omnes

Sermo 39 de eodem

Bene omnia fecit surdos fecit audire et mutos loqui Ante adventum filii dei in carne homo deum scire omnium rerum esse non credebat nec precepta dei curabat nec sua peccata recognoscebat sed veniens christus filius dei hominem confortavit quod modo precepta dei audit ideo subditur Surdos fecit audire et peccata sua recognoscit ideo subditur et mutos loqui In his premissis homo de hiis beneficiis deo regratiatur Primum est deo quod deus omnia propter hominem creavit quod notatur cum dicitur Bene omnia fecit Dicit autem tria opera dei scilicet opus creationis redemptionis et glorificationis ipsa tria opera benefecit Ps. Omnia in sapientia fecisti Opus creationis fecit potenter Opus redemptionis sapienter Opus glorificationis misericorditer / Opus quidem creationis potenter fecit quia sola voluntate et solo verbo cuncta creavit Ps. Omnia quecumque voluit dominus fecit Sicut ipse dixit et facta sunt etc. Augustinus in libro de civitate dei dicit Deus omnibus faciendo quod vult et non faciendo quod non vult ... quia non potest quod omnibus est superior est sua potentia apparet quia creaturas tam magnas creavit Ambrosius Deus namque qui natura invisibilis est et a visibilibus ut sciri opus fecit quod opificem visibilitate sui manifestaret ut per certum incertum posset intelligi et ille deus omnium esse crederetur qui hoc fecit quod ab homine fieri esse impossibile crederetur quoniam eius natura et faciat hec celum et terram fecit et dicit quod deus est / Secundum opus scilicet redemptionis fecit sapienter Job 26 Prudentia eius percussit superbum id est dyabolum Erat enim dyabolus tamquam piscis qui in mari huius mundi ceteros devorabat

Sermo 39 de eodem

Erat tanquam avis que malicie perfidia se exaltabat Erat tanquam
mus quia omnia merita nostra corrodebat Secundo operibus ipsum piscem mirum
et mire sapienter cepit ¶ Ista piscem cepit hamo sue divinitatis Job
40. An extrahere poteris leviathan hamo. Ysidorus de summo bono
dyabolus dum in christo carnem inspexit quod patebat quasi hamo divinitatis
eius captus est que latebat et subditus est christus enim in cruce hamus di-
vinitatis esca caro. linea genealogia que ex veteribus recitatur et ab abra-
ham usque ad christum extenditur. tenens vero hanc lineam deus pater
est ¶ 2o ipsam avem quia cepit ~~lat~~ laqueo sue pietatis Job 40. Numquid
illudes ei quasi avi aut ligabis eum ancillis tuis. Ysidorus ubi supra
illusus est dyabolus in morte domini quasi avis Ista christus sue carnis mor-
talitate abscondit divinitatem. laqueum quo eum velut avem improvida
pruidenti irretivit decipula. ¶ 3o ipsum murem cepit muscipula sue
crucis Aug. Venit redemptor et victus est deceptor et quid fecit
redemptor captivatori nostro tetendit muscipulam crucem suam posuit
ibi escam sanguinem suum. Ille vero rapuit sanguinem non debitoris
et quia recessit a debitoribus ¶ 3o operibus sue glorificationis fecit mira-
biliter quia sicut dicitur 1 Cor 2. Quod oculus non vidit nec auris audivit
et in cor hominis non ascendit que preparavit deus diligentibus se Sancti enim
viri passi sunt a malis odia cordium. obprobria linguarum et sic
sunt spectaculum insipientium oculorum ut patet 1 Cor 4. Spectaculum
facti sumus mundo etc. Luc. 6. Beati eritis cum oderint vos homines et cum
adverterint et exprobraverint et eiecerint nomen vestrum tanquam
malum propter filium hominis Quia igitur passi sunt odia cordium recipient
tantam mercedem quantam cor non sufficit cogitare Quia passi sunt
obprobria linguarum. recipient tantam quantam auris non sufficit
audire Quia facti sunt spectaculum oculis insipientium recipient tantam
quantam oculus non sufficit videre ¶ Quarto beneficium ostendit impre- 24
ceptori dei adimpletorem quod notatur cum dicitur Surdos fecit audire Ille
surdus audit qui preceptis dei obedit peccator autem vere surdus
est quia quamvis magnas voces audire non potest Apocalypsis. Vox mire pre-
tiosa est vox sanguinis christi que replicite clamat ¶ Pro perditis
pro nobis mirabiliter Heb. 12. Accessistis ad sanguinis aspersionem melius
loquentem quam Abel. Interpretatio quia ipse veniam ille vindictam petit

2o petendo a nobis sui memoriam Job 16. Terra ne operias sanguinem meum
nec inveniat in te locum latendi clamor meus. i. ne operias meum sanguinem
preterea cupiditate nec in te lateat pollucione. 3o exigendo quod in nobis
pia sit efficacia Ps. Que utilitas in sanguine meo dum descendo in cor-
ruptionem q.d. pia et modica. 2a est vox eorum universitatis vox omnium creaturarum
que quidem Christum clamat. Dicit enim magne pulchre et utiles. Earum
magnitudo clamat dei potentiam ut timeamus Apoc. 14. Timete dominum
et adorate eum qui fecit celum et terram. Earum pulchritudo clamat dei
sapientiam ut ipsum laudemus Eccli. 43. Altitudinis firmamentum pulchritudo
eius est et infra Benedicentes dominum exaltate illum. Utilitas eorum clamat
dei bonitatem ut ipsum amemus Aug. in li. confessionum. Celum et terra et
omnia que in eis sunt undique mihi dicunt ut amem te nec cessant dicere
omnibus ut sint inexcusabiles. 3a vox est mire sonoritatis scilicet
vox tube iudicialis que in fine clamat ut omnes mortui resurgant
1 Cor. 15. Canet enim tuba et mortui resurgent incorrupti. 2o ut
coram iudice compareant Jero. Sive comedam sive bibam sive aliud faciam
semper videtur sonare in auribus meis illa terribilis tuba. Surgite mor-
tui venite ad iudicium. 3o ut de omnibus suis operibus rationem reddat 2 Cor.
5. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi ut referat unusquisque
propria corporis prout gessit sive bonum sive malum. 4a vox est mire mag-
nitudinis et horribilitatis scilicet vox tonitrui sive iudicis qua dicet
Discedite a me maledicti etc. Ps. Deus maiestatis intonuit Job 26. Cum
vix parvam stillam sermonis eius audierimus quis poterit tonitruum mag-
nitudinis eius intueri. Ista autem vox erit generalis super id Apoc. 4. De throno
procedebant fulgura et voces et tonitrua. Voces exprobrationis tonitrua
sive terribilis et fulgura gehenne ignis Mt. 25. Esurivi et
non dedistis mihi manducare. Ecce vox exprobrationis Discedite a me maledicti
ecce tonitruum sive terribile. In ignem eternum ecce fulgur ignis ge-
hennalis. Tercium beneficium confert in humili confessione quod notatur in dictu
et mutos loqui Bern. de eo super. Solutum est vinculum lingue eius. Est
autem quadruplex vinculum quod homines a confessione impedit. Primum est pudor
peccati sed quod solvere debet pudor iudicii ubi tres erunt qui peccata omnia
revelabunt. Primus erit deus Naum 3. Revelabo pudenda tua in facie
tua etc. 2us erit dyabolus Ambrosius super Ps. Justus in principio accusator est sui
ut delictum alleviet dum id confitetur ut iam non habeat quod adversarius crimine-
tur. Enim accusatorem exspectat sed prevenit et vocem sibi precipit et
dentes sibi peccatorum suorum confessione confringit. 3us est ipsum peccatum quod se ipsum

manifestabit du adiectu appositu apellit Tren· i· Vigilauit iugu iniq-
tatu mearum imanu eius conuolute sut et imposite collo meo· 2m vinclm
est spes uana ad penitendi· et uere uana tu q ideo sepe subito morit'
Eccli q· Ne tardes conti ad dnm et ne differes de die indiem· subito
em ueniet ira illi' etc· Tu q pctm expulsu grepmit· Aug' in lib° oml·
go· Omne pctm consuetudine inualescit et sic ideo fit quasi qui dolore pdi-
dit q q putridu e no dolz q no dolz no psano tendu e sz ymor-
tuo computandu· Tu q ideo i infirmitate et obliuione sepe inducit· Greg'
iustu est ut qui noluit penitere cu potuit cu uoluerit sero no pos-
sit· Ide hac animaduersione pctor pcutit ut moriens obliuiscat' sui
qui du uiuet oblitus e dei· 3m vinclm est timor grauis pene· sz co-
gitare det pctor q pena aut e maior aut equal' aut minor·
Si maior valz addimissione culpe et adaugmentu glie· Si equalis
vz tm addimissione culpe· Si mior deus supplebit i purgatorio de
rigore sue iustitie· Tumq est in dare penas minores qua maiores
tiq debitis ut dr Crisos' sup Mt· 1° ne illi penas reinant et sanc-
dalizati adpcta redeant· 2° q melius e redde vos decimia ma-
qua decimia iustina· 3° q pater famil· est liberalis no det ce di-
compensator auaricia· 4° q vinclm est desperatio uenie· Eccli q· Maior est
iniquitas mea qua ut ueniam merear· Sm Aug' in li° qo· oml· Quida
peccant insidendo diuine diuturnitate ut sut procrastinantes· Quida spe-
rando de dei bonitate ut sut presumentes· Quida diffidendo pecti-
cando in mani[te] ut sut desperantes.

Dnica tredecima Sermo 12

Beati oculi qui uident que uos uidetis Luc 10· Dicit Ambrosius in li· de offi· Sunt diuersi quida posiunt in corporis uoluptate· quida in animi uirtute sunt exerciti· quida in mari uirtute sunt fongi· quida in dei cognitione et exteriori quada honestate sunt occupati· quida in dei cognitione et uisione sunt yppiam et ista opinione dns approbat cu dicit Beati oculi qui uident que uos uidetis· Apli quide sunt beati qui uide-
rut xpm oculis cordis mei credendo et oculis corporis eius facie-
desiderant intuendo· Psi sunt mihi q' ipm no uiderut oculis cordis
pside uera uiderut in oculis corporis sz mod' adumbra· Ps· i° Bap-
2° Grauis est nob et adumbraculum. Patriarche et prophete sunt beati qui
sunt xpm incarnatu sz alonge et pspectim in enigmate Gloseri-
sut beatores q' uiderut ipm incarnatu oculis cord· pside Illi
uero qui sut in patria sut beatissimi q' uident eu facie ad faciem·
Circa ista visione nondu q est uisio uie· visio patrie· Ps· i· Cor·
13· Videmus nunc psspeculum in enigmate tunc aut facie ad faciem·

Visio autem ubi consistit in vera fide et dei cognitione qua cognitionem
in libro soliloquiorum petebat Aug. ut ibi alloquitur eum dicens Deus qui brevius
potes et inde Aug. Deus semper idem noverim te noverim me. Homo non est
semper idem idem sed modo vult unum modo vult aliud. Hoc autem non est in deo.
Licet enim dicatur penitere Gen. 6. penitet me hominem fecisse penitere tamen ibi
dicitur mutabilitate et sic non est in deo. Vel exterioris operis de-
structionem et sic est in deo. et est sensus penitet me fecisse hominem i. faciam
quod penitens facere consuevit qui dolet quod fecit. Homo est non semper idem sed modo est
letus modo tristis. Deus autem semper est letus et tranquillus et quamvis quandoque dicatur
iratus hoc tamen non est in deo. Sicut dicit Aug. non usurpavit sibi turbulentiam
affectus sed mediante effectibus. Homo est non est semper idem sed modo est pius
modo severus. Deus autem semper est pius. Pietas tamen aliquando dicitur passionis
affectum et sic non est in deo aliquando miserationis effectum et sic est in deo. Anselmus
cum nobis compatiens nos sentimus miserationis effectum tu non sentis affectum. Est
igitur deus semper idem i. semper stabilis semper tranquillus semper letus semper
pius. Petit igitur a deo qui semper est idem ut cognoscat deum et scit dei
potentiam sapientiam et magnitudinem et sui miseriam. Cognitio potentie generat timorem
Luc. 12. Timete eum qui postquam occiderit habet potestatem mittendi in gehennam.
Cognitio sapientie inducit ad cordis custodiam et conservationem quod sic dicitur
Eccl. 23. Oculi domini multo plus lucidiores sunt super solem circumspicientes omnes
vias hominum et profundum abyssi et hominum corda. Cognitio bonitatis generat
spem et amorem. causa enim deus est bonus ideo ipsum diligimus et in eum
speramus. Cognitio proprie miserie generat humilitatem. Mich. 6. Humiliatio tua in
medio tui. Exemplum de [illegible] orare non erat ausus oculos quia sit nimia adsi-
militate. Timor enim facit vitare malum. Prov. 16. per timorem domini declinat
omnis homo a malo. Custodia cordis facit cor purum. Prov. 4. Omni custodia
serva cor tuum quia ex ipso vita procedit. Amor sollicitat ad bonum. Greg.
Numquam est amor dei otiosus. operatur enim magna si est. si autem operari
negligit amor non est. Humilitas autem est custos omnium virtutum. Ideo
qui sine humilitate virtutes congregat quasi qui pulverem venti portat.
Secunda visio est pure de qua duo sunt videnda. primo per quid acquiritur.
secundo in quo consistit. Acquiritur autem per gratiam. Sicut dicit Aug. in libro de ordine. Ille
videbit magis deum qui bene vivit bene studet et bene orat. Secundo igitur videbit
deum qui bene incepit. Distinguit autem idem Aug. in libro de civitate dei
triplicem genus vite activam contemplativam et ex utraque compositam. Ille igitur qui tenuit
vitam activam bene incepit ille qui tenuit contemplativam melius ille qui compositam
optime. Isti tres edificaverunt aurum argentum lapides preciosos ut dicitur I. Cor. 3.

Argentu et lucidu Auru lucidius lapis preciosus lucidissimus Qui em
sibi quis vita activa edificavit argentu ipse videbit clare qui quis
vita contemplativa edificavit auru ipse videbit clarius qui sibi vita ex
utraque composita edificavit lapides preciosos ipse videbit clarissime Oportet
igitur ut munde et sane vivat quisquis deu videre desiderat Greg. q
Beati mundo corde qm ipi deu videbut Aug. errat qs qs veritate cog
noscere putat si adhuc nequiter vivat ibidem in libro soliloquiorum Deu ne
mo querit nisi deceptus que nemo querit nisi amonitus que nemo i
mo amittit nisi deceptus que nemo querit nisi amonitus que nemo i
venit nisi purgatus Secundo videbit deu qui bn studuit ille bn studet qui
ea que legit memorie retinet et ope complet Jacob i. estote factores
verbi et non auditores tm q si qs auditor e verbi et non factor hic compabitur
viro considranti vultu nativitatis sue in speculo consideravit enim se et abiit et statim oblitus est
qualis fuerit Glo. respiciens in speculo post mo
dum sue faciei obliviscitur respiciens ideo faciem alterius melius recordabitur
expecto q faciem illius diverte perspexit sua aut facie non dixit in speculo
vidit Scriptura igitur sacra et est speculum et est facies Speculu est
qn quis mea suaz speculatur tm qui talis non diverte rea respicit
et ideo deu nto obliviscitur facies est qn non solu suaz speculatur
sz maxie practica ibi quis que tur mea diverte perspicit qn n tm
suaz sz etiam operatione mea inquirit et ideo dei cognitionem et hic retinet
suaz sz etc operationis mea inquirit et ideo dei cognitionem et hic retinet illo
perfide et infinito habebit perfectionem maxie aut plus est studendum illo
genere qua in libro sine ibi enim perfecte se ipso videt et cognoscit sz q ibi
non studet se non videt Greg. in mor. elevato quisque se minus videt tanto
minus sibi displicet et quanto maioris gratie lumine resplendet tanto amplius
reprehensibile se esse cognoscit Aug. in li. de ora. tractatus illud psalmi
Arguam te et statuam contra faciem tuam Ideo te non vides facias ut vi
deas te quia si videres te et displiceres tibi placeres mihi quia ideo te non
vides placuisti tibi displicebis et mihi et tibi quando tu meditaberis tibi
tu ardebis quia tu post dorsum posuisti ego an faciem tua pona vide
bis feditate tua ut non corrigas sz ut erubescas Facies quoque q tibi in
natur de qua facie tolle te de dorso tuo et constitue te an te et dic cum
iniquitate mea ego cognosco Quod quod erat post te fiat an te
et premat ante nisi tu ipse adeo postea fiat an te et non sit quod fugias
ante Tertio videbit deu qui bn oravit i. in attencione devocione et co
tinuacione i Cor. 14. Orabo cum continuacione spiritu cum devocione et mente cum
attencione Joh. 4. Veri adoratores adorabunt patrem quod refertur ad continuacionem
in spiritu quod refertur ad spiritualem devocionem et veritate quod refertur ad attencionem

pu. 2. Si quesieris ea quasi pecunia et sicut thesauros effoderis illa id est
pecunia quia infatigabiliter tamen sicut prius intelligatur quod est quod homines fati
gari non sunt videlicet lucra thesauri quia desiderant utrumque attente
Sic deus debet quia moveat et amari sine fatigacione cum fervore et cum
attencione Aug. in libro de disciplina christiana improbis loquor avaris lo
quor pecuniam diligitis tamen me diligite. Certe melior sum incomparabili
nolo autem ampliorem amorem quam diligitis pecuniam tamen me amare.
2° videndum est in quo consistit visio patrie secundum quod ostendit Aug. super Gen. ad litteram
dicens quod beati habebunt triplicem visionem scilicet spiritualem corporalem et intellectualem
Spiritualis est qua videbunt angelos et animas beatorum ex qua visione resul
tabit gaudium magnum Sicut enim secundum Crisostomum videre demonem est magna
pena et quedam gehenna constat quod videre angelos erit magna gloria
2a est visio corporalis qua videbunt Christi humanitatem ex qua visione re
sultabit gaudium maius Cant. 2. Egredimini filie Syon et videte regem
Salomonem in dyademate id est in humana natura qua coronavit eum mater
sua. Et dicitur caro dyadema Christi sive quod fuit nobis victorie causa sive
quia nulli viro ut patrie suggestioni umquam fuit apta sive quod fuit
tamen una linea id est carne virginea figurata. Cetere enim figure diversis li
neis formantur figura autem circularis tamen una linea clauditur quod caro
ceterorum formata est ex parte utriusque parentis caro autem Christi tamen ex parte
virginis Marie. 3a est intellectualis sive supra intellectualis qua deum
videbunt ex qua resultabit gaudium maximum De hac visione dicit
Fulgencius Sicut proprie videri vera nobis visio administratur quod nos
ipsos et ipsum proprie et quicquid adest videmus Sic proprie sine cla
ritatis ipsum deum quantum possibile erit creature et nos ipsos et cetera omnia
nostra extra nostra cognoscemus Sermo 29 decem

Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo id est Sicut omnis sciencia di
viditur in tres scilicet in physicam sive naturalem ethicam sive moralem lo
gicam sive theologicam racionalem. omnis sciencia est dei et proximi dilecta
dilectio Unde Aug. in libro de agone christiano tractans istud verbum Diliges
dominum deum tuum. dicit Hic physica quoniam omnes omnium naturarum cause in deo creatore
sunt. Hic ethica quoniam vita bona et honesta non aliunde formatur quam cum ea
que diligenda sunt diligantur deus scilicet et proximus. Hic logica quoniam lumen
anime racionalis non est nisi ipse deus. Quia igitur dilectio dei et proximi est
complementum legis impletur et omnis sciencia sciencia in dilectione continua est introductum

Sermo 29 decem

et io in legis ptitis dnm interrogasset quid faciendo vitam eternam possiderem
et dns ad legem tenendam ipm remisisset ille respondit vim inducit diliges dnm
deum tuum etc. Est igitur prima dilectio qua diligimus deum ¶ 2a qua diligimus
proximum ¶ Tertia dilectio aut ipsi ta sunt iocunda sed tam modus et fructus
77 Causa aut diligendi deum est ipse deus quia in ipso inuenit omnes causas et raro
diligendi ¶ Causa eni sunt que nos inducunt ad aliquid diligendum scilicet bonitas pulchri-
tudo et amor ¶ De primo dicit aug. in libro de trinitate. Cum ista non diligunt nisi
quia bona sunt · pudeat illis inherendo non amare bonum ipsum vnde bona
sunt ¶ De 2o dicit Omnia inquit bonum et pulchrum desiderant ¶ De 3o Ambros.
in libro de offi. Quid tam iniquum ne quid tam impium quamvis affligas qui
ut diligens diligente. Seneca. Cuius amari ama. Est igitur deus diligendus
do quia est summa bonitate. Bonitates enim que sunt in creaturis sunt am-
bitales et io sepe eis putant sunt particulares quia nulla creatura est omnes
bonitates. sunt impure quia nulla est pura bonitas et io affirmat in delectari
non sunt in creaturarum bonitatibus sicut amicabilibus sicut particularibus sicut principalibus
in deo aut est bonitas essencialis et io dicit mr. 10. Nemo bonus nisi solus
deus ¶ Est bonitas vniuersalis. Sapie. 7. Venerunt mihi omnia bona pariter cum
illa ¶ Est bonitas pura. aug. de ciuitate dei. Certa erit ubi felicitas ubi nullum
erit malum nullum latebit bonum ¶ 2o deus est summa pulchritudine
Sapie. 7. Candor est enim lucis eterne etc. Ista aut pulchritudo at-
tendit quantum ad tria ¶ primo quantum ad sapientie splendorem qui tantus est quod nulla
sapientia sic sapientie comparata ignorantia est sicut ponit exp. Crisos. Et tanta est
claritas solis quod sibi comparata videtur esse despicabilis ¶ 2o attendit quod adeo in pu-
ritate in ore qui tanta est quod omnis nostra puritas sic puritati comparata
immundicia est. Luc. 10. sicut ponit exp. Crisos. In mille inquit tanta est puritas
quod omne aliud sibi comparatum videtur esse sordidum. ysa. 64. quasi pannus men-
struate omnes iusticie nostre ¶ 3o attendit quod adeo in caritate quod tanta est quod eius
caritati comparata nostra malicia est. Luc. 10. Si vos cum sitis mali nostis bona data
.h. dare filiis vestris etc. ¶ 3o quia ad nos summum habet amorem qui quibusdam omnes
alios amores excedit ¶ primo quemdam amorem qui est inter virum et uxorem
Si quis habet uxorem que multas habet maculas et non possent deleri
nisi fieret lauacrum ex sanguine viri nullus vir aliquando pateretur. Christus
aut hoc modo ecclesiam dilexit. Ephe. 5. Viri diligite uxores vestras sicut
Christus ecclesiam et tradidit semetipsum pro ea ut exhiberet sibi gloriosam
ecclesiam non habentem maculam neque rugam. Aug. Ut Christus sponsam suam
lauaret seipsum vulnerari permisit. Si sic fieret inter viros et uxo-
res nemo inueniretur qui duceret uxorem ¶ 2o excedit amorem qui est

inter prem et filiu Aulus em pater vl mater obamore filij velt ꝑ-
imanibus vulnera deserere ut filius visis posset eius medicina fore. Hoc in
ferit xpus ysa 49. Nunquid oblivisci pt mulier infante suu ut no misereat
filio uteri sui. et si i(st)a oblita fuit ego tn no obliviscar tui. ego
imanibus meis descripsi te. S(e)c(und)o expressit amore qui est inter amicu Joh
15. Maiore hac dilectoe nemo hz ut aiaz sua ponat pamicis suis. Ro
5. Vix em piusto quis morit. na pmalo forsita quis audeat mori. Com
mendat aut deus sua caritate inobis qm cu adhuc pctores eemus xpus
pnobis mortuus e. Fuit hic dicu apls inter pctore iusti et boni
pctor est quiz scelerato iustus est hō i virtutibus exercitatus bonus e
hō quada simplicitate pditus. Aulus aut mori velt pro iimico pamico
aut et iusto et virtutibus exercitato nmo aliqs mori velt. palicis aut
simplicit inocenti ab quada cpassione cmotus forsitan si mori exponeret.
Nos aut n eramus iusti n virtutibus exercitati s multis vicijs pleni n
eramus boni i inocentes s eramus impij et sibi inimici. et in ptalibus
xpus mortuus e. T(er)cio expressit amore qui est int corpus et aiaz qui
tantus est q ers iuuenis sns aia nolit naturalr asuo corpe separari Im
sup i(n) Joh vltimo Et dux quo tu no vis Dicit glo Assim indicat i
firmitatis quam quo nemo velit mori qui adeo est naturalis ut eu petrus
n senectus cpulerit. Unde et dns. Transeat ame calix iste. Et lz q
nuz sit molestia mortis vincat ea vis amoris. xpus aut q tm
nos dilexit q aiaz sua pnobis asuo corpe separauit Joh 10. Aiaz mea
xvj pono pouibus meis. Ordo videndum e quis sit modus diligendi
deu qui quide triplex e. Est em diligendus sup oia. ꝑ se. et in mo
Sup oia quide ipm diligere debemus plus qua nra. plus qua nos. et
plus qua vos. Ideo xpus dicit luc 14. Qui no renunciauerit omnibus
que possidet no pt meus ee discipulus. q adp(ri)mu. Si quis uenit
adme et no odit patrem suu et matrem ut que ad 2m. Videtur aut
et aiaz sua. quo ad terciu ꝑpo triplici mo xpus ert nos dilexit
s plus qua regnu suu q ipm reliquit et adnrąz miseria venit.
plus qua suos .i. anglos q eos dimisit et nobis in penitencia cstitit
plus qua seipm q pnobis imorte se tradidit. Ideo xpus dicit Jere
12 Reliqui domu mea .i. regnu meu. dimisi hereditate mea
.i. anglos qui sunt hereditas mea. dedi dilectaz aiaz mea imanus
inimicoz. Secundo diligendus e deus ꝑ se. Aug' i(n) lib° de doctrina xpiana
Oib pctor inquantu e pctor. no est diligendus. et oib hō inquantu hō e

diligendꝰ ꝑ deū ꝺeus uero ꝑ seipm̄ Aliqui sunt qui diligūt deū ꝑ
beneficia que ab ipo recipiūt quos dilco mercenarii dicit ꝑt Aug. Mi
nus te dn̄e amat qui tecū ad amat q̄ nō ꝑ te amat · Tales dilcoe
dr̄ Senece uel musce sequūt formice frumēti · cadauera lupi sic ꝑda
dr̄ generā uel musce sequūt formice frumēti cadaueri lupi sic ꝑda

pxima desideria se extendit tales non sunt abiciendi sed benigne ni-
randi. Quid exemplum habemus in ipso samaritano qui hominem vulneratum et exspo-
liatum non abiecit sed benigne curavit per quem quilibet peccator intelligi potest
Circa que tria notantur / primo disposita ad peccatum / 2o incommoda que faciunt peccatum /
3o remedia contra peccatum / Circa primum notandum quod illud ad peccatum disponit
quo quis sed inquilitate mentis desit et admutabilitate [illegible] [illegible]
sequerit quod notatur peccator quod iste abiit in que interpretatur visio pacis re-
cessit et in iericho que interpretatur luna devenit prosperitas enim mundana
lune assimilatur quadruplici de causa / primo enim luna est luce eclipsata
quia sepius eclipsim patitur Sic prosperitas mundana homini eclipsatur in
vita et in morte et post mortem vita in vita sepe subtrahitur Job 21 Quo-
tiens lucerna impiorum extinguetur et in morte non suffragatur Ecc 4
Noli attendere ad possessiones iniquas nihil enim proderit in tempore vin-
dicte et obductionis Et dicitur mors obductio quia tunc palpebre et labia
obducuntur i. contrahuntur se dicitur eclipsatur et post mortem quia mortuum non
comitatur ps. Cum interierit non sumet omnia neque descendet cum eo gloria
eius / 2o luna est luce maculata Sic mundana prosperitas et ipsa multis
amaritudinibus est respersa Boecius in 2o de consol. Quam multis amaritudinibus huma-
ne felicitatis dulcedo respersa est Ysa 1 Vinum tuum mixtum est aqua Et alio-
est maculatum Aug. Amor in feruore pulchritudinis polluit mentem Eccl
13 Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea et dicitur pix amor terrenus et
quia inquinat et quia nimis adheret Aug. Cuius quid es quibus es in-
quia inquinat ... mundo adte venit qui fecit mundum ut eripiat te de mundo quasi ad-
hur aliqua [illegible] te retinet mundus [illegible] vis esse in mundo / 3o luna est
luce variata quia modo est plena modo semiplena modo vacua Sic de mundana
prosperitate accidit ps. Vidi impium [illegible] superexaltatum et elevatum sicut ce-
drus libani ecce luna plena transivi et ecce non erat ecce [illegible] exaltatus et ele-
vatus sicut [illegible] ecce luna semiplena quesivi et non est inventus locus
eius ecce luna vacua / 4o luna est luce mutuata quia non a se lucet
sed a sole Sic et quod quid est non a se sed a deo est 1 Cor 4 Quid habes quod non
accepisti de lege autem in natura multi sunt obligati ad obsequia mutuandi Dominus
Quod sunt ingrati ps. Dixit insipiens in corde suo [illegible] deum nostrum
qui dat nobis pluviam temporaneam et serotinam [illegible] [illegible] est mutui est
[illegible] re mutuata [illegible] usu [illegible] mutuata est deus mutuavit nobis
temporalia ut eis utamur ad sustentationem non ad voluptuosam delectationem Contra
hos fecerunt voluptuosi Sap 2 Vino pretioso et unguentis nos impleamus

In the margins, in a later hand: "[illegible]" beside the fifth line; "pisti" beside "quod sunt ingrati".

dena est mutui est rem mutuatam reddere non deterioratam. Ideus dabit
fori anime bona. Cap. 8. Dormitus sunt anime bona. Sed tres fores sanat omnes
mali qui anime omnibus. Cap. 15. Vendit quando prevalitas anime sua. Verbo
videndum est que sint incomoda que fiunt fori primum circa quibus sunt
rit quia fur spoliat vulnerat et semivivum relinquit. Primo adversa spoliatur
dicit aut Crisostomus super Mt. Sed dyabolus dicit fur quia furatur fori anime sapientie ar-
genti eloquentie vestimenta virtutum et linteamina gratie. Primo igitur furatur
aurum sapientie. Dicit enim est quod pater tamen odiat quia lumen. Istud lumen
est sapientia divina quam furantur fures infernales. Multi odiunt. Job 17.
Qui male agit odit lumen. Et ideo libenter eam extinguunt. Cum quid ex-
tinguere non possunt territi fugiunt. Job 24. Si subito apparuit au-
rora arbitrantur umbram mortis. Istud aut demones furantur quando auferunt
sapientiam divinam et imitant sapientiam terrenam. Baruch 3. Filii Agar qui
exquisierunt sapientiam que de terra est, viam autem sapientie nescierunt. 2° furatur
argentum eloquentie .i. predicationis et doctrine. Multum timent latrones quando aliquis
clamat. Sic demones quando ab predicatoribus. Legitur Josue 6. Ad clamorem filiorum
Israel muri Jericho ceciderunt. Quia sepe ad vocem predicatoris omnia
arma dyaboli corruunt. Istud argentum dyabolus furatur quando argentum stilo eloquij
vertit in scoriam fabularum. Ysa. 1. Argentum tuum versum est in scoriam.
3° furatur vestes virtutum. Facit igitur dyabolus sicut fur violentus et malus qui
omnia preciosa tollit, vilia dimittit. Media aliquando tollit, aliquando dimittit. Pre-
ciosa sunt ... ipsas tollit cum eas aspectu induit. Gen. 12. Ita in anima
re tol. Et vilia sunt peccata. Ista dimittit quia in vilia erunt a preciosa anima
separanda. Je. 14. Si separaveris preciosum a vili quasi os meum eris. Media
sunt temporalia que dyabolus aliquando tollit ut inducat hominem ad horrorem et
impacientiam. Aliquando dimittit ut eum pigrare faciat. ¶ 4° furatur
linteamina gratie. Gratia dei dicitur linteamine quia facit animam candidam. Ps.
Lavabis me et super nivem dealbabor. Facit eam subtilem cognatam. Ezech. 16.
Indui te subtilibus. Ista dyabolus aut furatur ipsa linteamina quia facit ea in gra-
Tren. 4. Denigrate sunt super carbones facies eorum. Et facit ea ingra-
grossa. Gr. 23. Exsolantes aliter tamen aut gluentes. ¶ 2° vulnerat
Et nondum quia vulnera peccatorum aliquando sunt recentia et ista sanantur unctione
spiritus sancti inspiratione sicut prime levis impositione. Ezech. 11. Vir te lang-
vore pendet medica. Aliquando sunt inveterata ista sanantur adustione .i. adustiva
carnis maceratione. Ps. Ure renes meos et cor meum. Aliquando sunt putrida
ista sunt sanantur incisione .i. incisiva ... Ps. Multiplicate sunt in-
firmitates eorum postea acceleraverunt. Ideo vel sunt timentes ut sanaret

nota Cauterium est adustio facta in carne pro recuperanda sanitate vel ... est ... adustiones sunt

vulnera veteraria. ps. Unxit te deus deus tuus ut sunt in sexto psalmus
infusus et sanavit vulnera putrida. Tercio feminum ... relinquitur ... enim
duo sunt signa vite scilicet sensus et motus ... ... sunt totaliter vivi qui scilicet
debes recte sentiunt per fide et movent per bona opera Ro. i. Justus enim
opera ex fide vivit enim fides vera illi totaliter mortui qui neutrum sunt
de quibus dicitur inepta fide illi arbores autumpnales infructuose bis mor-
tue illi sunt semivivi qui sunt fide sed non opera Titum i. confitentur se
nosse deum factis autem negant. Aug. de q̄ombus ... semivivus dicitur qui ex parte q̄
nosse deum ... ex parte vero qua peccatis premitur mortuus
sit cognoscere deum vivus est ex parte vero qua peccatis premit mortuus
est. Tercio videndum est que sunt remedia contra peccatum ad sananda enim peccata
tria sunt necessaria. primo vinum mordentis timoris scilicet nondum quod timor aliquando
tria sunt necessaria. primo vinum mordentis timoris sed non diu quod timor aliquam a singulis partibus [?] ... alteri
rationem consideratione pene et hic est quodam cauterium per quod purgatur carnes
peccatorum ps. Confige timore tuo carnes meas. Eccl. Timor domini expellit
peccatum. Aliquando ratione consideratione inditoris dei et hic est quasi serviens fluctu
peccatum abruat. Job 31. Semper
malis naue ... domini pondus ... abruat. Job 31. Semper
quasi tumentes super me fluctus timui deum et pondus eius ferre non potui
aliquando ratione considerationis glorie et hic est quasi quodam electuarium quod animam
fortificat. ps. 18. In timore domini fiducia fortitudinis. Secundo necessaria est olei
infusio. Spes inpar olei animam sublevat ut de sa-
luute obtinenda confidat. ps. 29. Qui sperat in domino sublevabitur. Ro. 8. Spe
enim salvi facti sumus. In adversitatibus dolorem mitigat. ps. In quo in spem de
sursum ... que ... unde in ... ipse ignis
dixit ... in igne ... Unde ... ipse ignis
extincta sunt ... oleo ... Eccl. q. Calor et iniquitas mea
... ... Sed ... est alligatura pene salutaris de qua dicitur Eccl. i. ... Dum
qua ut ve. in. Tertio necessaria est alligatura pene salutaris. De qua dicitur Eccl. i. Dum
dicta illius alligatura salutaris si est debito modo facta. Sanitatem inducunt
si nimis laxa fluxum non restringit. Si nimis stricta lesionem facit. Sic
est ... ponenda ... si culpe proportionata ... ad dimissione culpe
et pene talis primo assumenda monet apostolus Ro. 6. Sic exhibuistis membra
vestra servire immundicie et iniquitati ad iniquitatem ita nunc exhi-
bete membra vestra servire iusticie in sanctificationem. Si est nimis laxa peccatum non re-
stringit nec remittit. Ideo dicitur Eze. 16. Aqua non es lota in salutem nec sale
salita nec involuta pannis. Si est nimis dura post ... peccator ... ...
perit et ad peccatum redit. Crisostomus Vis apparere iustus ut iustus circa vitam
tuam esto austerus circa aliorum autem esto benignus audiant te homines parva
mandantem et grandia videant facientem. Sed multi dicitur Mt. 23. Alligant
onera gravia et importabilia et imponunt in humeros hominum digito autem
suo nolunt ea movere.

Dominica xii post trinitatem sermo primus

... 19 sermo ...

Cum ingrederetur ihesus quoddam castellum occurrerunt ei decem viri leprosi etc.
Luc. 17. Sicut dicit Aug. in sermone de verbis domini: Venit magnus medicus quia per totum mundum
magnus iacebat egrotus. Magna egritudo est lepra corporis sed maior
est lepra mentis que est peccatum. Utramque autem christus misericorditer curat. Decem leprosis ostendit
corpora sua et mundati sanavit. Designat autem peccatum per lepram. Et ideo sanat [illegible]
quos ipsos corporaliter et spiritualiter sanavit. Designat autem peccatum per lepram. Explicit
quos ipsos corporaliter et spiritualiter. [illegible] fetidus sanies et gravior est [illegible]
deformis. Est enim lepra morbus fetidus, sordidus et contagiosus. Inquantum est
fetidus designat peccatum luxurie; inquantum sordidus peccatum avaricie; inquantum contagiosus
peccatum superbie. Inquantum igitur est fetidus designat peccatum luxurie quod coram deo
et angelis fetet. Joel. 1. Computruerunt iumenta in stercore suo. Glo. iumenta
autem in stercore suo putrescere est carnales homines in fetore luxurie vitam
finire. Tunc autem anima luxuriosi est fetida quia est quadriduana; iuxta
illud Joh. 11. Domine iam fetet, quadriduanus enim est. Primus dies est mala
cogitatio et delectatio et tunc adhuc non fetet. 2us est mala consensio et
tunc adhuc non fetet. 3us est malum opus et tunc anima licet sit mortua
tunc adhuc non fetet. 4us est mala consuetudo et tunc anima est mortua et
sepulta; non fetet. 4or est quadriduana et maxime quando penitere non vult.
Est fetidus quia est quadriduanus. Amos 1. Super tribus sceleribus
Damasci et super quatuor non convertam eum. Ubi dicit glo. Primum est mala cogitatio
ista sunt quatuor mala Damasci inequalibus. [illegible]
tare, 2m est consensus, 3m opere implere, 4m non penitere et subdit glo.
qui in talibus peccatis si penitet convertit eum deus ad vultum clementie.
Si vero non penitet avertit ab eo vultum clementie et quia anima
sua fetet in inferno pena. Ysa. 3.
Carnalis fetet in vita propter fetorem in inferno. Vel ita
erit spirituali odore fetor carnalis voluptatis vel est suavis et odo-
ratus, inferni sed talis odor suavitatis vertitur in fetorem infernalis fetiditatis.
Infetor autem ipse in inferno erit 4or. Primo a fetore corporis demo-
num. Homines enim qui sunt dampnatorum sordi sunt valde fetidi. Joel. 2. Ascen-
det fetor eius et ascendet putredo eius quia superbe egit. 2o a fetore
supplicio quia pena fetenti sulphurea. Psalmus. Ignis et
sulphur spiritus procellarum etc. In signum huius deus super sodomitas sul-
phur et ignem pluit ut dicitur Gen. 19. 3o a fetore corporis sui quia
corpora dampnatorum erunt fetida. Ysa. 34. De cadaveribus eorum a-
scendet fetor. 4o a fetore loci. Terra infernalis tota est fetida
quia omni feteri et inmundicia est plena. Et inmundicia deus vult
defensus [illegible] et in cloacam infernalem omnes fetores iactabit sicut
[illegible] et ceteris reliquis sed post diem iudicii. Terra enim est
frigida, sicca et obscura. Deus autem inmundicia ab elemento terre separabit.

quod est frigiditatis sinistratis et obscuritatis et tota frigiditate sinistrate et
obscuritate in cloacam proiciet infernalem et remanebit splendida terra
sicut aurum Job 28 Glebe illius aurum Apoc 21 Ipsa ciuitas aurum mundum Ele
mentum aque et maris aliquid est nubilum gelidum et tempestuosum sed tunc
deus ipsa omnia abaque maris diuidet et tota nubilositate tempestuo
sitate et congelatione in infernum proiciet et remanebit mare fulgidum
tamquam cristallus Apoc 4 In conspectu eius mare uitreum simile cristallo
Aere est grandines fulgura et tonitrua Tunc autem dominus abhere ipsa se
parabit et omnes nubes grandines fulgura tonitrua in infernum mittet et re
manebit aer lucidus et serenus ysa 65 Ecce ego creo celos nouos
Tunc celum aere nouum creabit Nota quod adsuliet sed quod ad supprema for
ma ignis est quod sit fumositate ardore et luce Tunc autem deus fu
mositate et ardore mittet ad regionem dampnatorum tota autem luce
mittet ad regionem beatorum ps Vox domini intercidentis flammam ignis flamme
ignis intercidet quando fumositate et ardore a luce diuidet Uos plus
autem deus in cloacam proiciet feces elementorum sed etiam aliarum rerum Eiquidem
fex gaudii est dolor fex sapientie est fatuitas et obliuio fex sanitatis
est egritudo fex uite mors moris Tunc igitur deus a gaudio separabit
dolorem a sapientia fatuitatem et obliuionem a sanitate egritudinem a uita
mortem et omnem dolorem obliuionem fatuitatem infirmitatem et mortem in
latrinam proiciet infernalem Ibi autem remanebit gaudium sine
dolore sapientia sine obliuione sanitas sine egritudine et uita sine morte
¶ Ex quibus patet quod circa predicta sunt tria consideranda Aliqua sunt sunt mixta et
sic sunt in mundo quia ibi multis impuritatibus sunt respersa Aliqua sunt sunt
pura et sic erunt post iudicium quia tunc deus ea purgabit et omnem im
puritatem separabit Aliqua sunt feculenta et sic erunt in inferno quia omnes
feces elementorum illuc proicientur Sic et cetere alie res tripliciter considerari
possunt Aliqua sunt sunt mixte et sic sunt in hac uita in qua est gaudium cum
dolore sapientia cum obliuione sanitas cum infirmitate uita cum morte Aliqua sunt
sunt feculente et sic erunt in inferno Ubi est omnis dolor obliuio in
firmitas et mors ps Calix in manu domini vini meri Ecce puritas que
est in celo plenus mixto Ecce mixtio que est in mundo Verumtamen fex eius
non est exinanita Ecce feculentia que est in inferno Ecce secundo sepius puta
est morbus sitibundus et quod ad hoc designat proprietatem auarine sicut cum
adeo sitit quod satiari non potest pu 30 Tria sunt insaturabilia et quartum

que numquam dicit sufficit infernus et os vulve et terra que numquam satiatur
Primum igitur insaturabile est infernus quia quamvis cotidie animas ... infinitas
devoret satiari tamen non potest tempus tamen veniet quod dicet sufficit iudicio
enim extremo celebrato omnes reprobi in inferno concludentur et infernus
ipse replebitur et manu dei claudetur et tunc infernus dicet sufficit.
Secundum os vulve cum enim homo valde senescit ita quod calor naturalis in eo deficit tunc concupiscentia
carnalis dicit sufficit quia senex velit nolit cogitur continere naturali calore
in eo deficiente. Tertium insaturabile est terra sitiens que semper aquas ab
sorbere desiderat tempus tamen veniet quando dicet sufficit cum enim est
magna inundacio pluviarum ita quod aque super sunt habundantes et per diversa loca
discurrunt tunc terra dicit sufficit quia plus absorbere non potest. Ignis vero
qui est insaturabilis et numquam dicit sufficit quia quanto plus ligna appo
nuntur tanto magis accenditur et ideo recte per ignem avaricia designatur. Ecclesiastici
23 Anima calida quasi ignis ardens non extinguetur donec aliquid glutiat. Avarus
igitur est insaturabilior quam ista quatuor supradicta insaturabilia. Primo avarus est
insaturabilior quam infernus quia postquam plenus fuerit dicet sufficit. Avarus autem
quanto magis est plenus tanto magis est cupidus. Proverbiorum 27 Infernus et per
dicio numquam replentur similiter et oculi hominum insaturabiles.
Ecclesiastes 5 Avarus non implebitur pecunia. Secundo avarus est insaturabilior quam
carnalis concupiscentia quia in senectute concupiscentia carnalis dicit sufficit. Avaricia vero
in senectute non senescit sed amplius iuvenescit. Ieronimus Cum omnia senescant
in senectute sola avaricia iuvenescit. Tullius in libro de senectute Avaricia senilis
quid sibi velit non intelligo. Quid enim absurdius esse potest quam quo minus restat
vie eo amplius viatici querere. Tertio avarus est insaturabilior quam terra
sitiens que dicit sufficit quando est plena cum est magna inundacio aquarum et
quando ipse aque superhabundantes per diversa loca discurrunt dicit sufficit. Avarus autem
si et magna inundacione aquarum non tamen dicit sufficit si sue divicie
currunt in instancia per diversas nundinas usque ultra mare per diversas civitates
adhuc non dicit sufficit. Iohannes super Genesim assimilatur camino qui picta
mox devorat et rursus ad alia devoranda superius anhelat. Assimilatur
etiam ydropico qui quanto plus bibit tanto plus sitit. Iohannes 4 Omnis qui
biberit ex hac aqua sitiet iterum. Item decimo lepra est morbus contagio
sus et quod adhuc peius est superbia que est contagiosa. Unde Ecclesiastici 13 Qui
communicaverit superbo induet superbiam. Dicitur est omne a morbo primum quod
deinde est contagiosum ex eo quod unum inficit ad aliud et ideo potest esse quadruplex dicta

+ 2m insatiabile est os vulve ut carnalis concupiscencia secundum quosdam

Prima causa est propter peccati ponderositatem. Crisostomus. Peccatum quod penitencia non diluitur mox suo pondere ad aliud trahit et iusto iudicio dei cor peccatoris obnubilat ut prodeuntis peccati merito etiam in aliud cadat. Secunda causa est propter peccatoris carentiam et potest exemplum Crisostomi de Sampsone. Qui cum capilli in quibus eius erat virtus sua amputati fuissent mox philistei ipsum ligaverunt et oculos eruerunt et ipsum molere fecerunt. Sic quando peccator perdit virtutem suam virtutum mox demones similiter diversorum desideriorum ipsum ligant in intellectu et affectu excecant et demum in circuitu vitie ipsum procurant. Tercia causa est propter demone possidente. Dicit enim Crisostomus quod peccatores sunt equi dyaboli quos exagitat per precipitia facinorum dum eos ducit de peccato in peccatum. Quarta causa est propter quandam peccatorum connexionem. Enim peccata sunt secundum Gregorium que videntur connexa. Nam auaricia trahit ad rapinam ad furtum ad multa mendacia. Gula trahit ad ebrietatem et luxuriam. Jeronimus. Venter mero estuans cito despumat in libidinem. Superbia trahit ad multas ambiciones appetendas. Sermo 29 Decem

Sermo 29 decem

Occurrerunt ei decem viri leprosi qui steterunt a longe. Luce. Dicit glosa Bede: Decem ... desideriis ... ut velud detegatur. Ecclesiastici 10: Increpa infirmum. Unde queritur conversatio diuina confessoris de tota vita peccatoris secundum cogitaciones locuciones et operaciones. Debent enim ostendere medico spirituali cogitaciones si sunt immunde, locuciones si sunt nocive, opera mala que fecerunt et opera bona que omiserunt. Isti leprosi suam lepram et suas infirmitates non absconderunt sed medico spirituali id est christo aperuerunt et curari petierunt. Circa curacionem autem ipsorum tria consideranda sunt scilicet infirmitatis genus, curatoris modus et curacionis effectus. Genus autem infirmitatis est lepra que est morbus incurabilis et abhominabilis universaliter et ideo merito peccatum signat. Est igitur primo morbus incurabilis. Dicit enim Ysidorus quod lepra raro aut numquam curatur. Sic nec peccator curari potest nisi divino auxilio adiuvetur cum sit primus per se cadens in peccatum sed per se non rediens ad statum. Legitur 3 Regum 6 quod templum dei fuit in septem annis edificatum. Legitur autem Johannis 2 quod 46 annis fuit reparatum per quod datur intelligi quod homo aliqua peccata[?] desinere potest fieri templum dei sed si semel cadit difficile immo numquam per se resurgit. Ideo tales peccatores sunt comparati vasi pissis[?] ... pissis per se intrare potest sed per se exire non potest. Comparatur etiam elephanti qui postquam ceciderit per se resurgere non potest nisi alii elephantes pervenerint qui ipsum adiuvent. Comparatur etiam vasis vitreis vel fictilibus que ulterius redintegrari non possunt. Secunda exemplum peccatum ad luxuriosos

qui sunt in aquis deliciarum ubi sunt multi laquei et sagene. Eccl. 7. Vidi
amariorem morte mulierem que laqueus venatorum est et sagena cor
eius. Unde narratur quidam philosophus vidisse quendam aucupem in muliere cantante
Tu qui aves decipis miseris vide ne te avicula sub qua fisso
capiaris. ¶ 2a est pertinet ad superbos qui more elephantis non flectuntur
et ideo cum cadit non resurgit nisi ab aliis sub suis meritis adiuvetur.
Ysa. 24. Cecidimus qui solum universi solent quando cadit ulterius ad arborem
non resurgit. ¶ 3a est pertinet ad avaros qui amando terrena efficiuntur
terra. Aug. Talis est unusquisque qualis est dilectio sua. Si terram
diligis terra es. Si deum diligis deus es. Non quidem per naturam sed per gratiam
et ideo si tales franguntur nunquam postea reintegrantur. Ps. Tamquam vas
figuli confringes eos. Primum enim conteruntur quia non in eis igniculus pravi
desiderii. non modicum aque haurientur invenitur. Ysa. 30. Comminuetur
sicut conteritur lagena figuli contritione pervalida non invenietur de fragmentis
mentis eius testa in qua portetur igniculus de incendio aut hauriatur parum
aque de fovea. ¶ 2a lepra est morbus abhominabilis. Sic peccatores abhominabiles
sunt apud deum. Ps. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt. Osee 9.
Facti sunt abhominabiles sicut ea que dilexerunt. Avari enim diligunt lutum
et ideo sunt luto viliores. Sap. 15. Luto vilior vita illius. Luxuriosi diligunt
immunda et ideo sunt iumentis fetidiores. Joel 1. Computruerunt iumenta in
stercore suo. Superbi diligunt ventosa et ideo sunt vesica miserabiliores.
Sicut vesica acu puncta detumescit sic corpus superbia et inflacio subito
evanescit. Sap. 4. Disrumpet eos inflatos sine voce sic exprobrationis vel
oracionis. Quasi autem peccatores sint deo abhominabiles dicit Crisostomus super
Mt. 24. Discedite a me etc. Quasi qui non sufferat presentiam illorum vel aspicere
sicut dicit. Ita sunt carnales omni peccato carnali putrositate mundo delectantur
si qua autem dissipata vel deformia videamus quod vulnerantur aspicere non. Sic
et deus qui in sanitate delectatur. Mattheus. peccatores autem quos si fuerit aspicere
non sufferet. Tamquam si dicat eis quasi fetido et putrida carnis non
diu sustineo quia dum presentis inmundicie meos et ideo discede a me. ¶ 3a lepra
est morbus universalis. Sic et peccatum totum corrumpit hominem. Ysa. 1. A
planta pedis usque ad verticem capitis non est in eo sanitas. Respice quod
quod peccatum homines et pedes ligat et capiti dominatur. Ligat enim pedes
Job 18. Inmisit in rethe pedes suos et in maculis eius ambulat. Greg.

Qui pedes in rethe mittit no(n) ta(men) uoluerit eicit s(ed) qui in p(ro)fu(n)do se deicit
no(n) ta(men) uoluit surgit et qui in manib(us) rethib(us) ambulat gressus suos am
bulando i(m)plicat et tu(n)c se expedire ad ambulandu(m) nititur ne ambu
let obligat(ur) (con)nat(ur) et capiti Aug(ustinus) p(e)cc(at)or seruus e(st) tot d(omi)no(rum) quot
viciorum Unde legi(tur) de dyone ph(ilosoph)o q(uod) cu(m) alexander dicet se d(omi)natore(m)
orbis ille ait nequaqua(m) es d(omi)n(u)s s(ed) suo(rum) meo(rum) su(m) Superbia e(ni)m est d(omi)na
mea et ancilla mea de q(ua) dicit ego aut(em) eam suppeditaui Carnal(is) co(n)cupia
et gula cu(m) a sint d(omi)ne tue et ancille mee que te d(omi)nat(ur) et tibi d(omi)nant(ur) ego
aut(em) eas suppeditaui et vici et io tu es s(er)uo(rum) meo(rum) s(er)uus Et tu(n)c ser
ui alexandri vellent i(n) ip(su)m irruere et ip(su)m occidere Alexander ait Vi
dete ne eu(m) (con)tingat q(uia) uere s(er)u(us) dei e(st) et ueritate dicit Ordo 2m
po(n)it(ur) curacionis mod(us) qui est t(ri)plex p(ri)mo e(ni)m p(e)cc(at)or curat(ur) p(er)fectu sui
recognicio(n)e q(uod) no(tat)(ur) cu(m) di(citur) Qui steterunt alonge Q(uia) e(ni)m lege no(n) audebat
leprosi stare cu(m) sanis et io delonge steterunt Sic et qualis p(e)cc(at)or
deo app(ro)pinq(ua)re no(n) audet sic di(citur) Luc(e) 18 publicanus alonge stans etc. Et
talis qualitas deo app(ro)pinq(ua)re facit p(er) de f. repellit in orone qualiu(m)
talis qualitas deo app(ro)pinq(ua)re facit ... Jac(obi) 4 App(ro)pinquate
deo Cor contritu(m) et humiliatu(m) deus no(n) despicies Jac(obi) 4 App(ro)pinquate
deo et app(ro)pinquabit uob(is) p(e)cc(at)or e(ni)m app(ro)pinquat deo p(er)fectu sui re
cognic(ion)e et deus sibi app(ro)pinquat p(er) benignam exaudic(ion)e(m) Vnde aut(em) deus hoi(num)
app(ro)pinquasset ho(mo) ut ta(men) deo app(ro)pinquare potuisset Aug(ustinus) Verbu(m) dei q(uod)
tam longinquu(m) q(uia) tam remotu(m) q(ua)m deus ab ho(m)i(n)e i(m)mortalis a mortalib(us)
no(n) loco s(ed) dissimilitudine Cu(m) e(r)go deus in se h(ab)eat duo bona s(cilicet) iusticiam et
i(m)mortalitate(m) s(ed) utraq(ue) malu(m) n(ost)r(u)m suscepisset par nobis fuisset et liberari
nobiscu(m) opus h(ab)et ut e(r)go e(ss)et no(n) e(st) q(uod) nos s(ed) p(ro)pe nos no(n) est s(er)uus ille
p(e)cc(at)or q(ui) tu(m) s(ed) s(er)uus e(st) mortalis q(ui) tu(m) suppri(m)endo e(ni)m pena et no(n) suscipi
endo culpa(m) culpa(m) deleuit et pena(m) S(e)c(und)o p(e)cc(at)or curat(ur) p(er) ardentis deside
rii et clamosa orone q(uod) notat(ur) cu(m) di(citur) Leuauerunt uoce(m) etc. Ille ad
deu(m) clamat qui sua desideria ad deu(m) leuat ut sic p(ri)us desiderauit
terrena sic postmodu(m) desideret celestia Aug(ustinus) O si possem(us) excitare
ho(m)i(n)es et cu(m) illis p(ar)iter excitari ut tales e(ss)em(us) amatores uite p(er)
manent(is) quales sunt ho(m)i(n)es vite fugient(is) Cu(m) tali desiderio clamabat
p(ro)pheta dicens Clamaui in toto corde exaudi me d(omi)ne et b(ene) dixit i(n)
toto corde Quia e(ni)m clamat cu(m) toto corde qui p(er) in(tentio)nis ordinib(us)
h(ab)et intellectu(m) et affectu(m) i(d est) attenc(i)one et deuoc(i)o(n)e Colo(ssenses) 4 Orac(i)o
(n)i i(n)stat ... orac(i)o et ... illy orat cu(m) ... corde q(uia) h(ab)et a(n)i(m)u(m) s(ed) nullu(m) de
uo(tionem) Cassiod(orus) (super) 12 ... est cor corp(us) illy cu(m) nullo corde qui nullu(m)

sunt deuotorum non attentorum Mt. 15. populus hic labiis me honorat cor autem eorum
longe est a me || 3o peccator curatur per ueram confessionem quod notatur in hoc quod xpus
dixit leprosis Ite ostendite uos sacerdotibus Et in itinere mundati sunt
quia deus uirtute contritionis peccatorem mundat interius priusquam a sacerdote
absoluatur exterius. Hoc est patet in lazaro quem dominus suscitauit priusquam
a discipulis solueretur. Hoc est patet in leprosis quem dominus tangendo munda-
uit et postea ut sacerdoti se representet et sacrificium offerret precepit
ut dicitur Mt. 8. Tunc leprosus a domino tangitur quando peccator compungitur. Tunc
sacerdoti se representat quando peccator confitendo manifestat. Tunc sacrificium
offert quando satisfactionem complet. ps. Dixi confitebor etc. Dixi i. firmiter
statui Aug. Magna pietas dei ut ad solam promissionem peccata dimit-
tat. non dum pronuntiat ore et tamen deus audit in corde. || Ceterum post 3m
curationis effectus qui fuit in corpore et anima perfecta sanatio quod notatur
in illo qui redijt cui dixit dominus Fides tua te saluum fecit. Ubi notandum
quod priusquam leprosi sanarentur clamauerunt. postquam sanatus est iste clama-
uit. Unde dicitur Reuersus est cum magna uoce etc. Dicendum quod adden-
ter clamare debemus et ut sanemur et ut in sanitate conseruemur et merito
Quatuor enim de causis aliquis tibi clamat. Scilicet a facie ignis violen-
tia fluuij et abrumpentium aquarum et terrore hostium || In nobis autem
est ignis concupiscentie Job. 31. Ignis est usque ad consumationem deuorans. Sed fe-
lix qui dicere potest Ecc. 51. In medio ignis non sum estuatus. Contra hunc
ignem debemus addenter clamare Joel. 1o. Ad te domine clamabo quia ignis
comedit speciosa deserti. Debemus autem petere aquam lacrimarum que
sicut ignem extinguit Ecc. 3. Ignem ardentem extinguit aqua || In
nobis est fluuius oculi lacrimarum iuxta id Tren. 3. Oculus meus depredatus
est animam meam. Ideo debemus addenter clamare et petere oculorum custo-
dia Ysa. 21. Ad me clamat ex seyr custos quid de nocte. Seyr inter-
pretatur hyrsutus. oculi autem hyrsuti per libidinem tortuose aspiciunt et ideo
ex seyr i. ex hirsutis ille cuius oculi sunt lacrimarum. Talis debet addenter clama-
re qui est custos in nocte aduersitatis et temptationis. Sicut clama-
bat propheta dicens Auerte oculos meos ne uideant uanitatem || In
nobis est etiam aqua multarum tribulationum ps. Saluum me fac deus quoniam intrauerunt et
ideo debemus clamare et dei consolationem petere sicut discipuli clamauerunt
dicentes Mt. 8. Domine salua nos perimus et sic est in angustiis mag-
|| In nobis est etiam continuum bellum Job. 7. Militia est uita hominis super terram
ideo debemus addenter clamare et auxilium petere sicut clamabat moyses
cui dominus dixit Exo. 14. Quid clamas ad me et tunc dominus pharaonem
cum suo exercitu in mare submersit quod ad clamorem nostrum deus uires dyaboli

et tonq exercitus sui frangit. **Sermo tercius de eodem** — sermo 3 de eo

Ihesu preceptor miserere nostri. Sicut dicit Bernhardus illi me committo qui salvare possit noverit et velit. Christus enim potest sal-
vare quia est virtus dei. Novit salvare quia est sapientia dei. Et
vult salvare quia pro nobis se fecit sacrificium dei. Ista tria tangit 1 Cor.
2. Predicamus Christum crucifixum esse quia sacrificium dei. Et sequitur ipsis autem vocatis
predicamus Christum dei virtutem et dei sapientiam. Isti igitur leprosi scientes
Christum habere potentiam sapientiam et voluntatem salvandi et miserendi ipsum
vocant et dicunt Ihesu preceptor miserere nostri. In quibus verbis vocant
eum salvatorem. preceptorem. et miseratorem. Salvatorem vocant eum cum dicunt
Ihesu qui salvator interpretatur. Ipse autem tribus nos salvat scilicet a peccato. diabolo et
a pena. Sicut dicitur Mathei 1. Primo a peccato autem tribus modis nos salvat sicut illud
dicitur. Primo pro caritate inflammata. Sicut enim dicitur Ro. 1. Commendat deus suam ca-
ritatem in nobis quoniam cum adhuc peccatores essemus Christus pro nobis mortuus est.
Considera igitur nobis circa tante dilectionis attendimus ad diligendum deum
qui pro nobis tanta fecit et contra peccatorem magnificam et affectus inclinamus
et in hoc Augustinus licet fuit alius modus possibilis nostre redempcionis nullus
tamen nostre sanande miserie fuit convenientior quam nullus alius in tantum nos
inflammasset sicut quod cogitamus quod dei filius frater noster esse voluit et pro nobis
mori dignatus fuit. Secundo salvat a peccato per fidem passionis. Sicut enim dicitur
Ro. 3. Quem deus proposuit propiciatorem per fidem in sanguine ipsius. id est per fidem pas-
sionis ipsius. Sicut enim aspicientes ad serpentem eneum in palo erectum sana-
bantur a morsibus serpentum. Sic et illi qui vera fide aspiciunt ad Christum
in cruce exaltatum sanantur a vulneribus peccatorum. Tercio salvat a peccato per sui
ipsius et pene sufficientem penam enim quam pro nostris peccatis debebat ipse
in corpore suo sustinuit et sic nos absolvit et suo livore sanavit
1 Pe. 2. Peccata nostra id est penam peccatis ipse pertulit in corpore suo super lignum
ut peccatis mortui iusticie vivamus cuius livore sanati sumus. Secundo
Christus nos salvat a dyabolo. Dyabolus enim homines non detinebat nisi peccatorum
vinculis. Et in eo ipso quod sumus a peccato salvati sumus et a dyabolo liberati.
Augustinus. In corpore vincit. in mente nos invisibiles hostes ut vincit
invisibiles cupiditates. Ipso enim sanguine Christi sine culpa omnium peccatorum
delictorum cyrographa sunt deleta et quibus dyabolus antea nos tenebat eisdem
nodis quibus antea tenuit nunc non potest sic autem quia Christus forte in passione
sua alligavit id est potestatem eius compescuit ut dicitur Gen. 12. Habebat enim duas
manus unam a dextris qua prospera ad vanos attrahebat et istam Christus
in cruce amputavit et omnes prosperos deiecit ad se fecit. Iob 12. Sic exal-
tatus super terram omnia traham ad meipsum. Alia impellente penas ad peccata homines

impetebat et vincebat et ipsum ypus interre sic vulneravit et debili
tavit quod decetero non sit vincere nisi volentes Zachar. 3. Cornua in manu
eius potestas enim et virtus yppi apparuit in manibus dyaboli quia unam amputavit
et aliam vulneravit 3o quod nos salvavit a pena et a morte temporali et
spirituali et a morte eterna que erat in divina visione
temporali et spirituali respiratione et a morte eterna que erat in divina visione
privatione Jo. sicut Cirillus una die integra et duabus noctibus iacuit in sepulchro
ad innuendum quod suo unico sue mortis despexit duplicem nostram mortem in dap
natis autem mors eterna non depascetur sed semper vivificabit ut iterum iterum
moriatur ps. dicit oves in inferno positi sunt mors depascet eos quia
sicut oves herba comedunt et iterum renascitur ut iterum comedatur dicit
et mors videbatur dampnatos occidere et in idem renasceretur ut
iterum occidantur et io dicit omnes depascet eos vel dicit propter miser
non sicut oves quia sicut oves postquam pascunt in uno prato ducuntur a pa
store ad aliud pratum dicit erit in inferno ibi enim sunt duo prata scilicet
pratum frigoris et pratum caloris postquam ipsi oves infernales pa
verunt in prato frigoris pastor eorum scilicet dyabolus deducit eas ad pratum caloris
et sic alternatim erit in perpetuum Job 24 Ad nimium calorem transeunt ab
aquis nivium vel dicit positi in inferno sicut oves quia sicut greges aratia di
stinguuntur per greges quia oves stant per se capre per se dicit et dampnati
distinguuntur per greges quia fuerunt unum gregem super
sibi per diversos greges distinguentur vel adhuc fuerunt unum gregem super
rior alium suavi alium Zach. 12 plangent terra familie seorsum vel
dicuntur in infernum sicut oves quia sicut oves tondentur et sic tonse ad
pascua mittuntur dicit priores quod dimittet lanam i. divicias et sic
attonsi ad pascua infernalia transmittentur ps. cum intierint non sumet omnia
neque descendet cum eo gloria eius vel dicit positi in inferno sicut oves quia
sicut oves in calore stant compresse et una super aliam in frigore autem stant
separate dicit et dampnati non erunt in igne infernali stabunt compressi
et unus super alium magis incendatur cum vero erunt in frigore erunt
separati ut quilibet per se frigeat Math. 8 ibi erit fletus et stridor dentium
2m Decimo ipsi leprosi vocant yppum preceptorem ipse enim est verus pre
ceptor qui decem precepta nobis dedit quod si aliquod transgredimur ipsum
ut nostri misereatur rogare debemus Unde et ipsi leprosi dicuntur fuisse
decem dicit enim decem leprosi significant illos qui decem precepta sunt
transgressi dicit decem mundati significant eos qui propter ad eorum observantiam
sunt conversi ipse decalogus preceptorum est id psalterium decacordum
deus dicit cantica in psalterio decacordo psallam tibi dicit unum cantans
Aug. in lib. de decem cordis distinguit tres differentias Clauda enim
istud psalterium portat sed in eo non cantat qui precepta dei ex-

timore seruant. Portare enim psalterium et non cantare in eo omnia quidem sunt
sed delectationem non habent quia timor penam habet. Filii portant et cantant qui scilicet man-
data dei seruant et ex amore seruant. Licet enim sit labor importabilis est enim
eis delectatio unde Ps. Cantabiles mihi erant iustificationes tue. Vel filii non portant
nec cantant sed puniunt qui scilicet mandata dei neque ex amore nec ex timore seruant. Me-
lius est autem ut ibidem dicit Aug. psalterium portare et cantare quam tantum por-
tare. Rursus melius portare et non cantare quam proicere quia melius est precepta
dei ex amore quam ex timore facere. Rursus melius est facere quam nullo modo
regula facere. Sunt et addi quintum genus illorum scilicet qui non portant sed cantant. Isti sunt
qui dicunt sed non faciunt. In psalterio quidem decem cordarum cantant qui precep-
ta dei aliis predicant sed non portant quia ea non seruant. De talibus dicitur Mt. 23. Al-
ligant onera grauia et importabilia et imponunt in humeros hominum digito
autem suo nolunt ea mouere. Tercio uocat populum imperatorem cui dicit
37 Miserere nostri. Ad misericordiam autem impendendam facit populum inclinatum sua affectio
cordialis. nostri deuotio filialis et nostra miseria generalis. Amor cordialis
est quem radicauit in corde quem manifestauit in operibus exhibitione quem ostendit in
aduersitatum passione et quem est in presenti et continuatione. Ipso modo per
impiare ad nos affectum sunt cordialem ipse enim ut cor suum confossus
ad innuendum quod amor noster in eius corde est radicatus. Bernardus. Inquit enim
clauis qua in vulneribus tuis precessisti quod tu domine suauis et mitis et multe
misericordie. Ipse fuit in manibus perforatus ad innuendum quod in beneficiis est liberalis
et largus. Dicit enim uas perforatum nichil retinet. Dicit vel nichil sibi re-
tinuit sed omnia nobis dedit scilicet carnem in refectionem sanguinem in ablutionem
animam in redemptionem et deitatem dat in fruitionem. Ipse in pedibus fuit confixus
ad innuendum quod pondus peccatorum nostrorum portauit. Ysa. 44. Vere langwo-
res nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portauit. Ipse etiam fuit in
cruce totus extensus ad innuendum quod amor quo nos dilexit usque in perpetuum
se extendit. Mt. ultimo. Ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usque ad consum-
mationem seculi. Secundo inclinat ipsum ad miserendum nostri deuotio filialis. Iere.
33. Si filius honorabilis Effraym si puer delicatus quia ex quo locutus sum
de eo adhuc recordabor eius. Idcirco conturbata sunt uiscera mea super eum
miserans miserebor eius. ac si diceret dominus intima uiscera mea super eum
commouentur ac si ex eo mihi accresceret magnus honor et ideo dicit Si
filius honorabilis ac si ex eo proueniat mihi magna utilitas. Et ideo dicit
Effraym qui interpretatur fertilitas. Vel ac si esset etate infantulus
uel ac si esset delicate nutritus. Et ideo dicit Si puer delicatus. Et vere
in viri sunt filii honorabiles dei quia in ipsis est ymago dei qua ipsis
honorat. Eccl. 10. Fili in mansuetudine serua animam tuam et da illi honorem

sm meritum eius. Sunt etiam utiles deo non ratione dei sed ratione ipsorum Crisos. Sunt
sufficientes non deo premium sed nobis deus aut gaudet non desiderio illius sed de
nostra salute. Sunt presentes non deo notem sed nobis deus aut trinitatis ratio
non desideria miuria sed devina probatione. Sunt etiam parvuli in dei cognicione et
dilectione quia diu sunt in presenti vita 1 Cor 13. Cum essem parvulus loquebar ut
parvulus etc. Sunt etiam adeo delicate nutriti sed pane angelico. Ideo pro
pane angelorum manducavit homo. Sed deus inclinat ad miserandum nostra im
firma generalis. Sunt in quibus qui nullam sunt miseria et non indigent
ma sed sunt inquilini vita et miseria nec ... adam Apoc 21.
Absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum etc. Aug. de civitate dei. Erit
in singulis inseparabilis voluntas libera ab omni malo liberata et im
pleta omni bono fruens indesinenter eternorum iocunditate gaudiorum ob
lita culparum oblita penarum nec tamen ideo sue liberacionis oblita ut liberatori
suo non sit ingrata. Alii sunt qui omnes sunt miseria nec nulla sunt re
lique misericordie sed dampnati. Corpus enim eorum erit plenum omni horrore et miserie
Ysa 1. A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Corpus eorum ma
erit plena omni angustia quanti ad culpa presentia Sap 5. dicent intra
se penitentiam agentes et pre angustia spiritus gementes etc. Erit plena omni dolo
re quantum ad penam presentem Ysa 13. Torciones et dolores tenebunt etc. Erit ple
na omni timore ymaginata et formidata Sap 17. Timore perterriti
illius qui non videbatur sine existimabant deteriora esse quam videbatur. Erit
plena omni desperatione quia venia denegata Mich 1. Desperata est
plaga eius. Alii sunt qui nec omnibus nec nullis sed in aliquibus sunt miseriis et
in multiplici indigent ... illi qui sunt in vita qui nullis sunt miseris
miseriis quam adhuc ... Bernh. Homo natus est de muliere ideo cum reatu
repletur multis miseriis ideo cum fletu qui quasi flos egreditur et conteritur
ideo cum metu. Sunt etiam multis miseriis tamen quia secundum Bernh. ratio ob
nubilatur multiplici errore memoria confunditur multiplici oblivione
voluntas vitiatur multiplici perturbatione. Dominica xiiii Sermo primus Do xiiii sermo

Nemo potest duobus dominis servire etc. Mat 6. Sicut dicit Aug. deus
homines fecit ut summum bonum intelligerent intelligendo amarent
amando possiderent et possidendo fruerentur. Ideo Christus in hoc ewan
gelio intendit nos ab amore terrenorum ad amorem celestium inducere et hoc
quatuor modis. Primo disswadendo divitiarum servitutem cum dicit Nemo potest duobus
dominis servire. 2o interdicendo nimiam sollicitudinem cum dicit Ideo dico vobis
ne solliciti sitis etc. 3o ordinando ipsam sollicitudinem cum dicit Nonne anima plus

8

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

est quia esta etc. Et includendo sua intentione nunc dicit querite ergo primum
regnum dei etc. Circa primum notandum quod nemo potest servire dominis duobus con-
traria precipientibus sicut duo domini sunt deus et dyabolus, ut deus et mundus, ut
deus et caro. Primo dominis duobus nemo potest servire quia deus precipit humilitatem
Mt. 11. Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Dyabolus superbiam. Job 41.
Ipse est rex super omnes filios superbie. Eccl. Evidentissimum signum re-
proborum est superbia humilitas enim electorum. Dicit ergo quicumque stat regno
sub quo rege militet invenitur. Secundo dominis duobus nemo potest servire
quia deus diligit pacem mundus dat turbationem. Joh. 16. In mundo pressuram habe-
bitis in me autem pacem. Tercio duobus nemo potest servire quia deus precipit
puritatem caro appetit voluptatem. Ipse sunt due leges de quibus dicitur
Ro. 7. Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee.
Lex carnis est carnalia concupiscere. Lex mentis est mundicia desiderare.
Gal. 5. Caro concupiscit adversus spiritum et spiritus adversus carnem. Deinde
enim aut unum odio habebit scilicet dyabolum et alterum diliget scilicet deum aut unum
sustinebit scilicet dyabolum et alterum contempnet scilicet deum quem diliget. Aug. Nemo dyabolum diligit sed sua
cupiditate superatus subditur ei et non eum diligit sicut qui ancille aliene
iunctus est per concupiscentiam patitur duram servitutem et si non diligit eum tamen
ancillam diligit et alterum contempnit scilicet deum. Et quem habebit odio. Aug.
Aliquis contra deum odium habet quod sic Aug. postmodum retractavit per d. s. Qui
plura eorum que te oderunt ascendit semper. Sed sine dubio multis deum odit
actu et si actu non est dyabolus sed magis est eorum punitor sicut non latro
odit iudicem magis est deum sed magis est iudex et tortor proprie dicitur
in generali deprendit absque pate dicens: Non potestis deo servire et mamo-
ne. Glo. Mamona non est demonis qui preest diviciis non quod in eius
dicione sint sed quia ipsis utitur ad decipiendum irretiendo laqueis di-
viciarum. Non dicit non potestis habere sed non potestis servire. Licite enim
divicias possunt qui tamen dispensant. Nullus enim eas diligit totaliter deum
sicut avari qui sunt earum servi quibus dicitur Glo. Servire diviciis deum ne-
gare est. Alii eas diligunt sed infra deum non sunt tamen inmunes quia adhuc
terrenis sunt dediti. Sicut sunt qui edificant lignum fenum et stipulam qui
scilicet terrena plus minus vel minus vel minime dilexerunt. Alii retinent
eas propter deum ut scilicet pauperibus inde subveniant sicut fuit patriarche sicut
fuit sanctus Iohannes patriarcha Alexandrinus qui in oratione sua dicebat: Domine
fiat bone certamen ego diffigendo et tu submittendo videamus quis vin-
cat. Circa 2m notandum quod hic interdicit superflua cura mundanorum. Dyabolus
enim pro sollicitat homines ut querat nimia. Sicut deus videns homines promisisse

Gen 3. in sudore vultus tui vesceris pane tuo habitus nimis sollicitat ut
querat superflua que sollicitudo dissuadet. phil. 3. Nichil solliciti sitis
Crisost. Sollicitudo desperationis est filia. habitus nimis et superfluis sol
licitat ut querat nociva pravitas sunt et rapinas. prov. 1. Ecce vite omnis avari
cias possidentium rapiunt. Principium igitur temptationis avaricie
est nimia sollicitudo et nimia progressus et superflua sunt consummatio ma
licie et nociva. Dominus igitur prudenter amputavit temptationis principium quod est ni
mia sollicitudo et nimia cum dicit Ne solliciti sitis anime vestre etc. Quia ab
lato principio consequens aufertur progressus et finis. Qui enim non est sollicitus
et nimia nec et superflua et nociva. Nondum in quod est quedam sollicitudo
quam facit caritas de qua dicitur Ro. 12. Qui preest in sollicitudine. Alia
quam facit nimias est quam facit cupiditas de qua dicitur Eccl. in su
dore vultus parat panis sunt labor exstrendus est sollicitudo custodiendi
timere prohibitur dum timetur ne aut possessa depereant aut elabo
rata non contingant. prima prohibet. 2a promittit. 3a prohibet. Circa 3m nota
dum quod dominus prohibet hac superflua sollicitudine multiplices similitudines
et proponit similitudines creature rationalis de qua ponit duo exempla. primum est
Cui dicit Nonne anima plus est quam esca et corpus plus quam vestimentum. Qui
dedit maiora id est animam provideat minora id est escam et vestes. Et ponit
quam dominus ista bona que deus homini dedit sunt animam corpus et res. Alia
aut debet subici suo superiori id est deo sibi obediendo. Et corpus suo
superiori id est anime obtemperando et res suis superioribus sunt deo ut pauperibus
distribuatur et anime ut discrete diligantur et corpori ut sibi nimia non
perveniant. Sed iste ordine perverterunt divites non subiciunt deo quia pau
peribus nichil tribuunt nec anime quia eas inique diligunt nec corpori quia
illud fame affligunt. Aliud exemplum quod ponit est creatura rationale est
cum dicit Quis autem vestrum cogitans potest adicere ad staturam suam cubitum unum
Eccl. Illi quo regendi corporis cura relinquitur qui id adiciat staturam fecit
pueritie tangitur aut quod in glo. magis similitudo. Sed nostrum corpus erit sic
corpori Christi per quod adeo potest considerari ut quod adeo glorie et conformitate et sic
est impossibile quia nullius gloria potest glorie Christi adequari quia gloria corporis
Christi erit instar solis. Gloria beate virginis erit instar lune. gloria ceterorum
erit instar stellarum. 1 Cor. 15. Alia claritas solis id est Christi alia cla
ritas lune id est beate marie alia claritas stellarum id est aliorum sanctorum. Vel
potest considerari quod adeo statura equaliter et sic non erit ibi plus
similitudo. Aug. de civitate dei. Cum dividimus addimus corporis modum minorum
maiorum quia corpora redeunda perveniunt demptorum corporibus plenitudinem non
ipse nec capillum decet permittat. Vel potest intelligi quod adeo etate et

quod adeo statura et
eadem quod licet similitudo

sic erit ibi ipsa plenitudo unde subdit Aug(ustinus) repeat q(uod) ut quisque re-
cipiat sua mensura qua habuit in iuventute si senex est mortuus uel
fuerat futurus si est aut defunctus et ideo non est dictum a baptista (?) epheso
q(uod) in mensura stature sed in mensura etatis plenitudinis christi quia re-
surgunt corpora mortuorum in iuvenili etate ad quam christum pervenisse cognoscimus
ut dicit Aug(ustinus) // 2° hoc ondit (ostendit) exemplo nature sensibilis cum dicit respicite
volatilia celi etc. exemplo ut dicit Aug(ustinus) quidam dixerunt non debere homines
laborare sed divine providentie se committere Contra quod sic ille ait Si aves
laborare sed divine providentie se committe Sed sic ille ait Si ab eo
ceperis sanitas demum uiri laborando atque alias si vellemus sic
temptare deum Si vero in minimis deum
volatilia vitare q(uod) est deum temptare Si vero in minimis deum
nos divine providentie committe et sic ille nos pascit sic aves Et
nos divine providentie committe. Paulus quidem morte fugit et in q(uo)s petrus
ponit exemplum in paulo et in petro. Paulus quidem morte fugit et in q(uo)s petrus
animum liberavit. Paulus enim per humanum auxilium evadere potuit et ideo
si voluisset explorare divinum hoc fuisset temptare deum. Petrus aut(em) ca-
rebat humano auxilio et ideo se committebat divino // 3° ondit hoc exemplo
nature vegetabilis cum dicit Considerate lilia agri et in fine Et aut(em)
sicut agri etc. Ieronimus Et sericum q(uo)d purpura q(uo)d pictura repertum sic
florem agri etc. Ieronimus Et sericum q(uo)d purpura q(uo)d pictura repertum sic
floribus comparari. Lilium igitur induitur veste candida rosa veste purpurea
viola veste iacinctina. Florem igitur agri veste viridi sic est sol ue-
viola veste iacinctina. Florem igitur agri veste viridi sic etc Sol ve-
stimento Et est inter flos
re lucenti ipso [id est] simili lumine sic vestimento Et est inter flos
viros quidam inclinantur candore puritatis quidam rubore caritatis
quidam iacinctino celestis contemplationis quidam viriore virtutis quidam
splendore honeste conversationis // Ultimo concludit sua intentionem cum dicit Quere
rite q(uo)d primum regnum dei et iustitiam eius et hec omnia adicientur vobis. Iusti-
tia autem regnum celorum sic illa per que acquiritur de quibus sic dicit Aug(ustinus)
venale hoc dicit dominus q(uo)d regnum celorum quo emitur paupertate regnum
dolore gaudium labore requies ignominia gloria morte vita Moneta in
qua emitur regnum est paupertas Mt. v. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum
est regnum celorum Moneta q(ua) emitur gaudium e(st) dolor et persecutio ibid.
Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam quoniam ipsorum e(st) regnum celorum Mone-
ta qua emitur requies est labor unde Mt. v. Intrate agite appropinquabit
enim regnum celorum Moneta qua emitur gloria est ignominia et humili-
tas profunda Mt. 18. Nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli non intrabitis
regnum celorum Moneta qua emitur vita est mors propter christum assumpta
Mt. 11. Regnum celorum vim patitur et violenti rapiunt illud Magna vim et vio-
lentia quilibet sibi facit qui propter regnum celorum regnum suum contempnit
Et aut(em) dicit q(uo)d hec omnia adicientur vobis non e(st) intelligendum sicut dicit Aug(ustinus) q(uo)d propter adiciantur

cu aplis dese dicat infame et siti et frigore et nuditate s3 aliqn dant' aliqn subtrahunt. Est em deq sit dicit Aug' medicq et nouit qn sit apponenda et qn subtrahenda et cu g° apponit sit ad gratiar actione cu subtrahit sit ad probare. Sermo 29 decod. Sermo 27 dec.

Nemo pt duobq dnis seruire Sm btm Aug' tria sut gnā hom
s3 valde boni s3 uiri pfti valde mali sic sut peccatores et im
pij mediocriter boni et mediocriter mali. sic sut negligentes
et tepidi qui volut diligere deu et mudu Ista tria gnā hom deq
despbit in ewano pnti. Sermo em despbit mediocriter bonos et me
diocrit' malos cu dicit Nemo pt duobq dnis seruire. Isti duo dni
sut mudq et deus qui insimul diligi no pnt sic s3 viri pmsta
ex° ondunt. Aug' em sup iohes hor ondit ex° uasis dices Si h3
ter mte amor mudi no est qua intret amor dei vas eo s3 plenq
es. funde q3 hes ut recipias q3 no hes. funde amore sli ut im
pleaaris amore dei. Doctor eode sit ibid. mli° 90 omt. Est amor
utilis et amor noxius. Amor amore ipendit' et amor utilis pure
dat plem sut hoies amore qq sli funbat et capiont vas ut in
tret mel ubi aretu no fudim' Idem est sup ioh q° ondit ex°
manq dicens Ito pt quis amare q3 eternu est nisi subtrahat
amare q3 tepale e. Amore hois sit quasi manu ae si ad tenet
aliud tenere no pt Ut aut possit tenere q3 dat' dimittat q3 tenē
Qui em amat sclm deu amare no pt q3 ompata sit manu
Dicit illi deq tene q3 do no wlt dimitte q3 tenebat no pt am
pe q3 offert' Ei nimtate impeditus possidere cogit' possideat
no possideat' teneat no teneat deq sit iei sue na sui avaritie
sue Cypriang in tractatu de xii abusionibq sli ondit hor ex° oculorq
dices Mundi amor et dei pariter uno corpe h3itare no pnt que
admodu oculi celu et terra pariter nequaqua respiciunt Crisoq
sup q3t hor ondit ex° p nat3 celestiu et terrenorq dicens Celestia
et spualia leuia sut natr'aliter sursu tendu. terrena pondosa sut
et deorsu tendentia Si spualia tenueris sursu te ducet Si terrena
deorsu te deponet Vego° dr est queda glo. sup hur boni res mgr
terrena ul deus si in corde hois dnat' ad g'ria exultat3 hoc trahit
vita deq trahit ad supiora sibi suiente res ulo trena trahit ad
inferiora. Rabanq sup luca ondit hor ex° uasis dices Dilco dei
no recipit secularz vitam qz dilcois in infimis expendis q° tibi nimio
adeo desinet Sit em vase aliq° pleno ligre tanq emanat foras
tm nimi est iplemtudie derogare Sic et in ana mgr emanauit
aliqui dilcoe adultima intm minu nimi e adeo. Pt aut ho

deo servire et divitias habere sed non eis servire quia tunc divitiarum servus
esset et avaritia dominaretur eidem iuxta illud Amos 9. Avaritia in capite
omnium avaritia enim aliquando occupat manum quando scilicet quis semper vult accipere et
non dare Eccl. 4. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum et ad dandum
collecta. Aliquando os quando de terrenis vult loqui et tractare Ioh. 3. Qui de
terra est de terra loquitur. Aliquando oculos iuxta illud Ps. Oculos suos
statuerunt declinare in terram. Talem avaritiam vitavit qui scilicet quando apprehendit
se caput et dominatur efficitur unus vivit de superuis aut deus avaritia non
occupat caput quia eis non dominatur nec os quia de terrenis non loquitur nec
oculos quia in talibus non delectantur nec manum quia liberaliter pauperibus lar-
giuntur. Credunt enim quod bona temporalia non sint sua sed accomodata non sicut
semper sed transitoria non sint propria sed aliena. Elemosina autem facit ut sint sua
Petrus Raven. Da pauperi ut des tibi quia quod pauperi dederis tu habe-
bis quod pauperi non dederis alter habebit. Facit ut sint semper. Ambrosius
hereditates ibi do non ponit quae deo custode non fulciuntur. Facit ut sint
propria quia plumbum convertit in aurum. Aug. Laudas mercatorem qui vendit
plumbum et acquirit aurum et non illum qui erogat pecuniam et acquirit
iustitiam. Tertio dominus despexit valde bonos et hos eos volantium et
filiorum prevolantia enim qui viri intelliguntur ex eo quod corde in celis mo-
rantur Philip. 3. Nostra conversatio in celis est. Periculum est enim ipsis voli-
tantibus habitare in terra iuxta illud Ysa. 24. Formido et fovea et laqueus
super te qui habitator es terre. Avarus enim quia habitat in terra aut est in for-
midine ne capiatur aut cadit in foveam decipule quae sibi paratur aut
laqueis irretitur. In formidine sunt avari Iob 15. Sonitus terroris in
auribus meis et in fovea cadunt cupiditatis Prover. 24. Fovea profunda
est meretrix. Laqueis irretiunt superbi quia superbi demones in terra ab-
sconderunt Ps. In via hac qua ambulabam absconderunt superbi laqueum
mihi. Et subdit Ysa. Et erit omnis qui fugerit a facie formidinis cadet
in foveam et qui se expedierit de fovea tenebitur laqueo quia sepe fit quod quan-
tum desinunt ardenter amare terrena transferunt se ad amandum cor-
poralia et quando subiugauit avaritiam et cupiditatem inde effertur in superbia.
Intelliguntur et viri in superbia tam bene qui est candidus intus et
exterius intus et eos adornare. Dicit qui viri in corpore sunt candidi per
puritatem in corde aurei per caritatem in gloria sunt adornati deo et tunc
proximo Cant. 1. Dilectus meus candidus per puritatem rubicundus per caritatem
ex electus ex milibus per vite et gratie puritate. Viro enim de mille in-
venitur unus qui hanc duplicem habeat puritatem. Tren. 4. Candidiores nive

nitidiores lacte rubicundiores ebore antiquo saphiro pulchriores
Sunt enim candidi et nitidi in corpore rubicundi in mente fulgidi in gratia
et conversatione ¶ Certo dominus despiciet valde malos cum dicit Si autem fenum
quod hodie est et cras in clibanum mittitur etc. Per fenum reprobi intelliguntur
qui hic fuerunt aridi in fide et bono opere et postmodum mittentur in clibanum
infernale per combustionem eternam aut corpora dampnatorum possunt comburi
et non consumi. Ostendit Aug. de civitate dei multiplici exemplo ¶ Primo exemplo vermium
dicens Ubi nullum genus vermium in aquarum calidarum scaturigine reperitur quarum
fervore nemo impune contrectat illi autem non solum ibi sunt sine ulla
lesione sed et extra non possunt vivere ¶ Secundo exemplo montium dicens Ethna notis-
simi montes Sicilie qui tanta temporis vetustate usque nunc flammis estuant
et integri perseverant satis ydonei testes sunt non esse omne quod ardet consumi
¶ Tercio exemplo carbonum qui igne exardente sic fiunt incorruptibiles ut
in terra quidam suffossi ut dicunt centum annis permanserunt corrumpi non
possunt ¶ Quarto exemplo pavonis dicens Quis deus dedit carni pavonis mortui
ne putresceret et miratur ibi quod semel [illegible] que avis sibi cocta fuisset
oblata de pectore eius usque ad annum servari fecit et nullam lesionem invenit
nisi quod aliquantulum corpulentiae siccioris et contractioris fuit ¶ Quinto exemplo sala-
mandre dicens Scripserunt qui de naturis animalium curiosius inda-
gaverunt salamandram in igne vivere de quibus etiam pellibus fiunt corrigie
priores que quasi vetustate corrupte si ponantur in igne convertentes fiunt
nove ¶ Ubi dominus inspicit omnes scilicet valde bonos et valde malos et
mediocriter bonos et mediocriter malos quando concludit Querite ergo primum
regnum dei etc. Per hoc quod dicit primum dat intelligere quod primo et principaliter spiritua-
lia sunt petenda postmodum temporalia sunt querenda Et in isto ordine peccant
multi contra quos dicit Aug. in libro [illegible] Usque adeo caritas mentes hominum
occupavit ut omnia bona velit habere preter se ipsum. Villa vis habere bona
uxore bona domum bona etc. per singula Caligam non vis habere
mala et vis habere vitam malam [illegible] pluris nonne tibi mala caliga quam
mala vita Si enim caliga mala compuncta nocuerit sedens dissimulas te
abicis aut corrigis aut mutas Curas igitur vitam ne perdas animam Deinde
subdit Sed plene vides unde fallaris caliga nocens dolore
facit vita nocens voluptate Illud nonne [illegible] Sed quod adrepere
libet [illegible] dolet ex aut adrepere salubriter dolet [illegible]
ta voluptate et [illegible] gaudio [illegible] Qui seminat
in lacrimis in gaudio metet. Prior autem quod dicit subdit Et hec omnia adi-
cientur vobis dat intelligere quod bona temporalia [illegible] amare sunt [illegible]

Ardens aut est q abest et abest prter subiti corruptio Servi igitur
dei diligut spalia sic amici q si assut no corrupi eor amici p supbia
si desut no corrupit p impacia Talis erat qui dicebat philip 4 Scio
humiliari scio et habundare et penuria pati Seculari aut diligut diuicias
et ceteria t(em)p(or)alia subsstancialia q cu assut corrupit p supbia si de
sunt frangut p impacia ergo q communio cservate i malu dm sui pre
cut ecclesie pessima. **Sermo 2us de eodem** — sermo 2us de eodem

Scit enim pater vester q hys omnibus indigetis ut magna nob
dedeo cta der ee fiducia q impo est beniuolencia magna
io dr pater vester et om futoro pscia io dr Scit enim qua
uis i nobis sit magna indigencia ut q dr hys omnibus indigetis

77 Circa pmu notandu q magna dei beniuolencia in hoc exp(ri)mit q pat(er)
noster vocat Deutro. 32 Nonne ipse est pater tuus qui possedit te
et fecit et creauit te ipse enim nos fecit q adam creauit q adam
et possidere nos der q adves Deus adamo corpis expellit luxuriosi
ipm adamo aie supbi adamo cor auari ipa sut ca q sm dca salo
monis homes dedomo expellut sz fumus mala uxor et stillicidiu
ipa aut spualr intelcm dei abhoie expellut sz fumus supbie qui
caliu apmoit q rito euanescit mala uxor carnal (con)cupie et stillicidiu
auaricie que hoies sollicitudibus inquietat Circa 2m sz dei pscia — 2us de predestinatione
quida minoris duo maiore inquirie (con)sweuint Primu q si pscia dei
falli no possit si pscit aliquem dapnandu oz eu dapnari et io p(ro)dest
agere bonu et nichil obest facere malu 2m e quare deus creat ut
nasci p(er)mittit quos scit ee dapnandos Ad ista aut resp(onde)o mo(do)
rndere sit p(ri)mu mo e nra insufficiencia p(ro)fitendo dr enim phus
noster intellectus se ht ad manifesta nre sicut oculus noctue ad sole
Intm em cognito nra est debilis q nllus phus potuit vmqam naz
uni(us) musce p(er)fecte cognoscere Unde legitur q vnus phus multis annis
i solitudie stetit ut naz apu possit cognoscere et in p(er)fecte cog
noscere no ualuit Si igitur intellectus nr no sufficit cognoscere ma
nifesta nre quomo intelligere poterit occulta scie diuine Nar
rat tullius de na deorum q quida rex qsiuit aquoda pho
quid eet deus et phs ad r(espo)ndendu t(er)minu postulauit Cui rex
tres dies t(er)minu dedit quo expleto t(er)minu trium dierum peryt et
triu dierum t(er)minu adhuc recepit Illo expleto adhuc maiore t(er)
minu requisiuit Cui rex ut video me deludis Et ille no fatio

domine scilicet deus est hoc tam inmensus quod quanto de eo plus cogito tanto plus
in eo desipio et quod dicam non invenio ¶ 2us modus videndi est in conparacionibus repetendo conparacione
et ipsum modum tradidit xpistus cum ait adnot. Mt. 22 qui ait phariseis ipsum interroga-
ntibus interrogabo et ego vos unum sermonem etc. In talibus igitur interrogationibus
conparacio que est reddenda ut qui non potest videre dampna et manifesta
desinat investigare profunda ¶ videtur autem in minimis et manifestis
aliqua exempli gratia ponamus que Augustinus de civitate dei adducit in medium
¶ primo querit quod tria sint lucidissima scilicet oleum argentum et ignis et nichil
generant nisi nigredinem et si dicit quod non sit quid est quod oleum lucidum
maculas nigras infundit argentum candidum lineas nigras tingit
et ignis fulgidus ligna et paleas nigras facit et omnia que lambit
teterrima reddit ¶ 2o reddit quid est quod palee tante sunt caliditatis quod poma
cruda maturat et tante frigiditatis quod nives in media estate conservat
ne fluant cum tamen calidum et frigidum sint duo contraria et duo contraria
in eodem subiecto esse non possunt ¶ 3o querit de quadam fonte egyptiaca quod si po-
natur in aqua mox fundum petit ubique madefacta et aqua repleta ad superficiem
fine redit et ibi consistit ¶ 4o querit de calce quo ignis latens continetur et cum
naturaliter aqua ignem extinguat et oleum nutriat tamen si quis aquam in calce
infundat mox ignis latens fervere incipit et si oleum exhibeat mox
illum ignem extinguit ¶ 5o querit de adamante qui nullo ferro frangitur
nullo igne consumitur et in hircino sanguine frangi perhibetur videtur autem
quod in ethyopia est calamita que ferrum non attrahit sed repellit et quedam alia
que in uno angulo ferrum attrahit in alio repellit ¶ 6o querit de duobus
fontibus quorum unus est in egypto in quo faces extinguuntur accense et rear-
cenduntur extincte ¶ Alius est apud garamantes qui in nocte est tam ca-
lidus ut non tangatur et in die est tam frigidus ut non bibatur insuper
inne aut mira et stupenda apparent dicitur autem lapillus esse in medio
ad modum sagitte figuratus et in medio interstitio aeris conservatur aurum et
argentum in marsupio laneo ut pruinas liquefacit et marsupium et
primum non ledit et multa alia stupenda fiunt Cum igitur doctores nec
nosci istorum et similium nesciunt rationem reddere ¶ 3us modus videndi est
in similibus et exemplis veritatem asscendo ¶ Primum igitur scilicet divina pro-
videntia nulla necessitatem inferat ostendit Boetius ibidem et exemplo lato eius est
quoniam deus prescit futura quedam quedam de necessitate ut solem oriri et quedam
ex libera voluntate sic tamen ut ad operari et in solo sol nimo
oritur quod deus sic prescivit et ordinavit et homo voluntarie operatur quod deus
sic instituit et prescivit Illa igitur que sunt circa naturaliter operante ven-

tura sunt libere quia deus sic uenire instituit et permisit. Exemplum autem hic
ponit sic alicubi ad terminum in quo sit homo paratus adambulandum illius autem
homo ibi sit super alta spelunca precipuis fidelis qui monet eum ne per uiam
sinistram incedat sed aut per dexteram aut saltem per mediam vadat et iste contra
tempnens sinistram teneat et in latrones incidat non fuit culpa periculatoris
toris quia hoc permisit et magis quia amonuit sed illius qui contempsit. Per igitur
dictum quia uia dextera est pena que ducit ad regnum. Via sinistra est peccatum quod
ducit ad carcerem. Via media est pena in purgatorio que ducit ad purgato-
rium. Deus igitur sicut qui uiam quilibet est fidelis et monet ne per uiam
sinistram incedat sed aut per dexteram aut saltem per mediam vadat. Si quis
igitur uiam peccati eligat et ad carcerem descendit non deo vidente et ad-
monenti sed sibi contempnenti imputare debet. Postea querit quare volumus
medicinas requirat cum deus sciat quando est moriturus et quare agricola terram
serit et vineam colit ex quo deus scit quos fructus debeant producere. Cum si
vulneratus medicinam contempnit morte moritur. Si agricola terram non
vineam non colit steriles habent quia deus fructus esse instituit et permisit
¶ Ad hoc quare sic deus creat et nasci permittit quos dampnandos esse cog-
noscit. Videt apostolus Ro. 9. An non habet potestatem figulus ex eadem massa facere
aliud quidem vas in honorem aliud in contumeliam et non iniciatur i-
contumeliam ut videtur. Nam per ex alter ... prior ne dampnatus ex
debito de supplicio iuste conquiritur vel liberatus gratis super libe demito
queritur. Aug. aut in enkiridion ad ipsum quoniam vide dicens quod deus cum
sit summe bonus non sineret aliquem malum esse in operibus suis nisi adeo
esset omnipotens quod de malis possit bona elicere. ¶ Quatuor igitur bona maxime
de malis bonitas dei elicit. ¶ Primo quia ex positione boni meliores apparent sicut
et album iuxta nigrum magis relucet. Aug. ubi supra dicit quod malum dicitur
bene ordinatum et suo loco positum eminentius commendat bonum ut magis
placeant et laudabiliora fiant dum comparantur malis. ¶ 2o quia ex positione dei
iusticia commendatur. Cum enim universe vie domini sint misericordia et veritas. Si
omnes ex misericordia salvaret non appareret eius iusticia. Et si omnes ex iusticia
dampnaret non appareret eius misericordia. Velut si iudex omnibus malefactoribus
parceret non appareret iustus. Et si nulli unquam parceret non appareret pius. ¶ 3o
quia per malos boni exercentur et maior eis corona preparatur. Si enim mali
non fuissent nec Iob fuisset omissus et sic homo non fuisset redemptus
nec Stephanus fuisset lapidatus nec aliquis sanctus per martirium fuisset coro-
natus. Crisostomus ex lima ferro et fornax auro et flagellum grano. Sed

facit tribulatio viro iusto ¶ 4° quia de malis sepe fiunt multi in gratia sic
de esau frater iob. de achab malo ezechias bonus. de amon malo iosias frater
dekeretur. petrus martir egregius. De spinis enim nascitur rosa quod si spina
penitus perderet nulla rosa nasceretur. Servat igitur interdum deus
spinas ut inde [estas] suscipiat rosas. Certo post nostra indigentia- 37
m dicitur. civitas tuus omnibus indigentibus. Ex quo datur intelligi quod non bona
temporalia que ad superfluentiam sed ad replendam indigentiam aut in nobis aut
maius. Contra hoc faciunt gulosi qui non respiciunt ad necessitatem sed ad vo-
luptatem. Cum tamen dicat seneca palatum tuum fames excitet non sapores ¶
Legitur quod dario fugienti a facie alexandri et magis siti oppresso aqua tur-
ba et cadaveribus inquinata est ei ad bibendum oblata quam bibens dixit
se nunquam bibisse iocundius. Contra hoc etiam faciunt avari qui aliorum in-
digentias noluit supplere. Ex sibi omnia retinere cum tamen aquila et leo preda
sola non comedant sed avibus et bestiis a longe sequentibus partem relinquant
¶ Legitur quod cum alexander per quandam planiciem pergeret et ipse cum exercitu siti
fere deficeret cyphum aque sibi oblatum fuisset ipsam aquam effundi mandavit
Noluit enim solus bibere quam quia militibus suis hoc non poterat ministrare
Contra hoc faciunt superbi qui nullo reputant indigere et in omnibus in-
digent. Superbia enim omnia bona corrodit et folia bonorum verborum et
flores bonarum voluntatum et fructus bonorum operum unde dicitur Eccli. 6. Ne te
extollas in cogitatione anime tue velut taurus ne forte elidatur virtus
tua per stulticiam et folia tua comedat et fructus tuos perdat et re- Do 16 post
linquaris velut lignum aridum in heremo. Dominica 16 sermo 19

1 Ibat ihesus in civitate que vocatur naym et infra. ecce defunctus
efferebatur et ipse filius vidue defunctus et ad monumentum portabatur
etiam extra porta delatus erat et mater vidua cum flebat
Ihesus igitur defunctum puerum suscitat. De quo quidem per ordinem sic videndum.
Primo quid per istum puerum mortuum intelligitur ¶ 2° quod est monumentum in quo
includitur ¶ 3° qui sunt portitores a quibus portatur ¶ 4° quid est ista por-
ta extra quam defertur ¶ 5° que est ista vidua que defletur.
17 Circa primum notandum quod per puerum mortuum intelligitur ex eo quod animal
mortuum est frigidum ponderosum et fetidum ¶ Frigiditas autem est in eo a
tribus ¶ Primo est a frigida suggestione dyaboli De qua dicitur Eccli. 43. Frigi-
dus ventus aquilo flavit et congelavit cristallum ab aqua. Iste ventus
aquilonaris est temptator ille qui dixit Ysa. 14. Sedebo in lateribus aquilonis

Capaus temptatione frigida aia q̄ erat ardens ignis ad dei ymaginem
est creata tota efficit efficit gelida ¶ 2° rat̄ afrigida na pcti pctm
em dese frigidu est nā sicut venenum serpentis infernalis vel q̄ psui
frigiditate extinguit calore cordis ¶ De frigidite pcti dr̄ Jere 6 Sicut
frigida facit cysterna aquā suā ¶ 3° rat̄ ab extinctione ignis divini
amoris Amor em̄ dei ignis ē Luc 12 Ignē veni mittere in terra ipse
isti igne p̄ductus venti aquilonaris extinguit et io aia frigida relinqt
Crisost. Qui non h̄t isti igne de quo dr̄ D̄ns ignē veni mittere in terra
in hyeme ē etc si fuit in media estate Dr̄ aut frigus poros terre c
stringit ne ad germinare pmittit Sic frigus i aia gratia sive a
frigida suggestione dyab. sive afrigida na pcti sive ab extinctione ig
nis divini Dr̄ omnes bonas affectiones cstringit q̄ nllm bonu p̄orti
nllm bonu opus aiā pducere sinit Io dr̄ Ecc̄ 43 Gelu sicut sale
effundi sup terrā .i. effundi pmitti Tale em̄ gelu h̄t nāz salis q̄
aiam q̄ prius fructifera erat sterile facit ps. Terra fructifera in sal
¶ 2° pctor est ponderosa pctm em̄ dr̄ ponderosu tu q̄ unū ad
aliud trahit Greg̃ pctm q̄ pmaz no diluit mox suo pondere ad
aliud trahit ysa 32 Pilosus clamabit alter ad alterum Glo pverta
malina ad petenda vocat tu q̄ deū laborare facit et pmit ysa
43 Servire me fecisti in pctis tuis pbuisti m laboë in iniqui
tatib9 tuis Tu q̄ pfundo ad infernu demergit Job 21 In puncto ad in
ferna descen. Dr̄ omnes montes ecent plumbei et sup aliquē
iustu caderent ipm ad infernu no traherent et in pctm sic
est ponderosu q̄ illu in momento illuc trahit nobilissimū sicut
Luc 10 Videbā sathā sicut fulgur de celo ca. ¶ 3° pctor est fetidus
est em̄ sicut cia sicut lasna in qua porci infernales delectabilit volup
tant Unde demones no veniunt nisi in columbas q̄ sunt simpli
ces nec magnos sive oves q̄ sunt innocentes nec in turtures q̄ diligunt
castitate s3 in porcos qui amant immundicia Demones em̄ non
habitant in cordibus simplicium nec innocentium nec puritate amantiu
s3 in cordibus supbor raptorum et immundorum Job 41 Sub umbra dor
mit .i. in corde raptoris et avari q̄ ipse divine fugiunt sicut
umbre in secreto calami .i. in corde supbi qui exterius vult videri
s3 intus ē vanus et in locis humidis .i. in corde luxuriosorum q̄ em̄
sep uacare nolunt in aqs sordidis delinaz ¶ Verbo verbi ē

zu

q̄ sit monumentum in quo peccator includitur. Adhuc notandum q̄ sicut dicit Aug. de
civitate dei. Triplex est mors corporis que sit quando ipsum deserit anima. Iste
quando ipsam deserit mors et ista est mors anime. Tercia est mors utrius-
que scilicet corporis et anime. que sit quando non anima vivificat corpus. nec deus vivifi-
cat animam et ista est mors gehenne. iuxta hanc triplicem mortem triplex
est monumentum. Primum est materiale in quo sepelitur mortuum corpus. Id est
sepulcra corporum domus illorum in eternum et dicitur monumentum secundum Aug.
quasi movens mentem quia peccator quilibet admonetur ut mortale se cogno-
scat. Eccl. 38. Memor esto iudicii mei. Sic enim erit et tuum. Secundum
est corporale ipsum scilicet corpus in quo anima iacet sepulta. quod quidem licet ab exte-
rioribus videatur speciosum. intus tamen plenum est spurciciis peccatorum. Mt. 23. Ve
vobis scribe et pharisei ypocrite qui similes estis sepulcris dealbatis
que a foris apparent hominibus speciosa. intus autem plena sunt ossibus mor-
tuorum et omni spurcicia. Tercium monumentum est infernale in quo sepelitur
corpus et anima que ambo sunt mortua morte eterna. Luce 16. Mortuus
est autem dives et sepultus est in inferno. Secundo videndum est qui
sunt portitores et sicut est triplex mors et triplex monumentum. Sic
et ipsi portitores tripliciter distinguuntur. Nam portitores corporis ad sepulcrum
materiale sunt quatuor elementa ex quibus corpus est compositum. que tamdiu ad invicem
pugnant donec in corporis dissolucione moriatur. Ibi enim deus multum posuit
de terra et parum de ceteris elementis. Elementum enim aque apparet in humoribus
et sanguinibus. elementum aeris in respiracione flatus. Elementum ignis in ca-
lore naturali. elementum terre in carne nervis et ossibus. Et sic patet quod multo
plus ibi posuit de elemento terre quam ceterorum. Si enim posuisset multum de igne
nimis fuisset nimis iracundus ut ignis. Si multum de aere nimis su-
perbus fuisset. Si multum de aqua nimis fuisset libidinosus. Sed multum ibi
posuit de terra que est elementum infimum ut homo non superbiat sed in humilitate
conservaretur. Portitores anime mortue ad monumentum corporale sunt quatuor que in
peccato animam perseverare faciunt. Primum est fiducia longioris vite que mul-
tociens sepe decepit. Unde dicit Ysa. 28. Unde adhuc ordiretur succidit me.
Secundum est consideratio nimie clemencie. Eccl. 32. Peccator vero devitabit corre-
ctionem et secundum voluntatem suam inveniet comparationem. Tercium est fiducia de venia
qua aliquis concipit ex magna dei misericordia. Eccl. 5. Ne dicas miseratio dei
magna est multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Quartum est adulacio
blanda. Ysa. 3. Popule meus qui beatum te dicunt ipsi te decipiunt. Por-
titores corporis et anime ad sepulcrum infernale secundum Amb. super Luc.
sunt quatuor principalia elementa. Quidam enim illuc portantur a terra per appetitum terrenorum
scilicet avaricie. Alii ab aqua per appetitum deliciarum scilicet luxuriosi. Alii ab-

facere per appetitum ambitionem sic superbis. Illis abigne pium et odium sic
curandi. [C]onsequenter videndum est que sit porta exterior qua mortuus egreditur
que quidem est secundum glo(sam) si aliquis de quinque corporis sensibus. Ubi qui videt
mulierem ad concupiscendum mortuus effertur per portam visus. Qui autem detractionibus
et lingwam linguis accommodat effertur mortuus per portam auditus et oris
et ideo ad istas portas sunt custodie adhibende. Circa portam visus ponen-
da est pactio mutua. Debent enim cor et oculus ad invicem pactum facere
quod scilicet cor non dirigat oculum ad aliquod illicitum et quod oculus non renunciet cordi
aliqua vana. Job 31. Pepigi fedus cum oculis meis ne cogitarem quidem de
virgine. Circa portam auditus ponenda est sepes spinea id est receptio dura. Eccli.
28. Sepi aures tuas spinis et noli audire lingwam nequam. Prov.
25. Ventus aquilo dissipat pluvias et facies tristis lingwam detrahentem.
Jeron. ad rusticum monachum. Sicut sagitta si mittitur contra duram materiam
non nunquam in mittentem revertitur et vulnerat vulnerantem. Sic detractor
cum tristem faciem viderit audientis ilico contabescit pallet vultus heret
labia saliva siccatur. Istas tres spinas et ipsi aliquando opponebat Dyo-
genes. Cum enim cuidam referenti quedam mala ab amico de ipso prolata ait:
dubium est an amicus hoc dixerit, certum est autem me quod tu male dixisti.
Antistenes cuidam dicenti iste de te malum hoc dixit, ait: non de me hoc
dixit sed de illo qui hoc in se esse recognoscit. Circa portam oris ponen-
dum est hostium ut quando expedit aperiat et quando non expedit claudatur
teneatur. Ponenda est statera ut verba ponderata proferat. Ponendum
est frenum ut assessorem cum lingwa regat. Ista doctrina traditur Eccli.
28. Ori tuo facito ostia et verbis tuis facito stateram et frenos ori
tuo rectos. [C]onsequenter videndum est que sit ista vidua ad quam mortuus
defleretur secundum glo(sam). Ista vidua est ecclesia que sponsi sui presentia viduata
filios suos plorat quos ad mortem ire conspicit. Jer. 31. Rachel plorans
filios suos. Sic plorabat Paulus dicens Gal. 4. Filioli mei quos iterum par-
turio donec formetur Christus in vobis. Videndum autem quod tres planctus ut mor-
tuos fieri consueverunt. Unus fit dum adhuc mortuus est in domo. Alius
dum effertur extra domum. Tertius dum defertur ad tumulum et sepelitur. Cum
mortuus est in domo quando peccatum adhuc est in corde. Cum defertur extra
domum quando prodit in actum. Cum sepelitur quando mole terre id est consuetudinis
peccator premitur. Flendus est igitur peccator qui est in peccato male voluntatis.
Flendus est enim qui prodit in actum pravi operis. Flendus est qui est
in peccato consuetudinis. Iste dicuntur peccatores et isti tres planctus figurati sunt
per tres mortuos quos dominus suscitavit in quibus cuilibet fuit planctus. Suscitavit
enim puellam in domo et postea puerum viduae et ibi fuit planctus ut dicitur Mt. 9. Vid.

tumultu et flentes et eiulantes intra etc. Suscitauit adolescentem
prolatum extra domum ut dicitur hic et significat peccatum quod processit tantum et
hic sibi fuit fletus quo mater flebat. Suscitauit lazarum iam sepultum
et fetidum et significat peccatum consuetudinis et ibi fuit magnus fletus vnde
fleuit martha fleuit magdalena fleuerunt iudei fleuit et christus ipsi tres maiori
fletu indigent quam primum ut patet. Demones enim non plorant mortuum
fecerunt tres non planctus sed plausus fecerunt enim plausum magnum quando
iacebat in domo id est in corde suo. Maiorem quando prodit tantum. Maximum quando
per consuetudinem sepelitur. Treni 2. Plauserunt super te ob etc. Primum mihi hic
dicitur propter plausum peccato cordis. Sibilauerunt et fremuerunt dentibus
dicitur propter plausum peccato operis. Et dixerunt deuorauimus eum iste est
dies quem expectabamus inuenimus vidimus. Hoc propter plausum peccato consue-
tudinis.

Sermo 29 de eodem

a A dolescens tibi dico surge etc. Dicitur primum de suscitatione significat misera peccato-
ris conuersio. Dicitur primum suscitatum intelligitur salutifera penitentie co-
nuersio. Cuius suscitationis et conuersionis quedam fuit effectiua quedam
conseruatiua et quedam conseruatiua. Inductiua autem duo sunt scilicet compassio viduae
et pressura turbe. Primum igitur quod Christum induxit ad istum resuscitandum fuit co-
passio viduae vnde dicitur Quam cum vidisset dominus misericordia motus etc. Ista compassio
viduae significat compassionem paternae dilectionis que capitur super eam genere et nomine patris
hic eius consolatio insedit 2 Cor. 1. Benedictus deus et pater domini nostri Ihesu Christi
pater misericordiarum et deus totius consolationis etc. Et vocat hic apostolus deum patrem
nomine scilicet deum dominum et patrem. Vnde secundum triplicem temporis varietatem assecutus
est triplicem denominationem. In tempore enim legis nature vocatur deus vnde
dicitur In principio deus creauit etc. Et ratio est quia tunc erat tempus instruendi homines
in cognitione dei cognitione. Deus enim ut Damascenus dicit dicitur a theos quod
est deus siue cognoscens quod per ipsum nos cognoscere facit. In tempore legis
scripte vocatus est dominus vnde dicebat Ego dominus. Et ratio est quia tunc tem-
pus erat tenendi homines in timore. Dominus enim est nomen timoris. In tem-
pore legis ewangelice vocatur pater. Vnde in oratione dominica non dicitur dominus noster vel deus
noster sed pater noster. Et ratio est quia modo est tempus conseruandi filios in amore
patris. Pater enim nomen est amoris. Ro. 8. Non enim accepistis spiritum seruitutis
iterum in timore sed accepistis spiritum adoptionis filiorum etc. Secundum inductiuum fuit
pressura turbe vnde et cum ipso erat multitudo copiosa et cum vidua ci-
uitatis multa. Et id secundum glossam quia inductus fuit coram illis facere miraculum
ut illi viderent et ipsius miraculi testes essent. Sed nondum quod suscitato filio

archisynagogi filia est erecta in multitudine presente et diu iacuit longo tempore
quia longo tempore iacuit et longam penitentiam egit. Puella igitur suscitata in domo
intelligitur peccator occultus qui quidem deum offendit. Puer iuvenis extra domum peccator
manifestus qui deum offendit et proximum scandalizavit et deum a se nimium
elongavit. Peccator igitur occultus debet facere penitentiam occultam ut placeat deo.
Peccator manifestus debet facere penitentiam manifestam ut placeat deo et edificet
proximum. Peccator consuetudinis debet facere penitentiam manifestam et diuturnam ut
placeat deo et edificet proximum et paulatim possit appropinquare ad
deum. Secundo iuxta resuscitatione sunt quedam effectiva que quidem
sunt duo scilicet tactus loculi, iussio precepti. De primo dicitur: Accessit et te-
tigit loculum. Tunc dominus loculum tangit quando cor durum peccatoris ad
penitentiam emollit. Loculus enim iste est conscientia peccatoris in qua tanquam
in lecto male conscie requiescunt. Est enim loculus iste spinosus et in
ipso requiescunt avari. Job: Esse sub sentibus delicias computabant. Est
lutosus et in ipso requiescunt voluptuosi. 2 Pe. 2: Sus lota in vo-
lutabro luti. Est ventosus et in ipso requiescunt superbi. Jere. 22: Omnes
pastores tuos pascet ventus. Ecce quanta tentatio requiescere in lecto spi-
noso, lutoso et ventoso. Sed accedit dominus et loculum tangit dum peccato-
rem ad se compunctionem reducit et fit iste loculus qui prius erat spi-
nosus compunctione virosus efficitur floridus sacramentali virtute. Can.
1: Lectulus noster floridus. Qui prius erat fetidus pro immunditia efficitur odo-
riferus sanctitate interna. Can. 2: Vinee florentes odorem dederunt.
Odor vinearum homines recreat, serpentes fugat. Sic odor caritatis de-
lectat deum et homines et fugat serpentes infernales. Qui prius erat
ventosus pro ingratitudine efficitur quietus pro interna tranquillitate. Ec. 43: In ser-
mone eius siluit ventus cogitatione sua i. sapientia placavit abyssum i. cor
peccatoris confusum. Secundum effectivum huius resuscitationis fuit iussio precepti
cum ait: Tibi dico surge. Ista autem iussio est divina inspiratio de
qua dicitur Ephe. 5: Surge qui dormis et exurge a mortuis et illu-
minabit te Christus. Divina quidem inspiratio excitat dormientem cum dicit
Surge qui dormis. Vivificat mortuum cum subdit et illuminabit
tibi Christus. Est enim Christus via veritas et vita. Unde dicitur Joh. 14: Ego sum
via per quam homo ad celum vadit; est veritas que homines ne errent de-
ducit; est vita ad quam homo tanquam ad terminum pervenit. Via igitur est via
excitat dormientem ut surgat et prima vadat. Via est veritas

dedunt ignorante ne pdemia mereat· Quia est uita uiuificat mo-
riente ut ad uitam eternam pueniat· Tercio in ipsa suscitatoe sunt q
9comitancia ·i· q̄da pque ondit q fuit uere suscitatus· et ista sut duo sessio
et locutio· ¶ De pmo dr̄ resedit qui erat mortuus· Ideo dr̄ q sedit n̄ q stetit
tuit s; q resedit inspirando toti· tot9 laborat inquirendo toti quiescit
isti sedent qui tota uita sua reputant· minus laborat· Isti iacet qui a
bonis opibus nimis torpent· Neutri istorum sut uere suscitati· Isti
sedent qui dediti sut et labori actionis et quieti 9templacois· isti sut
uere suscitati· Tales qui sunt utriusq; uite scz actiue et 9templatiue
dant se deo pdeuota orone et sibi ipis pplurime recognitiom
et sic sunt officium magdalene· marthe et lazari· Bernh· Quibus est
ut m̄a pie et subiectis senciat· de deo martha misericorditer et benig
ne de proximo· lazarus misericorditer et humiliter de se ipso· ¶ 2o suscitor on
dit suscitatus quia ille qui 9sueuit loqui uerba mundi iam uerba spiritus in
cipit loqui uerba dei· Sic enim sicut ondebat se esse ciuem babylonie sic
mo se ondit esse ciue ierlm ciuitatis superne· Ad lingwagium enim q quis
loquitur ondit ciuitate et psitur· Vñ dictum fuit petro· Mt· 26· Vere et
tu ex illis es nam et loquela tua manifestum te facit· Qui igitur loq
uerba mundi ondit q sit pfessus ciuilitate mundi· Joh· 3· Qui de ter
ra est de terra loquitur· Qui loquitur uerba pecti indicat q sit pfes
sus ciuilitate inferni· Jacob 3· Lingwa uiri ignis e inflamata a
gehenna· Qui loquitur uerba dei indicat q sit pfessus ciuilitate pa-
radysi· Vnde dns loquens semper uerba dei et 9querebatur de iudeis dicens
Joh· 8· Quare loquela mea no agnoscitis· Quarto in ipsa resu
scitatoe sunt q 9secutiua ·i· queda que ad ipsum miraculum sunt 9
secuta que quide sut duo· ¶ Primum est dei laudaco· Vnde dr̄
Accepit aut omnes timor et magnificauerunt deum· Ista sunt dr̄ Aug·
Nemo donis dei est dignus qui donatori existit ingratus· Qualiter
aut deus laudetur ondit ysido 90 om̄ in psona dei dicens Si
filius impius no me laudas· Si filius qui iustus et de iusticia inflatus
no me laudas· Si uita tua lingwa 9sonat me laudas· et sublet
melius est tacere et laudare qua deum laudare et peccata 9mit
tere· Ergo fres toti laudate cantat uox cantet uita· cantet fa
¶ 2m est xpi fides et cognitio cum dixerunt· Propheta magnus sur
rexit in nobis· Et uocat xpm prophetam magnum et uisitatore item
fuit aut xpus propheta magnus· quia fuit uerba magne sapie Joh· 1· Nu-

qua sic locuta est homo. habuit miracula magne potencie act. 10 qui
pertransiit benefaciendo et sanando omnes oppressos a dyabolo. erat magne caritatis
et iustitie q. 11 discite a me quia mitis sum et humilis corde. luc. ultimo
qui fuit vir propheta potens in opere quo admiranda et sermone quo
adversa tota deo et omni populo quo adversa. fuit eciam visitator noster. luc. 1.
visitavit nos oriens ex alto per viscera misericordie dei ut ysayas ad dauid. 1 re.
17. fratres tuos visitabis si recte agant. et cum quibus ordinati sunt di
sce. visitatoris enim officium est inquirere de vita. ideo dicit. si recte
agant inquirere de fama. ideo subdit. et cum quibus ordinati sunt disce. et
ipsa parere de caritate fraterna. ideo premittit. fratres tuos. christus igitur
ad nos visitandos veniens et inquirens de vita invenit in nobis mala
opera ioh. 3 erant autem eorum mala opera inquirens de fama invenit quod eram
us demonibus associati iob 13 frater fui draconum et socius strutio
num ideo quod iste visitator opera mala dissolvit ideo dicitur 1 ioh. 3 in hoc
apparuit filius dei ut dissolvat opera dyaboli ipsum dyabolum nobis associatum
de mundo eiecit ioh. 12 nunc iudicium mundi est nunc princeps huius
mundi eicietur foras ipsa autem non fecit taliter cuiuslibet sed tamquam fratres
uterinos. ps. narrabo nomen tuum fratribus meis **Sermo 39 de eodem** sermo 39 de eo.

Ecce defunctus efferebatur filius unicus matris sue et hec vidua erat. luc. mulier ista de morte filii multum dolebat
et ideo lamentabiliter eum flebat. dolor autem eius ex quatuor causabatur. scilicet
ex eo quod erat mulier. ex eo quod erat mater. ex eo quod erat
vidua mater. et ex eo quod erat unici mater. Primo igitur causabatur do
lor ex eo quod erat mulier. natura enim mulieres magis paciuntur et magis
compatiuntur quam viri ex eo quod sunt natura magis molles unde mulier quasi mollier
quod dicta est ideo secundum philosophum in libro de animalibus non inveniuntur fere sunt
molliores preter ursa et leopada. cum igitur invenitur aliqua mulier se
vera et dura non potest dici fera sed ursa et leopada. mulier quidem naturaliter
est frigida et humida et ideo de facili est passibilis et compassibilis. vir autem
naturaliter est calidus et siccus ideo non sic de facili patitur nec compatitur. ideo
in filii morte et adversitate naturaliter plus dolet mater quam pater ex eo
quod est magis mollis et compassibilis. in filii autem honore et sublimitate
naturaliter plus gaudet pater quam mater quia est magnanimus et ideo apte
invenitur prov. 10. filius sapiens letificat patrem. filius stultus vero mestitia
est matris sue. de filio igitur sapiente et bono gaudet pater leticia et
mater vana gloria. de filio autem stulto et malo dolet mater tristicia. pater tamen

ciam. puer ista ira patris filius nullus et dolor matris que genuit eum.
Secundo tabescit eius dolor ex eo quod erit mater. Naturaliter enim mater
2m plus diligit filium quam pater. et ideo plus de morte eius tristatur de
amissione enim eius rei quam maxime diligimus maxime contristamur. Quare
aut plus mater diligit filium quam pater. multe sunt rationes. Prima est quia
naturaliter mulier plures habet defectus quam vir. cum quibus defectibus relevatur
cum ab ipsa filii generantur. Unde multe quasi invitis obviunt per filios quos
generant diligunt. Et ideo mulier sentiens per filios generatos se in suis defectibus
relevari et auxilio plus diligi vehementer eos amat. Secunda ratio est quia illud
pro quo plus laboramus plus diligimus. Mater aut plus laborat circa filios quam
pater. tam portando quam pariendo quam etiam nutriendo. Tertia ratio est quia illam
rem plus diligimus quam certitudinaliter nostram esse scimus. Mater aut presto
scit quod filium de se generavit. Vir aut et si credat tamen certus non est quod sit de
suo semine generatus. Quarta ratio est quia illam rem plus diligimus in qua maius
ius habere nos scimus secundum aut physicam maior porcio de substantia matris est in corpore
filii quam de substantia patris. Quinta ratio est quia sicut dicit Aug. Amicitia conservatur ex
consuetudine cohabitandi colloquendi conversandi. Matres aut cum filiis magis
consueverunt habitare colloqui et conversari. Quare aut mater plus diligat filium
quam pater. tamen filius naturaliter plus amat patrem quam matrem et una est ratio
quia pater est principium effectivum et forte in filiis generandis. Alia est quia filius
debet patri in moribus homines succedere. Tertia est quia plus sequitur ventrem quo
ad servitutem et libertatem. Ita quod natus de ancilla matre et libero patre erit servus.
natus ex servo patre et libera matre erit liber. In honoribus aut et nominibus
rebus et dignitatibus patris sequitur patrem. Ut si rex generat in aliqua plebeia
filius qui nascitur dignitatem habebit dignitatem. Filius igitur plus diligit patrem
quam matrem. tum quia ab ipso recipit fortitudinem. tum quia ab ipso expectat omnem honorem
successionem. tum quia ab ipso habet dignitatem et honorem. Sed tamen et mater plus
naturaliter diligit filios quam a filiis diligatur. Et ideo est quia parentes dederunt
sua quia debuerunt filiis corpus. Filii aut parentibus in generatione nichil
debuerunt. Et ideo parentes filios ut opera sua ut carnem suam ut membra
sua diligunt. Videmus enim quod humor arboris fluit ascendere in ramos
non econverso. sic et amor parentum qui est radix magis fluit in filios in genere
in ramum quam econverso. Certo tabescit eius dolor ex eo quod erit vidua. Nam
3m vidue enim sepe decipiuntur quia sunt sine viro consiliatore. Unde dicitur Mt. 23.
qui devorant domos viduarum sub obtentu prolixe orationis. Secundo sepe
molestantur quia sunt sine viro defensore. Ysa. 10. Ecce vidue preda eorum.
Ideo dicitur Ysa. 1. Defendite viduam. Tertio sepe sunt in tristitia quia sunt sine viro
consolatore. Et ideo grave peccatum est contristatas iterum contristare. Exo. 22.

Vidua nolite contristare et magni meriti est eas consolari Job 29
Cor vidue consolatus sum Jacobi 1 Religio munda et immaculata apud deum
et patrem hec est visitare pupillos et viduas in tribulacione eorum
Cum igitur vidue filios amittunt multum dolere conveniunt quia remanent
eis loco viri consolantis defendunt et consulunt Aliquando tamen expedit vi-
duis viro et filiis carere quia magis libere possunt deo servire Unde dicit
Jeronimus in epistola ad paulinum de melania calente adhuc mariti corpusculo
in uno tempore duos filios perdidit que ad pedes christi provoluta ait
Expeditius tibi serviturus sum domine quia tanto onere me honore me
liberasti Caveant autem ipse vidue tria vicia scilicet ab ociositate lo-
quacitate et curiositate De quibus dicitur 1 thi 5 Simul et ociose di-
scunt circuire domos non solum ociose sed et verbose et curiose loquentes
que non oportet Primo igitur non debent esse ociose Jeronimus Semper aliquid
operis facito ut dyabolus te inveniat occupatum Ezechiel 16 Hec fuit iniquitas
sodome sororis tue superbia saturitas panis et ocium et habundan-
[tia] 1 thi 5 Vidua que in deliciis est vivens mortua est licet enim sit
vivens in corpore tamen mortua est in mente Dicit aggellius calor hominis
est per fervorem instinctum qui si exercetur crescit si non exercetur tu-
pescit [illegible] Si enim corpus nostrum ieiuniis et vigiliis exercemus
debilitate tamen sine corpore mali reprimitur calor eius est autem ipsum
laboratum crescere quam iteratam consumere Secundo non debent esse verbose
Cum enim verbositas reprehensibilis sit in viris in mulieribus magis
est reprehensibilis et maxime in viduis Unde secundum Crisostomum Mulieres sunt
in natura molles et fragiles et quia in natura ideo cito decipiuntur exemplo quod
ea que audiunt ideo non discernunt ut discernant Quia vero sunt molles
ideo ad bonum et ad malum cito flectuntur Quia autem sunt fragiles ideo de
facili peccant Unde dyabolus non est aggressus virum sed evam mens quam mulieri
facilius exemplo quia incautior est et cicius decipitur exemplo quod est sexus
mollior et facilius vincitur exemplo quod est sexus fragilior facilius peccat
Tercio non debent esse curiose quia non debent de domo circuire sed aut in do-
mo manere aut in templo orare 1 thi 5 Que vere vidua est et desolata
speret in domino et instet obsecracionibus et oracionibus nocte et die
Legitur de natura avium quod turtur amisso socio suo in hyeme in domo
in estate non transit ad loca frigida Dicitur vidua in hyeme i. in vita presenti i.
que est frigus peccati et carencia ignis divini et sufflatio mali venti.

temptationis dyabolo debet morari ut turdo domus ipse non discurrendo nec
vagando memor dine que quia discurrit castitatem amisit ut turdo sue
conscientie ipsam scilicet mundando ut possit dicere Can. 1. Lectulus noster floridus. Vel
turdo sic esse orationibus scilicet insistendo exemplo anne vidue de qua dicitur
Luce 2. Si vero sentit interne aliquem malum calorem insecat ad loca
frigida hoc est assumat remedia refrigativa scilicet maceratioz carnis
carnalitate exurente ps. dicere renes meos et cor meum. Abundantia
lacrimarum cupiditatum extinguente et tunc dicere possit cum propheta transivimus
per ignem et aquam et eduxisti nos in refrigerium. Vigilans vadat sic
quietus ardore vi dei refrigerate Eccl. 18. Nonne ardorem refrigerabit
ros dicit et verbum melius est quam datum. Quarto cessabit eius dolor
expectans quod erat vnici mater. Ideo enim alios filios sibi remansat qui
ipsam aleret ut nutriret hoc quippe spectat ad filios parentes scilicet
nutrire et fovere. Atque inducimur verbo sive precepto Exo. 20.
Honora patrem tuum et matrem. Et intelligitur non tantum de honore verum
etiam scilicet est beneficentie. Et quia plus movet exemplum quam verba ideo in
domine dicit qui de matre curam habuit et invita sibi obediendo
Luce 2. Erat subditus illis et in morte ipsam Iohanni commendando et
post mortem sibi assumendo. Quia vero multo plus inducat exemplum ut
via ideo Dominus nos promissione inducit cum precepto super dicto promissione
addidit dicens Ut sis longevus super terram. Et intelligitur non tantum de
terra morientium scilicet etiam viventium. Et quia aliqui sunt duri quos
plus movet comminatio supplicia quam victa exempla sive promissa ideo dominus
comminatio facit dicens Exo. 21. Qui maledixerit patri vel matri morte
moriatur. Et intelligitur non tantum de morte temporali scilicet etiam de morte
eterna. Et dato quod deficiant omnia verba exempla promissiones et comminationes
adhuc inducere instinctus nature et super hoc valeret illa exempla ponit. Cum
enim quedam mulier nobilis ob quoddam flagitium carceri mancipata ut
ibi fame deficeret filia sua nupta de mea induit ipsam cottidie visi
tabat perhibens custodiens ne quid comestibile ei deferret. Illa
vero exposito ubere singulis diebus de lacte proprio matrem alebat. Cum
autem iudex miraretur quod ipsa tanto supervixerit repertum est quod fiebat.
Tunc iudex pietate motus matrem filie condonavit. Talie fere ponit
refert Solinus de quodam patre sene et Grimbertus gentium deorum
tali a filia carcere sustentato. Secundum exemplum ponit dicens quod cum ciconie
senescunt filii parentes suos in nido ponunt et velud infantes invice pectoribus

sum collocant fouent et nutriunt Soli vultures ventes suos mori p
mittunt ¶ 3us exm ponit q cum darius rex fines sitarum inuasisset miserunt
ei scite litas q depopulatores agrorum et vinearum equanimiter tollerarent
s si sepulchra parentum contingeret tunc sitarum potencia et uires sentiret
sic pro eorum defensione morti se exponere sunt parati **Dnica 17 Sermo 19**

Dū 17 sermo 19

Cum intraret ihesus in domum cuiusdam principis phariseorum sabbato manducare
panem etc. Luc 14. xpus sm glo. sepe in sabbato docebat et curabat
Sine ut plebs que ad sabbatum conueniebat lucrifaceret. siue ut in
sabbato celestis quietis omnes infirmitates curandas esse ostenderet. siue
ut interdum a quiete contemplacionis pro salute animarum nos subtrahendos
esse doceret. Ideo ad manducandum sabbato cum isto principe intrauit non pro
cibo sed pro animarum lucro. ubi erat ydropicus ipsum intrare et in mensa cu
rauit Circa cuius curacionem ex parte phariseorum fuit magna malicia. ex parte
ydropici fuit magna miseria. ex parte xpi fuit magna misericordia. **M**alicia

7m pncle

autem phariseorum intuitus fuit ¶ primo in hoc quod cum obseruabat si uideret quod sabbato
curaret. ut sic possent ei detrahere quod sabbatum solueret Malicia eorum
quod cum pascebat et sibi insidias ponebant cum eo comedebant et ipsum
mordere volebant Tales sunt multi qui alios pascunt cibis corporalibus
et tamen vesciuntur eorum carnibus. et adueniendo consciunt. **Ecclesiastici.** Carnes aduenien
tendum conserere est in collocucione vinum vina proximorum dire **Gal. 5.** Ex si in
uicem mordetis et comeditis Ille mordet qui presens arripit et presens velim
quod ille comedit qui arripit quod sibi proficit suffinit. et reliquum dimittit
ille consumit qui nichil velut. Pharisei igitur aliquando mordebant ipsum tali
quo reprehendendo propter **Mt. 9.** Quare cum publicanis et peccatoribus man
ducabit et bibit magister vester in hoc quod magistrum vocant eum laudant sed
in hoc eum reprehendunt quod cum peccatoribus manducabat Aliquando ipsum mandu
cabant eius opera peruertendo exponendo quod in sabbato ea faciebat **Johis 9.** Non
est hic homo a deo qui sabbatum non custodit Aliquando ipsum consumebant
tota uita sua condempnando **Mt. 11.** Ecce homo uorax et potator vini et
peccatorum et publicanorum amicus **S**imiliter sunt multi qui alios in presencia laudant
et in absencia vituperant. isti mordent Alii sunt qui omnia bona opera talium per
uertunt isti comedunt Alii sunt qui et opera iudicant et intencionem con
dempnant isti consumunt ¶ 2a eorum malicia in hoc erat quod tacebant cum
dominus eos interrogaret Si licet sabbato curare. ipsi tacuerunt **Q**uia sicut
dicit **Beda** Merito dixisset nequeam se dominum fuisse Sed si licet curare quare
xpum obseruabant. si non licet quare ipsi cotidie curant **E**rgo igitur tacebant cum

eos dns interrogauit exanguis pia predebat ¶ Et notandum quod aliquando bonum
est tacere aliquando bonum est rndere ¶ Bonum quidem est tacere aut pro sa-
piencia ecci 20 est tacens qui inuenit sapiens et est taces sciens te
mpus apti temporis ¶ Aliquando tacet voce ignorancie ibidem est tacens non habens sen-
su loquendi aliquando i paciencie ps posui ori meo custodiam dum consisteret p adu-
ersum me ¶ Aliquando vero bonum est rndere pu 26 rnde stulto iuxta
stulticiam suam ne sibi sapiens videatur et in ibidem ne rndeas stulto
iuxta suam stulticiam ne efficiaris ei similis Vbi est cum stulto rndendum
stulte et impacienter sed discrete et sapienter Exenocrates cum audita male-
dicenti ait Ut tu lingue tue sic ego aurium mearum dns sum Item
Diogenes cum audita dicenti tiores dete male loquuntur ait superioris est
ti pati inferioris dicere Exenophon audita maledicenti ait tu dedicisti
maledicere ego teste consciencia didici maledicta contempnere ¶ Sed malicia corporum
maior erat quod plus bestialibus curabat quod nota in di cuius iumentum asi-
nus aut bos impeditur cadit et sic est hic multi plati qui decim-
as habent nichil magna de magnis pro nichil nulla iob passus est dap-
na reip morte filiorum corporis cruciatum et tamen non perdit uerecundia
sua si in morte filiorum uel in dampno rerum ordit paciencia dicens dns de-
dit dns abstulit et in cruciatu corporis non tamen paciencia sed est qualitate magna
vnde dicitur quod testa saniem radebat sedens in sterquilinio in morte aut
filiorum ordit magna tristicia Et plati plus curant de decimarum sub-
tractione decimarum irrogacione quam de subditorum perdicione Exemplum Si sibi
decimas non abstulerint murmurant omnes Si si peccantem viderint
nemo murmurat contra eos omnes de honore suo solliciti sunt de honore
aut dei nullus Bernardus cadit asina et est qui sublevet sunt die et
non est qui recogitet Exodo ex parte ydropici fuit magna miseria
ydropicus enim secundum Beda tres habet miserias que etiam contingunt in gulosis sed
inflacionem ventris ardore sitis et exalacionem fetoris ¶ Pro primo habet in-
flato ventris per quam intelligitur superbia Actus q dirumpet illos inflatos
sine voce sed exspiracionis ut dicit Eccl disrumpet id est in diuersis
partibus rumpet uel a superiori rumpet eos malleus diuine forme quia di-
cit gen 29 discedite a me maledicti et Jere 23 numquid non uerba mea quasi
malleus conterens petras Ab inferiori malleus uoraginis gehenne Job 21 ig-
nis est usque ad consumacionem deuorans et Ab interiori mallei remordet
consciencie ysa ultimo Uermis eorum non morietur Ab exteriori mallei percussionis

dyaᵉ. pᵘ. 19. Parata sunt ptoribus iudicia et mallei percutientes stultorum corporibus. Nimis igitur est durus qui non frangitur in psideratione istorum malleorum. Aug. O ve insensabilis durities adque confringenda leuiter sunt grandes mallei. O insensibilis torpor adque excitandum obtusi sunt sensus tanti. O letalis sopor adque excitandum tantum est tam terribile tonitruum. ¶ 2º ydropicus est ardore sitis per quam intelligitur avaricia. Avarus enim tam ardenter sitit pecuniam quod quanto plus bibit tanto plus bibere cupit. Joh. 4. Omnis qui biberit ex aqua hac sitiet iterum. Poeta. Sicut quibus intumuit venter suffusus aliunde. Quo plus sunt pote plus sitiuntur aque. Tam ardenter sitit quod aquam turbidam ut furtiua et pecuniam iniuste acquisita dulcius sibi sapit. Je. 11. Quid tibi in uia egypti ut bibas aquam turbidam. Pu. Aque furtiue dulciores sunt. Tam ardenter sitit quod eciam sanguinem pauperum bibit. Ecc. 34. Panis egencium uita pauperis est qui defraudat eum homo sanguinis est. ¶ 3º ydropicus patitur exalacionem fetoris per quam intelligitur luxuria que fetet eciam coram deo. Joel. Ascendet fetor eius et ascendet putredo eius quia superbe egit. Gen. 18. Clamor sodomorum et gomorreorum multiplicatus est et peccatum eorum aggrauatum est nimis. Iste autem clamor non est nisi peccati fetor. Est autem fetor terribilis quando tamen ex una re fetida causatur ut si ex diuersis rebus in leuis est fetor. Vel si grauis tamen cito desinit quando non causatur ex diuersis rebus fetidis. Et est fetor grauis et diuturnus tunc est intollerabilis. Iste fetor igitur illorum causatur ex multis peccatis ideo dicit clamor eorum multiplicatur. Erat grauis ideo subdit et peccatum eorum aggrauatum est. Erat nimis et diuturnus ideo dicit nimis intolerabilis. Talis fetor deum de celo descendere fecit ideo subdit descendam et uidebo etc. tamquam si aliquis diceret recessi de domo mea pro fetore quem senciebam. Iste fetor est hodie in mundo eo quod quando causatur ex multis peccatis. Osee 4. Maledictum et mendacium homicidium et furtum et adulterium inundauerunt. Causatur eciam ex corporibus plurimorum putredinis. Ysa. 34. De cadaueribus eorum ascendet fetor. Est eciam diuturnus quia usque ad mortem in immundiciis perseuerant. Joel. 1. Computruerunt iumenta in stercore suo. Putrescere est carnales homines in fetore luxurie vitam finire. ¶ Secundo ex parte christi fuit magna misericordia quod notatur cum dicitur. Ipse uero apprehensum sanauit eum ac dimisit. Ubi ostenditur christus effectus triplex. ¶ Primus est quod ipsum apprehendit. Peccator enim est in faucibus dyaboli. Sed tunc deus ipsum apprehendit quando de faucibus eius eum trahit. Job 29.

Conterebam molas iniqui et de dentibus illius auferebam predam. Et
ipsius maxille fecit contritionem. Maxilla enim dyaboli est perforata et ideo qui peccator
potuerit mox inde egreditur. Greg. super illud Iob 40. Armilla perforabit max
illam eius. Cuius ore illius semel rapitur maxilla eius euaderet si perfo
rata non esset. Secundus effectus est quod ipsum a ffligenti sanauit et hoc fit per
confessionem in qua sanantur vulnera peccatorum. Iere. 30. Obducam cicatricem
sanabo te a vulneribus tuis. Tercius effectus est quod sanatum dimisit et hoc
fit per satisfactionem. Luc. 10. Misertus dominus serui illius dimisit eum et debitum.
Dimisit ei. Non sufficit autem quod quis dimittat nisi per contritionem et confessionem
dimisit ei. Non sufficit aut quod quis dimittat nisi quod contritione et confessione
et satisfactionem ea deleat sicut ostendit Greg. in pastorali parte tercia cap. 31. Primum
est quod iras ut aliquid in memoriam tantum precepit non sufficit quod ulterius non fiat
nisi etiam quod male precepit deleat. Peccata vero omnia sunt scripta. Iere. 17. Peccatum
Iude scriptum est stilo ferreo in vngue adamantino. Non sufficit ergo ut quis
dimittat peccata nisi quod est male fecit per contritionem et lacrimas deleat. Ps.
Lauabo per singulas noctes lectum meum etc. Secundus casus est. Si quis aliqui
blasphemias dixit non sufficit quod ulterius non dicat nisi delictum quod ma
ledixit puniteat. Peccator deum blasphemat tunc quando non sufficit ut
a talibus blasphemiis desistat nisi delictum que fecit se in confessione
culpabilem recognoscat. Prov. 11. Iustus prior accusator est sui. Tercius casus
est quod debitor non absoluitur a debito quod contraxit pro eo quod ea non
multiplicat nisi ea que contraxit persoluat. Omnes peccatores debitores deo sumus.
Delictum aut debitum absoluti non sumus pro eo quod alia non super addimus.
Nisi delictis digne deo satisfaciamus. Ro. 4. Ei autem qui operatur merces non
imputatur secundum graciam sed secundum debitum. **Decimo sermo 24**

Homo quidam erat ydropicus ante illum. Luc. 14. Ut dicit Beda ydropisis est morbus ab aquoso humore uocabulum trahens. Grece
enim ydor aqua vocatur. Cui quanto magis abundat humore
inordinato tanto amplius sitit. Per ydropicum igitur intelligere possumus sitim
siue appetitum diuinarum. Sed primo videamus qualiter hec ita significent.
Sic enim dicitur Prov. 30. Tria sunt insaturabilia scilicet infernus et os vulue
ut secundum alia litteram amor mulieris et terra sitiens. Primum infernum intelligitur
superbia. Tum quia superbia angelorum primo fuit causa. Tum quia a superbis angelis
primo fuit possessus. Tum quia primum peccatum ibi punitum fuit scilicet superbia et
ideo infernus est proprius locus superborum. Sic infernus non saciatur animabus sic
nec superbus honoribus. Secundum amore mulieris intelligitur carnalis concupiscencia que

no saciatur jero9 libido insaciata semper sui relinquit penitus numquam saciatur
et extincta reaccendit. ipsa tradit nec non potest imperii deduxit. ¶ per
terram sine fine intelligit avaricia que sicut illa non saciatur aqua. sic nec
avarus pecunia Ecclesiastes 5 avarus non implebitur pecunia ¶ in morte autem
quod sitis istorum sit vana. noxia et potu mortifero extinguenda. ¶ est
enim vana quia omnia que mundi in morte evanescunt. quod patet in morte a
lexandri qui cum fuisset totius mundi dominus cupidus et luxuriosus et eius
ossa in vase aureo fuisset recondita. illic plures dederunt philosophi mundi
quenerunt. unus igitur volens ostendere suum dominum vanum fuisse ait. heri
isti non suffinebat totum thesaurum hodie autem totum facit de se ipso. Alius
volens ostendere vanam corporis nutrire deliciis dixit. heri iste nutriebat corpus
suum diversis deliciis. hodie comeditur a vermibus infinitis ¶ 2o ista sitis est
noxia vita illi qui sunt in magnis honoribus quandoque usque ad infima
deiectionem. sicut patet in ipso angelo. de quo dicitur ysa. 14. dicebat in corde suo
in celum conscendam etc. et dicitur. verum ad infernum detraheris etc. illi qui
sunt in magnis diviciis devenerunt usque ad ultimam paupertatem. sicut patet
luce 12 illo divite qui volebat destruere horrea sua et facere maiora
illi qui pascebat corpus suum magnis deliciis. deduceretur ad extrema
esuriem sicut patet luce 16. in divite epulone qui habere non potuit guttam
aque ¶ 3o ista sitis in inferno potu mortifero extinguetur ibi superbi
et tyranni bibent ibi sanguinem quantum qui per deserunt et aliorum
corporibus fluxerunt Apocalypsis 16. Sanguinem sanctorum effuderunt et sanguinem
eis dedisti bibere ut digni sunt. legitur in historiis quod thamaris re
gina cum cepisset cyrum regem persarum caput amputari fecit et in utre
plenum sanguine immisit dicens. Sanguinem sitisti sanguinem bibe. Sic
superbis et tyrannis dicetur ut sanguinem parvum bibant que sicierunt
luxuriosi enim bibent aurum liquefactum unde refert quidam philosophus quod nero
imperator visus est in auro liquefacto se apud inferos balneare et
cum vidisset turmam advocatorum dixit eis venite venales gentes hoc
et mecum balneamini quia nobis partem optimam reservavi ¶ luxuriosi ibi
bibent fel draconum tamquam vinum rubeum et venenum aspidum tamquam
vinum album deuteronomii 32. fel draconum vinum eorum et venenum aspidum
insanabile et quibus vinum miscebunt effusione prebebit carnalis ita quod toti
ebrii erunt ysa. 16. inebriabo te sanguine mea Notat autem de qua la-

rimas ipsorum suas quia eius inspiratio prouocat eas in seruis aut dei aqua pri
mus ista replete statim extinguit Aug. Qui biberit de flumine paradysi cu
gutta maior est oceano restat ut in eo sitis mundi penitus extincta sit
in paulo extinxit omnem superbiam quia qui prius dicebatur saulus a saule su
perbo postea dictus est paulus quod est paruulus qui prius erat lupus postea factus
est agnus qui prius christianos in carcere trahebat postea pro christo mori et
carceri se exponebat in apostolis et zacheo extinxit omnem auariciam
Ita apostoli reliquerunt sua et non desiderauerunt aliena. Zacheus largitus
est sua et restituit aliena. In magdalena extinxit omnem luxuriam. Erat
prius in quadam vanissima muliere. De qua legitur in vitis patrum quod cum per
ciuitatem quadam cum nimia ambitione procederet quidam frater eius eam videns
ad terram prostrauit se et amarissime flere cepit ex eo quod illa plus erat
sollicita placere mundo quam ipse deo et in tota oratione visum est sibi quod
quedam cornicula nigerrima ab eius nouissime qua ille amplexus in aqua
dimersit et mox in columba candida conuersa fuit. Deinde igitur die illa
lacrimis resoluta ad pedes eius procidit et que prius peccando nigerrima
fuit per hunc modum in lacrimis baptizata tota facta est candida. Viso qualiter
per ydropisim intelligitur sitis diuiciarum, deliciarum et honorum. Videndum
est qualiter spiritualis ydropisis designat auarum. Circa quod considerandum
est quod inter prodigum et auarum et cupidum differentia est. Prodigus est in ex
pendendo qui sua omnia dissipat et consumit. Iste est magnus peccator quia
nichil retinere sit sed in epulis et luxuriis omnia consumit. Jac. 5. Epulati
estis et in luxuriis enutristis corda vestra. Prius dicit epulari et postea
luxuriari quia sicut dicit Jero. Venter mero estuans cito spumat in libi
dine et bene subdit enutristis corda vestra. Cum enim enutriunt cor
da qui secundum immundas sunt cogitationes. Cum ora qui sunt lasciuas
locutiones. Cum corpora qui exercent libidinosas operationes. Vos demus
igitur non corda non corpora in luxuriis enutrire sed potius effugere. I. Cor. 6.
Fugite fornicationem. Luxuria enim melius indiget fuga quam resistentia
unde dicit in pollicitate Julius Cesar aiebat in bello contra gladios in
pare voluptati vulnerari et subdit. Censerat gentium triumphator
voluptate nullo modo tam facile superari quam fuga eo quod ipsum qui
gentes domuerat veneris amplexibus inebriauit mulier impudica.
Auarus est in retinendo qui sua omnia retinet et nichil erogat. Iste
est magnus peccator. Ecc. 11. Est qui locupletatur parce agendo et dicit

Aut manducabo de bonis meis solus Immo et aliqui in tm sunt auari
qui nec manducare audet Ambrosius in lib° de nabuthe Noui ego
diuite qui nolebat obstinati aque horreu neq degestio minuet̄ sed
mis vnius diei deputabat qui fame vnius satiare poss. cupi est mea
sibi si quato omnia eet appositi tequens si quato omni sunt eet q
pulsus eet omnibus Cupidus e in acquirendo qui q nimis ardenter
cupit ipse est manus aptus qd ab omnibus wlt accipe et omnes expoliare
in sin dicat Eccl. 4 Non sit porrecta manus tua ad accipiendu et ad
dandu collecta Talis patit fame canina q fame paciens ut canes
Canis em cu videt aliquem os corrodente cor eu latrat n sibi id
piciat et p q qua ceperit illud dimittit don ad corrodendu ibi inuenit
quo comesto statim ad alia suspensus anhelat Sic sunt mlti tyrani qui
cor subditos intonat n cu sibi exponat et postqua exposuerint totali
eos expoliant aut violenter aut fraudulenter quibus spoliatis mox ad
alios spoliatos se gruunt Ecc. 13 Diues in iusta egit et fremet pau
p aut lesus tacebit Ecce ominatio deinde subdit Si habes comm
ceni et euacuabit te Ecce euacuatio et subdit et confundet te in cibis
suis donc exinaniat bis et ter. Ecce iterata expoliatio. Secundo ergo q
auarus sibi cupidus pecunia no saciat q q pa or ex ondi pt Primu e
tale Si ad valde sitiret et tota aqua infundere indolia et nichil
in stomacho excitor sitis eius no extingueret ꝫ augmentaret Cupiditas
auari est quedam sitis eius Sitis aque sit ipe diuicie ꝫ ipsa sitis
sedari no pt q cupiditas est ana et diuicie ponut tamqua Joh.
4. Ois qui biberit ex aq ipsa sitiet itm Secundu exm est hec Si
eet aliquis magnus ignis quato plus ligna ibi ponut tato magis
inflamat et quato magis diminuut tato magis remittit Cupi
ditas auari e quida ignis cuius ligna sut ipe diuicie quato igit
amplius diuicie mltiplicat tanto magis cupiditas auget et quato plus
diminuut tanto plus dimittit Ecc. 28 Sicut in lingua silua sic ig
nis exardescit Greg Timor. Auaricia desideratis rebus no exting
uit ꝫ auget Ita more ignis qui ligna q consumat excrescit ex
crescit Tercium exm est hec Si quis vellet implere sinula sapia pmitus
eet q sapia in sinula n tlaz hit queciencia in sapia Sic res spuaa
lis et sinula res materialis Eodem mo spualis e qui wlt implere
aiam pluma in nltaz adducere queciencia ꝗ cum q aia e res spualis

et prima res materialis Sed cor impleri non potest sapientia et archa prima
et hic bene convenit 2 Cor. 6 Vos estis templum dei vivi ydolum avari
est nummus Col. 3 Avaritia que est simulacrorum servitus ista igitur duo scilicet
cor que est templum dei et nummus qui est ydolum avari quietare non
possunt / quod est sic exemplum Si quis vellet implere horreum amplissimum
cum uno grano milii stultus esset Amplissimum horreum est appetitus
cui totus mundus est angustus et velut granum milii reputatur Si enim
totum mundum possideret adhuc alium peteret quo habito adhuc alium af-
fectaret et sic quasi in infinitum appetitus se extenderet Solus igitur
deus qui est maior omni creature appetitu potest appetitum implere ut
Augustinus in libro confessionum Fecisti nos domine ad te et inquietum est cor meum
donec requiescat in te Et ibi copia quod deus meus non est egestas in eo Ps. qui
replet in bonis desiderium tuum. **Secundus sermo tertius**

Cum vocatus fueris ad nuptias non discumbas in primo loco Luc. 14 Ewangelium
sepe nos ad humilitatem reducit unde hic ostendit quod nullus potest ve-
nire ad nuptias eterne felicitatis nisi discumbat in loco novissimo
humilitatis Qui enim vult discumbere in loco celsitudinis dat locum illi
humilitati Qui enim vult ... in loco primo Ideo dedit
qui discumbunt in loco humiliationis Nam Lucifer posuit se in loco primo ideo dedit
locum ... qui posuit se in loco novissimo Eva posuit se in loco alto ideo
dedit locum virgini que se posuit in loco infimo Dives sedit in loco
purpureo ideo dedit locum Lazaro sedenti in sterquilinio ideo dicit
dominus Cum vocatus fueris ad nuptias non discumbas in primo loco etc.
Ubi duo videnda sunt / primo que sint ipse nuptie / 2° quomodo sit via veni-
enda ad istas nuptias / Circa primum notandum quod sunt quedam nuptie corpora-
les et quedam celestes / Spirituales sunt quas fecit deus in penitentia in eterna
in thalamo glorie de quibus dicitur Apoc. 19 Venerunt nuptie agni et uxor
agni preparavit se sponsa quod dicitur uxor agni notat felicem gloriam sponsa quod
dicitur preparavit se notatur preambula dispositio sponsa quod dicitur nuptie notat
festiva epulatio Convivio autem eterne cum Christo sit per fidem et dilectionem
Sed quia quilibet venit per bonum scilicet fidei prolis et sacramenti / Bonum
fidei est ne thorum adulterium contaminat Lectus enim nostre glorie est angustus
et ideo deus et thorum ibi non possunt requiescere et pallium veri amoris est
breve et ideo deum et mundum non potest cooperire Ysa. 28 Coangustatum
est stratum ita ut alter decidat et pallium breve utrumque operire non potest
Sed dicitur Eze. 41 ... me cooperuisti te i. ... tuum

et suscepisti adulterum 2o debet ibi esse bonum prolis ut scilicet sponsa xpi
plurima opera se exerceat 1 Thi 2 Salvabitur autem mulier per filiorum generationem
i. bonorum operum productionem Aug. in glo. super Abdiam Hec est uberior fertilior quam fer-
tilitas non ventre gravescere non lassescere prole sed corde candescere
non visceribus terram sed celum operibus parturire 3o ibi debet esse bonum
sacramenti ut inter sponsum et sponsam divisio numquam fiat Est enim in matri-
monio corporali est duplex unio una secundum consensum voluntatum alia secundum commixtionem
corporum. Tercia per individuam cohabitationem amborum. Sic et in isto matrimonio
spirituali xpus nobis copulatus est per caritatem Jere 31 In caritate perpetua di-
lexi te ideo per nature conformitatem Hebr 2 Nusquam enim angelos apprehendit sed se-
men abrahe apprehendit Et per inseparabilitatem Matth ultimo Ecce ego vobis-
cum sum omnibus diebus usque Quarto debet esse pambula disposicio ut di-
tavit se sponsam autem preparato moribus consistit Ipse enim sponsus vult quod spon-
sam pulchram ps Concupiscit rex decorem tuum Sponsam pacificam quia sicut
dicitur Prov 21 Melius est sedere in angulo domatis quam cum muliere litigiosa in
domo communi litigiosi sunt superbi Prov 13 Inter superbos semper iurgia sunt
Vult etiam quod sponsa totaliter amori suo intenta sit et ipse sibi intendit
Cant 2 Dilectus meus mihi et ego illi Sponsa igitur que ut non est pacifica
per humilitatem ut non est sibi intenta per caritatem ad eius nuptias non merebitur
admitti ideo fatue virgines non sunt admisse quia non habuerunt oleum i.
amoris et suavitate conscientie ut habetur Matth 25 Illi qui nolunt sedere in loco
novissimo sed pro superbie expelluntur ad inferiore ut dicitur ibi Illi qui non
habent vestem nuptialem i. dei et proximi caritatem sunt denique
expelluntur sicut patet Matth 22 Quinto in isto matrimonio spirituali est festiva
epulacio ut dicitur Venerunt nuptie agni Et ipsa epulacio debet fieri per graciam
isto in matrimonio gracie non pascuntur nisi illi qui habent corda pura qui scilicet sunt puritate
mundi cordis inquilini et amoris celestis avidi Habetur enim quod filii israel
non potuerunt recipere manna nisi prius exiret de egypto et nisi prius transi-
rent per mare egypti Solum igitur vult pasci manna divine gracie qui
sit puritate mundus et hoc est exire de egypto et de tenebrositate pecc-
atoris Avis enim non pascit aves tenebrosas ut nigras sed puras et candidas
Unde super ps Pullis corvorum invocantibus eum Dicit Remigius quod
diu pulli corvorum habent plumas albas a corvis parentibus relinquuntur
et rore celesti pascuntur Cum autem eorum plume nigrescere ceperint tunc
a corvis parentibus nutriuntur Eodem modo deus animas que habent munditiam
conscientie pascit rore gracie que autem habent nigredinem peccatorum pascit a demonibus

cadaueribus in mundicia ¶ 2o quia sit mente inquietus et hoc est in sine
mare egypti Mare enim semper est in motu et signat illos qui diuersis
cupiditatibus et turbacionibus commouentur ysa. 57. Cor impii quasi mare
ferues quod quiescere non potest In cordibus igitur talium deus requiem habitare
non potest 3. reg. 19. Ecce dominus transit et spiritus grandis et fortis subuertens
montes non in spiritu dominus et post spiritum commocio non in commocione dominus Et post
ignem sibilus aure tenuis et ibi dominus ubi est dominus in spiritu subuertente
nec in commocione perstrepente nec in igne exurente sed in sibilo demulcente
¶ Tria enim sunt que faciunt cor inquietum ¶ primum superbia et ista est
spiritus grandis et fortis subuertens montes ¶ 2m est auaricia et ista
est commocio que mentem sollicitudinibus inquietat ¶ 3m est iracundia et
ista est ignis Deus igitur non est in corde superbo nec auaro nec iracundo
est ignis Deus igitur non est in corde superbo nec auaro nec ira
ista est ignis Deus igitur non est in corde superbo nec auaro nec ira-
cundo sed in corde humili quod est sibilus aure tenuis Sibilus enim demul-
cere aurem habet refrigerare sed aura tenuis habet attenuare per sibilum
intelligitur humilitas que sibilo eius mitigat et calidos instigat Per
auram intelligitur humilitas mentes elatas tranquillat et demones irritat Aura significat
humilitas mentes elatas tranquillat et demones irritat Aura significat
mansuetudo que igne iracundie refrigerat et extinguit Aura tenuis
mansuetudo que igne iracundie refrigerat et extinguit Aura tenuis
significat paupertas que animam attenuat exonerando sollicitudinibus
nunc significat paupertas que animam attenuat exonerando sollicitudinibus
Deus igitur habitat ubi est sibilus aure tenuis id est ubi inuenit qui
est caritatis amoris aura dulcis
te mansuetudinis et paupertatis ¶ 3o quia sit celestis dulcedinis neque in escas
et hoc est abire farina egypti Alia domini enim quod delectatur non in
non est amare celestia Farina inquantum farina est alba sed in mente
egypti est tenebrosa quia dilectio mundi uidetur esse pulchra sed in mente
egypti est tenebrosa ¶ Legitur de natura auium quod aquila pullos quos ad iram
faciunt obscura Legitur de natura auium quod aquila pullos quos ad iram
requirere respiciunt tanquam degeneres abicit quos uero ad radium tanquam proprios
nutrit quia deus cibo gracie sue non nutrit illos quos uidet amare terrena
nutrit quia deus cibo gracie sue non nutrit illos quos uidet amare terrena
na sed quos uidet desiderare celestia Bernardus Delicata est diuina consolacio
et non datur admittentibus alienam Certo sunt nupcie celestes
de quibus dicitur apoc. 19. Beati qui ad cenam agni uocati sunt Ille autem nup-
cie sunt refectio uisionis diuine ubi erit plena satietas Iste diui-
tie sunt refectio uisionis diuine ubi erit plena satietas Iste diui-
nupcie principis enim conueniunt omnia iucundare Erit dulcis auditus
tas Iste dicitur agni qui habet carnes delectabiles Erit eterna securitas
Iste dicitur cena quia nullum aliud conuiuium illi succedit Satietas autem
sunt famosa fames sine auiditas habet penam Dulcitatem ne alimenta
destruat habet amorem Ideo deus posuit famem sine auiditate et satietatem

ne sacietas faciat fastidium· posuit sacietate in fame ne fames faceat
penam· posuit securitate in utroque ne dubitatio faceat timorem· Eccl 24· Qui
edunt me· etc· sacietas· adhuc esurient etc· aviditas· Qui audit me
non confundetur etc· securitas· Secundo videndum que sit via veniendi
ad istas nupcias· et dicendum quod est humilitas quod notat cum dicit Vade et re
cumbe in novissimo loco· humilitas enim inducit gratiam que est venire ad nup
tias celestes· Quanto enim aliquis humilior· tanto in gratia et in gloria erit maior
et huius ponuntur exempla ordine· Primum est in pupilla que sicut dicit Ewangelista
pupilla quanto erit nigrior tanto lucidior· Sic ergo quanto magis
in se nigrescit in conspectu suo· tanto lucidior erit in conspectu dei
et quod per gratiam et infinito per gloriam· Secundum est in candela que quanto plus
inclinatur tanto maiori luce perfundit· Sic ergo quanto magis per humilitatem
inclinatur tanto maiori lumine gracie et gloriae repletur· Tertium est in aqua
que quanto magis descendit deorsum· tanto magis ascendit sursum.
Sic et ergo quanto magis descendit humiliando se ipsum· tanto plus
ascendit ad celum· Aug· descendite ut ascendatis ad celum· contradicentes enim
ascendendo contra eum· Quartum est in corde· Media enim pars cordis magnum
in quantitate sit timida· sicut patet in cervo et asino· Tertia cordis mediocre
sit audacia sicut patet in cane· Tertia parva sit audacissima sicut patet
in leone· Videmus enim quod ignis magnam domum parum calefacit· mediocre
magis· parvam maxime· Sic ergo ambit despectum et calore in magno
et mediocri et parvo corde· Sic ergo quanto est minus in conspectu tanto
est fortius in virtute· Sic et ergo quanto fuit humilior tanto in gratia
et gloria erit sublimior· Dominica 18 sermo primus· Dominica 18· sermo 1

Audientes pharisei quod Ihesus silencium posuisset saduceis et conve
nerunt in unum etc· Mt 22· Sicut dicit in hystoria scolastica· tres
secte erant in iudeos ab aliis differentes· Pharisei ab aliis erant
divisi quia ad cultum et in fronte et brachiis cartas in quibus decalogus
erat scriptus portabant quas philateria dicebant· a philare quod est servare
et thora quod sonat legem· habebant et in fimbriis palliorum spinas al
ligatas quibus puncti dum incederent mandatorum dei memores fierent
et quia sic ab aliis divisi erant pharisei id est separates quod est divisio di
cebantur· Alii erant saducei qui ab aliis differebant quia ad doctrina· ipsi
enim resurrectionem negabant animas cum corpore mori credebant· quinque li
bros Moysi recipiebant· Alii erant essei qui ab aliis differebant
iusta et modo vivendi quia fere monasticam vitam ducebant coniugia

uitabant omnia inquinare habebant de duobus aut pluribus maribus scilicet inspiciendo eum
mento habet. Secundum igitur quod in principio erant tres questiones ponuntur. Prima
est qua ferierunt sadducei. 2a est qua ferierunt pharisei. 3a qua ferit
Christus. Questio qua ferierunt sadducei et si hic tota non ponatur tamen hic
tangitur cum dicitur. R. si quis plenarie imposuisset sadduceis. Sunt enim sadducei
qui Christo volebant probare per mulierem et viros resurrectionem non esse. quia
si resurrectio fuerit cuius erit talis mulier. septem viros habuit. Dicit quod
quia visione plenariam eis imposuit et tria determinat. Primo quod talis
vita nulla erit gignitiua. Unde ait in resurrectione neque nubent neque
nubentur. Et rationem huius reddit Luc. 20. Neque enim ultra mori poterunt.
Ubi enim nullus moritur ibi nullus nascitur. Et ideo in hac vita multi moriuntur
quia nisi esset mors quod alios nascerentur. Est enim quasi generatio tanquam arbo-
ris. Eccli. 14. Omnis caro sicut fenum veterascit et sicut folium fructificans in
arbore viridi alia generantur et alia decidunt. Sic generatio carnis
et sanguinis alia finitur et alia nascitur. Est etiam sicut murus. Unde dicit
glossa in fine ecclesiastici. In muro quando fit quidam lapides patent ibi ad
exteriorius ponuntur quidam prominent ibi adventibus reducuntur et sic tandem
in muro omnia adequantur. Sic et est in mundo. Tamen patent homines magis
nascuntur probentur in nascitur homines orti suo tempore moriuntur et tandem
omnia adequantur quia omnes uno fine clauduntur. 2o determinauit quod homines
erunt angelis similes et etiam equales. Unde subdit. Sed sunt sicut angeli
dei in celo. Luc. 20. Equales enim angelis sunt. Ipsi homines enim in an-
gelorum sunt dicti minores equales et maiores et minores magis ab hiis
sunt in carne mortali ut sic dicit Aug. Dicit autem corrupti melius
est quam angeli incorrupti melius quam plurimi incorrupti. Sic et
corrupto quilibet prius melior est quam incorruptus corpus quia dum autem
sumus in carne corruptibili angeli nobis apparuerunt et nobis ministrant.
Post resurrectionem autem homines angelis erunt equales in officio laudandi
et in laudando deum angelis coniungentur. Ps. Prevenerunt principes coniuncti
psallentibus. Job 38. Ubi eras cum me laudarent astra matutina id est angeli
et iubilarent omnes filii dei id est sancti. Erunt autem homines angelis maio-
res in magis habebunt deum tanquam fratrem suum. Angeli vero tanquam dominum suum et
magis beatitudine habebunt in visione quam et in contemplatione deitatis.
Ad ipsa significanda quod maior regnum dei angelis quos Salomon in propiciatorio fecit
id est quod erant de lignis olivarum. 2o quod alas habebant expansas supra duo
significabatur quod magis homines sunt minores et corruptibiles quod post quod

erant deliciis oliuarum et quod pari sint eis ministrare hoc sign quod alas
habebant pedes uero obliquos et eleuatos admodum iubilancium ad inueniendum
quod sint fortis hortus ad laudandum deum. Quod legitur quod uersus whilis se mu
tuo respiciebant hoc significat quod stupet et miratur naturam humana in diuina
unitate esse unita. Quod determinauit quod anime post morte corporis viuunt
dicens ideo est deus mortuorum sed viuencium ipsius enim est et gentiles philosophi hoc
viderunt. Unde ait Augustinus in libro de ciuitate dei: Theobrotus lecto platonis libro
ubi de anime immortalitate disputauit se precipitem dedit de muro ut ex hac uita
migraret ad illam quam credebat esse meliorem. Dicit autem quod dixit eis
probando quod ex eternitate animarum consequenter probat resurrectionem corporum
que cum animabus bona gesserunt. Conuenientes quod est quia fecerunt pharisei quod
ita multi conuenerunt sed unus temptando interrogauit dicens Magister quod est
mandatum in lege Christi. Conuenerunt pharisei in unum ut multitudine vin
cerent que racione superare non poterant ueritate nudos se professi sunt
qui multitudine se armauerunt. Dicebat enim apud se unus loquatur pro illis
et omnes loquamur per unum ut si quidem vicerit omnes uideamur vicisse. Si
autem uictus fuerit ut solus uideatur confusus. Hic magnum vocat eo non uult
esse discipulus de magno mandato interrogat qui nec minimum obser
uat ille debet interrogari de maiori iusticia qui iam minora compleuit.
Ad ista respondens dominus inquit dicens Diliges dominum deum tuum. Crisostomus.
Non dixit time ut cognoscas sed dilige. Timere enim seruorum est. Diligere
filiorum. Qui timet penam meretur iuste. Non sit ideo dixit est cog
noscere sed diligere. Cognoscere enim quod deus tuus est nec quaere diligere
aut religiosi cordis et uere indigent aut preceptio debitoris ondit
dominus modum diligendi deum et proximum cum dicit Ex toto corde tuo et
in anima enim est memoria intelligencia et uoluntas. Dicit igitur Augustinus
debet diligi deus ex toto corde id est intellectu sine errore. Quia fides
sine operibus mortua est. Debet diligi ex tota uoluntate id est uoluntate
sine contradictione ut in preceptis dei uoluntate suam ponat et eius propria
non contradicat iniquus aut diabolus debet preciare. Eo ipso inhibit ex tota mente
tua id est memoria sine obliuione. Dicit enim Crisostomus deum ex toto corde dili
gere est ut cor hominis non sit inclinatum ad aliquam rei dilectionem magis
quam dei. Ex tota enim parte magis cor tuum fuit inclinatum ad ali
quam rem parte tanta parte minus est abdita. Dilige ex tota anima est animum
habere firmum in fide et ueritate. Qui igitur aliter agit de deo du
bitare cepit uel incantatores aut diuinatores ad ualere credidit
ille non in tota anima diligit deum. Diligere deum ex tota mente est ubi

omis sensus uacent in obsequium dei Unde sulidit illam cui intellectus deo inspirat cui sapia deo uacat · cui sua circa deum est Cui co gitatio ea que dei sunt tractat cui memoria que bona sunt recordat tota mente diligit deum deinde ponit modum diligendi proximum cum ait Et proximum tuum sicut te ipsum Hoc quadrupliciter docet se ipsum diligere primo ueraciter · ut scilicet diligat se propter uirtutem quam bonus est uel bonus sit Eodem modo debet diligere proximum Aug in de trinitate Qui amat homines aut quia iusti sunt aut ut iusti sint amare debent · Aut quia iustus est aut iustus sit · 2° ordinate ut scilicet nichil diligat supra deum · aut tot deum · scilicet diligat deum super omnia et post ea animam suam · post ea corpus suum · ultimo res exteriores Sic et proximum suum non debet diligere supra deum · aut tot deum · scilicet diligat deum super omnia deinde debet diligere in ipso spiritualia deinde bona corporis deinde bona exteriora · Can 2 ordinauit in me caritatem 3° efficaciter · hoc enim efficaciter se diligit quia bona dei procurat et nociua deuitat Sic et debet diligere proximum Io 3 Non diligamus uerbo neque lingua sed opere et ueritate · 4° perseueranter · nullo enim tempore hoc desinit se ipsum amare Eodem modo debet proximum diligere · i · de tempore adversitatis Prov 17 Omni tempore diligit qui amicus est Eterna quo est qua fecit episcopus phariseis dicens Quid uobis uidetur de christo cuius filius est phariseis enim credebat christum esse puram creaturam Et cum David vocet eum dominum suum constat eum esse maiorem David aut eos respondit quod filium David eum credebant sed quod filium dei eum esse non credebant Ondit hic duas in christo fuisse natiuitates scilicet temporalem secundum quam dicitur est filius David · et eternam secundum quam est filius dei · christus enim et erat filius David inquantum de sua processit secundum carnem erat natus et erat dominus David inquantum ab eterno a patre fuit genitus Uterque autem pater suus fuit mitis et mansuetus De David dicitur Memento domine David et omnis mansuetudinis eius De deo dicitur in psalmo Quoniam tu domine suauis et mitis Sic et hic fuit quoniam in christo si x sic fuit mitis et mansuetus qui patres habuit tam mansuetos ideo uult filios mansuetos habere dicens Math 11 Discite a me quia mitis sum et humilis corde Sed multi sunt degeneres qui non sunt mansueti sed imparabiles Ericius ualde hispidi et pungitiui Ericius si tangitur statim intra se abscondit et exterius pungit et dicitur habere quasi dentes Sic multi se abscondunt et exterius pungunt et intra se abscondunt quando respondunt per maledictionem pungunt et intra se abscondunt · Quasi dentes sunt quasi modi excusandi secundum Bernardum Iste qui per aliquem respondit dicit non feci si feci non male feci aut si male non multum

A

Ericia

male. Aut si multi male non mala intentione. aut si mala intentione in aliena persuasione

De eodem sermo 22

sermo 22 de eodem

Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo etc. Dicitur dicat Aug. in libro de disciplina christiana. ut nemo excusationem habeat voluit dominus compendiare et abreviare verbum super terram quod est non ob- scuritati esse voluit. ideo breve ne non vacaret legere. ideo apertum ne quis dicat non mihi licuit intelligere. Thesaurus est magnus di- vinarum scripturarum. Et si piger eras ad perscrutandum tamen non sis piger unam margaritam ferre sub lingwa et quovis pergere ambulans. Item verbum abreviatum et ista margarita est preceptum de dilectione dei et proximi Circa primum autem de quadruplici dilectione agendum est scilicet dei et proximi. Circa primum autem sciendum quod sex sunt que movent ad diligendum que omnia sunt in deo scilicet pulchrum. bonum. honestum. utile. utile. et delectabile. Primum quod movet ad diligendum est pulchritudo Dyo. Omne pulchrum et bonum desiderat. In christo autem est summa pulchritudo et ideo summe est diligendus. Sap. 7. Candor est enim lucis eterne et speculum sine macula ymago bonitatis illius Ubi tria dicuntur scilicet quod sit candor lucis speculum puritatis et ymago di- vine bonitatis. Iuxta quod sunt tres substantie scilicet caro anima et deitas. Caro enim fuit candida et lucida quia de purissimis sanguinibus vir- ginis generata. Anima eius ad dei ymaginem creata et omni bonitate re- pleta. Deitas fuit speculum sine macula quia in ipso omnia relucent et presentia et preterita et futura et vera et falsa et cordia. De ista pulch- ritudine dei dicit Aug. in libro de libero arbitrio. Tanta est pulchritudo iustitie tanta iocunditas lucis eterne et etiam si non liceret in ea vivere amplius quam unius diei mora propter hoc solum innumerabiles anni huius vite pleni deliciis et circumfluentia bonorum temporalium recte meritoque contempnere tenetur. Secundum quod movet ad diligendum deum est bonitas sicut in superiori autem dictum sit. In deo autem est summa bonitas et ideo est summe diligendus. Aug. de trinitate. Cum ista non diligantur nisi quia bona sunt pudeat illis inherendo non amare bonum ipsum unde bona sunt de cuius bonitate dicit Damas. Bonus et omnis bonus et super bonus. deus totus cuius bonitas propter superhabundantes divitias sue bonitatis non sufficiunt solum esse quod bonum sed sui ipsius natura anthonomasice per principatum. Ista auctoritas est cum diligentia exponenda. Deus sanctus est bonus sed non omnis bonus. i. ex omni parte bonus quia multas habet defectus. Angelus est bonus et omnis bonus sed non super bonus quia habet super se bonitatem divinam. Deus et angeli licet sint

bonum non tamen sunt summa bonitas quia non sunt bonitate essentiale
sed accidentale quia sunt eam perdere et inde homo remanebit homo et angelus
remanebit angelus sicut patet in malis angelis. Bonitas autem sicut est deo
essentialis quia sicut ignis non potest perdere suum calorem sic nec deus sua
bonitate. Anima igitur deus sicut est bonus et bonum est sui communicativum
in sua bonitate creaturis participavit quibusdam dans esse aliis vivere
aliis intelligere. ¶ 3m quod movet ad diligendum est honestum. Est enim
honestum quod sua vi attrahit et sua delectatione nos allicit. In deo autem
est summa honestas et ideo summe est diligendus. Cap. x. Immutabilis
honestas permanens illius est enim in deo summa delectatio que nos allicit
Ps. Delectationes in dextera tua usque in finem. Et in deo est vis que nos at-
trahit non voluntate cogendo sed alliciendo. Joh. 6. Nemo potest venire
ad me nisi pater meus qui misit me traxerit eum. Et super hoc
ponit tria exempla. Nam secundum Aug. Ovis trahitur ostensione rami vi-
ridis. Sic anima attrahi debet ad promissionem glorie celestis quam intus est
dulcedine visionis divine sed contra dura cortice prime. Gr. q.
Agite penitentiam: enim cortex exterior. Appropinquabit enim regnum celorum
enim nucleus interior. Pelliparius trahit emptorem ad emendum pel-
lium extensione non cogendo sed alliciendo. Sic et deus trahit animas
ostendendo celum stellatum tanquam pellem variam et depictam. Ps. Ex-
tendens celum sicut pellem. ¶ 4 quod movet ad diligendum est similitudo.
Eccl. 13. Omne animal diligit simile sibi. Inter Christum et nos triplex similitudo
consideratur. Christus enim similis est nobis similitudine assumpte carnis. Phil.
2. In similitudinem hominum factus ut nos demum esse et similes ratione imitationis
Ephe. 5. Estote imitatores dei sicut filii karissimi. Tertia ratio et nos sumus
similes ratione ymaginis sed in differentia quia sicut glo. dicit super Col. 1. Qui
est ymago dei invisibilis. Aliter ymago regis est in nummo, aliter in filio
nos sumus nummi, Christus filius. ¶ 5 quod movet ad diligendum est
utile. Homo enim semper amicum diligit propter utilitatem quam sibi se re-
dit. Christus igitur tanquam verus amicus est diligendus quia ab ipso utilitatem
recipimus in vita et in morte et post mortem. In vita dilectores suos
ditat spiritualibus divitiis. Prov. 8. In viis iustitie ambulo in medio se-
mitarum iudicii diligentes me et thesauros eorum repleam. In morte
custodit ab insidiis hostis. Ps. Custodit dominus omnes diligentes se. Ut
post mortem suscipit in gloria patris. Eccl. 1. Ecclm dari sui in fine

deret eum dare plus etiam celestis gloria diligentibus se. 3° quod movet ad
diligendum est delectabile naturaliter, quia rem diligit in qua animus delecta-
bili conquiescit. Inde autem est prima delectatio, ideo est prime diligendus.
Presentis enim vite delectationes sunt quasi que sunt inde sunt imperfectionem
admixtionem et interruptionem. Hoc signatum est 3 Re. 17. ubi dicitur quod deus
pascebat Helyam mittens ei carnes mane et vespere et bibebat
de torrente. tandem illa reservata deus sibi subtraxit ita quod unum modicum
aque et panis potuit habere. Sunt igitur temporales consolationes sunt imper-
fecte ex natura. propter hoc quod illa refectio non fiebat in meridie sed mane et
vespere. in meridie quidem est perfectio lucis et caloris et signat refectionem
beatorum qui sunt in plena luce cognitionis et pleno calore amoris. in mane
autem et vespere est lux et calor sed imperfecte et signat refectionem sanctorum in via
qui sunt imperfectam cognitionem et imperfectum amorem. 1 Cor. 13. Cum venerit
quod perfectum est evacuabitur quod ex parte est. 2° consolationes sunt ad
mixtionem quia sepe admiscentur ut amaris corruptione ut absynthia tempe-
ratione ut amicicia permixtione. hoc signatur per hoc quod bibebat de torrente. Ysa.
1. Vinum tuum mixtum est aqua. 3° consolationes sunt interruptionem
quia sepe ab eis subtrahuntur ut ut amplius sitiantur ut ut ferventius
desiderentur ut ut cautius custodiantur. hoc signatur per hoc quod deus cibum ipsi
Helye subtraxit. ¶ Dicto de dilectione dei dicendum est de dilectione proximi

24 q. 2 b. ¶ Circa quod notandum quod Aug. in li. 83 questionum inquirens que sit ista dilectio
de qua dicitur: diliges proximum tuum sicut teipsum, quattuor dilectiones distinguit.
¶ Prima est carnalis que est inter virum et uxorem, et ista licet sit licita tamen
de se non est meritoria, quia est in brutis animalibus invenimus. passeres enim
qui coniugia sunt inde servant ova, confovent pullos, nutriunt. Dilectio autem
de se non sit meritoria, potest tamen fieri meritoria cum scilicet vir diligit uxorem
quia bona est vel ut bona sit. Tunc enim non diligit uxorem nisi bonum
et tunc reducitur ad illud preceptum: diliges proximum tuum sicut teipsum,
id est ad gratiam in presenti et gloriam in futuro. Ephe. 5. Viri diligite uxores vestras
sicut Christus dilexit ecclesiam. ¶ 2a est dilectio naturalis qua pater diligit
filium, et ista licet sit licita tamen de se non est meritoria. Unde dicit
Aug. Quomodo magis laudatur si in homine quod inde mirabile serpentes et
lupi amant filios suos. Non est laudandus qui filios amat, sed execrandus
qui non amat. Cum filios amas secundum naturam conparans, si non amas asperi-
nalibus vinceris. Potest autem hec dilectio fieri meritoria cum scilicet pater fi-

fliu diligit q bonus est uel ut bonus sit. Tunc em no diligit
filiu ut filiu s3 deu diligit in filio et sic reducit ad sc̄d̄ prepti
diliges p̄ximu tuu sic te ipm. Vos p̄res nolite ad iracu̅dia̅ puocare
filios v̄ros s3 educate illos in disciplina et timore dni. Sc̄d̄ est di
lco socialis sic consuetudinis que contrahit ex consuetudie cohitandi
colloquendi et conuiuandi. que lz sit licita tn̄ no est meritoria q2
est etia inter aialia. Vnde scribit Aug. Duo equi manducant insimul
desiderant se videre ad alia diem. p̄cedit unus festinat alter iux͡ re
git assessore et tam diu se impetu suo puocat donec ad amicu
puenit. Cu3 q2 puenerit quasi in loco suo requiescit. Caualus aut
ista dilco dē se no sit meritoria q̄n s3 quis diligit amicu quia
bonus est ut ut bonus sit. Tunc em no diligit amicu ut amicu
s3 deu diligit i amico et sic ista dilco reducit ad p̄ceptu de dilcoe
p̄ximi i c̄tali amico. dr̄ Eccli. 6. Amicus fidelis medicamentu uite
et i mortalitatis qui metuunt dnm inuenient illu. Sc̄a est dilco
uirtutis qua quis diligit aliu p̄p fide et uirtute et bonitate et i
no p̄t eē inter aialia que roe carent q2 no diligunt alia aialia
p̄p bonitate et uirtute et ista dilco est meritoria. de qua dat
est p̄ceptu diliges p̄ximu sic te ipm. Tullius. Nichil ē uirtute
amabilius nichil q magis allicit ad diligendu. nā p̄p uirtute et p
bitate etia eos quos nu̅qua̅ vidimus diligamus idem. Tanta est
vis p̄bitatis ut etia in hijs quos nu̅qua̅ vidimus ul q maius est
in hoste diligamus. **De eodem s̄mo 39** | s̄mo 39 de eode

In hijs duob3 mandatis vniu̅sa lex pendet et p̄phete. Omia
diuina p̄cepta q p̄ decalogu sunt accepta in hijs duob3 p
ceptis dependent s3 in dilcoe dei et p̄ximi. Illa em dece p
cepta in duob3 tabulis moysi sunt cōscripta s3 in p̄ma tabula sunt
scripta tria que ptinet ad dilcoe3 dei in sc̄da tabula sunt scripta septe
reliqua que ptinet ad dilcoe3 p̄ximi. Primu igit p̄ceptu est
no habebis deos alienos et istud ptinet ad p̄rem qui fa̅qua̅ fontale
principiu tocius deitatis ē principali adorando. Gentiles em olim
faciebat deos alienos .i. queda simulacra in quib3 demones h̄ri
tabat et mira dabant s3 tn̄ sapientes inter eos ea deridebat
Vnde dr̄ Sentn̄ in li. de uirginitate. Cu intrassent templu iouis a
mictu aureu quo eius cōpiebant simulacru dixit aure̅ gaveme
frigidu estate onerosu ee. ideo aut sic iussit fieri ut n̄ onus sibi

ferre posset nec frigus portare sicut nec esculapio tenuisset barba
aurea nec apollo pater eius non haberet tolli imperavit ingratum se
appellans ut filius barbam haberet quia pater non habebat sic simulacris
ius tenent pateras madentes allegans se accipere debere quod dii darent
et subdit Ambrosius ita ludibrio habiti sunt ut neque iupiter vestem suam
defendere potuit nec barbam esculapius nec apollo pubescere adhuc re-
pit nec omnes qui dimittuntur dii retrahere potuerunt pateras quas tenebant
Refert etiam Augustinus in libro de vera religione quod sortes apollo fuit omnibus
quia noluit ydola adorare Torrebat enim quod porcus adoraret canes qui
erant opus nature quam ydola que erant opus hominum Multi autem hodie
sunt qui faciunt sibi deos alienos Ita ut dicit Augustinus quod ab homine colitur quod
ceteris diligitur Superbus igitur pro deo suo habet superbiam luxuriosus luxu-
riam Avarus avariciam Ro. 1 Mutaverunt gloriam incorruptibilis dei in simili-
tudinem volucrum et quadrupedum et serpentium pro volucre superbia intelli-
gitur que semper in altum volat pro quadrupede luxuria que per corpus expletur quod
clerus [illegible] pro serpente avaricia que semper terrenis inhibit cuius
ius autem quilibet ipsorum habeat sum deum sperate nichilominus est tamen deus
omnium scilicet Beelzebub qui dicitur deus muscarum Musca enim inquieta est volitat
sicut superbia que super alios volat inquieta est immunda sicut avaricia quam mere
diversis sollicitudinibus pungit id divinitatem hic vero Secundum preceptum
est Non assumes nomen dei tui in vanum et istud pertinet ad filium qui est
nomen patris in vanum autem nomen dei assumit qui iurat pro nichilo et frivo-
lo Vel qui iurat falsum Ut qui iurat quod iniquum Talis iniuriam facit
deo sibi et proximo Deo quidem quia non iurare ad sit nichil quam eius
testimonium invocare quia qui falsum iurat supponit quod deus mendacium diligat
ut ita dicatur Mps perdes omnes qui loquuntur mendacium Sibi facit etiam in
iuriam sibi qui iudicio dei penitendum se obligat Dicitur enim et alia
dicere per deum ita est nisi deus me condempnet si non est ita Facit etiam inu-
riam proximo quia per falsum iuramentum ipsum decipit et defraudat Refert
Augustinus in quodam sermone quod dum quidam negaret pecuniam creditori iuramentum
ab ipso creditor exegit in ipsa autem nocte ad iudicium raptus audivit
iudicem sibi dicentem Quare pro tam parva re hominem adiurandum quem sciebas falsum
iuraturum Reddit quod negavit in pecuniam et in debitum cetera erat ut
summa tua perderes quam ante eius iuratione falsa pervenires Pro peccato
igitur tam graviter verberatus est ut in dorso inspicerentur plagarum vestigia

Nota

37 apperent. Tercium est ut diem sabbati sanctifices. Istud refertur ad spiritum
sanctum in quo requies vera habetur. Contra istud preceptum facit qui causa cupi
ditatis in die sabbati opus servile facit, ut aliud peccatum committit ut opera
bona dimittit. Quia ab omnibus operibus non est vacandum. Notandum autem est
quod triplex est sabbatum. Primum est sabbatum temporis scilicet dies septem quam deus
voluit observari in memoria quod omnia in sex diebus creavit, et in septima
omnibus creaturis condendis requievit. Exo. 20. Sex diebus fecit
deus celum et terram mare et omnia que in eis sunt, et requievit in
die vero septimo. Secundum est sabbatum pectoris et mentis que non habetur nisi in deo.
Sicut enim res non requiescit nisi in loco suo, sic et non anima requiescit
nisi in deo qui est locus eius. Ps. Esto mihi in deum protectorem et in locum
refugii. Job. 11. Habet locum in nobis ut in ea pace beatis in mundo perfrui
tera habemus. Tercium est sabbatum eternitatis Ysa. 64. Erit sabbatum ex
sabbato quia de requie mentis homo pervenit ad requiem eternitatis. Eiusdem
. 58. Vocaberis sabbatum delicatum. Plus est dicere cibum delicatum quam
bonum ut sapidum. Primum igitur sabbatum scilicet quies temporis est bonum. Secundum scilicet
quies pectoris est sapidum. Ps. Gustate et videte quoniam suavis est dominus.
Tercium scilicet eternitatis est delicatum. Job. 22. Tunc super omnipotentem deli
ciis affluens. Expositis preceptis prime tabule que pertinent ad dilectionem
dei, sequuntur precepta secunde tabule que pertinent ad dilectionem proximi.
Dilectio proximi pertinet sibi benefacere et ab offensis cavere. Debemus
autem principaliter benefacere hiis qui nos magis coniuncti sunt scilicet patri et
matri. Et ideo quartum preceptum est: Honora patrem tuum et matrem tuam. Et in
telligitur ipse honor non tantum in voto ut in signo sed etiam in obsequio.
Debemus autem ipsos honorare quia ab ipsis recepimus esse. Debemus
etiam eis magnam reverentiam. Eccl. 7. Honora patrem tuum et gemitus
matris tue ne obliviscaris. Memento quoniam nisi per illos natus non fuisses.
Secunda ab ipsis habuimus nutrimentum. Debemus eis magnam diligentiam
ut sicut nutriverunt nos in iuventute sic et nos nutriamus eos in se
nectute. Eccl. 3. Fili suscipe senectam patris tui. Tercio ab eis habui
mus disciplinam et doctrinam. Debemus eis magnam obedienciam. Ephe.
6. Filii obedite parentibus vestris in domino, hoc enim iustum est. Quintum 47
est. Non occides. Dilectorum enim proximi pertinet ut bonum est non
tantum benefacere sed etiam ab offensis cavere. Offensa autem potest fieri sive
ut vi ut voluntate sua aut ut in persona proximi prohibetur. Ni dicitur Non

omdes et horridum aliqn fit corde podium pz j joh 3 Qui odit fr̄em
suum homicida est aliqn ore p̄ malū vm detractorum ps hily hom
dentes eorū arma et sagitte aliqn ope et istud ē simplex quia
eum occidit corpus tm̄ et ista occisio nō est timenda maxie qn̄ p̄
iustitiā gtinet᷑ mt̄ 10 Nolite timere eos qui occidūt corp᷒ etc aliqn
occidūt aīaz tm̄ qn̄ pz ea ad pc̄tm trahūt vnde dr̄ de dyab̄o joh 8
ille erat homicida ab initio ēpo pz p̄mos pentes ad pc̄tm trax᷑t aliq
occidūt vtrūq et hoc fit fieri i duob᷒ casib᷒ vn᷒ qn̄ qs inter
6⁹ fint pessim ut alium i mp̄to mortali existente Sextum ē nō mecha
beris vbi p̄hibet᷑ offensa in p̄sona giūcta Est aut adulteriū q̄ue ·4·
pc̄tm i viro et i muliere tū q: uterq gtempnit dei p̄ceptū tū q: utq
gmittit furtū vt̄ ait dr̄ j cor 7 Mulier sui corporis p̄tāte nō h̄t
s; uir et eq̄ Qui g̊ corpus suum alteri tradit furtū gmittit · sicut
seruus furtū gmitt᷑ et qui alteri dn̄o se daret tū q: utq facit cot
dei sacrm̄ vt̄ ait ep̄he 5 dr̄ vbi agit᷑ de m̄rimonio sic dicit Sacrm̄
h᷒ magnū · ego aut dico in xp̄o et eccl̄ia sigt em̄ vnione nate
diuine et humana que i sepabilis ē Qui igit᷑ carne sua diuid᷑t
sacro incarnatois dei iniuriā facit p̄hor aut q dr̄ nō mechaberis
p̄hibet᷑ ois carnalis corrupcio p̄ter ea que ē m̄rimony Septimū
17 est nō furaberis vbi p̄hibet᷑ offensa in reb᷒ p̄ furtū intelligit᷑
oīe male oblatū siue occulte accipiendo · siue fraude i mercā
ciōib᷒ gmittendo · siue mercede debitā nō soluendo Est aut
furtū q̄ue pc̄tm p̄i° r̄ dei q: dona talia nimiū experimt᷑ Eccli
33 Qui offert sacrificiū ex s̄uba paup̄ū q̄i qui victimat filiū in
gspectu p̄tris 2° r̄ p̄ximi q: hoc ē q̄i homicidiū gmitte̊ ibidē
panis egentiū vita paup̄is ē qui defraudat illū h̄o sanguinis
est 3° r̄ sui decretens em̄ p̄ctis h̄o cito penit̄ sic dc̄m
est Defurto aut
dic cessante ira et deformitate cessante gnipia
8⁹ et si h̄o aliqn p̄niteat᷑ tn̄ raro satisfaciūt Octauū ē nō loq̄ris
aduersus p̄ximū tuū f̄lm testimoniū vbi p̄hibet᷑ offensa i uo
Testis aut f̄lus tres offendit sic ondit ysidorus de sūmo bono
dicens testis f̄lsidicus tribus p̄ ōib᷒ ē obnoxi᷒ p̄i° deo que p̄
iurando gtempnit 2° iudici que mentiendo fallit 3° p̄ximo i nō
9⁹ cīti que f̄lso testimonio ledit Nonū ē nō gcupisces rem
p̄ximi tui i nisto aut p̄cepto et i sequēti prohibet᷑ offensa i
uoluntate Cupiditas igit᷑ p̄hibet᷑ p̄mo q: est radix et in ōis

mali i ethi. 6. Radix omnium malorum est cupiditas. eccle. 5. Qui volunt
divites fieri incidunt in temptationem et laqueos et desideria multa et
inutilia et nociva. 2° quia turbat quietem. Eccl. 10 divitie supra cogitant
Aug. Divitias inveni requiem perdidi. Eu vigilas dedisse cogitas
in dormis latrones somnias in die sollicitus nocte pavidus. 3° quia sunt
divitias ac inutiles possessori. Virgil. omni expers est nisi quia eas
cupidit et tenet. Eccl. 14 viro cupido et tenaci sine ratione est substantia
eccl. 5. Quid prodest possessori nisi quod cernit divitias oculis suis.
107 Quartum est ubi cognovisses uxorem proximi tui. Concupiscentia autem car-
nalis tres habet gradus. Unus est quando cum in corde male concupiscentie
Math. 5. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est eam
in corde suo. 2us quando ex amore non procedat. Unde poete olim fingunt
cum multis amore uno non procedat. Unde poete olim fingunt
sermone multus amore ...
res carmina amatoria expellebat de civitatibus. 3us quando est in ope-
re. ... mortali cor-
pore mala ... Ro. 6. Non regnet peccatum in vestro mortali cor-
pore ut obediatis concupiscentiis eius. Est igitur sensus non cognovisses uxorem
proximi tui non cognosces eam in corde nec eam per verba amatoria solli-
citabis ore nec concupiscentiam tuam complebis in opere. Do. 19a Sermo 19
Ascendit Ihesus in naviculam transfretavit et venit in civitatem
suam et ecce offerebant ei paraliticum etc. Math. 9. Deus omnia c[reavit]
elementa creavit munda. Sed exceptis ... cum fuit immunda
terra sua est immunda effusione sanguinis innocentis. Sed Christus qui
mundavit quando ... Aer suus est immundus
expersa incensorum immolato ydolo. Sed Christus qui mundavit quando non
resurrecto sed ascendit.
... Sed Christus quia
... ignis suus est immundus ex ydolorum hostiis crematis. Sed Christus qui ignis
mundavit quando Spiritum Sanctum in specie ignis misit. Aqua sua est immunda
... hostiis ablutis. Sed Christus qui mundavit quando in Iordane bap-
tizatus fuit et quando per mare ambulavit. Sic hodie legitur in dominica evangelium
Math. ... Per hanc navem religio sive penitentia intelligitur que
dicitur Ihesus in naviculam etc. ... assumit ... aliquis sive salutem animabus. Penitentiam assumit vo-
tum Ihesus ascendit quando ... Unde
dicitur Ascendens Ihesus in naviculam quia penitentia duo bona facit.
... deducit in celestem civitatem sequitur et venit in civitatem suam
quia civitate celeste deducit in ... reducit quod sequitur in paralitico curato.
Aliud quia infirmum ad sanitatem reducit quod sequitur in paralitico curato.
Circa primum quatuor sunt videnda. Primo quare per navem religio intelligi-
tur. 2° qui sunt venti quibus navis intelligitur. 3° quod sit faciendum
quando tempestas temptationis imminet. 4° quod quare pignus ...
107

Circa primum notandum quod religio per navem intelligitur propter tria vota scilicet pau
pertatis castitatis et obediencie ¶ In navi quidem non requiruntur nisi rebus utilibus po
tius delicatis sed minus ut lectis amplis sed artis quia in religione non debent
quaeri delicata sed necessaria non lata sed arta et hoc refertur ad votum paupertatis
De quo enim paupertate novimus tamen necessaria et arta quaerere debemus id est tempo
rales alimenta et quibus tegamur ex quibus contenti simus Ad Thimotheum 6 Arta est via
que ducit ad vitam ¶ 2o in navi sunt omnes gubernatori obedientes
Et licet sit ibi aliquis magnus tamen non dedignatur ad eius pedes sedere Sic
est in religione debent omnes esse obedientes prelato et si est ibi aliquis
magnus genere vel scientia non debent dedignari prelato subiici Hebreos 13 Obe
dite prepositis vestris et subiacete eis Ecclesiastici 3 Quanto maior es humilia
te in omnibus Et istud pertinet ad votum obediencie ¶ 3o navis si est va
cua vacillat si nimis onusta submergitur si moderate stabilitur
Sic est si quis carnem suam in nullo maceraverit efficitur lasciva si nimis
maceraverit efficitur infirma sed debito modo est ut navis et vomis sub
iecta Hugo Qui carnem suam supra modum affligit cives suos occidit
si plus quam expedit alimentis reficit hostem nutrit Sic igitur nutrienda
est ut serviat et sic domanda ut non superbiat et illud pertinet
ad votum castitatis que tunc servatur quando caro maceratur ¶ Circa 2m notan
dum quod ista navis quatuor ventis temptationum impellitur ¶ Quosdam re
ligiosos exagitat vana gloria et iste est ventus qui flat ab o
riente Sunt enim vana gloria aut quia sunt orti de magno genere aut
quia sunt lumine magne scientie ¶ Quosdam exagitat carnalis concupiscentia et
iste est ventus qui flat ab occidente id est a carne que cottidie ten
dit ad occasum ¶ Quosdam exagitat avaricia et iste est ventus qui
flat a septentrione scilicet aquilo frigiditatis id est ambicie et torporis de
quibus quatuor ventis dicitur Danielis 7 Videbam in visione noctis et ecce quatuor
venti pugnabant in mari magno ¶ Circa 3m notandum quod imminente
tempestate temptationis quatuor facere debent ¶ Primo enim debent onus proicere scilicet
onus superfluitatis et peccatorum Hebreos 12 Deponentes omne pondus et
circumstans nos peccatum Sic enim dicitur Jone 1 Miserunt vasa que erant
in navi in mare ut alleviaretur ab eis ¶ 2o velum elatum debent de
ponere id est in imo humilitatis manere quia venti excelsa exagi
tant et infima non inquietant Unde dicit Crisostomus Arbor ramis que in alto
sunt sepe a ventis franguntur qui autem in imo sunt securi consistunt
¶ 3o anchoram spei debent in deum figere Hebreos 6 Qui confugimus ad tenen
dam propositam spem quam sicut anchoram habemus tutam et firmam ¶ 4o

ad deu et ad sc̄os dent refuge ut legit q^a d. cui3 nauicula fluc
tib3 operiret̄ excepit discipli xp̄o dn̄e salua nos perimus. C
Circa q^m sciendu est q̄ p mare sig^t mūd9 iplin dcia ¶ p^o ꝑ
inquietudie3 ysa. 57. impiy quasi mare feruēs q̄ quiesce no pt
Contingit aut sepe q̄ in religione ubi dent ee aque syloe que
vadūt cū silencio ut dr̄ ysa. 8. ibi inueit̄ mare q2 ubi debet
ee silenciu ibi inueit̄ strepitus litigancu. ubi dēt ee tranquillitas
ibi est animositas. tales no vuut more hoim s3 ferarz fere em
ad inuice pugnāt. aut ꝑ cibu aut ꝑ domiciliu. aut ꝑ adlibi
dine gntant̄. Sic mlti religiosi litigant aut ꝑ cibu q2 s3 deli
cate no nutriut̄ aut ꝑ loca q2 s3 imaginis monastery9 no
collocant̄ aut ꝑ libidine dnandi q2 s3 ad magnas abbatias no
pmouent̄ ¶ 2° dr̄ mare ꝑ insaciabilitate. sca pt dicit eccl. 1. om
flumia intrant in mare et mare no redundat de quib3 dr̄ i. ioh. 2. oīne
quod est in mūdo aut est concupia carnis. aut concupia oculorum. aut sup
bia vite. Sz ipsa flumia mūdu no saciat q̄ nec concupia carnis
neq3 vite ... dilectis ... concupia oculorum diuicijs. n^r supbia vite hono
saciat delicijs ... concupia oculorum diuicijs ... amaritudie3 habet em iste
tribus uariis ¶ 3° mūd9 dr̄ mare ꝑ amaritudie3 habet em iste
mltas amaritudies scia diuicie. delicie et honores hoib3 mudanis
vident̄ dulcia s3 in ueritate sūt amara. Sic em pisces no sentiūt
amaritudie3 maris q2 ibi sūt nutriti. Sic n^r hoies mudani
sentiūt hoc amaritudie3 q2 sūt talib3 assueti. Erat ergo mūd9
ꝑ iuris multis amaritudies q̄ in mēis dulcorat̄ ꝑdiuisas co
... ¶ ... aut mois
placides. ... mltitudie3 dolore meoz ... Sic nubibus aut
... ssut dulces aque marine ... aut radys solarib3 in nubib3
... aut ... elevate ... aut ... viscerib3 depurate ¶ Sic aut ꝑ poros
elevate ¶ aut uenas interre visceribus depurate ¶ Sic ... fiat vas cerei
subtiles in fundu mar ingresse ... ꝑ plin ... dulces reddunt̄
et i mari ponat̄ aque que ꝑ poros ingredit̄ dulces reddunt̄
C Sic ... iuris tribulaciones dulcorat̄ ¶ p^o ex contemplacione cele
stis glie em celeste glia contemplant̄ sicut in nubes q^dam mo elevant̄
et ex tali contemplacione levigant̄ pene Greg. Considerantꝫ pmy mi
nuit vim flagelli ¶ 2° ex recordacione mortis Sic enz em quis ha
in memoria q̄ cito erit subtracta contempnit om̄ia mudana et ... q̄
aduersa ... facile om̄ia contempnit qui se semp cogitat moriturū
¶ 3° ex meditacione passionis dn̄ice ... est em inquam vas ce
rei ... est cor meu inquam cera liquescens. poros sūt eius
vulnera in que nr̄e tribulaciones immisse dulces reddunt̄ Greg. Si

passio xpi ad memoriam reducit. mirabile est quod non equo animo toleret.

Ambo

Secundo ponitur bonum quod assequimur expugnaui prime quod intelleximus prius nos induit. ideo dicitur. et uenit in ciuitatem suam. Litteraliter ciuitas ipsa xpi fuit capharnaum ut dicitur Mt. 9. 2. Verum secundum Crisostomum xpus habuit tres ciuitates. Una est in qua fuit natus scilicet Bethlehem. 2a in qua fuit nutritus scilicet nazareth. 3a in qua fuit conuersatus scilicet capharnaum. Spiritualiter autem ciuitas ipsa nostra est ciuitas celestis quia nostra erit iure ciuilitatis patrie hereditatis et filiationis. Deus enim faciet nos ibi suos ciues et heredes et filios sine heredes et deinde nobis faciet in premium. Apocalipsis 3. Scribam super eum nomen dei mei id est secundum glossam. hoc non quod est eternum. et nomen ciuitatis noue ierusalem id est secundum glossam. quod non quod est inuis et non meum nouum quod est filius dicitur. aut infra 14. habebant nomen eius et nomen patris eius scriptum in frontibus suis. Hec tria nomina scripta habebunt scilicet ciuis et eternus et filius. Dato enim per impossibile quod deus alicui sic diceret Egredere de ciuitate mea quia peregrinus es recederet cum dicendo me meam promisistis quod ciuis sum. Si iterum diceret ciuis es et mane in ciuitate mea per annos post ea egredere responderet quod promisistis eternus sum. Si iterum deus diceret mane in ciuitate mea tanquam ciuis et eternus ad mensam tamen et ad secreta mea non uenias. responderet cum dicendo quia promisistis quod filius ero sum. Tercio ponitur bonum quod auaui prime assequimur quod ab omni infirmitate liberamur quod notatur in curatione paralitici. Est autem paralisis morbus qui membra reddit mollia dissoluta et dissipata et ideo paraliticum significat uoluptuosos et delicijs assuetos de quibus dicitur prouerbiorum 18. Qui mollis et dissolutus est in opere suo frater est sua opera dissipans. Differentia est inter ista tria que ponit salomon scilicet molle dissolutum et dissipatum. Ita molle est quod cedit omni duro. dissolutum est quod nullo uinculo est colligatum. dissipatum est quod totaliter est confractum. sicut patet in uase confracto. Tales igitur sunt molles qui omni duro et temptationi cedunt Mt. 13. Facta autem tribulatione et persecutione propter uerbum continuo scandalizatur. Tales igitur non sunt aliquo uinculo timoris uel amoris ligati ideo sunt immundi Leuitici 19. Vas quod non habet operculum nec ligaturam immundum erit. Tales etiam sunt confracti quod nullum bonum potentum retinere possunt Ecclesiastici 21. Cor fatui quasi uas confractum et omnem sapientiam non tenebit. Sanatur autem iste paraliticus quando ille qui erat mollis ad credendum efficitur durus ad resistendum. Ps. Firmum est cor meum tanquam terra ligpens cum qua mollis ad-

redendu. crevit taqua testa virtus mea. ecce qua durq pgea adresipm
du. Sn ille qui no erat colligatus postmodu fortiter in deo ligat
est vinculo amoris. Col. 3. Sup oia h' charitate habetis q e vinculu
pfcois et vinculo timoris. Eccia. pt dr Eccii. 21. Nisi i timore dni
tenueris te instanter cito subvertet domus tua. Sn ille qui erat tanq
vas fractu postmodu effect effint vas solidu et pciosu. Ecci 50.
quasi vas auri solidu ornatu omi lapide pcioso. Smo 22 Secō
Offerebat ei paliticu iacentem in lecto et videns
Ihus fidem illorum etc. Miracula q fecit xpus aliquibus fuit
occasio scandali spualis. sic phariseis qui dicebat. Joh 9. Non est hic ho
a deo qui sabbatum no custodit. Et sic scribis illis qui dixerunt hic
blasphemat. Aliquibus fuerunt in sanitate Et hoc dupl' vel sanitatis
tm corporalis sic ceco nato in principio Joh 9. Ille aut dixit. Qs e ut cre-
dam in eum. Et cetera. Glo. Id est nondum vidit quod non dum dei filium cognovit. Aliquibus sani-
tatis spualis tm sic illis qui adhuc miracula querebant. Sic ipsis turbis
de quibus dr. Videntes aut turbe timuerunt etc. Aliquibus sanitatis cor-
poralis et spualis sic ipsi paliticio que dns in corpore et mente sanavit
Circa ipsius aut miraculum ponunt qz due personarum. Primo persone
offerentium in quibus fuit magna fidei constantia unde dr. Offerebat
ei paliticu. et videns Ihus fidem illorum etc. Ex quo pz q merito fi-
dei illorum xps hunc sanavit. Glo. Quantu valet apud deum fides aliena
ut intus et extra sanaret hoiem. Persones em sanctorum deus saepe dat
pma gratis precari. Dum modo q ipse gerat q post deus in h lib' cum
sanctis ditescit viro aut q utiles sint orones scorum sm quem
modu dicit Ab. scam desiderans dona et adpticiparez ipsorum habitu-
dem tuns sic ipse cogitatur. Puritatis veniens ad aliquem scorum in eorum
rogat ipm fieri susceptore et solicitatore graciat oia q pcht
divinissima dona. Primu igr e desideriu vel unde io dicit Di-
ab. scam desiderans dona. Deus em no dat dona sua negligentibus
s desiderantibus. ps. Desideriu pauperum exaudivit dns. Dan. 11. Corrupat
qui se grupisit etc. 27 e immunitas culpe. et ideo dicit Cum
hitu habens i in mundu affectu gerens. Di em i actu ut propheta prandi
erat sic viri pcos obtinere no possent. Jerem 15. Si steterit moyses
et samuel. coram me no est aia mea ad populum istum. Primu em ponit-

obstaculu ne orones ad deu possint ascendere Tren 3 opposuisti nu
bem tibi ne transeat oro sunt elongacon ne deus possit audire ysa 59
Non est aggravata auris tua eius ut audiat sed iniquitates nre divi
serunt inter nos et deu nrm posuit velame ne possit eas videre
unde sequitur Et pcta nra absconderunt facie eius ne exaudiret ¶
3) est recognicio puritatis spe unde dicitur spe recognitor puritatis
Re 4 c 2 ex cu helyseus pallio helye aquas iordanis percussisset no diu
divise quod de suo merito considere videbatur sed postquam meritu magri i
ploravit dicens ubi est deus helye statim divise sunt ¶ 4 est copulacio
rei digne io sibi consequitur om q petit i si petit divinissima
dona sicut eum qui pecierunt terrena et repulsi sunt Jaco 4 petitis
et no accipietis eo q male petatis Illy pecierunt carnalia et pu
niti sunt Num 12 quis dabit nobis ad vescendu carnes Et posuit
ibi punicio ipsorum Illy pecierunt sublimia et reprehensi sunt sicut filii ze
bedei ut patet Mt 20 Sexto ponitur psona infirmi in qua fuit magna 27
miseria quod erat paliticus causatur paliticis quis ex frigiditate constringente
quis ex humore opilante quis ex wlnere nervos incidente Ex hijs enim
impeditur transitus spiritum ad instrumenta sensuum et sic privato sensu et
motu Ita vitur avari paliticum incurrit ex nimia frigiditate Est enim
sic congelata q nulla sentit fraterna caritate Mt 24 habundabit i
iniquitas et refrigescet caritas multorum Ita luxuriosi palysim incur
rit ex nimia humiditate que generatur ex nimietate cibi et potus
incendio dicitur Ezech 16 hec fuit iniquitas sodome saturitas panis et
habundan incendium dicitur Ephe 5 Nolite inebriari vino in quo e luxuria
Ita superbi palysim incurrit ex incisione et separacione Superbia enim
separat a deo et io primus superbis ablator eius insiste no est Eccli 10
Inicium superbie hominis apostatare a deo quia ab eo qui fecit illu recessit
sic cor eius Decimo ponitur psone scribarum in quibus fuit cogitatio
37 temeraria dicentes intra se hic blasphemat Tribus aut modis
blasphemia in deum committit ¶ primo quia deo negat q sibi convenit ¶
2o quia sibi attribuit q ei no convenit ¶ 3o quia id q dei e aliquibus
sibi attribuit Et quia scribe xpm eu ee no credebant io ipm
blasphemare dicebant q remissione pcti q est solius dei sibi
attribuebat Contra spem tercia faciunt superbi qui sibi attribuunt gloriam

que est ira dei Ro 12 Michi vindicta et ego retribuam. Erant quedam
temerarii qui volunt de aliorum cordibus iudicare cum hoc sit ipsum dei 1 Cor
4 Nolite ante tempus iudicare etc. Secundo post personam Christi magna apparet
magna misericordia et sapientia et potentia. Prima in hoc quod dixit remittuntur tibi
peccata tua. Illam sic dicitur infra per potestatem ut sciatis quia filius hominis in terra dimittendi
peccata et tenderit in terra non super terram vel infra terram remissio enim
ista non habet locum super terram vel in celo quia ibi nulla sunt peccata. Iter habet
locum infra terram in inferno quia ibi sunt peccata perpetua. Sed autem locum in
terra in mundo quia ibi sunt peccata remissibilia. Secundo apparet eius sapientia
in hoc quod eorum cogitationes vidit et in hoc quod tam sapienter eos confutavit
dicens Quid est facilius dicere dimittuntur tibi peccata tua etc. Ista autem
comparatio potest fieri in operantis et sic ambo sunt sibi eque facilia vel in
operis et sic remittere peccata est difficilius quia secundum Aug. Maius est de
impio pium facere quam celum et terram creare. Quia deus est ibi resi
stentia secundum voluntatem propriam in creatore aut nichil resistens. Potest vel
potest fieri in iure cogitationis. Et sic facilius est peccata dimittere quam hominem
sanare quia id non videmus. Illud autem videntes admiramur. Crisostomus. Quanto
anima potior est tanto curatio eius plus est quam corporis. Sed quia illud
occultum est, addit quod manifestum est. Vel potest intelligi in locutionis ac
si dicat eque facile est dicere remittuntur tibi peccata et dicere Surge et
ambula. Sequitur curatio corporis in eodem quod ad meum dicere remittuntur
tibi peccata sequitur curatio mentis. Et autem subdit ut autem sciatis etc. Hoc potest
potest exponi. Primo ut coniungatur immediate ad illud quod sequitur Tolle lec
tum tuum. Subiciens sensum ut sciatis quoniam filius hominis etc. Et autem interposi
tum ait paralitico sit verbum evangeliste sive propria secundum quesierat ab eis
Quid est facilius dicere etc. Secundo ut fiat suppletio in hunc modum: Ut autem
sciatis quoniam filius hominis etc. dico facta ut surgat. Postea subdit evan
gelista tunc ait paralitico etc. Tertio ut sit verbum evangeliste ad nos. Ut
autem vos posteri sciatis quoniam filius hominis habet potestatem in terra dimittendi
peccata tunc ait paralitico etc. Tertio apparet eius potentia in hoc quod dicit Sur
ge tolle grabatum tuum etc. Incomoda ipse patiebatur non enim stare
poterat totis membris resolutus erat et incedere non valebat. Sed verbum
Christi tante fuit potentie quod sibi dedit robur ad standum. Ideo dixit Sur
ge fortitudinem habe ad gravia omnia portandum. Ideo dixit Tolle gra

batu tuu et facilitate habe adambulandu io dixit et vade in domu
tua. Moralr peccatoris est ipm pctm in quo male delectando quievit
deserere i surgit qn pctm deserit. ps. Surgite postqua sederitis qui
Tunc lectu portat qn pctm q sibi erat quieti et delectacioni incipit
ee dolori et oneri. ps. Lavabo p singulos noctes lectu meu q. Tunc
in domu sua vadit qn in rectu meditacioe pgit ul qn gracias sua di
mittit ut qn vilitate sui cordis q est domus aie gpit. Tancto po
nit turbe in quibz fuit laudacio divina unde dr videntes aut
turbe timuerunt q xpus tribus de causis miracula faciebat. po
p illorum utilitatem q hoc faciebat utilitate quia eos corpore et aia cura
bat. 2o p aliorum conversione quia multi videntes xpm miracula quere
bant. 3o p dei gloriaz et honore. Sic dr Joh. 9. Neqz hic peccavit
neqz parentes eius sz ut manifestentur opa dei in illo. Ita tripley
ca pont hic illa ipse paliticus curat et aia fuit curata. Turbe
fidem xpi receperunt et deu glorificaverunt. Deco sermo 3us

Dixit ihus palitico confide fili remittuntur tibi pcta tua. Di
cunt Beda et Ieronimus in glosa quomodo morbis infirmitates contingunt
vel ut iustis merita paciencia augeant ut Job. Vel ad cu
stodia virtutum ne superbia temptaz ut paulus. Vel ad corrigendu
pcta ut maria soror et sic hunc paliticum. Vel ad gloriaz dei ut ceco
nato et lazaro. Vel ad inicium pene ut herodi quatinus hinc in
deam q in inferno sequitur. unde dr Jere. 17. Duplici contricione contere
eos. Hic igitur infirmitas io palitico accidit ut sua purgarent
pcta. Unde dns sciens pctm fuisse causam sanat ut dicit Confide
fili remittuntur tibi pcta tua. Circa hec igitur pcta tria tanguntur
sz cōdicionis morbi benignitatis medici et efficacia remedii.
Primu notatur cu dr Dixit ihus palitico. Est enim paliticus gra
uis morbus quia tria mala continent sz timor immobilitas et insen
sibilitas. Sig[nificat] aut paliticus pctores qui quosdam delictis assuetos in
quibus est timor. Timent enim ad opus pene assumere. ps. Illic tre
pidaverunt ubi non erat timor. Legitur Gen. 4. quod deus posuit signu
in caym et dr in glosa q illud signu fuit timor capitis
quia p concidebat q deus ipm abierat. Videtur q ille adeo sit replicatus
quia in bono operando timet ut caim. Legitur de uno animali q cervus
hic cor timidu sz comedit herbas medicinales in virtute quare cor

Sermo 3us Deco

confortat et medicinale efficitur et ob hoc sicut michi fasciculus mirre inter ubera mea commorabitur sic et meus in corde quasi
iste herbe medicinales sunt dure passiones que sibi fuerunt amare
Cant. i. fasciculus mirre dilectus meus michi. Et nobis sunt medicina
les. Eccl. 43. medicina omnium in festinatione nebule. Caro enim Christi fuit
nebula que nullo peccati pondere gravata. Abstrat emanavit medi
cina sanguinis et quasi in festinatione sue inventus. Meditatio igitur passionis
passionum Christi confortat cor ad aggrediendum ardua. 1. Mach. 6. ele
phantis ostenderunt sanguinem uve et mori ad acuendos eos ad prelium. Cor me
dicinale fecerunt ad sanandum vulnera. Bernh. Mirabilis passio tua
domine Ihesu Christi spinata est omnibus iniquitatibus nostris et nulli in
qua infirmitati invenitur inefficax. Quod et robur confortat in corde
ad sufferendum adversa. Gre. Si passio Christi ad memoriam reducitur
nichil est quod non equo animo toleretur. Tertium malum est immobili
tas quia caret motu. Si enim paralyticus ambulare voluerit aut pe
des subsistet aut retrocedet aut unum passum ad dexteram et
alium ad sinistram faciet. Tales sunt multi paralytici de quibus dicit
Aug. de cantico novo. Tria sunt genera hominum quos deus odit. Scilicet re
manentes. vero abeuntes errantes qui non proficiunt remansit qui
a bono proposito declinavit vero abiit qui fidem deseruit a via
veritatis erravit et periit. Aug. Remanentes igitur et contradi
cunt vero redeuntes inchoandi errantes in via redeundi. Remanentes igitur
sunt qui subsistunt scilicet tepidi et negligentes. Bernh. In via dei non progredi
regredi est. Ambro. Aque stantine putrescunt. Aque stantine sunt
negligentes quia ignavia et torpore marcescunt. Josue 18. Usquequo mar
cetis ignavia. 2. Cor. 6. Hortamur vos ne in vacuum gratiam dei recipiatis.
Iste in vacuum gratiam recipit qui inde non proficit. Secundi sunt qui retro
redeunt sicut filii israel ad Egyptum. Isti sunt similes uxori Loth que quia retro respexit in
statuam salis conversa fuit in via ut dicitur Gen. Inquantum versa est in
statuam salis amisit sensum et motum quia tales omnia merita perdiderunt que
acquisierant ut sensum fidei recte ut motum operationis bone. Inquantum
est versa in statuam salis est aliis in condimentum ne ipsi retro respiciant
inquantum remansit in via datur intelligi quod ipsi aliis viam demonstrare possunt
ad quam ipsi venire non possunt. Tercii sunt qui errant modo scilicet declina
do ad dexteram modo ad sinistram ad sinistram adversitatis impacientia
modo ad dexteram prosperitatis intemperantia. modo ad sinistram timoris
pusillanimitate modo ad dexteram prosperitatis intemperantia. Regum 1. Reg. 6.
Vacce que portabant archam domini ibant mugientes non declinantes

ad desperationem neque ad superbiam donec veniat bethsames. Illi enim qui in
gratia dei deserviunt debent defectus gemere et non debent amore alicuius
prosperitatis nec timore alicuius adversitatis animam declinare donec veniat
bethsames id est ad domum dei. Anima bethsames interpretatur domus dei
solis. Tertium malum est insensibilitas quia tales mortui sensu. Tales enim
quod mala non sentiunt. Primo dyabolicas temptationes et habent insensibi-
litatem sancti consensus. Quia dicit Ieronimus: Non sentit qui consentit sed sentit qui
dissentit. De talibus dicitur proverbiorum 23: Verberaverunt me et non dolui, traxe-
runt me et non sensi. Ideo autem temptationi consentiunt et non dissentiunt
quia attendunt ad id quod delectat non ad id quod sequitur. Unde Beda: Serpens
qui evam seduxit faciem habebat virgineam sed caudam serpentinam. Anima
dyabolus in principio blanditur sed postmodum veneno interficit. Ideo similis est
scorpioni qui blanditur in facie sed pungit in cauda. Secundo non sentiunt di-
vinas suavitates et habent insensibilitatem sancti amoris mundani qui
non permittit sentire suavitatem amoris dei. Debemus igitur cor ad
mundum claudere et ad celum aperire si volumus divinas inspirationes
suscipere et earum suavitatem sentire. Sicut enim quod cor hominis est latum su-
perius et strictum inferius quia debemus esse stricti ad amandum terrena
et debemus esse lati ad amandum celestia. Dicit aristoteles in libro
de animalibus quod aves claudunt oculos cum palpebra inferiori. Animalia
vero gressibilia cum palpebra superiori quia animalia volatilia habent oculos clau-
sos ad mundum et ad terrena. Animales vero ad celestia. Tertio non sentiunt
suos defectus et imperfectiones et habent insensibilitatem sancti superbia.
Superbia vero sentit et recognoscit. Glossa: Si non humilis sentirent
et quia sentit ideo deus ipsos defectus permittit. Glossa: infirmata est in nos
permisit et Augustinus: Si non infirmaret non perciperet. Ideo multos im-
pedit ab infirmitate presumptio firmitatis. Tales superbi similes sunt
vespertilionibus qui amittunt visum per volatum. Humor enim crista-
linus qui exigitur ad videndum desicat in illis. Eodem modo su-
perbi qui volant defectus suos non considerant. Quarto non sen-
tiunt proximorum miserias et afflictiones et istam insensibilitatem fa-
cit avaritia quia avarus nullum habet sensum compassionis. Unde dicitur de
avaro Ecclesiastici 10: Projecit intima sua. Quidem exponit
eum id est omnem proximum et perdit inferiora id est omnem propinquum
et animam quia perdit intima id est proximum et animam suam et deum. Augustinus
de verbis domini: Inexplebilis est avaritia divitum. Non deum timent
nec hominem verentur, non parenti defert honorem, non amicum agno-

sit· nec nisi fratri obtemperat· nec amico fidem servat ¶ Secundo ponitur 2m
benignitas medici cum dicit Confide fili Debemus enim confidere quia
deus nostra nobis peccata remittet· et ad istam confidentiam nos inducit
exemplum precedencium qui tam graviter ceciderunt et tam misericorditer re
vocati sunt De quibus sic dicit Greg. omel. 29· Immensa magna conditio
ris nostri spes debemus aspicere qui nobis velut in signum ad exemplum penitentie
posuit eos quos penitentia post lapsum vivere fecit perpendo et
enim petrum considerando latronem· aspicio zacheum· intueor mariam mag
dalenam et nichil aliud video nisi ante oculos nostros posita
spei et penitentie exempla fortasse enim in fide lapsus est aliquis petrum
qui amare flevit quod timide negavit aspiciat ¶ Alius contra proximum
suum malicia crudelitatis exarsit· aspiciat latronem qui in ipso mortis
articulo ad vite premia penitendo pervenit ¶ Alius avaricie estibus
anhelans aliena diripuit aspiciat zacheum qui si quid alicui ab
stulit quadruplum reddidit ¶ Alius libidinis igne succensus carnis
munditiam perdidit aspiciat mariam que in se amorem carnis igne
divini amoris excoxit ¶ Tercio ponitur efficacia remedii cum dicit 3m
Remittuntur tibi peccata tua ¶ Et quoniam hoc est proprium dei· ideo scribe eum
blasphemare dicebant ex eo quod peccata remittere asserebat quem ipsum
deum esse non credebant ¶ Solius enim dei est remittere peccata· ysa. 43.
¶ Ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me· et Io. 20.
¶ Quorum remiseritis peccata remittuntur eis ¶ Deus enim et sacerdos peccata
remittunt sed differenter ¶ In peccato enim tria sunt scilicet dei offensa· defor
mis macula et obligatio ad penam eternam Tren. 2. ¶ Quomodo obtexit
caligine· etc deformis macula· in furore suo dominus filiam syon· ¶ Circa
dei offensam ¶ Venit de celo [illegible] ¶ Circa obligationem ad
penam eternam ista tria solus remittit quod signatur Luc. 14. ¶ In filio prodigo
deus ista tria dicitur scilicet quod pater osculatus est eum per quod signatur remissio
offense ¶ Quod induit eum stola prima per quod signatur mundicia mentis ¶ Et quod ipse
mortuus fuerat et revixit per quod signatur dimissio pene eterne ¶ Sa-
cerdos autem quantum ad alia tria dicitur remittere peccata ¶ Primum est quod peccato
rem absolutum adeo esse denunciat ¶ Aliter enim pro absoluto non reciperetur
¶ 2m est quod a pena purgatoria cum deo obligat et pena pro malis cum
ligat ¶ 3m est quod virtute clavium de ipsa parte relaxat iuxta illud 2. Cor.
2. et ego quod donavi propter vos in persona christi ista tria notantur Io. 11. in
resuscitatione lazari ubi dominus discipulis tria commisit scilicet ut lapidem tol
lerent ut ipsum solverent et liberum abire permitterent ¶ Sic sacerdos

lapidem tollit qn igne graue purgatorij inferre pena quernit.
Similr impium soluit qn aliqua pena sibi dimittit. Tunc libere
abire pmittit qn ipm pro absoluto libere recipiendu ee diffinit

Dnica 20 Smo 19 Smo 20 Smo 19

Simile est regnu celor hoi regi qui fecit nuptias filio suo etc. Mt 22. Quia sumq sensi-
bilibq assueti ideo deus p sensibilia nos manuducit ad intel-
lectualia et p intellectua ad diuina. Sicut p3 in istis magis quos p sensi-
bile stella manuduxit ad intelligibile gratia et p intellectuale p
gratia ad xpi visione imediata. Sic et hic p nuptias corpales
xpus nos manuducit ad intelligendu celestes. Impsa igr parabola sta
sunt videnda. Pmo q significet p regnu celor. 2o quis sit iste ho
rex. 3o que sint iste nuptie. 4o qui sint isti inuitati. 5o que sit
ista vestis nuptialis. 6o que sit ligato pedu et manuu. 7o que
sint iste tenebre exteriores. Circa pmu nondu q sm glosam
p regnu celor pmo eccia sine ggregato iustor intelligit. 2o eccia
pt intelligi de eccia triumphante. Tu qr prandiu vocat i. pastus prin-
cipalis nllm aliud restat qui tu qr ciuitas tu inde nulla euocat
et io qui de quo habet Luc 14. de terno intelligit et qr cena
vocat et q inde eiectus fuisset p hiberet. Sed aut eccia celu q
in celo est quoda corpus celeste q illuminat et no illuminat sic sol
isti sut plati maiores qui no debent indige aliena illuminatione
sz ipi vo et exo di illuminare alios qui debq dr Mt 5. Vos estis lux
mudi. Aliud est q illuminat et illuminat sic luna et stelle isti
sut plati minores qui debet a supioribq lumen accipe et inferioribq
infundere. 3m est q illuminat et no illuminat sic firmamentu isti
sut boni subditi qui debent a platis illuminari sz illuminare alios illi
no tenent. Dan 12. Qui docti fuerint fulgebunt sic splendor firma-
menti. hoc refert ad subditos illuminatos et qui ad iusticia eru-
diunt multos qi stelle in ppetuas eternitates hoc refert ad platos minores il-
luminatos et illuminandos. Circa 2m nondu q iste ho rex e
deus pater qui dr rex qui regit in celo p gratiam in mundo p gratiam
in inferno p iusticiam. Dr aut ho ppt pformitate que e inter deu et
hoiem ex qua pformitate accidit q ho aliqn accipit p psona dei. Ps. Ego
dixi dij estis et deus p psona hois sic p3 hic. Eode mo tanta est
pformitas inter xpm caput et mebra. Sz aliqn caput accipit p psona
mebror. Act 10. Saule saule q me psequeris. Aliqn mebra p psona

capitis · ps · Nolite tangere xpos meos · Pa[r]imo tanta est conformitas
inter dyab[ol]um qui est caput malorum · et eius membra · quod aliquando dyab[ol]us accipit
p[er]sona[m] membrorum · Mt · 13 · inimicus homo hoc fecit · Aliquando membra p[er]sona[m] sui
capitis · Joh · 6 · Unus ex vobis dyab[ol]us est · Circa 3[m] nondum quod sic dicitur
Circ[a] · Deus pater filio suo nuptias fecit quando ipsum naturae humanae coniunxit
et subdit Nuptialis thalamus est uterus virginis · ps · Ipse tamquam sponsus
procedens de thalamo suo · Et quoniam thalami regales sunt depicti · ideo iste
thalamus fuit depictus colore nigro humilitatis · albo virgineae puritatis
rubeo caritatis pulchra commixtio nigri · albi · et rubei · quod pulchre coniungitur
humilitas · puritas et caritas · Can[t] · i · Nigra sum · ecce color · niger hu
militatis · Sed formosa · ecce color · albus puritatis · Sicut pelles salomonis
que erant rubricate · ecce color · rubeus caritatis · Circa 4[m] nondum
quod isti civitati sunt omnes fideles · Sed fidelium quidam sunt boni qui sunt
fide et opera · quidam mali qui sunt fide sed non operibus · Unde dicitur · Intra
congregaverunt omnes quos invenerunt bonos et malos · Modo enim mali
sunt mixti cum bonis · quod sic dicit · Glo · Ecclesia est media inter celum ubi
sunt tantum boni et infernum ubi sunt tantum mali · Circ[a] · Quasi misceri bonis
quod nequaquam poterunt · ferrum die ad subtilitatem carminis si hoc non
abrasit alienissima p[ur]itatis · Jdc · Bonus non fuit qui malos tollere re
cusavit · mutati igitur sunt omnes fideles · Sed horum quidam non venerunt qui sunt
sunt fide tantum sine operibus caritatis · Sunt autem quinque cause quare non
venerunt · Quidam propter eorum voluntatem perversam quod noluerunt cum deus et nolebat
venire · Multum enim aliud impedimentum sunt nisi quod noluerunt · Tales nichil in
venerunt de sua salute curare · ps · Pro nichilo habuerunt terram desiderabilem · Illi
non venerunt propter suam negligentiam · ideo subdit · Illi autem neglexerunt
Multi enim sic sunt pigri quod cum circa habeant duos pedes sed salubre ponendi
et opus boni · aliquando pedem bonum ponendi ponunt · in via iustitie · reliquum
autem ad multos annos differunt ponere · Sed sic dicitur · Ecc · 7 · Qui timet deum
nichil negligit · 3[m] non venerunt propter eorum superbia et vana gloria · ideo
subdit · Et abierunt alius in villam suam · Villa enim terrena dominatio
intelligitur · Superbi autem non solum non veniunt sed etiam deo contradicunt · Job 21 ·
qui dixerunt recede a nobis · 4[m] quod non venerunt propter eorum avaritia et hoc
est quod subdit · Alius ad negotiationem suam · Avari enim non possunt servire deo
et nummo · Mt · 6 · Non potestis servire deo et mamone · 5[m] quod non venerunt
propter eorum apertam malitiam · Et hoc est quod subdit · Reliqui vero tenuerunt servos eius

et contumelijs affectos crediderunt Tales sunt multi presbiteri qui illos qui se admo
nent et corrigunt oderunt et persequuntur Amos 5 Odio habuerunt corripientem in porta cor
ripiente et loquente perfecte abhominati sunt Circa quintum notandum quod cari
4m tas dicitur uestis Tum quia operit delicta Prov. 10 Universa delicta operit caritas Tum
quia calefacit desideria Job 37 Nonne uestimenta tua calida sunt cum perflata
fuerit terra austro Tum quia omnia opera nostra deo non placent sine ea 1 Cor. 13
Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas caritatem autem non habue
ro nichil michi prodest Sexto autem nupcialis quia in matrimonio fuit nostra amicitia
reformanda uel confirmanda uel augenda In matrimonio enim filij dei quod fecit
cum natura humana amicitia inter nos et deum est reformata Ephes. 2 Ipse est
pax nostra Item est perfectius confirmata Jere. 31 In caritate perpetua dilexi te
Item est augmentata quia filius dei qui erat dominus noster factus est frater et
amicus noster Bernardus Quanto minor nullo modo poterat magnus dominus et laudabilis
nimis tanto puer uti quia natus est nobis Ex hoc enim natura nostra multum est
exaltata quia est ab angelis multa reuerentia exhibita Unde angelus non su
stinuit se a Iohanne adorari ut habetur Apoc. 22 Cum in an incarnationem fuisset
5m neret Circa octauum notandum quod in celo sunt omnes soluti Sunt enim soluti in
tellectu quia deum uident sine enigmate 1 Cor. 13 Videmus nunc per speculum
in enigmate tunc autem facie ad faciem Sunt soluti cogitatu quia omnes cogi
tationes querunt in deum sine retardatione Sap. 9 Cogitationes illorum apud al
tissimum Sunt soluti affectu quia totus transit in deum cum desideratione Un
de deus dicitur ignis Hebr. 12 Deus noster ignis consumens est Et conuersi dicun
tur lapides ignitis ut habetur Ezech. 1 dicuntur lapides igniti Ezech. 28 In
medio lapidum ignitorum ambulasti dicuntur ardores sempiterni Ysa. 33
Quis habitabit de uobis cum ardoribus sempiternis In inferno autem omnes
sunt ligati Sunt enim ligata potentia operatiua quia nullum bonum opus
possunt facere ideo dicitur Ligatis manibus et pedibus eius potentia operatiua intelligi
Sunt ligata potentia affectiua quia deum non possunt diligere ideo dicitur Ligatis
pedibus ita secundum Augustinum pedes anime Sunt ligata potentia intellectiua quia
deum non possunt cognoscere cum sint in carcere obscuritatis et obliuionis ideo
dicitur Mittite eum in tenebras Sunt ligata potentia reparatiua quia numquam
ad primam reparari possunt ideo dicitur exteriores Peccator enim in quarum uita est in te
nebris interioribus quia ad quas est in spe uenie In inferno autem erit
in tenebris exterioribus quia erit extra ambitum diuine misericordie In mundo autem
quidam sunt ex toto ligati scilicet in mortali peccato existentes qui ligati sunt uinculo
culpe et adducti sunt pene eterne proximis sicut sponso dicitur Judith 29 Ligauerunt

sampson duobus novis funibus ¶ Alii sunt ex toto soluti sicut viri perfecti
qui sicut dicitur .i. Cor. 3. Edificant aurum argentum lapides preciosos tales enim
nichil habent vinculi culpe et nulli sunt obnoxii pene ¶ Alii sunt ex parte
soluti et ex parte ligati sicut penitentes qui soluti quidem sunt a vinculo cul-
pe. Eccl. 3. Sicut in sereno glacies ita solventur peccata tua Sed in ligati fu-
nibus pene satisfactorie in mauis significantur dicitur Jere. 38. Extraxerunt Je-
remiam funibus et adduxerunt eum de lacu. Tercia ligature et solutio
dicitur Gen. 10. Quecumque ligaveris super terram etc. ¶ Tercia quod nondum quod tenebre
infernales dicuntur exteriores quod sunt extra omnem diem Triplex est ordo
dierum et noctium ¶ Primus quo dies precedebat et noctes sequebantur Et
iste ordo post peccatum primi hominis mutari incepit ad innuendum quod de die
gratie venit in nocte culpe et duravit iste ordo usque ad passionem Christi
¶ Secundus autem secundum Beda mutatus est ordo quod noctes precedunt et dies
secuntur ad innuendum quod homo per Christi passionem de nocte culpe redijt ad diem gratie
Et iste ordo durabit usque ad diem iudicii ¶ Tercius autem mutabitur tercius
ordo quod tunc omnes dies erunt per se et noctes per se Deus enim tunc separabit
noctes a diebus et omnes noctes proiciet in infernum et omnes dies mittet
ad celum. Noctes igitur nunc dicuntur tenebre interiores quod sunt quidem cum
diebus tunc autem erunt exteriores quod erunt separate ab omnibus diebus.

Simile est regnum celorum homini regi qui **Secundus sermo 29** sermo de eodem

Simile est regnum celorum homini regi qui
fecit nuptias filio suo In presenti vita celebrantur nuptie carnales
que sunt inter virum et uxorem. In futuro celebrabuntur nuptie
eternales que sunt inter deum et animam celestem ¶ Prime autem nuptie
scilicet carnales institute sunt a deo in paradiso Gen. 1. Crescite et multiplicamini
Et Adam tunc autem dixit 2. Hoc os de ossibus meis et caro de carne
mea. Hec vocabitur virago quia obrem relinquet homo patrem suum et
matrem suam et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una. In quibus
verbis ostendit Adam qualiter vir debeat se gerere ad uxorem et qualiter uxor
ad virum. et qualiter ambo pariter ¶ Vir autem debet uxorem sinceram diligere. In hoc
quod innuit os de ossibus meis etc. Debet enim eam diligere sicut os suum et car-
nem suam .i. seipsum Ephe. 5. Qui suam uxorem diligit seipsum diligit De-
bet autem diligere quia est bona vel ut sit bona Tunc enim uxorem suam
sicut seipsum diligit quando eam diligit quia est bona vel ut sit bona Ex quo
patet quod homo plus debet diligere bonitatem in uxore quam pulchritudinem
quia sicut dicitur Prov. ultimo. fallax gratia et vana est pulchritudo Est enim fal-
lax quia decipit intuentem Aug. Mulier est muscipula anime Lat. vite.

suauis mors · blanda percussio · prurities delirata · rosa fetens · malum libens
Credas plures pulchritudo est flos marcida · carnalis felicitas · humana
gaudia · Aristotiles · Si lincei oculis homines uterentur ut eorum uisus ob-
stantia penetraret non est introspectis uisceribus et pulcherrimum cor-
pus turpissimum uideretur Non solum autem ipsa pulchritudo est fallax in tu-
enti sed est uana tanti quod est sepe sibi causa multiplicis uanitatis · prouerbia xi
Circulus aureus in naribus suis mulier pulchra et fatua Quando mulier
est fatua sed turpis non est periculum quia nemo eam sollicitat Quando est
et pulchra sed sapiens sibi non est periculum quia sapienter se custodit Sed
quando est pulchra et fatua tunc est periculum quia taquam sus lota in volutabro
se immergit · Uxor autem debet uiro obedientiam et subiectionem quod notatur
cum dixit quod domino suo subiecta est Quando enim domino est subiecta do-
mina esse debet subiecta in hiis scilicet que non sunt contra deum · Sic autem dicit
Augustinus super · psalmos · ubi uir et uxor · ad inuicem dissentiunt tunc in domo
est uexatio multa Quando uero subicitur uir et uxor · dominatur tunc est pax
est uersa Quando uero uir dominatur et uxor subicitur tunc est pax recta
peruersa Quando uero uir dominatur et uxor subicitur tunc est pax
Potest enim addi quartum quando scilicet uir et uxor bene conueniunt tunc est pax
deo et hominibus grata · ista est Augustinus dicit in domo anime duo sunt Quando igitur
caro concupiscit aduersus spiritum et econuerso tunc in domo anime magna est
pugna · Quando autem caro dominatur tunc est pax turpis et peruersa Quando autem
ratio dominatur carni tunc est pax recta Quando uero nec caro ad-
uersus spiritum nec spiritus aduersus carnem pugnat tunc est pax ordinata quia
tunc erit impleta · Ambo autem scilicet uir et uxor pariter tria sibi debent
Primo indiuisibilem cohabitationem quod notatur cum dixit Relinquet homo
patrem suum et matrem suam ut Ideo patrem et matrem relinquunt ut simul
habitent Et ista cohabitatio non debet separari nisi per mortem corporalem
uel spiritualem Tunc autem quis moritur spiritualiter quando religionem ingreditur
Tunc spiritualiter formatur quando in heresim labitur et ad errorem trahere
conatur Secundo sibi debent inuiolabilem fidem quod sic dicitur · prima ad Corinthios · Mulier
non habet potestatem sui corporis sed uir et econuerso ista in fide melius seruatur
uxor qua uir quod sic dicit Augustinus in libro de Ieronimo · Mulier quatuor habet
retinacula que sunt timor dei · diligens custodia uiri uerecundia et
confusio mundi · et terror legum publicarum que puniunt uxorem for-
nicantem non uirum fornicantem Uir autem habet tantum unum retinaculum quod
est timor dei et subdit Augustinus · ideo nimia sunt mulieri maior ui-

sodia quia mea est maior infirmitas ¶ 3° dicit hic more coniugali pu-
ra intentione ut scilicet iungatur propter prolem procreandam quod notavit cum dixit et
erunt duo in carne una scilicet generanda propter quam enim carnalis coitio aliquando
nulla est culpa quando scilicet fit intentione prolis procreande Greg. Sunt
coniuges in admixtione sine culpa sunt quando pro recipienda prole in-
serunt ¶ Aliquando est culpa venialis quando scilicet fit causa concupiscentie explende que
in ita est concupiscentia subita quod eam non expleret nisi cum uxore propria
Glo. super prima Cor. 7. Coniugalis concubitus generandi non est culpa
concupiscentie uero satiande sed tamen cum coniuge est culpa venialis quando sit
est concupiscentia subiecta quod eam non expleret nisi cum coniuge propria sed tunc mor-
tale est quando scilicet concupiscentia sic est immoderata quod cum quacumque eam exple-
ret Aug. contra iulianum intemperans in coniugio quid aliud nisi quidam
adulter uxoris est ¶ Aliquando est culpa mortalissima Aug. in libro
de bono coniugali cum usus qui prolatur ultra pacta nuptialia i. ultra
propagande necessitate venialis sit cum uxore meretricis dampnabilis ille
qui est contra naturam exercetur sit in meretrice ¶ Unde sunt nup-

xxj

tie celestes in quibus multa fercula apponentur de quibus sic dicit Aug.
de ciuitate dei Quid est aliud quod dominus per prophetam dixit ero illorum deus
nisi ero unde satientur ero quecumque ab hominibus honeste desiderantur et
uita et salus et victus et copia et gloria et honor et pax et omnia bona
Ecce octo fercula posuit que deus in nuptiis suis dabit ¶ Primum est

no de cibis regni celestis

uita que replebit salutem ¶ Ideo quod sunt manducaturi et bibent vitam de
qua manducatione dicitur Joh. 6. Ego sum panis vivus qui de celo descendit
siquis manducauerit ex hoc pane viuet in eternum Unde dicitur Apoc. 7.
Agnus qui in medio throni est deducet eos ad vite fontes aquarum ¶ 2°
quod uiuetur cum vita Deut. 19. illi adhereas ipse est enim vita tua Prov.
8. Qui me inuenerit inueniet uitam ¶ 3° quod tota mortalitas absorbebitur
a uita 2 Cor. 5. Nolumus expoliari sed superuestiri ut absorbeatur quod mor-
tale est a uita ¶ Secundum ferculum est sanitas quam acceperunt ¶ 1°
quod habebunt subtilitatem temperatissimam Modo enim corpus nostrum est distemperatum
cum sit ex 4 elementis et 4 qualitatibus contrariis compositum et dissolutioni
subiectum Tunc autem ad summam temperantiam omnia reducentur Job. 28. Cle-
lie illius aurum i. corpora nostra sunt sicut sed tunc quererent maurus quod
erunt frigida temperata et preciosa ¶ 2° quod habebunt aerem suauissimum
Ysa. 60. Occupabit salus i. aer suauissimus muros tuos Contra dap-
natis dicitur Deut. 28. Feriet te dominus aere corrupto ¶ 3° quod habebunt

animum iocundissimum. ps. Sicut letancium omnium habitancium est in te.
ysa. 61. leticia sempiterna super capita eorum. leticia enim semper in sani-
tate conservat. prov. 17. Animus gaudens etatem floridam facit. Ter-
tium ferculum est victus i. quidam cibus preciosis magis dulcis quo cibi-
tur ex aperta dei visione. Qui quidem cibus erit copiosus, delitiosus et
eternus. Quia delitiosus preveniet esuriem et aviditatem. Eccli. 24. Qui
edunt me adhuc esurient. Quia eternus excludet omnem timorem.
Illa enim timere poterunt ne cibus iste deficiat quia erunt in magna
satietate quam dampnati erunt in perpetua esurie. ps. In diebus famis satu-
ysa. 65. Ecce servi mei comedent et vos esurietis. Quartum est
copia divitiarum et habundancia. ps. Gloria et divitie in domo eius. Omni-
ne mente sunt labore in acquirendo, timore in custodiendo, dolore in
perdendo. Ibi autem nullus labor. Apoc. 14. Amodo iam dicit spiritus ut requi-
escant a laboribus suis. Nullus timor. prov. 1. Qui me audierit absque timore
requiescet. Nullus dolor. ysa. 51. Fugiet dolor et gemitus. Quintum
est gloria i. pulchritudo glorie que dabitur animarum varietate. ps. Omnis
gloria eius filie regum ab intus in fimbriis aureis. Item vides refulgenti
maiestate. 1 mach. 6. refulsit sol in clipeos aureos i. iustos qui fulgent cla-
ritate sanguilati per gloriam fidei caritatis et aurei per preciositatem meritatis.
Et est dabit corpori conformitate. phil. 3. Sal-
et eius per firmitatem sui. Et est dabit corpori conformitatem. phil. 3. Salvatorem expectamus dominum nostrum ihesum christum qui reformabit corpus humilitatis nostre configu-
ratum corpori claritatis sue. Sextum est honor. Erunt enim in assessores dei iudices
mundi et reges celi. Math. 19. Sedebitis super sedes duodecim. Ecce assesso-
res iudicantes duodecim tribus israel. Ecce iudices. Et omnis qui reliquerit
vitam eternam possidebit. Ecce reges. Septimum est pax
vel requies ibi vita eterna. ysa. 32. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis in tabernaculis
fiducie et requie opulenta. Triplex pax est pulchra quia sit hostibus spoliati-
tibus longe expulsis. Tercia est opulenta quia sit hostibus spoliatis.
Ecce igitur habebunt pacem pulchram quia habebunt omnes hostes suppeditatos.
Malach. 4. Calcabitis impios cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum.
Habebunt pacem securam quia habebunt hostes exterminatos et in infernum precipitatos.
ysa. 25. Precipitabit dominus mortem in sempiternum i. demones qui
erant nobis causa mortis. Habebunt pacem opulentam quia habebunt hostes spo-
liatos. Tunc enim expoliabunt egyptios et ditabunt hebreos. Octavum
et ultimum ferculum est omnia bona superiora que erunt in dei visione. Apo. 22.

domine unde nobis preter et sufficit nobis. Bona inferiora que erunt in
domus dei ordinatissima disposicione. Ps. Videas bona Ierusalem omnibus diebus
vite tue. Ps. Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum etc. Ioh. 14 In do-
mo patris mei mansiones multe sunt. Bona interiora que erunt in anime
illustracione. Ysa. 58 Implebit dominus splendoribus animam tuam etc. Et bona ex-
teriora que erunt in corporis immortalitate in hominum et angelorum iocun-
da societate. Ps. Astitit regina i. triumphans ecclesia a dextris tuis
in vestimento deaurato i. in corpore glorificato circumdata varietate i.
hominum et angelorum iocunda societate.

De eodem sermo 39

Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nupcialem etc. Isti
qui non habent vestem nupcialem significant universitatem malorum qui
habent fidem sine operibus caritatis de quibus dicitur Iac. i. Confitentur nosse se
deum factis autem negant. Sed non videtur quod iste debuerit reprehendi quia
rex dixit servis suis Ite ad exitus viarum et quoscumque inveneritis etc.
in talibus aut bonis non invenitur nisi viri pannosi. Sed dicendum quod omnibus
quos invitat vestem nupcialem offert. Aliqui autem recipiunt sicut devoti
et humiles. Aliqui recipere contempnunt sicut in peccato perseverantes. Aliqui ac-
cipiunt et post proiciunt sicut ad vomitum redeuntes. Iste igitur aut recipe-
re noluit aut si recepit postea abiecit et ideo merito fuit reprehensibilis
et demum eius deiectio. Ista autem reprehensio et abiectio fiet in iudicio quando
omnes malos christianos arguet qui in militanti ecclesia existentes fidem
tantum quesierunt sed caritatem non quesierunt. Crisostomus. Si aliquis cum nigra veste
intraverit in nupcias sordidat nupciarum gloriam ita qui habet opera tene-
brosa inter christianos ipse christianitati facit iniuriam. Homo itaque aut
secundum bonum eligat vestem aut secundum vestem eligat bonum aut secundum opera eli-
gat operantem prelatorum aut secundum prelatorum faciat opera alioquin faciat audiat A-
mice quomodo huc intrasti etc. ¶ In verbis igitur premissis tria ponuntur
per quem universitas malorum christianorum significatur. ¶ Primo eius vocalis
dilectio cum dicit Amice. ¶ 2o eius temeraria presumpcio cum subditur Quomodo
huc intrasti etc. ¶ 3o eius severa punicio cum subditur Ligatis manibus
et pedibus etc. ¶ Circa primum notandum quod est triplex dilectio scilicet vocalis
cordialis et realis de qua dicitur Ioh. 3 Non diligamus verbo neque lingua
sed tantum ore esse vocalis sed opere esse realis et veritate esse cor-
dialis. Illa igitur dilectio est vera que radicatur in corde. Crisostomus igitur
ipsius fuit tantum dilectio vocalis quia deum tantum ore confessus fuit sed non
fuit cordialis quia ipsum ex corde non dilexit nec realis quia nec opera

no sunt · qui prius uera dilectione nos dilexit et uerbali sz nos uti̅lr̅ in
struendo ysa · 48 · Ego sum dn̅s deus tuus docens te utilia et cordiali
aut sua pro nobis ponendo Joh · 15 · Maiorem hac dilectionem nemo h̄t ut et
reali bonis omnibus nos ditando Jac̄ i · Omne datum optimum et omne
donum perfectum desursum est etc̄ Ex quo sequitur Amice qui tm̄ me dilexisti
uerbaliter no̅ cordialiter n̄ realiter que tm̄ ego dilexi et uo̅ docendo
utiliter · morte redimendo misericorditer et ope ditando multiplicitus
quomodo huc intrasti · i · qua temeritate appropriatum tibi no̅ usurpasti · cu̅
nec corde me dilexis · n̄ ope fuueris sz tm̄ uerbotenus in mistra
ueris · Notandum aut̄ quod uera amicitia que oculi impetrat et dr̄ gustatoz quia
ueri amici cuncta sibi gustant Unde cu̅ diceret cuidam de quodam paupere
qui cuidam diuitis amicus erat ait · nu̅ quod illo diuite ipse paup est
Amicus no̅ est qui fortune particeps no̅ est Sicut em̄ membra sibi in
uicem subseruiunt · ymo corde sic et amici cu̅ habeant unum cor debent
sibi mutuo deseruire Manus em̄ seruit omni cibu̅ sibi apponendo os
stomacho cibu̅ sibi destinando Stomachus membris cibu̅ deriuando cor
pulmoni uitam sibi et motum tribuendo · pulmo cordi aerem sibi adre
parandi caloris minuendo · Sic et amicus debet ee amico manus defen
dendo ab inimicis · os docendo bonis consiliis · stomachus nutriendo bene
ficiis · cor uiuificando bonis exemplis · et pulmo refrigerando cor bonis
uerbis · Ista conditio sz gustatio est in amicitia qua habent sancti cu̅ deo · quia
bona que ab ipso receperunt ei gustant ea pauperibus largiendo · i · Paralip
29 · Tua sunt oīa et que de manu tua accepimus dedimus tibi · Ista aut
conditio amicitie no̅ est in malis quia bona sua pauperibus no̅ gustant propter
deum sz sibi auare seruant Eccl̄ · ii · Hec manducatio deliciis meis ps
2ª amicitia dicitur assilatiom Amor em̄ assilat amantem amato · Hugo
de sancto uictore Sic anima mea quod quod quod diligis mea similitudine trans
formaris Unde propter assilatiom quidam propheta interrogatus quis eet ait
tus · Respondit alius ego ipsa conditio est in amicitia dei et sanctorum uirorum ipsi
em̄ in tm̄ deo per amorem assilant quod dii appellant ps · Ego dixi dii estis et
Aug̅ Talis est unusquisque qualis dilectio eius Si deum diligis deus es
Si terram diligis terra es Sicut em̄ amor dei facit deo similes bo
nos Sic diuersa uitia faciunt homines brutales ee quod ondit Boecius in li
de consolatione dicens Euenit ut que transformatum uitiis uideas hominem exi
stimare no̅ possis Auaritia feruet alienarum opum violentus ereptor

lupo similem dixeris ferox atque inquietus linguam litigiis exercet canibus comparabilis insidiator occultus surripuisse fraudibus gaudet vulpeculis exequatur ire intemperans fremit leonis animum gestare credatur pavidus ac fugax non metuenda cervis similis fiat Segnis ac stupidus torpet asinum vivit levis ac inconstans permutat nichil avibus differt fedis immundisque libidinibus immergitur sordidi suis voluptate detinetur Ita fit ut qui probitate deserta homo esse desierit cum in divinam conditionem transire non possit vertatur in beluinam. ¶ 3° amicitia dicit voluntatum ydemptitate unde secundum Tullium vera amicitia est idem velle et idem nolle Et ista amicitia est in gratitudine dei et sanctorum virorum unde et deus vult quod sancti volunt ps. voluntatem timentium se faciet et sancti non sunt quod deus vult ps. Beatus vir qui timet dominum in mandatis eius volet nimis. Ista autem concordia non est in malis quia voluntati dei non faciunt sed sibi resistunt Et tamen resistere non valebunt quia quod voluntas dei aut impleti sit ab eis aut invitis fiet de eis Unde dicitur Ysa. 46. Consilium dei stabit et omnis voluntas mea fiet ¶ 4° amicitia dicit equalitate unde superioris ad inferiorem est que benivolentia. inferioris ad superiorem que reverentia. equalis ad equalem que amicitia Seneca super xx epistolas Amicitia pares aut accipit aut facit ubi autem inequalitas est et alterius eminentia alterius subiectio ibi non tam amicitia est quam adulatio Et ista conditio olim non erat in amicitia dei et hominum quia deus erat summus et homo infimus sed ne aliquid in amicitia deesset qui sublimis erat dominus noster factus est frater noster et sic factus equalis vocat se amicum dicens Joh. 15 Vos autem dixi amicos meos ¶ Tercio ponitur remedium presumptio ut dicitur Amice quomodo intrasti non habens vestem nuptialem. Vestis nuptialis est caritas que regis decus nuptialis vocatur ¶ Primo quia ipse eam in suis nuptiis contexuit unde in cena nuptias fecit ubi carne propria et sanguine proprio apposuit ut reficit angelos in celo eos reparando homines in mundo eos redimendo. patres de lymbo eos liberando. in illis nuptiis vestem caritatis contexuit non de pellibus animalium non de corticibus herbarum sed de membris suorum viscerum et hoc in lateris apertione amore cordis patefecit Bernardus clavis penetrans clavis reserans factus est michi ut videam voluntatem domini Quid ni videam per foramen vulnus patet archanum cordis per foramina corporis ¶ 2° dicitur vestis nuptialis quia sine hac nullus in nuptias celestes intrare valebit hoc signatum est Hester 4 ubi dicitur quod non licebat intrare aulam assueri regis indutum sacco Saccus est timor servilis in quo nullus regnum celorum.

intrabit. Advertendus est quod iste panis et vestis nuptialis texenda
iuxta illud prov. ultimo. Quesivit lanam et linum et operata est consilio ma-
nuum suarum. Christus fuit agnus. Ysa. 16. Emitte agnum domine dominatorem terre. Ipsius
agni lana fuit eius conversatio. Fuit etiam herba bone carnis. Ysa. 40.
Omnis caro fenum. Ipsius herbe linum fuit candor sue innocentie. Texen-
da est igitur ista vestis ex lana et lino quod caritate nostra inflammare
debent Christi conversatio et eius innocens vita. Secundo dicitur vestis nuptialis quia
in magnis nuptiis id est in die iudicii post sponse Christi talem veste indute
sunt erunt Apoc. 19. Venerunt nuptie agni et uxor agni preparavit se
et datum est ei ut cooperiat se bissino. Ipse adulte autem anime nude erunt
et turpitudines sue omnibus videbuntur. Unde dicitur Apoc. 16. Beatus qui custo-
dit vestimenta sua ne nudus ambulet et videant eius turpitudinem sua.

Ceterum post ipsius sententie punitio ut dicitur ligatis manibus et pedibus.
Prior quod dampnati debebunt ligatis manibus et pedibus datur intelligi quod
numquam ab illa pena poterunt exire. Prior quod sunt missi in tenebras ex-
teriores datur intelligi quod numquam gratia dei misericordia poterunt invenire.
Vincitur enim tenebre infernales exteriores quod sunt extra ambitum divine
misericordie. Erit igitur illa pena eterna propter duo. Primo quia nullum poterunt ibi acquire-
re meritum. Eccl. 9. Quodcumque potest manus tua instanter operare quia nec opus nec
ratio nec scientia nec sapientia erunt apud inferos quo tu properas. Meritum enim pro-
venit ex fide, ex opere et ex ratione sive discretione. Propter quod dicitur Ro. 12. Rationabi-
le obsequium vestrum. Ibi autem non erit meritum proveniens ex opere id est
nec opus. Neque proveniens ex fide id est nec fides. Neque proveniens ex
amore id est nec sapientia id est sapida scientia. Neque proveniens ex discretione id est
nec ratio. Neque enim utentur ratione ut discretione sed furore. Secundo non po-
terunt ab illa pena exire quia nullum ibi poterunt remitti peccatum. Ysa. 1.
Vulnus et livor et plaga tumens non est circumligata nec curata me-
dicamine nec fota oleo. Vulnus luxurie circumligatur ligatura gratie. Cant. Non
possum esse continens nisi deus det. Livor avaritie curatur medicamento elemosine.
Luc. 11. Date elemosinam et ecce omnia munda sunt vobis. Plaga tumens superbie
fovetur unguento passionis dominice. Aug. Que superbia sanari potest si humilitate
filii dei non sanatur. In inferno autem non est dei gratia id est ibi non ligatur vul-
nus luxurie, nec ibi datur elemosina id est ibi non curatur livor avaritie, nec ibi se
extendit meritum passionis dominice id est ibi non fovetur apostema superbie etc.

Dominica vicesima prima sermo primus

Dominica 21 sermo 1

Erat quidam regulus cuius filius infirmabatur capharnaum Joh. 4. Cir
dinus theophilus ipse regulus interfuit miraculo facto in nuptiis qn
xpus aquam in uinum mutauit qui tamen credidit quia in xpo diui
nitatem perfecte non cognouit et ideo ad innuendum eum quod miraculum
rememorat dicens Venit iterum ihesus in chana galilee ubi fecit aquam in
uinum et erat quidam regulus etc. Circa narracionem autem filii ipsius reguli
quatuor notantur. Primo nam in patre notatur magna nobilitas et credulitas. In filio
magna infirmitas. In xpo magna pietas. Nobilitas notatur in hoc
quod dicitur regulus quia secundum iohannem crisostomum erat de gente regali uel habebat
aliquem principatum. Iste autem recte rex dicitur potest qui regit populum suum
sapienter rem publicam utiliter et seipsum honeste. Debet quidem
populum regere sapienter. Eccl. 10. Judex sapiens iudicabit populum suum et
principatus sensati stabilis erit. Ergo dicitur ibidem Rex insipiens perdet populum
suum et ciuitates inhabitabuntur per sensum prudentium. Prov. 28. Dux indigens
sapiencia multos opprimet per calumpniam. Jo dicit valerius quod plato tunc fore
beatum dixit mundum si sapientes regnarent uel reges sapere cepissent. Et seneca
dicit quod seculum aureum dicebatur cum sapientes regnarent. Secundo debet regere rem
publicam utiliter. Ille autem tunc utiliter regit qui non propria sed communem utilitatem at
tendit. Legitur de romanis quod olim pugnabant pro gloria acquirenda pro re
publica conseruanda et tunc semper uincebant. Sed postquam se ad auariciam
extenderunt semper uicti fuerunt. Unde dicit Aug. in epistola quod qui prudentes
attendunt plus dolent opulentiam quam paupertatem perisse romanos in paupertate
enim morum integritas seruabatur opulentia autem mentes omnium peior hoste
corrupit. Legitur in historia romanorum quod cum legati missi a samnitibus romam
venissent inuenerunt fabricium principem romanorum in scampno sedentem
et ligneo catino cenantem. Cui cum pro libertate multa auri pon
dera obtulissent ille non propriam sed ad communem utilitatem respiciens ait.
Abite et aurum uestrum apportate quod romanam malunt dominari quibus aurum
quam aurum nec hostibus uinci posse. Tertio debet regere seipsum honeste
ut scilicet innumis sit ab illis uiciis que in aliis reprehendit ne sibi
dicatur Rom. 2. In quo enim iudicas alterum teipsum condempnas. Legitur quod cum
ingratitudo atheniensium quendam ad penam trahi fecerunt xenocrates
philosophus dixit Magni fures minores puniunt. Maxime autem debet
princeps a uiciis uinis esse innumis a quibus non ipse princeps alexander
maximus legitur innumis fuisse. Hic enim uictor fuerit orbis terrarum in
ira et in ebrietate innnia uincebat. Considerandum est igitur

a principe ira quia sicut dicitur prov. 21 ira non habet misericordiam nec erumpens
furor unde nunquam enim iudex iratus aliqua sententiam proferre debet unde re-
fert valerius quod cum archita tarentinus servo suo iratus esset ait o
infelix iam dedere supplicium sumere si iratus non essem. legitur in
hystoria romanorum quod cum theodosius imperator abusus severa nimis
esset precepit quidam sapiens eum admonuit ut cum se irasci sentiret prius
quam aliqua sententiam proferret 24 litteras alphabeti inter se moraretur diceret ut
sic refrigeratus quod faciendum esset maturius videre posset ¶ 2° absci-
denda est vinolentia prov. 31 Noli regibus dare vinum o samuel quia
nullum secretum est ubi regnat ebrietas refert valerius quod cum philippus
rex temulenter iniustam sententiam contra viduam tulit que ad ipsum acce-
dens dixit se appellare a philippo ebrio ad philippum sobrium cum
cum vinum digessisset sententiam revocavit ¶ 3° abscindenda est cupiditas nimia
prov. 28 Leo rugiens et ursus esuriens princeps impius super populum
pauperem refert valerius quod tyberius cesar iudices provinciarum raro mu-
tabat exemplo quod novi quidem ad rapiendum intenti erant exemplum ponens
de quodam vulnerato quem cum muscarum multitudo oppressisset et quidam eas
removeret ait male fecisti quia iste plene erant et famelice venient
et amplius me affligent Novi quidem iudices magis quam sunt pau-
peres ut avari semper ad rapiendum sunt avidi unde dicit idem valerius
quod duo consules in hyspaniam mitti deberent et de duobus consilium haberetur
Scipio dixit neuter mihi placet quia alter nichil habet alteri nichil sufficit
et est eque malum in magistratibus indigentia inopia et avaritia ¶ 2° in
rege sunt fides et credulitas dicit enim beda quod eius fides triplicem
habet gradum sicut et quelibet alia virtus scilicet minimum incrementum et profectum
¶ Fuit enim minima quando ipsum rogavit ut descenderet et filium suum
sanaret dicit enim et credidit et dubitavit credidit quidem quod filium
suum sanare posset sed non credidit quod eum posset sanare nisi presens esset
et corpore Secundo fides eius accepit incrementum quando scilicet credidit sermoni
domini dicentis Vade filius tuus vivit Tercio tunc perfecte credidit quando scilicet ser-
vi sanitatem filii nunciaverunt quia tunc credidit et domus eius tota ¶
Hic autem duo notabilia sunt primum a domino quod ad filium reguli ire noluit et
rogatus qui tamen ad servum centurionis venturum se dixit etsi non rogatus
ut habetur Mt. 8 in quo nostram superbiam reprehendit qui in honore nos quod ad hyma-

gine dei filius est sed divinitas honoramus Seneca Quemadmodum stultus
est qui equum empturus non ipsum aspicit sed stratum et frenum Sic stultissi
mus qui hominem ex veste vel ex loco estimat in regulo est notabile est
quod licet eius fides fuit diminuta in salute filii impetravit Ex quo
magna fidei virtus insinuatur que est mixta apud deum meretur
Unde alexander per fidem informem filiorum israel inclusionem optinuit Ita
sicut ait josephus cum admontes caspios venisset et filii captivitatis decem
tribuum egrediendi licentiam petiissent ille cognita causa inclusionis dixit
quod amplius eos includeret et cum incepisset et vidisset quod opus hu
manum adhoc non sufficeret rogavit deum ut illud compleret et subito prerupta
montium adse invicem accesserunt et locus immeabilis est factus Et sub
dit josephus cuius filius est deus pro fidelibus si tantum pro infidelibus facit
Et erat quidam regulus In isto notatur magna infidelitas Unde dicitur hic quod infirmabatur caphar
naum et quod erat filius reguli Quantum ad primum nota causa que fuit ex
causa spiritualis infirmitatis Capharnaum interpretatur ager pinguedinis vel
villa consolationis Erat est civitas magni honoris iuxta illud luc. 10. Et tu
capharnaum usque adcelum exaltaberis etc Ex quibus verbis habetur quod sepe
causa spiritualis infirmitatis est habundantia secundum prosperitatis quia ex abissis mag
nitudinis corporis et nimia consolatio mundana ut dicitur luc. 6. Ve vobis divitibus
qui habetis hic consolationem vestram Et nimia exaltatio quia qui sunt in pro
sperationibus maiores sepe sunt in transgressionibus peiores Jere. 5. Ibo ad op
timates et loquar eis ipsi enim cognoverunt viam domini et iudicium dei sui
et ecce magis hii simul fregerunt iugum ruperunt vincula Et quod erat fi
lius reguli datur intelligi quod nobilitas generis sepe est causa infirmitatis
spiritualis filii nobilium sepe efferuntur in superbia Ezech. 9. Filia cor aptum
et alienum et agrestia i. gloriantur deo quod de magno genere sunt creati se
pe exercent rapinam Unde dicitur de leena Ezech. 19. Eduxit unum de leun
culis suis et leo factus didicit predam capere homines quod comedere Sepe etiam
immergunt se in lutum turpitudinis et inter alia nobilitate degenerant porci
enim morantur in luto sed animalia nobilia in loco mundo Filii igitur nobilium
hiis tribus viciis sepe laborant scilicet superbia rapina et luxuria Sed
illi qui sunt iudei filios adoptant id est detestantur Legitur in hystoria scol
astica quod cum filia pharaonis moysen in filium adoptasset rex corona in qua
erat ymago ydoli capiti pueri imposuit sed puer in terram proiecit et
comminuta est et cum sacerdos ydolorum diceret eum occidendum fore eo
quod per ipsum cultus ydolorum evacuandus esset ad persuasionem cuiusdam sapientis

allate sunt pene quas mulier accipiens mos posuit et os clausit et
sic moriens tunc liberatus fuit filii igitur adoptivi debent detestari su
perbia que signatur per febrem que corona plenitudo et confregit ysa. 28. pedibus concul
cabitur corona superbie effraym debent detestari avaricia que signifi
catur per febrem que ydolum comminuit iuxta illud col. 3. avaricia que est ydo
lorum servitus debent timore dei adiuvare et refrenare familia que signatur
per febrem que pernas mos posuit et os clausit ps. ure renes meos et
cor meum ps. confige timore tuo carnes meas Ultimo in ypo notatur
magna pietas cum dixit vade filius tuus vivit hoc dixit curatur
abscondendum que secundum naturam morbus ille erat ad mortem unde debet intelligi
secundum debitum nature sed est debita gratie que ipsum natus est in corpore et in ante
tamen debita nature sed est debita gratie que servato est in corpore et in mente
per eum fuisset dare sibi tamen vitam nec tamen sit brevis et caduca iuxta
illud jac. 4. quae est enim vita nostra nisi vapor ~~dum~~ ubi fratres ypoli
tant sed que est vapor et vapor parens et modicum parens est enim vita
humana vapor quod sit vapor a calore solis dissipatur sic vita humana a
modico calore febrili extinguitur sap. 2. transiet vita nostra tamquam
vestigium nubis et sicut nebula dissipatur que fugata est a radiis solis
est est vapor non existens sed apparens sicut et aurum sophysticatum non
est aurum sed apparens aurum sic humana vita non est vera vita sed apparens
vita job. 24. velut somnium avolans non invenitur transiet sicut visio noc
turna est est vapor apparens non adherens sed ad modicum aug. in libro co
munis est tota vita humana ab infancia usque ad decrepitam senectutem brevis
est et subito sic adhuc adam vivit et hodie moreretur quam
vite longitudo profuisset unde mirum si vita est tam brevis quia depen
det a scintilla animo et a flatu scintilla est in corde que quam cito
extinguitur tam cito homo moritur fumus est in naribus nam si via inter
cipitur vita finitur flatus est more qui cum impeditur homo continuo suffo
catur de hys salomon dicit sap. 2. fumus et flatus est in naribus nostris et ser
mo scintille ad commovendum cor nostrum Deco sermo 29

Hora septima reliquit eum febris sic corpus febricitans re
dunt languore sic mens peccato estuans peccatis indicat
languore anime talis sit febricitas nimo patitur tremore nimo ca
lore sic et peccator nimo timet pati adversa ut assumere prime opa
nimo nimis amat bona terrena sic enim dicit aug. super illud ps. incensa
igni et suffossa omnia peccata due res faciunt scilicet cupiditas et timor
Cum vis igitur premissis duo tanguntur scilicet infirmitatis quantitas quia erant febris

Et curationis tempus cum dicit hora septima. Certa quod nondum sunt
sunt diverse species febrium. Sic sunt diverse species peccatorum. Prima est febris
cottidiana et significat peccatum gule. Cottidiana exactor ysa. 40. Venite su-
mamus vinum et impleamur ebrietate et erit sicut hodie sic et cras et
multo amplius. Ideo vocatur sanguisuge prov. 30. Sanguisuge due sunt
filie dicentes affer affer. Quod gulosus post vinum dicit affer aliud. Et sicut fe-
bris cottidiana de facili mutatur in aliam. Sic et gula cito mittit in
luxuriam. Ieron. Venter mero estuans cito despumat in libidinem. Vel
febris cottidiana est sunt peccata que cottidie agimus que secundum Aug. i-
ni. 40. omel. assimilantur guttis aque et arene et sabulo. Guttis aque
que fervore caloris remittuntur. Arene que sepe ab omnibus operibus ...
que fervore ... remittitur. Arene que sepe ab omnibus operibus ...
steriles fiunt. Sabulo quod decore ... diminuit. Et dicit ibidem Aug.
... fiunt et navi fiunt naufragium. Multa grana a-
... implent flumina. Multitudo sabuli corpus fiunt tor-
rens faciunt onus ponderosum. Sic et venialia que contempnuntur sepe sua multitudine sua po-
tentia. Sic et venialia que contempnuntur sepe sua multitudine sua po-
ruptione ... deformitate adeptum mortale disponunt. Secunda fe-
bris est effimera que dicitur ab effymero pisce marino qui eodem die quo
nascitur moritur et significat subitum ire motum qui debet finiri ante solis oc-
casum. Ephe. 4. Sol non occidat super iracundiam vestram. Eccl. 7. Ira non duret
... Sic dicit Ieron. Qui nulla
dubitatio enim ire motus quasi naturalis est quod sic dicit Ieron. Qui nulla
... perturbatione movetur aut simpliciter dicitur aut deus est aut lapis. Ideo dicit
Greg. nazanzenus. Duo sunt in celo qui non possunt commoveri scilicet deus
et angelus et tertius in terra scilicet papa philosophus. Licet enim deus aliquando dicatur irasci. Quod
non dicitur propter aliquem turbulentum affectum sed propter effectum vindicte. Papam enim
vindictam non ... aliqua cum commotione sed in mentis tranquillitate ... Unde
dicatur. Angeli licet ... de perturbatione peccatorum dicatur flere. Ysa. 33. Angeli
pacis amare flebunt. Cum fletus sit conturbatio mentis videre non sunt. Sed
dicuntur flere id est admodum flentium se habere. Papam aut philosophus qualiscumque aliquam
turbationem patiatur exterior tamen eius ratio non obnubilatur quod ea tenet
sublimo rationis. Unde dicit idem Greg. nazanzenus papam philosophus interiora re-
pletus est incorruptione impassibilis morbos vincit propter quam mira li-
bertate. Tertia febris est terciana quod non accedit certis horis et
significat peccatum ... que cum aliquis laudatur accedit cum vituperatur recedit
... enim est hora ... sed quamque renovatur laudatores renovat
accessiones. ... 1. Reg. 18. Ceperunt enim puelle cantare. Saul per-
cussit mille et David decem milia. Et tunc Saul habuit magnam accessione

dicens Quod mihi dederunt mille et david decem milia Tandem ionathas
eum placavit et sic cessavit accessio quotiensque vero saul audiebat
de eius pluralitate totiens laborabat ista accessione Ista autem febris non na
scitur nisi de felicitate alterius et solum miseria caret invidia Unde dicit
quidam Omnibus non invideas invidet nemo tibi Ideo significatur per helya
sacerdote De quo dicitur i Reg. 3. c. non poterat videre lucernam antequam
extingueretur lucerna accensa luce extincta fecit lucerna accensa
sunt viri virtuosi extincta peccatores fiendi Quibus igitur non possunt
sustinere nec videre viros virtuosos sed libenter videt miseros et ab
iectos Ista febris multum affligit habentem Unde dixit quidam invidus
invidia consumit intus et extra Ideo dicit Seneca Aures et oculos
habent ut de omnibus profectibus Unica mundi maioribus nocivitatibus aures
et oculos habent ut de omnibus profectibus torqueretur Quarta febris
est terciana qua laborat illi qui de malis que fecerunt satisfacere no
lunt habent contritionem et confessionem sed non satisfactionem Dicitur quod quidam demo
niacus ad quendam virum sanctum adductus est qui precepit demoni ut exiret
et nomen suum diceret At ille Nos sumus tres qui isto homine habitamus
Ego vocor claudens cor Alius frater meus claudens os Tercius vocatur
claudens marsupium Officium enim meum est cor peccatoris indurare ne pos
sit contritionem habere et si forte conteritur ~~et confitetur~~ laborat frater meus ut
ad confessionem impediatur et si forte conteritur et confitetur alius frater meus la
borat ne satisfaciat et pluribus modis fere omnes lucratur Tercius in fr
sed claudens marsupium plures nobis omnibus acquirit Quinta febris
est continua Ista febre laborant avari et maxime usurarii continui ceteri
peccatores interpolatam faciunt in peccatis Usurarius vero qualibet die qualibet
nocte qualibet hora qualibet momento et quolibet festo peccat Ideo est peior quam
iudas Ille enim tantum vendidit christum iste autem vendidit christum et beatam vir
ginem et sanctos et sanctas quorum festivitates computat in usuris Et quod plus
fuit iude in culpa ideo plus erit in pena Iudas enim iacere qui est
medius inter celum et terram meruit ab inveniendo quia neque in celo decet
stare cum angelis neque in mundo cum hominibus Sic usurarius non computat in celo
quia deum et beatam virginem et sanctos et sanctas offendit nec in mundo quia
homines conculcavit sed in inferno cum demonibus quos per avariciam adoravit
unde dicitur Colo. 3. Avaricia que est ydolorum servitus Ista febris continua
sed avaricia cito accidit quod tollit quod sunt in vite sed nihil sompnum et
quietem Avarus enim non audet comedere Eccl. 14 non satiabitur pane.

indigens et infirma erit super mensa sua tter per dormire. Eccl. 2. Cun-
cti dies eius doloribus et erumpnis pleni sunt tter per nocte mente requiescit
psal. q. ido enim dormiunt nisi male fecerint et rapitur ab eis sompnus
nisi supplantaverint. tter per quiete hic sed die ac nocte est in labore et
fatigatione. Prov. 4. Eccl. 29. prae sollicitudine quiescere non poterunt. Avari igitur pauper vi-
vunt sed frugales et liberales multi. Prov. 28. Qui odit avaritiam longi
fient dies eius. ¶ Sexta est quartana et significat superbia. Sunt autem quattuor species superbie
de quibus dicit Greg. Elatio tumoris sunt cum ut aliquis bonum quod habet
a se habere estimet ut pro suis meritis datum sibi putat. ut cum iactat se
habere quod non habet. ut cum despectis ceteris appetit singulariter videri habere quod habet
ut per significare luxuria quod pro eius expletur quod quattuor elementis oportet. ut
per significare consuetudinem longam perandi. Vel quia dies sit mala suggestio. 1. malus consensus. 3. malum opus. 4. mala consuetudo. ista tertia
species quartane difficiliter curatur. Superbia enim maxime est iniqua. 5. Su-
perbia eorum qui te oderunt ascendit semper. Sunt est quod orta fuit in celo
sed in infernum venit quod deiecit in terrestre paradysi et ideo sic venit quod re-
plevit totum mundum. Alia species quartane difficiliter curatur quod in ma-
teria et in carne nimis radicatur. Ipsa enim radicatur in anima in memoria per cur-
sum ymaginationum intelligentia per cursum meditationum in voluntate per cur-
sum affectionum. Radicatur etiam in corpore quod ipsum totum inflamat. Job 30. Ignis
est usque ad consummationem devorans et omnia eradicans germina. ipsum totum
vulneravit. Eccl. 13. Convulnerat lumbos meos ipsum totum corrupit
et fedat. Joel 1. Computruerunt iumenta in stercore suo. 3. species quartane
ne sed mala consuetudo difficiliter curatur. Ipsud significatum est Joh. 11. in La-
zaro quatriduano et fetido ceteros quidem mortuos facili suscita-
vit dominus. Lazarum vero quatriduanum non quadam difficultate suscitare vo-
luit sed in oratione in clamore cum sui conturbatione et in lacrimarum effu-
sione. ¶ Septima febris est ethica que est febris radicata in membris
in quibus naturalis humiditas consumitur et significat invidia et maior illa de qua
dicitur 2. Cor. 11. Seculi tristitia mortem operatur. talis enim tristitia exsic-
cat ossa id est anime virtutes. Prov. 17. Spiritus tristis exsiccat ossa. Sunt
enim quedam ossa que non tantum sunt exsiccanda sed etiam incineranda. Amos
2. incenderunt ossa regis ydumee usque ad cinerem. ydumea interpretatur
sanguinea et significat illos qui sanguinei natura sunt. Greg. ossa sunt
nostra pecta quod per ea in nobis robur assumitur. Sunt igitur qui sed deceptis suis
oriuntur. Alii ingrossas partes et frigent qui sed superficialiter oriuntur

illis ea inuenerunt qui secundum prodialem gerunt et hant contra ... sunt
salubris scientia. Unde dicitur 2 Cor. 7: Que enim secundum deum tristitia est penitenciam
in salutem stabilem operatur. Credo posuit respondit ei dicit: hora septima. per
hora septima secundum hylarium intelligitur fides trinitatis que cunctis mundi parti-
bus predicanda. Vel intelligitur timor qui est septimum donum spiritus sancti.
Vel intelligitur mors quia in hora septima sol declinat a meridie
et uergit ad occasum. Vel secundum origenem intelligitur quies quia septima
dies est requietionis. Ista igitur quatuor scilicet fides timor memoria mortis et
quies ad sanitatem spiritualem multum operantur. Nam fides et timor morbum
expellunt. De fide dicitur Act. 15: Fide purificans corda eorum. De timore
Eccli. 1: Timor domini expellit peccatum. Memoria mortis preseruat ab
infirmitate Eccli. 7: In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua
et in eternum non peccabis. Quies mentis conseruat in sanitate. Per quietem
enim mentis homo a tumultu mundanorum auertitur et deo unitur et in
integritate conseruatur. Unde angelus dixit arsenio: Arseni saluus fieri
fuge homines sede et quiesce. Sermo tercius deco — sermo 3 deco

Sermo tercius deco

e Et credidit ipse et domus eius tota. Per istam domum intelligitur mi-
litans ecclesia que modo per fidem ambulat non per speciem ut dicitur
2 Cor. 5. Fundamentum huius domus est christus iuxta illud quod dicitur
1 Cor. 3: Fundamentum aliud nemo potest ponere preter id quod positum est
quod est christus iesus id est fides christi ihesu. In fundamento igitur huius domus apostoli
posuerunt 12 lapides preciosos id est 12 articulos fidei. Apoc. 21: Murus
ciuitatis habens fundamenta 12 et in ipsis nomina 12 apostolorum. Apostoli namque
preueniente spiritu sancto per mundum dispergendi insimul conuenerunt et sym-
bolum 12 articulorum composuerunt. Primum articulum posuit petrus dicens:
Credo in deum patrem omnipotentem creatorem celi et terre. Ex quo patet
quod deus saluare nos uult quia est pater. et potest quia est omnipotens. et
scit quia sapiens sciuit creare celum et terram. Nam omnipotens est quia omnia
que uult facere potest. Tum quia ad operandum nullo adminiculo indiget. Tum quia
nichil eum impedire potest. Potencia enim eius ordinata est quia habet semper an-
nexam sapienciam maximam et iusticiam. Si quis eius haberet potenciam sed non sapienciam
multa faceret insipienter. Si eius iusticiam sed non maximam multa faceret
crudeliter. Si eius maximam sed non iusticiam multa faceret crudeliter et iniuste.
Deus autem nichil potest facere insipienter uel crudeliter uel iniuste. Quia-

ius igitur omnia possit de potentia absoluta tamen de potentia ordinata non posset
illud quod preiudicaret sue sapientie sicut vere penitenti veniam denegare quod con-
tra sue sapientie et veritati preiudicaret quia tunc veritate sue promissionis fa-
ceret si dictum suum non impleret. 2 Thimo. 2. Negare se ipsum non potest ecclesia
Qui veritas est quod faceret si dictum suum non impleret ymo sicut dicit Augustinus
Tardius sibi videtur deus peccatori veniam tradere quam ipsi peccatori accipe-
re. Item posset id quod preiudicaret sue iustitie sicut ab aliquo sine merito gratiam suam vio-
lenter auferre. Sicut enim voluntate nostra pervenit et gratiam suam oblig offe-
rat multum sue iustitie preiudicaret si eam ab aliquo invito auferret unde
dicit Anshelmus. Cum deus velit quod homo teneat rectitudinem voluntatis si
eam alicui invito auferret iam vellet nolle quod vult eum velle. Item id quod pre-
iudicaret sue iustitie sicut salvandum dampnare unde dicit angelus qui ge-
rebat personam dei loth Gen. 19. Festina et salvare quia non potero facere quic-
quam donec ingrediaris illuc. Ita enim deus iuste dampnat salvandum qui
est in dolore dampnat peccatum Crisostomus. Deus tristis et in magno
dolore respicit peccatores salvare dampnare. Secundum articulum ponit 2m
Johannes ewangelista dicens Et in Ihesum Christum filium eius unicum dominum nostrum. Credere
enim debemus quod Christus licet sit filius dei tamen est patri coequalis et coeternus
Johannes. 10. Ego et pater unum sumus. Sed contrarium videtur quod dicit Christus
Io. Pater maior me est. Notandum unde Augustinus ad felicianum Maior et
minor dicitur modis tribus dicitur scilicet etate forma potentia. Etate senior puero.
forma longior puero. potentia fortior imbecilli. Et subdit Augustinus Vi-
deamus utrum ad attendat filio Ita non etate minor est quam de principio
patre generatur extitisse. Item forma quia non aliud fas est putare quam
deum. Item potentia per quem omnia novimus esse facta Ibidem supra. Utrumque dominus
dicit in ewangelio Ego et pater unum sumus sed secundum formam dei et pater
maior me est sed secundum formam servi. Tertium posuit iacobus dicens 3m
Qui conceptus est de spiritu sancto. Credidit quod sine peccato non tantum fuit
natus sed est conceptus quod non est tenere maius virtuosus. Sanctificata tamen con-
virgo fuit in peccato concepta et sine peccato nata. Christus autem conceptus et na-
tus. Christus autem fuit sine peccato conceptus et natus et ideo videtur consimiliari
Job. 3. ubi loquitur de culpa originali dicens Obtenebret stelle cali-
gine eius expectet lucem et non videat nec ortum surgentis aurore. Stel-
las enim sanctis plures Christi precursoria tamen virgo intelligitur. Cum igitur

viri culpa originali sunt obtenebrati qui terram gressum et naturam loquuntur aut
xristum non vidit nec ingressum nec mortum. Aurora autem id est beata virgine vidit
quidem quantum ad gressum sed numquam ad ortum. Prior autem quod dicitur natus ex
maria virgine datur intelligi quod ille qui apud patrem erat invisibilis
factus est nobis visibilis. Verbum enim hominis tripliciter consideratur primo sicut prout
est in corde et sic est incognoscibile nisi ab ipso corde. Aut prout pro ore
profertur et sic est audibile. Aut prout in carta describitur et sic est visi
bile et tangibile. Eodem modo verbum patris prout erat in ipso patre non cog
noscebatur nisi ab ipso patre. Joh. 11. Nemo novit filium nisi pater. De
inde ipsius verbum induit est voce id est humana carne et sic hominibus se ma
nifestavit. Baruch 4. Post hec in terris visus est et cum hominibus conversatus
est. Tunc est sicut scriptum in carta id est in carne humana et sic non tantum po
tuit audiri sed etiam videri et tangi. ut 1. Joh. 1. Quod audivimus quod vidimus
oculis nostris et manus nostre contrectaverunt de verbo vite etc. Quartum po
suit andreas. Dominus passus sub poncio pylato crucifixus mortuus et
sepultus. Quamvis mortuus in ipsa morte gloriose resurrexit et
nos sic resurgere facit. Id assimilatur fenici. leoni. et pellicano. Fenix
enim est avis singularis vivens et quingentis annis vivens. que in ig
ne a se facto sponte se perdit. et tercia die de eius cinere nova fe
nix resurgit. Sic et xristus sponte ad mortem se tradidit et tercia
die renovatus resurrexit. Leunculus est mortuus nascitur sed die tercia
pater clamore emittit et ille reviviscit. Sic et die tercia pro
clamavit dominus. Exurge gloria mea etc. et statim consurrexit. Serpens
est pullos pellicani occidit sed pater rostro se vulnerat et eius sang
wine aspersi resurgunt. Sic et xristus nos a serpente infernali
mortuos suo sanguine resuscitavit. Quintum posuit thomas. Dominus de
scendit ad inferna. Voluit quidem ad inferna descendere primo propter tri
umphum. Tunc enim quis perfecte triumphat quando non solum in campo eum
vincit sed etiam ipsum expoliat et in domo sua ligat. xristus dyabolum in cruce
vicit sed in inferno eum spoliavit et ligavit. Col. 2. Expolians prin
cipatus et potestates etc. Secundo propter remedium ut scilicet sanctos patres subveniret
et inde eos educeret. Zach. 9. Tu quoque in sanguine testamenti tui emisi
sti vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua. Tercio propter exemplum ut erudiamur

sepe in infernum descendere mente descendere debemus. ps. descendant
in infernum viventes. glo. ut non descendant morientes. et melior est eun-
dum illis qui sunt in purgatorio subvenire quod fit secundum Greg. orationes elemosinas
6 missas et ieiunia. Sextum posuit Bartholomeus dicens Tercia die
resurrexit a mortuis. In tercia diem resurgere noluit propter mortis pro-
bationem. Si enim statim resurrexisset non fuisset creditum quod vere mor-
tuus fuisset. Sed sic morte durante ut tunc tempus sunt omne verbum
[illegible] ultra tres non
Sic in illis diebus exprimi possumus omne verum et secundum ultra tres non
dies noluit differre propter apostolorum consolationem qui remanserant in cero
et timore dolore. Sed ipse resurgens eos visitavit confortavit et
consolavit. In tercia die aut noluit resurgere propter significationem ut prior
significaret quod hic sic mortem fugavit nostram duplam mortem et io
significaret quod duabus noctibus iacuit in sepulchro
secundum Greg. una die integra et duabus noctibus iacuit in sepulchro.
7 Septimum posuit Philippus dicens Ascendit ad celos sedet ad dexteram
dei patris omnipotentis. Ascendit aut ad celos primo ut celeste ianua aperi-
ret. Heb. 9. per proprium sanguinem introivit semel in sancta. 2o ut nobis via on-
deret et secum nos duceret. Mich. 2. Ascendit enim pandens iter ante eos
deret et secum nos duceret quo adiuvante
quo adiuvante orationem missibus porta et egredientur per quo adiuvante
nostrum 3o ut apud patrem pro nobis interpellaret. Heb. 9. introivit in
8 ipsum celum ut appareat vultui dei pro nobis. Octavum posuit Mathe-
us dicens Inde venturus est iudicare vivos et mortuos. Secundum aut Greg.
quatuor erunt ordines iudicandorum. Aut enim erunt mali aut boni. Malorum
quidem non iudicabuntur et condempnabuntur sicut infideles quorum causa non
discutientur. De quibus dicitur Iohes. 3. Qui non credit iam iudicatus est.
Alii iudicabuntur et condempnabuntur sicut mali christiani causa examinabuntur.
Mt. 25. Esurivi et non dedistis mihi in ura. Bonorum aut quidam non iudica-
buntur et salvabuntur sicut pauperes christi. Mt. 19. Sedebitis super sedes iu-
dicantes xii tribus israel. Alii iudicabuntur et salvabuntur sicut boni christiani
qui in aliquo lapsi sunt et io voces reddent de omnibus factis. Eccl.
12. Cuncta que fiunt adducet deus ad iudicium et de omnibus cogitationibus
quantumcumque sint occulta. Soph. 1. Scrutabor Iherusalem in lu-
cernis. De omnibus verbis. Mt. 12. De omni verbo ocioso quod locuti fu-
9 erint homines reddent homines racionem in die iudicii. Nonum posuit Ia-
cobus alphei dicens Credo in spiritum sanctum. Sicut enim in patrem et filium et

spiritum sanctum qz credere nos ipse sit patri et filio equalis coeternus et pro
cedat eternaliter Procedit sn cotidie et in nos temporaliter Et qz ut sic
eius amore recipere volumus triplicem alium amorem contempnamus scz ter
renum mundale et proprium Aug. predat spus suis in medium et dicit
amatori suo dic michi frater volo contempne quaz terrenum contempsi
ppm sensi Quid amplius Contempne teipsum contempsi Multum fecisti
sti Dic michi invenirem sic ve sic amare Dic prope est ad eum
10m invenire Undecimum posuit symon dicens Sanctam ecclesiam catho
licam est aut sancta ecclesia in tres partes divisa Una est in mundo
que est adhuc in timore et expectatione Alia est in celo que est
sine timore et expectatione Tercia est in purgatorio que in medio mo
re dist quia in expectatione non adhuc gloriam sancte non decet est in
sn timore quia sunt liberi arbitrii in bono confirmati Ipsi re
11m presentant tres partes que de corpore xpi sunt Duodecimum posuit
Matheus dicens Sanctorum communionem remissionem peccatorum Credere
enim debemus quia in ecclesia sit communitas omnium bonorum unde ps. d. f. Particeps
ego sum omnium timentium te Et quia ibi est det remissio peccatorum per
baptismum et penitenciam et alia sacramenta Unde aut Ambrosius in libro de apologia
David peccatum aut donatur aut deletur aut tegitur Donatur per gratiam deletur
per sanguinem crucis tegitur per caritatem Ideo dicitur Luc. 7. vero quanto
unde redderet donavit utrisque Secundo dicit Apoc. 1. Lavit nos a peccatis
nostris in sanguine suo Tercio prover. 10. Universa delicta operit caritas
12m Tredecimum posuit Mathyas dicens Carnis resurrectionem et vitam
eternam amen Credere enim debemus quod omnes resurgemus scz mali ad
mortem eternam boni aut ad vitam eternam Ideo qz postquam dixit Car
nis resurrectionem statim addidit malorum subiunxit de bonis vitam e
ternam Ideo quia dicit Ioh. 19 Vitam eternam possidebit Ergo quia dicit vitam
respicit illos qui sunt in mundo qui sunt vitam eternam in spiritu Ergo
quia dicit eternam possidebit respicit illos qui sunt in purgatorio qui ad
huc non sunt in possessione Boni aut sunt vita sn morte Tercio illos
qui sunt in inferno eternitate sine fine quia illos qui sunt in mundo et
possessione sn expectatione quia illos qui sunt in purgatorio Dominica
Simile est regnum celorum homini regi qui 22a post trinitatis
posuit racionem cum servis suis Math. 18. Dupplicis interrogavit penz

in me quotiens peccabit in me frater meus dimittam ei usque septies Cui
dominus inquit Non dico tibi usque septies sed usque septuagies septies Et potest
dici numerus determinatus pro interminato .i. quotiens peccabit totiens dimit-
te ipse enim numerus septuagies septies ponitur quia aliquis aliquem
ab Adam usque ad Christum sunt lxxvii generationes Dicitur Christus totum numerum generationis
delevit nostras dicitur et hoc omnes suas dimittere debet offensas Vel ideo
posuit in ipso numero quia constat ex undenario universitatis .i. septem et numero tr[ans]-
gressionis .i. undenario quod septies undecim faciunt septuaginta septem
Est ergo sensus dimittere septuagies septies .i. universas transgressiones
et iniurias tibi factas Ut autem quod dominus dixerat Petro melius mentibus nostris
infigeret ideo quod dixerat verbo confirmavit exemplo ponens parabolam ipsam et dicens
Ideo est regnum celorum etc. || In hoc igitur exemplo describitur persona regis
[illegible] intelligitur deus qui complerit describi-
tur persona suorum ministrorum aut regem [illegible] nota(n)dum [illegible] Cui
Primo quia sit dispositio debiti in exigenda ibi [illegible] ubi
voluit rationem ponere cum servis suis et infra Cum autem non haberet unde red-
deret etc. secundum Remigium [illegible] hoc ipse pecc[ator] [illegible] apostolo surge non
deberet etc. Et iussit eum dominus venundari et uxorem eius et filios et omnia que
habet iussit eum dominus venundari et uxorem eius et filios venundari intelligitur
solvat et reddi [illegible] aut quod dominus iussit venundari intelligitur
quod [illegible] / habet enim quidda(m) quod ipse est sed corpus et anima
quidda(m) quod est quasi ipse sed uxor quidda(m) quod est extra se ipsum ab ipso sed filii
filios quidda(m) quod est extra se ipsum sed res temporales / Dicit igitur qui regunt
se ipsos .i. corpus et animam tales venundantur .i. dominio demonum mancipantur
Hoc enim merito peccati efficitur servus peccati Dicit [illegible] Omnis qui facit peccatum
servus est peccati / Alii sunt qui uxores suas nimis voluptuose diligunt
et libidinibus sicut equus et mulus insuunt ipsi cum uxoribus venun-
dantur .i. cum eis dominio demonum subiugantur / Alii sunt qui filios suos
inordinate diligunt exercentes rapinas et usuras ut eos ditare possint
ipsi cum filiis venundantur .i. servituti demonum cum eis traduntur / Alii
sunt qui bona temporalia aut avare retinent aut vane expendunt / ipsi
venundantur cum omnibus que habent quia peccati demonum subduntur pro eo quod bona
temporalia pauperibus non communicaverunt sed aut avare retinuerunt aut inaniter
tantum expenderunt Secundo ostendit de rege qua sit liberalis [illegible]
in debiti dimissione Dicitur hic Luce 22 de carne ut dicit Augustinus considerabat

latro facinora sua et pro magno habebat ut vel in fine sibi parceret.
Dominus autem sibi dixit Amen dico tibi hodie mecum eris in paradyso. Gratia
obtulit quod iustitia depulit. Ubi enim nisi modo deus est ita liberalis et
misericors. ¶ Habet enim triplex forum. Unum est in mundo quod est forum solius
misericordie dei. Ideo enim misericordia audit causas et iustitia facit ferias. Ysa. 16.
preparabitur in misericordia solium eius. Ideo omnes causas iustitia remittit ad thro-
num gratie. Unde dicitur Heb. 4 Adeamus cum fiducia ad thronum gratie eius. ¶ 2m
forum est in iudicio quod erit pure iustitie ubi iustitia audiet causas et misericordia
faciet ferias. et ideo misericordia omnes causas deinceps remittet ad solium iu-
stitie. Ysa. 9. Super solium David et super regnum eius sedebit ut confir-
met illud et corroboret in iudicio et iustitia amodo et usque in sempiter-
num. ¶ 3m forum est in purgatorio quod est forum mixtum quia ibi erit
iustitia que penam infliget et misericordia que gratiam dabit. ps. Gratia et veritas
[illegible] precedent faciem tuam. Unde quilibet qui est in purgatorio dicere potest
Gratiam et iudicium cantabo tibi domine et ideo idcirco quod audivi quia potestas
dei est et tibi domine misericordia etc. ¶ Tercio ostenditur de rege quod fit se-
verus ingratis. totum debitum dimissum repetiit ut dicitur. Iratus dominus tra-
didit eum tortoribus i. demonibus quousque redderet universum debi-
tum. Glo. Si non dimiseritis ex corde quod in nos delinquitur et quod [illegible] quod per [illegible]
dimissum erat a nobis exigit. Ex quo videtur quod peccata dimissa redeunt
per peccatum adveniens. Super hoc dixerunt quidam quod non redeunt quantum ad
maculam vel reatum sed quantum ad ingratitudinem. Qui enim post acceptam
remissionem ad peccatum redit magis delinquit quia ingratus tanto bene-
ficio existit et ita ingratitudo peccatum veniale aggravat. ¶ Alii di-
cunt peccata redire quantum ad penam finalem. Sicut enim in celo est unus
denarius et una beatitudo finalis. licet stella differat a stella in
claritate. Sic et in inferno est una pena finalis pro modo dam-
ni scilicet carentia visionis dei. et alia pro modo sensus scilicet ignis et ver-
mis et utrumque debetur pro quolibet peccato mortali secundum maioritatem vel minoritatem
peccatorum sentiet vel maiorem vel minorem ignis et vermis corrosionem. ¶
Dicunt igitur peccata redire quia renovatur eadem pena ignis debetur que
prius maior tamen quia post aliqui dicunt sunt quatuor positivi quod peccata redeunt in-
quantumlibet scilicet per odium fraternum per apostasiam a fide per contemptum confessio-
nis et per dolorem de penitentia habita. Unde Ysa. fures odit apostata sic
fuerit quia fateri penituisse piget prima nisi redit. ¶ Secundo ponitur

pˀsone seruorum et maior multiplici dna ¶ primo poní̄ suus ille qui debe
bat dare m^a talenta ¶ 2° ille qui debebat centu denarios ¶ 3° illi qui
dno annunciaunt pctu suu qui debebat dare m^a talenta intelligunt
illi qui offendut inden pctu qui centu denarios debebat intelli
gut illi qui offendut proximu q comittut inden et maiores unde
dicit Cris^o Tanta est dna pctorum quanta est dna dare m^a talentorum
et centu denariorum magis aut et multo plus primo em dns corporis
nobis fecit anima impiravit filiu misit celu apperuit nos i filios suos
fecit Reliquit igi si vna quaque die morerem pro illo retribuerem ei
aliquid dignu nequaquam Aug^o non possu dicit ad dilige timmtu
o quicu^q es attendis q tibi fecit deus et no attendis q tu feceris deo
quare no dimittis fratri tuo ut tibi deus digne dimittere mltu
Terui aut qui dno annunciaunt signt angelos sm glo qui pctores
deo accusabunt et no solu boni angeli sz et mali ipos accusabut
Imo et ipa pcta et oia elementa ¶ pter q^d accusatores salunt
q^t pctores ¶ primi erunt boni angli Job 20 reuelabut celi i an
geli iniquitate eius Quorunda em iniquitate reuelabunt illorum sz qui
sint valde mali sz qui vita inique finierunt Aliquorum occultabut
illorum sz qui sint valde boni qui pcta sua penitendo deleuerunt
Aliorum excepte occultabut sz qui sint mediocrit^e boni qui ceci ali
qua venabilia ptraunt Horum em pcta angeli et deo reuelabut
ut de ipis purgent^r et demonibus occultabut ne ab ipis accusent^r
¶ Scdi accusatores erunt demones de quorum accione dicit Aug^o dic
tur dyabolus est minimus aduersarius equissime iudex iudica istu meu
tuus est minimo aduersarius equissime iudex iudica istu meu
ee obtulisti qui noluit tuus ee gratia Tuus pnam mea pmissa
Tuus passione mea psuasione Tibi inobediens michi obediens
Ate accepit immortalitatis stola ame accepit hanc pannosa qua in
duta est tunica Tua veste dimisit cu mea huc uenit Equis
sime iudex iudica meu ee et mecu dapnandu ee ¶ in qualibus
vis ponit quibus allegacoes quibus dyabolus vult onde pctore secu ee
dampnandu ¶ prima est hec Tu obtulisti sibi tua gratia ego mea
culpa Tua gratia contempsit mea culpa recepit ergo debet ee meus
¶ 2^a est hec Tu creasti eu pna[m] io debere ee tuus sz fecit se
meu psua magna miseria io det ee meus ¶ 3^a est hec eu suspen
summi sis cu graue passione io deberet ee tuus Ego no obtuli

D^e 2^{or} accusatoribus
q^s pctores

sibi mea suasione sua passione redemit sed mea suasione recepit
io debet esse meus. Secundo quia est talis animo sicut probia et inobia cuiuscumque
aut est sibi obediens est tuus qui est tibi inobediens et in obe
diens est meus ergo debet esse meus. Tertio quia est talis animo est spare deor
veste fulgida virtutum meum est spare veste sordida viciorum cuiuscumque
aut habet veste virtutum est tuus qui vero habet veste viciorum est
meus. Sed iste tua veste abiecit et meam portavit ergo debet esse meus.
Quartus accusatores erunt propria peccata Sap. 4. traducent illos ex adverso ini
quitates ipsorum. Istud ostendit Jaco. 4. ubi dicitur agite nunc divites plora
te ululantes in miseriis vestris que advenient vobis. Divicie vestre pu
trefacte sunt vobis et vestimenta vestra a tineis comesta sunt. Aurum et argen
tum vestrum eruginavit et erugo eorum in testimonium vobis erit et mer
cedes operariorum que defraudata est a vobis clamat et clamor eorum
in aures domini sabaoth introivit. Ubi ostendit Jacobus quod tres malos divites
tria clamabunt scilicet erugo tinea et merces defraudata. Sunt enim qui
divitias suas avare retinent et recondunt contra hos clamabit erugo. Alii
sunt qui eas vane expendunt et multa mutatoria vestium emunt. Alii
sunt qui bona pauperum rapiunt et eos expo
hos clamabit tinea. Alii sunt qui bona pauperum rapiunt et eos expo
liant et mercedibus laborum suorum eos defraudant contra hos clamabit merces
iniuste detenta. Quarti accusatores erunt omnia elementa. Istud ostendit Hugo
de sancto victore contra peccatorem mundus velud dicet ego lucere sibi mi
nistravi ad solatium aer dicit ego genus avium sibi dedi ad obsequium aqua
dicet ego diversa genera piscium sibi dedi ad esum terra dicit ego pane
et vinum sibi dedi ad nutrimentum. Postquam ergo omnia elementa vexaverunt
ministeria querentur peccatoribus in supplicia. Sicut dicit Aug. ostendit dicens terra
ignis dicet in me comburatur aqua dicit in me demergatur aer dicit in me
ventiletur terra dicet a me absorbeatur in inferno dicit a me deglutiatur.
Sap. 4. armabit omnem creaturam ad ulcionem inimicorum. Sermo 29 decem [sermo 29 decem]

Obligatus est ei unus qui debebat decem milia talenta secundum Bernhardum.
Obligati sumus deo ad quatuor debita maxima persolvenda. Unde dicit O si
cognovisses quam multa et quam multis debes videres quod nichil es
quod faris. Primo debes ipso tota vita tua quod pro tua posuit sua. Secundo exigunt
preterita peccata sequenti vita tua ut facies fructus dignos penitentie et recogi
tes omnes annos tuos in amaritudine anime tue. Quid si tuum debitorem in
dam qui vendidisti sibi eum puero quod dederas gloriam quam oculus non vidit etc.

itione addant emenda te totu[m] et quecu[m]q[ue] poteris dare oportebit et in
om[n]i op[er]e tuis dicas vbo sunt condigne passiones huius t[em]p[or]is ad futuram gl[ori]am q[ue] reue
[labitur] i[n] nobis ¶ Quo debitori debes q[uod] es a quo totu[m] habes qui te fecit et tibi
cuncta ministrat. Ista ig[itur] tam maxima debita sunt dare ma[xim]a talia de q[ui]b[us]
[deus] in iudicio a nobis racio[ne]m requiret quali[ter] s[e]c[un]d[u]m tota vita n[ost]ra dedimus
ei qui nos creauit, ei qui nos redemit, ei qui tot et tanta p[ecc]ata nob[is]
dimisit et ei qui tanta gl[ori]am nobis p[ro]misit. Ad ista aut[em] r[ati]o[ne]m exigen
da quadrup[li]c[ite]r procedet ¶ P[ri]mo eni[m] om[ne]s ad suu[m] iudiciu[m] citabit. Et q[uo]
triplici citatio[n]e s[e]c[un]d[u]m monitoria, p[er]emptoria et peremptoria ¶ Citatio[n]e[m] mo
nitoria mittet per p[ro]phetam Joel 3. Consurgant et ascendant om[ne]s gentes
[in uallem Iosaphat ...] ... p[er] ... p[ro]phetam qui dicit Exsurge
... ¶ Citatio[n]em p[er]emptoria[m] mittet p[er] aliu[m] p[ro]phetam ... iudicabit
d[omi]ne deus meus in p[re]cepto q[uod] mandasti et synagoga p[o]p[u]lor[um] circu[m]dabit
te et p[ro]pter ha[n]c in altu[m] regredere d[omi]n[u]s iudicat p[o]p[u]los ¶ Citatio[n]e[m] p[er]emp
toria[m] mittet p[er] angelu[m] Apoc. 10. Angelus que[m] vidi stante[m] sup[er] mare le
uauit manu[m] sua[m] sup[er] celos et iurauit p[er] viuente[m] in s[e]c[u]la s[e]c[u]lor[um] q[uia] tem
pus amplius no[n] erit s[ed] in diebus septimi angeli cu[m] ceperit tuba canere
co[n]su[m]mabit[ur] misteriu[m] dei. Michael ... dicit[ur] i Thess. 4 ip[s]e d[omi]n[u]s i[n]
iussu et in voce archangeli ... citatio
... citatio p[er]emptoria et ... angeli archangeli ... citatio
monitoria. Et in tuba dei descendet de celo et mortui qui in x[rist]o sunt re
surget p[ri]mi ... citatio peremptoria ¶ Secundo ip[s]os citatos examinabit
et maxime de q[ua]tuor ¶ P[ri]mo de bonis co[m]missis. Quatuor eni[m] bona nobis co[m]misit
s[ed] corpus, anima[m], res t[em]porales et t[em]pus. De quib[us] dicit[ur] Gen. 1. Deus creauit
... corp[us] ... et s[ecundu]m ymaginem sua[m] fecit illu[m] hoc refert[ur]
... hoc refert[ur] ad corpus et ... ymagine[m] ... hoc refert[ur]
ad animam. ... dies et t[em]pus dedit illi hoc refert[ur] ad t[em]pus. Et p[re]sit ...
que sunt sup[er] terra[m] hoc refert[ur] ad bona t[em]p[or]alia quib[us] ip[s]e h[om]o e[st] p[re]lat[us]
Dedit igit[ur] deus h[om]i[n]i corpus ut co[n]seruet i[n] mu[n]dicia et castitate. i Thess. 4
Sciat unusquisq[ue] vas suu[m] possidere in sanctificatio[n]e et honore ¶ Dedit
ani[m]am ut faciat sibi magnu[m] honore[m]. Si eni[m] honoram[us] ymagine[m] dei
depicta[m] multo fortius debem[us] honorare ymagine[m] eius i[n] a[n]i[m]a n[ost]ra creata[m]
Eccl. 10. Fili i[n] mansuetudine serua a[n]i[m]am tua[m] et da illi honore[m] s[ecundu]m meritu[m]
suu[m] ¶ Dedit eciam deus h[om]i[n]i t[em]p[or]alia ut pauperib[us] ea dispenset. Cu[m]
dispensatores nos dimisit ... ee noluit ... et ... noluit
dare eas et a quo noluit tollit. Illud ... e ... est
q[uia] ... noluim[us] ¶ Dedit eciam h[om]i[n]i t[em]pus ut i[d] co[n]seruet Eccl. 4. Fili co[n]serua t[em]pus
... ... ip[s]e ... hodie ... Dicit eni[m]

dyas una diem temporis posset hre nec illam gehennam euaderet et
gloriam obtineret Dehys quod nobis commissis nos rationem reddere oportebit
Quarum decem mala rationem reddent luxuriosi qui illud in delicys nutriunt
Jacobi 5 Epulati estis et in luxuriys enutristis corda vestra Decima ma
la rationem reddent superbi qui animam inhonorauerunt deum propter omnibus meritis
per superbiam expoliauerunt Eccli 6 Non te extollas in cogitatione anime tue ve
lut taurus ne forte elidatur uirtus tua per stultitiam et folia tua
comedat et fructus tuos perdat etc Vndecimus mala rationem reddent
auari qui pauperibus nichil dare uolunt Vnde dicit eis in iudicio Mt 25
Esuriui et non dedistis mihi manducare etc Duodecime mala rationem red
dent accidiosi qui ipsum tempus negligenter expenderunt Bernhardus Omne
tempus nobis impensum requiretur a nobis qualiter fuit expensum Idem
dicit capillus non peribit de capite sic nec momentum de tempore Tertio requi
ret rationem de bonis a nobis commissis sicud patet Mt 25 Vbi dominus seruum qui
obmisit lucrari in talento redarguit et in tenebras mitti iussit Per ta
lentum intelligitur donum intelligentie quam quidam abscondunt in terra Vnde
dicitur ibidem abiens fodit in terra et abscondit pecuniam domini
sui Secunda ponunt in sudario Vnde dicitur Luc 19 Ecce mna tua
quam tenui repositam in sudario Alii ponunt ad mensam sicut bonus seruus Vnde
dicitur etc Serui
dicitur ibidem Et quare non dedisti pecuniam meam ad mensam etc reposita in sudario non
mia aut abscondita in terra rubiginem contrahit Illi in terra abscondunt qui donum
nescit posita ad mensa fructum facit Illi in terra abscondunt qui donum
intelligentie in cupiditatibus terrenorum ponunt et ex hoc sepe contrahit
rubiginem peccatorum Illi ponunt in sudario qui dant se corpori et ocio
Tales nullum fructum faciunt bonorum operum Illi ponunt ad mensam qui donum
intelligentie ponunt ad sacram scripturam Tales ibi acquirunt magnum cumulum
meritorum De qua mensa dicitur Mt Eam in regno meo mensa Certe rone
requirit de nobis a malis commissis judex terrenus rationem non requirit de eo
mis nisi de factis nisi de corruptis judex aut eternus tante erit subtilitatis
quod rationem requiret de minimis sicut dicitur Mt 12 De omni uerbo ocioso quod locuti
fuerint homines reddent rationem in die iudicy Rone requiret de malis alie
nis et maxime de prelatis Eze 3 Sanguinem eius de manu tua re
quiram Rationem requiret de cogitationibus omnibus Sap 6 Cogitationes
scrutabitur Job 31 Nonne ipse considerat uias meas Glossa Sinne de
uniuscuiusque uias considerat dicit gressus dinumerat ut nec minutissime
cogitationes nec uerba tenuissima que apud nos usu uiluerunt eius
iudicio indiscussa remaneant Quarto rationem requiret de malis nobis

dimissis sicut qui prius in servo cui dominus dimiserat centum denarios decem
milia talenta qui noluit conservo suo dimittere centum denarios. decem
milia talenta significant decem precepta que quidem qui transgreditur debet
deo decem milia talenta i. penam pro transgressione decem preceptorum. centum
denarios intelliguntur quelibet minores offense que proximis committuntur
Jero. diramq pibeo. Si quis nostrum commiserit adulterium· homicidium· sa-
crilegium· maiora crimina decem milium talentorum roganti dimittuntur si et
ipse dimittat minora peccantibus. Certe ipsos examinatos committet et
37 hoc paupertatem inprimita i. ppta ewan Ro. 2. In die qua iudicabit dominus
occulta hominum secundum evangelium meum. Et bene dicit occulta hominum ¶ Sunt enim
quedam opera que tantum sunt hominis sicut est opus peccati. ps. Non loquatur os meum
opera hominum ¶ Quedam que sunt tantum opus dei sicut est opus creationis. Job
9. Extendit celos solus ¶ Quedam que sunt opus dei et hominis sicut est
opus iustificationis. I Cor. 3. Dei enim sumus adiutores. Joh. 15. Sine me
nichil potestis facere. Opus igitur creationis deus non iudicabit nec guberna-
bit sed reformabit in melius sicut celum et terra et alia elementa. Sed opus
dei et hominis non gubernabit sed remunerabit. Opus autem solius hominis scilicet
peccatum iudicabit et gubernabit. ps. In operibus manuum suarum comprehensus est
peccator. ¶ Quo rite ipsos quietos sententia percutiet dicens Mt. 25. Discedite a me ma-
ledicti in ignem. Ista autem sententia nullo auxilio potest sublevari ¶ Quatuor enim
auxiliis convenit sententiam sublevari ¶ Primo per appellationem ¶ Secundo per supplicationem ¶ Cum
enim sententia fuerit apostolica tunc non licet appellare sed supplicare ¶ Tertio per querelam
fli ut dicatur quod sententia lata sit per falsos testes iudice per circumventionem ¶ Quarto per in in-
tegrum restitutionem ¶ Est autem in integrum restituere se ducere in eum statum in quo
erat ante lesionem ¶ Prima quod sententia non poterit relevari per appellationem ap-
pellatio enim ibi locum non habet quia fine auclz notorium erit et hoc
fplicit ¶ Secundo per possessionem iustam. Constat enim auclz constrebit suum pectus. Aug.
causis quis iudicium futurus times ante examen corrige. Sermo enim rae
me testimonium conscientie mee ¶ Secundo erit notorium per fratrum audientiam. Jero. Aber
dies illa in qua facta nostra quasi in quadam tabula picta demonstrabuntur ¶
Tertio erit notorium presumptionem violentam in eo enim quod ponet a sinistris pre-
sumetur quod sint dampnati. Dicit et de illis in eo quod ponet a dextris
presumetur quod sint salvandi. ¶ Quarto illa sententia non poterit relevari. Dicit enim
omnes pontifices celestis curie sicut beata virgo· apostoli· et martires et omnes
sapientes sicut confessores et doctores. Preces ad supplicandum componet. Deus non
exaudiet. Job 41. Non parcam ei verbis potentibus et ad deprecandum composit

ymo si omnes sancti pro eis supplicaret et ipsi ieiunando se affligerent et sa-
crificia deo offerrent deus eos non exaudiret Iere. 14. Noli orare pro
populo isto in bonum cum ieiunauerint non exaudiam preces eorum et si obtulerint
holocausta aromata et victimas non suscipiam ea quoniam gladio et fame
et peste consumam eos ¶ 3 non poterit releuari per querelam filii ut dicat
quod sententia sit lata per falsa instrumenta vel falsos testes iudice circumuento quia ille
iudex non poterit decipi nec circumueniri cum sit veritas et sapientia dei
Job 24. Deceptorem anime tue nichil fallit Eccl. ipse nouit decipientem
et ipsum qui decipit Contra ipsam igitur sapientiam nichil valebunt loquaces ad-
uocatorum nec sophismata philosophorum nec facundie oratorum nec argutie iuristarum de-
cretistarum Quantumcumque elingues et muti fieri oportet loquaces erunt quanti pa-
stores pueris quanti rustici oratoribus quanti abietes argutis sunt tyrronis
¶ 4 non poterit illa sententia releuari per restitucionem restitutionem ut sic ad pristinum
statum restituatur Heb. 6 Impossibile enim est eos qui semel illuminati sunt et
et prolapsi sunt per finalem impenitentiam rursus renouari per penitentiam Ps. reges eos
in virga ferrea et tanquam vas figuli confringes eos Sancti enim non erunt vas
eneum sed terreum quia amando terrena sancti sunt terreni id dicit tanquam vas fi-
guli et non frangunt ab aliquo angelo sed a validissimo pugile deo id dicit con-
fringes eos Iter frangent in virga lignea in virga flexibili misericordia
dei sed in virga ferrea in inflexibili iusticia dei ideo premittit re-
ges eos in virga ferrea et confringes etc. valide frangent quia numquam
reintegrabuntur Iere. 19. Sic conteram populum istum sicut conteritur vas figuli quod
non potest ultra restaurari **De eodem sermo 39** sermo 39 de eodem

Serue nequam omne debitum dimisi tibi etc. Dicit Augustinus Sic odium
in corde est sicut gladium scorpionem et ignem ideo sic dicit in
sermone Quia alii nocere desiderat sibi est illi qui gladio se ipsum
vulnerat ut tunica alterius redat Idem sic dicit in sermone serenate ita
que vos per militat abundanter ira enim scorpio est Si uis exterius fla-
gellis excitauit Si igitur te vis vindicare deminitis tuo abducat ira
tua te querere quia ipsa est inimica tua que occidit animam tuam Idem sic
dicit super Ps. Sic puta malitia est quomodo igne Si incendere vis ad
illud quod opponitur igni plus ardet si enim ardeat non incendit vi quod
plus ardet ut ad possit incendere ita quomodo malitia prebet exterius et quia
vapat ançquam te malitia tua ut alteri non noceat fieri sit ut tibi
non noceat fieri non potest enim ille qui odium retinet se ipsum occidit

venenat et intendit io nequa appellat et sic dr Dt·14 Qui sibi nequa
est cui aly bonus est erit Unde sm Crisos qm servus decem milia talenta
debebat no est vocatus nequa sz qm sibi remittere noluit dns eu
nequa vocavit dicens Serve nequa etc Vocat aut nequa ppt duas
nequitias quas hnit pma fuit nequitia magne crudelitatis q nota
ru dr Tenens suffocabit eu ideo em rogavit n admonuit sz statim
adgula ruit Tales sut multi furiosi qui sevit impetu ire sue
pu 22 ira no hz mia nec erupens furor et impetu ocitati ferus
ferre quis poterit pu 19 Cor fatuorum ebullit stulticia et bn dicit
ebullit q2 cor fatui et iracundi est olla bulliens que sepe or mala
fuit Unu q2 aqua fervente ext proicit extra stantes adurit 2m
q2 igne extinguit 3 q2 pinguedine ext emittit 4 q2 olla
illa sepe ofrigit olla igr ebulliens est anima iracundi q2 sepe
ua ignita et otumeliosa proicit exqbus alios iflamat .i. ad pro
vocationem ignita et otumeliosa proicit exqbus alios iflamat .i. ad fm
dalu puocat igne etc zeli qui erit mitis qui cu expiravitate ar
guebant extinguit vatius em audet cu respondere proqua
videt ipm sic adotumelias patu ee Et ipe etc tellat aliqua
pinguedine devotois ut gre tota effundit ppt tale furore ire
eius cor sic frigit ut uix ad tranquillitatem reintegratur Cont igr
ipa olla sic bulliente tria sut remedia Unu est ut olla abigne
removeamus .i. a talui pntia nos subtrahamus pu 20 Honor est hoi
qui separat se a gntrombus omes aut stulti miscent otumelys
2m est ut ligna auferamus .i. ua intentiua subtrahamus pu 20
Cu defecerint ligna extinguetur ignis et susurrone subtracto uir
gia oquiescunt 3m est ut aqua frigida apponamus .i. va refrigarata
rndeamus pu 19 Resp̄o mollis frangit ira sermo durus suscitat
furore Et em ab ore duo pcedunt quorum unu igne iracundie
accendit sz ua dura aliud extinguit sz resp̄o blanda Eccl 28 Si
sufflaveris quasi ignis exardebit et si expueris sup illa extinguetur et utraq ex ore pcedunt Sc̄da nequitia ipius fuit pcton
ingratitudinis Unde dicit ei dns Serve nequa ome debitu dimi
si tibi qm rogasti me Nonne q oportuit et te misereri oservi tui etc
Secunda no dimittit offensas nisi sup inplene q aliquas dimittit
aliquas no Aly no dimittit nisi fiat magna emenda Aly no
dimittit nisi diu roget Deus aut dimittit totalr sic ex textu
io dicit ome debitu .i. omez pena qua sibi go obligaram e ptito
cordis et oris et opis dimittit Eadem mo det quilz uinito regni

liari corde ipm diligendo ore pro ipo orando et ope sibi seruiendo
ista ea nont Luce vi diligite inimicos uros benefacite hiis qui ode
runt uos et orate pro persequentibus et calumpniantibus uos ¶ 2o dimittit
liberalr cu pua satisfactioe io dicit dimisit no vendidit quida
em offensas suas vendut du primas et magnas emendas requi
runt Qui aut no dimittut mag sibi nocet qua illis quibus no
dimittut cui uero liberalr dimittut mag sibi pdt qua illis
quibus dimittut Crisos Si oderis inimicu tuu amplius tibi nocuisti
scdm aiam qua illi scdm corpus et illi forsitan nichil noces odiens cu
te ipm sine dubio ledis Si go pepercis inimico tibi amplius peper
cisti et si benefecis tibi amplius pfecisti qua illi ¶ 3o dimittit facili
sn extorsione io dicit qm rogasti me Quida remitte nolut n
aut rogati aut coacti aut mi mis extorti deus aut facile re
mittit vta remisit dauid adulteriu et homicidiu cu tribus sillabis
qn dixit peccaui remisit petro pctm negacionis cu paucis lacrimis
remisit publicano pcta sua cu qnq vbis qn dixit deus ppicius esto
michi pctori Quia igr deus remittit sic totalr sic liberalr sic fa
cilr io ualde ingratus est qui proximo no remittit Ingratitudo
em graue viciu est Et qnz mala facit ¶ Vnu est q pcta prius re
missa reuocat Aug deus dm dicit tibi deus dimitte et dimittetur
tibi Et ego prius dimisi dimitte tu posca vta si no dimiseris reuoca
bo te et qcq tibi remisa replicabo tibi ¶ 2m e q oia merita dis
sipat Bernh ingratitudo inimica e aie exinaniens meritorum uirtutum
sipat [illegible] ingratitudo ...
dissipo beneficiorum pdito ¶ 3m est q fonte diuine gre exsiccat sic ingrati
tudo e ventus urens siccans sibi fonte pietatis rore mie et fluenta gre
¶ 4m est q via gre obstruit ne pz aduiaz intrare possit sic ingratitudo
vias gre insfit ne pz aduiaz et si illa fuit gra accessit no inuenit
ipe 3cipiendis indignus est qui fuit de acceptis ingratus ¶ 5m est quia
ponte mie frangit Aug sup ps deus ultioni tue frenes aliu prim
ri si ipe te lesit sic nolles puniri alio rogante que lesisti et si
ille peccat tibi nequiter inderecris blasphemas deu Quia uos puulo
nequa facit duas pdras nequicias i duas habet penas sz pena dapni
et pena sensus et utraque est eterna pena dapni nota cu dr Et uideant dng
dampnati em nequa videbunt deu placidu sz irati et utraque e mag
pena vta videre deu irati maxia pena e Apoc vi dicent montibus
et petris cadite sup nos et abscondite nos a facie sedentis sup thronum

et assistere agni Non videre est deum placidum est maxima pena Crisost sup
Mt Multi gehennam horrent ego aut multo illius glorie multo maiorem
penam gehenne esse dico Unde et mille ponat aliquis gehennas nichil tale
dicet quale excidi a gloria illa et odio christo fieri et audire non novi vos
Et enim melius est sustinere decem milia fulgura quam faciem illam man
suetam videre avolantem a nobis et tranquillum oculum non ferentem videre
nos Pena sensus notatur ubi dicitur Tradidit eum tortoribus id est demonibus
in carcere infernali Est enim deus carcere palacium stabulum et ho
spitale in carcere sunt omnes mali in palacio omnes boni in stabulo ho
mines et mali in hospitali mediocriter boni et mediocriter mali ¶ Car
cer est infernus Dicitur aut homo in carcere penali quando manibus et
pedibus vinculatur Dicitur penaliore quando continuis tenebris involvitur
Dicitur penalissima quando continuis fletibus et dencium stridoribus
angustiatur Talis est carcer infernalis iuxta illud Mt 22 Ligatis ma
nibus et pedibus mittite eum in tenebras exteriores ibi erit fle
tus et stridor dencium ¶ Palacium est paradysus quale aut palacium
homo sibi edificat hic tale ibi inveniet Edificatur enim de auro dilectionis
dei et de argento dilectionis proximi et de lapidibus preciosis bonorum operum
iuxta illud 1 Cor 3 Siquis aut edificat super fundamentum hoc aurum argentum la
pides preciosos etc ¶ Stabulum est iste mundus in quo homo positus fuit postquam pecca
uit et teste propheta comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis
Bernh. Pato iumenta dicent si loqui fas esset Ecce adam factus est quasi
unus ex nobis ¶ Hoc significando dominus nascens in mundo poni voluit
in stabulo Dicitur quod tot pulchra et delectabilia invenit in stabulo qualia
sunt illa que sunt in palacio dei et in 1° illorum ipsa sunt fenda Hec aut
sunt illa que sunt in palacio dei et non curant venire ad adorare palacium ¶
Isti qui diligunt fetorem stabuli et non curant venire ad odorem palacii
hospitale dei est purgatorium in quo sanatur infirmi Anno quidam
qui in tanto amore ipsi tandem cremabuntur ut
quarunt inter deliciosa i demundano amore ipsi tandem cremabuntur ut
lignum Alii minus ipsi tanto purgabuntur ut stipula 1 Cor 3 Siquis
super edificat lignum fenum stipulam uniuscuiusque opus manifestabitur ¶ Utraque
aut pena scilicet pena dampni et pena sensus erit eterna Hoc notatur
cum dicitur Ecce adversus reddet unicuique debitum Remigius Quo adversus potest
in infinito et est sensus numquam persolvet quia semper pena luet Cum non
videtur quia divine iusticie competat tociens punire culpa transitoria punire
pena eterna ¶ Ad hoc dicendum quod iusticie divine competit quadrupliciter
roe ¶ Primo propter infinitatem offensi Est enim quis in gravius quam minus
tanto maiori dignus est penam quanto maior est ille cui infertur in
iuria Unde est dicitur ysidorus etiam quod pena crescat secundum dignitatem eius
in quem fit Cum igitur maiestas dei sit infinita ille qui eum offendit

dignus est pena infinita. Item sicut de infinita quanti ad intercessione quia
creatura non est capax alicuius qualitatis infinite et ideo debuit de infinita
quanti adduratione. 2o propter eternitatem pabuli. In peccato quidem quia sunt tria
actus delectatio macula voluntas prava et reatus sive obligatio
ad penam eternam. Duo autem prima scilicet actus et delectatio aliquando transeunt in
momento. Alia autem tria remanent post mortem. Quorum duo et voluntas
prava sunt pabulum ignis infernalis. Non enim possunt deleri nisi per
gratiam. Post mortem autem homo non est susceptibilis gratie. Dicit igitur ignis
materialis esset eternus si pabulum id est ligna essent eterna. Sic ignis in
fernalis est eternus quia eius pabulum scilicet macula et voluntas prava sunt
eterna et ideo remanet tercium scilicet ipse reatus. 3o propter eternitatem mali
propositi. Voluntas enim peccandi in eis non habuit finem et ideo eorum pena non
debet habere finem. Greg. 4 mor. Auctor quidem sine fine puniri non debet
culpa cum sine fine. Quibus cunctis videmus quod recte diceret si iudex eternus
non corpora hominum sed corda pensaret. Iniqui enim ideo cum fine invenit. Vo
luissent quippe sine fine vivere ut sine fine potuissent in iniquita
tibus permanere. Addit tercium quo iudicis iudicium pertinet ut numquam ca
reant supplicio. quorum mens in hac vita numquam voluit carere peccato
et nullus debetur iniquus terminus ulcionis qui quam diu valuit noluit habere ter
minum criminis. 4o propter mutacionem fori. Videmus enim quod unum et idem furtum
in diversis foris huiusmodi punitur. Ita alicubi redde furto fur car
ceratur alicubi mutilatur alicubi suspenditur. Deus est triplex forum.
Unum impiorum quod est forum ecclesie et ibi culpe puniuntur pena tran
sitoria. Aliud infernum quod est forum pure vindicte ubi culpe puniuntur
pena eterna. Unde Crisostomus quod disparat iudicium dei eternum a iudicio hominis
non recipit tunc nostra iudicia magis sit in nostra mente iudicium. Sequitur

23us sermo primus

De 23 sermo

a Abeuntes pastores cogitabant invenerunt ut ea
pervenerunt tempore in sermone Luce 2. Eodem anno quo Cesar Augustus
universi orbis describi fecit et census exigi ab omnibus solvi
iussit ut habetur Luce 2. Iudea quoque tributaria facta est. Magnum tunc sup
hoc quod iniusta erat Iudea dicebat quod pro libertate et quiete quia
Romanam potentiam militabat deberet solui tributum. Phariseis eciam asse
rentibus quod populus dei qui decimas et primitias et alia in lege precepta
deo solvebat non tenebatur homini terreno tributa persolvere. Inter in
valuit persuasio phariseorum quod tributum Romanis fuit denegatum. Propter quod
imperator Tytum et Vespasianum in Iudeam misit et eam everterunt
civitatis autem phariseorum malicia sepe fuit a populo confusa non in refrenata.

quam affecta malicia aliquando vel veritatis confunditur sed non emendatur Et ideo
ostendit Crisostomus exemplo aque et ignis dicens Quemadmodum si quis claudere vo
luerit aque currentis meatum aliunde sibi semitam rumpit Sic ipsorum
malignitatis cogitatio per se confusa alium sibi aditum adinvenit Et sicut ig
nis quanto amplius ligna suscipit maior excrescit Sic animus malus
quanto magis veritate ardet eo amplius in malicia excitatur Volen
tes igitur pharisei ipsum capere in sermone non inierunt personaliter sed miserunt
discipulos suos duplici de causa ut dicit Crisostomus Mittunt inquit discipulos
suos quasi adhuc minus cognitos ut autem incogniti facile deprehenderent vel ut
deprehensi minus erubescerent Et subdit Crisostomus Discipuli autem illi iuvenes
erant etate minores malicia autem pares Unde quam multi serpentum natura
breviores sunt veneno autem equales Et catuli luporum et si venari
tenere non possunt iam in sanguine gaudent et morsibus ludunt
Miserunt etiam cum suis discipulis et ipsos herodianos Dicebantur autem
herodiani milites quibus herodis ascalonite qui adhuc superstites erant
Vel milites herodis tetrarche qui tunc ad eum ad diem festum ve
nerant Vel secundum Ieronimum pharisei illos iudeos deridendo herodianos vo
cabant qui tributa romanis solvebant Ideo igitur herodianos mise
runt ut per illos illum caperent quem timore turbe capere non audebant
Unde dicitur Abeuntes pharisei etc. In isto autem evangelio ponitur exemplum
77 phariseorum et sic exemplum Christi Hic exemplum phariseorum et discipulorum eorum fuit
malicia multiplicando quod notatur cum dicitur Abeuntes pharisei consilium inierunt etc.
Isti autem conspiratores fuerunt pharisei et herodiani Pharisei autem erant christo
invidi quia ut dicitur Mathei xxi dicebat quod per invidiam tradidissent eum Herodiani autem
erant avari quia exactiones multas in populo faciebant Utrique autem erant
christo inimici Invidus autem intendit denigrare famam Avarus rapere
temporalem substantiam inimici cum eius persona Contra christum igitur consilium inierunt
pharisei invidi ut eius famam denigrarent Si enim dixisset quod tributum
cesari esset solvendum ipsum apud populum infamassent Inierunt autem consilium
avari ut si dixisset quod deberet tributum dari tunc maiorem occasionem
habuissent maiores exactiones faciendi Inierunt etiam tamen isti qui illi
qui erant inimici ut si dixisset quod non licet dari eum caperent Un
de dicit Crisostomus Consulunt ut per verba sermones adversus romanos omnes sint Circa
quale consilium et quales consiliarii Sed pharisei invidi qui christum volebant
infamare herodiani avari erant qui et utrique christo inimici qui capere
christum volebant Contra quos dicitur Iob v Qui dissipat consilium pravorum Crisostomus

sup hut loci Omis colonus cuius terra possidet illius auxilio opus hat
Colonus dei auxiliu dyabi no requirit Colonus dyabi auxiliu dei et si re
quirit no ı̄uenit Vides ne aliqn cure adfuti deu orare ut
p̄pet ınfito Aut qui uadit ad confirmandu aliquid no sibi signu crcis
ımponit ınfronte ut no cp̄hendat qui tn io no aduiuit s3 tanto a
nus capit q2 nescit ıustitia dei patronin dare ıınimıcis ¶ Secu
fuit meis fraudulentia ınlaudando ut dicit Magister primus quia ueritas
est ut Crisos. quem eum uocat ut qi honoratus mysterii sui corde simpl
cis apiat Hor est em yportarum pma poni falsa laudato Qualis aut
eis apiat hoc est em quis ee mgr
adulando sit eu laudauerint vim tn dixerint Et em quis ee mgr
falsitatis q. moris ¶ 3o mendaciu dicendo ¶ 2o ueritate tacendo. Aug9
Uterque reus e apud deu et qui ueritate occultat et qui mendaciu
dicit ¶ Ille q2 pdesse no uult ipse q nore desiderat ¶ 3o ueritate p
uertendo sic faciut mali iudices qui mune ut timore ueritate in
pie puertit ıııı. xvııı. Ampe psona impy ın iudicio no est bonu
ut declinet aueri iudicii ¶ 4o veritate no defendendo que defendi
da est usq ad morte Eccl. 4. usq ad morte certa pro iustitia ¶¶ xpus aut
fuit mgr veritatis ¶ pmo q2 pura ueritate more suo dixit io dicit
Primus quia ueritas est vero em ad mendaciu dice potat qui erat deus
Heb. 6. ımpossibile est mentiri deu ¶ 2o ueritate no tacuit io dicit
Et uia dei in ueritate doces Joh. 8. Ego aut q ueritate dico uob no
creditis m ¶ 3o veritate ıuspite n timore n mune ı iudicio pmutu
uit io dicit Et no est tibi cure de aliquo Joh. 22 Aug9 timens ar
guet te et ueniet tecu ı iudiciu Job. 6. Vero respiret pro rebus etiam de
dona plima ¶ 4o veritate defendit io dicit vero em ampius pro
na hom ıdefendit em ipaz usq ad minimas ıniurias q2 uerbis
ıniuriosis fuit lacessitus usq adeo expoliatus q uestibus denudatus
usq adueibers pressione q adcolupna fuit flagellatus usq ad morte
q2 morte turpissima condempnatus fuit Tertio fuit reus ıustitia in i
terrogando qn dixerunt. Licet tem dari cesari an no Cogitauint e
q2 aut ı deberit pro nobis aut prestare q lite no debemus solue. nit
mitet cesaris indignatione Si ı deberit prestare q si debemus solue
nit ueniet mira ppli et fuwre Si io tacebit nit ipm reprehe
demus q ueritate timet dice pp quantu timore ¶¶ ınpropo aut tria
nont pro q corpus ma ossilia prognouit Vnde dt Cognita aut illius
corp nequitia ut ideo eos yportas appellauit q pro falsitate sermone

abscondere se volebant. Sunt enim qui abscondunt se sub simulato
amore fingentes se amare ecclesiam ut diligant terrena. ps. Posuerunt
in celum os suum et lingua eorum transiuit in terra. Alii sub simulato ti-
more fingentes se timere deum ut potius timeant mundum ut ibi
dicitur q. 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus etc. Alii sub simulato
sermone habentes mel in ore sed venenum in corde ps. Molliti sunt ser-
mones eius super oleum etc. Alii sub simulato conversatione fingentes se bene
conversari ovina ut habeant mente lupina q. 1. Veniunt ad vos in
vestimentis ovium intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Omnium talium inten-
tiones divina sapientia praecognoscit. Unde dicit ysaia. Si ascendero in celum
id est si fingo me amare ecclesiam tu illic es id est cor meum vides. Si de-
scendero ad infernum id est si fingo me timere iudicia ades id est intus
pones. Si dilatavero poenas meas diluculo etc. Dicit per me-
tem mea vides. Si praeposuero pennas meas diluculo etc. Dicit per me
sensus sunt virtutes. Dicit per me ypocritas sunt simulati sermones qui ex-
teriores sunt virtutes. Dicit per me ypocritas sunt simulati sermones qui cum
videntur bene aliqua apparente veritate id dicit diluculo. Dicit igitur
fingo me bene locutus sermones veritate cum aliqua predicante mani-
fingo me bene ecclesie sermones veritate et aliqua predicante mane
tua me deducit et fiducia mea ostendet tu sedis si habitavero
in extremis maris etc. Mare est mundus in cuius medio versantur homines
mundani. Sed aut viri habitant in extremis maris quia in mundo con-
versantur cum mundi societate non ad superfluitate. Si igitur fingo me bene con-
versari ecclesie dextera tua me tenebit et fiducia mea veritatis
iudicio demonstrabit. Tertio quia laudes ipsorum respuit et dure
increpavit. Ideo enim indebite
eis in dicit dominus Quid me temptatis ypocrite. Ideo enim indebit
adeorum blanda verba sed eorum prava corda. Crisostomus. Pharisei blandiebantur
ut caperent sed ipsius confundebat ut salvaret quia utilior est deus irascens
quam homo propitius peccator aut quod christus laudes respuit dat intelli-
gere quod nullus debet velle laudari respiciendo adventum suum prete-
ritam praesentem et futuram vitam. Si respicit adventum praeteritam invenit se
multa commisisse de quibus coram deo debet erubescere Ro. 6. Quem fructum
quem fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc erubescitis. Si respicit
ad praesentem invenit se esse in loco exilii de quo multum debet dolere iuxta
illud ps. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est etc. Si respicit ad
futurum invenit super se multa iudicia de quibus debet timere ps. Et a
iudiciis enim tuis timui. Quomodo igitur quis in hac vita debet velle
laudari qui habet causam tanti ruboris doloris et timoris. Illi autem
possunt laudari qui non deprehenditur habent unde possint erubescere

cum sint implena felicitate n(on) deponit unde debeat dolere cum sint
incommoda iocunditate n(on) de futuro unde debeant timere cum sint in eterna se
curitate. Tercio xpus eos interrogavit sub alienis iudicio i(n) dict
dicens Reddite que que sunt cesaris cesari etc. Ex hoc enim salvat ira
impiorum et ira dei et in istum erat que xpum adversariorum inducebat.
Si enim attendisset quod erat cesar erant alienigena et iudei domestici
non dixisset ut ad cesari solveret. Rursum si attendisset quod tale solu
cionem pauperes gravabant similiter non dixisset ut solveret. Iterum si at
tendisset quod ex solucione talium tributorum plebs poterat retrahi a solu
cionibus decimarum et oblacionum dei non dixisset etiam ut solverent. Si
etiam attendisset adpocioria cesaris et tyrannorum non dixisset quod deo de
cimas solveret cum ipsi gentiles et tyranni etiam deum ipsum non credunt.
Sed noluit xpus alicui preiudicium facere amore principum n(on) in favore
pauperum n(ec) etiam pro subprecepti cultus dei n(ec) propter timorem aliorum tyrannorum dans
nobis exemplum ut et nos eadem similiter faciamus. Decimo sermo 29 Sermo 29 decimo

a Abeuntes pharisei consilium inierunt ut caperent ihesum etc. Scribe et
pharisei saepe conati sunt capere ihesum in aliquo suo opere sed non
potuerunt quia opera sua omnia erant iustissima. Deinde conati sunt
eum capere in aliquo suo doctrine sed non poterant quia doctrina sua erat iustis
sima. Ideo modo consilium fecerunt ut caperent eum in aliquo sermone igno
rantes plato unde reprehendere eum possent sed non poterant quia ipse
est verbum dei et dei sapientia. Serpens enim moysi serpentes magorum
devoravit ut dicitur Exo. 7. Sic sapientia dei vincit astucia mundi. Se(mper)
enim eius ultra quam eorum. Primo ut lingwa custodiamus pro eo quod dicitur quod
volunt ihesum capere in sermone. Si enim in sermone capere voluit illum
qui est dei sapientia timendum est ne nos in lingwa offendamus quia sicut
dicitur Jaco. 3. Si quis in verbo non offendit hic perfectus est vir. Causa quare ne
sit discrete loqui saltem studeat sapienter tacere. Job 13. Utinam ta
ceretis ne putaremini esse sapientes. Glossa. Tacita vero tibi cum silencio pro
sapientia est. Cavendum est igitur vitium multiloquii quadruplici de ca
usa. Primo quia est occasio culpe. Prov. 10. In multiloquio non deerit peccatum. Do
ctores philosophi cum michi multos tacere interrogatum cur hoc faceret respondit
Quia loqui me esse aliquando penituit tacuisse autem nunquam. Secundo quia est
signum stulticie Eccl. 10. Stultus verba multiplicat. Salomon philosophus cum alius
loquentibus taceret interrogatum utrum taceret propter inopiam verborum aut quia stultus
esset respondit nullus stultus tacere potest. Tertio quia est contra disciplinam Eccl. 20. Est tacens

qui invenit sapiens et est odibilis qui procax est ad loquendum Demo-
stenes nuda verbosa ait Si michi auribus te audires taceres ¶ Quare
tot ordinatorem nature natura enim immo auctor nature ordinavit ut homo
unum os duas aures haberet ad innuendum quod debet multa audire
et pauca loqui Iacobi .1. Sit omnis homo velox ad audiendum tardus autem
ad loquendum Demostenes nuda multa loquenti ait Audi melius os unum
et aures duas ante accepimus q. d. pauca dicere et multa au-
dire ¶ Sexto docemur ut adulatores vitemus maior est quam prius adula-
tores suos tam dure reprehendit et eos non laudatores sed tempta-
tores vocavit dicens Quid me temptatis ypocrite Sicut enim dicit glossa
super .5. duo sunt genera persecutorum scilicet vituperantium et adulantium et plus
persequitur lingua adulatoris quam manus interfectoris ¶ Videlicet igitur adu-
latores vitari quadrupliciter ¶ Primo quia sunt aucupes animas capientes
Proverbiorum .29. Homo qui fictis blandisque sermonibus loquitur amico suo rethe
expandit gressibus eius Sed debemus talem cautelam ut tales fallacias
[illegible] Proverbiorum .1. Frustra iacitur rethe ante oculos pennatorum Unde quidam
persius nepos platonis nuda adulanti dixit Nichil proficis tu te in-
telligas ¶ 2o sunt sicut syrenes dulces animas in peccatis dormire facientes
Ysaie .13. Syrene in delubris voluptatis Syrene sunt pisces
marini habentes speciem mulieris que ita dulciter cantant quod nautas
obdormire faciunt et sic naufragium patiuntur Sed sapientes naute
aures claudunt et sic evadunt Syrene vere adulatores sunt qui pec-
catores in peccatis dormire faciunt Ysaie .3. Popule meus qui beatum te
dicunt ipsi te decipiunt etc. Sed debemus claudere aures spinis .i. re-
prehensionibus duris Ecclesiastici .28. Sepi aures tuas spinis et noli au-
dire linguam nequam etc. Ieronimus Nos adversus sirenarum mortiferos
syrenarum cantus debemus aurem surdam inserere ¶ 3o sunt sicut scorpio-
nes et apes Scorpio enim ~~simile~~ blanditur sed cauda pungit Facie
Apis mel portat in ore sed pungit a posteriori parte Sic dicit est tales
in facie laudant et in absentia vituperant Ideo tales scorpiones et
serpentes sunt expellendi Ideo Ieronimus in epistola ad [illegible] et filia Quibus
lingua vix [illegible] serpentis compunctum facit quem si non prevaricat [illegible]
[illegible] Seneca [illegible] non posse quam [illegible] non [illegible]
Seneca habet suum venenum blanda adulatio ¶ 4o sunt sicut incanta-
tores Incantant enim sermonibus blandis que non possunt vincere minis
sic ponit exemplum Crisostomus in thauro quem si non potest quis viribus subiugare

fricant manibus terrere et sic ipsum appendit. Sed non debet quis susti-
nere ut quis eum faciet ut oleo adulationis impinguet. Ps. Corripiet me
iustus et increpabit me oleum autem peccatoris non impinguabit caput meum.
Sic enim dicitur Prov. 27. Meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta o-
scula odientis. Tercio inspiciendum ut dei ymaginem et superscriptionem in nobis
custodiamus. Propter quod dicitur Cuius est ymago et superscriptio hec. Si dixerit ce-
saris id est demonis, proiciet informare in infernum. Si dixerit dei reponet
in thesauro celesti. Moneta vera qua emitur regnum celeste sunt elimosine
et ieiunia et cetera bona opera. Moneta falsa qua emitur supplicium infer-
nale sunt opera tenebrarum. De ista duplici moneta dicitur Gal. 6. Qui seminat
in benedictionibus de carne et metet corruptionem. et qui seminat in spiritu
de spiritu metet vitam eternam. Ista duplex moneta in anima semper ibit. Apoc.
14. Opera enim illorum sequuntur illos. Ymago autem duplex est. Una est interior
adeo impressa secundum quam anima facta est ad ymaginem trinitatis secundum tres potencias
scilicet memoria intelligencia et voluntate ut scilicet memoria sit camera patris
in qua habitet perpetua veritas. intelligencia sit camera filii in qua
habitet puritas fidei cognitorum. voluntas sit camera spiritus sancti in qua habitet
per amore. et ideo ista ymago interior est honoranda. Eccli. 10. In mansuetudine serva
animam tuam et da illi honorem secundum meritum suum. Secunda ymago est in-
terior scilicet superinducta per species peccatorum similitudinis. Boec. de consolatione qui in-
nite deserta quo esse desinit in divinam condicionem transire non pos-
sit in beluinam. Superbus autem est facie leonina. luxuriosus facie por-
cina. gulosus facie ursina. avarus facie serpentina que semper terra-
comedit. raptor facie lupina. detractor facie canina. Ista ymago est
exterior scilicet informata sicut patet in vanis mulieribus que per varios colores fa-
ciem suam transformant. Dicet igitur sibi deus Cuius est ymago hec fa-
ciem? et dominus adest meretricis que mea non est. Ego enim
feci tibi pellem brunam et tu habes albam. feci albam et tu habes rubi-
cundam. feci grossiorem et tu habes subtilem. feci tibi capillos nigros
et tu habes flavos. feci tibi supercilia depressa et tu habes elevata.
et ideo dicet illi et sibi similibus id est quod dominus fatuis virginibus Matth.
25. Amen dico vobis nescio vos. Ieron. Qua fiducia attollis vultum
ad sydera quos conditor agnoscit in speculo autem ista de qua legitur Dan.
5. Mane thecel phares id est numeravit appendit et divisit. Debet enim quilibet
peccata sua numerare ut sciat quot sint ponderare ut sciat quanta sint gravia.

et a se diuidere professione a se remouere ne amplius sint in malis aut
dya. Habent propria clarificari apponendo non ab qualibet dicendum diuido non
mees non appendas non diuidas ¶ Quarto ad orem ut mundo et deo que
sua sunt reddamus precepto quod dicitur Reddite ergo que sunt cesaris cesari etc. Red- 4m
dem[us] enim reddere mundo suos honores eos despiciendo suas deli-
tias eas abhorrendo et suas diuitias eas contempnendo. Sicut fecit Moyses
dicitur Heb. 11. Fide moyses negauit se esse filium filie pharaonis quo ad
contemptum honoris magis eligens affligi cum populo dei etc. quo ad contemptum
delitiarum maiores diuitias existimans thesauro egyptiorum improperium xpisti
quo ad contemptum diuitiarum. Deo autem debemus reddere secundum Iero. decem
mas primitias et oblationes ¶ Decimas autem dare preceptum est quasi iure
naturalis racio dictat ut nos ministremus illis qui spiritualia nobis
subministrant preceptum est eciam auctoritate Mal. 3. Inferte omnes decimas
in horreum meum ut sit cibus in domo mea ¶ Dato quod tibi sit reliqua
adhuc non debet inferri pro pauperes quibus tenetur clericus prouidere preceptum
tim est ab ecclesie institutione que ordinauit ut sit. Ideo lege et ino-
ua decime persoluantur et qui soluerit decimas preceptum est quasi iure.
preceptum est quasi auctoritate et preceptum ab ecclesie institutione secundo dicit Aug. de
tiones ex debito requiruntur et qui eas dare noluerit res alienas in-
uadit / 2o debent deo dari primitie de primis fructibus
terre ipse tamen primitie solum debent secundum consuetudinem patrie et indigen-
tiam ministrorum ecclesie dicit Iero. quod illi qui plurimi quadragesimam partem dabat et
qui minus quinquagesimam et sexagesimam. Licebat offerre pro uoluntate offerentis / 3o debent
dari deo oblationes que tamen sint uoluntarie in multis casibus tamen
sunt soluende / 1o propter necessitatem quando sacerdos in ministerio alicuius ecclesie non haberet a
liunde unde sustentaretur / 2o propter approbatam consuetudinem sicut quando
prouinciam conuenerunt terris statutis oblationes facere. Si illas uel
lent subtrahere possent cogi ad laudabiles consuetudines obser-
uandas. Sermo tertius de eodem

Sm^o 3^9 de eo

Reddite ergo que sunt cesaris cesari et que sunt dei deo. Apostolus
dicit Ro. 13. Reddite omnibus debita cui tributum tributum cui
vectigal vectigal cui timorem timorem cui honorem honorem
ista sunt que hic precepto dicitur quod Reddite que sunt cesaris cesari et et que
sunt dei deo ¶ Cesari debemus reddere tributum et vectigal deo
autem timorem et honorem ¶ Principi igitur terreno debemus tributum reddere.

Maxime quando videmus ipsum rem publicam prudenter gubernare. Est enim ad instar capitis et ceteri ad instar membrorum. Unde dicit Plutarchus in instruens principem Traianum: princeps capitis obtinet locum mundi subiectus deo. Cordis locum senatus tenet a quo bonorum et malorum initia oriuntur. Auricum et lingue officia sibi vendicant iudices et presides provinciarum. Officiales vero et milites manibus coaptantur. Qui vero assistunt principi lateribus assimilantur. Cum igitur princeps locum capitis teneat id est totius corporis id est universitatis ipsum sibi subiectum utiliter regere debet. Ut autem bene et utiliter regat quattuor debet. ¶ Primo enim debet ipsum se communem et amabilem exhibere. Eccl. 32 (?): Rectorem te posuerunt, noli extolli, esto in illis quasi unus ex illis. Unde dicitur in Policratico quod Julius Cesar numquam dixit militibus suis ite sed venite. Dicebat enim quod participatus dure labor videtur militibus minor, et dux qui non laborat cum militibus carus sit. Milites nescit amare. Unde dicit Seneca: non est opus regi altas sedes construere nec muris et turribus se sepire; inexpugnabile enim munimentum amor civium. ¶ 2º rem publicam debet zelare et commoda propriis debet anteponere. Unde dicit Seneca in laude Augusti cesaris: Ex quo cesar orbi terrarum se dicavit se sibi eripuit et siderum more que cursus suos semper explicavit numquam licebat subsistere nec quicquam sui facere. Omnium domos eius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius industria, omnium vacationem illius occupatio. ¶ In tantum est rem publicam debet zelare quod pro ea salvanda morti se debet exponere. Unde refert Valerius quod cum Codrus rex Atheniensium tenestum (?) ab hostibus urgeret accepit ab Apolline responsum quod exercitus suus victoriam obtineret si ab hostibus suis se occidi permitteret. Cum autem hoc hostibus innotuisset preceperunt ne quis Codrum tangeret. Tunc iste mutato habitu ad hostes processit et quendam ibi militem percussit qui percussus mox ipsum occidit. Cognito vero corpore Codri continuo hostes ovanti (?) mediis terris fugierunt. In tantum est rem publicam debet zelare quod nec filius patri debet parcere si videt eum tot[am] rem publicam ad agere. Unde Tullius in libro de officiis inquirit si pater rem publicam prodere velit utrum filius debet silere, et videtur quod filius primo debet patrem rogare ut desistat; si non vult preces audire debet minas addere quod ipsum populo publicabit; si nec preces nec minas vult recipere debet salutem patrie saluti patris anteponere. ¶ 3º leges quas condit debet servare. Unde refert Valerius quod cum Zaleucus princeps legem statuisset

q(uod) quicu(m)q(ue) thoru(m) alterius violaret ambos oculos p(er)deret et cu(m) filius
eius in adulterio dep(re)he(n)sus fuisset pater et lege(m) servare volebat et
misericors filio condolebat s(ed) invenit remediu(m) p(er) q(uod) et lege(m) servavit
et filio visu(m) reliquit Ita sibi unu(m) et filio aliu(m) oculu(m) erui fecit
Quarto et(iam) hostes debet victor exsuperare virtut(e) aut impolitate
q(uia) tria fecerunt romanos ee victores s(cilicet) fides s(cientia) et ex(er)citacio.
Servabant e(nim) fide(m) omnib(us) illibata(m) Unde cu(m) quida(m) ab hanibale
captivus roma(m) venire fuisset p(er)missus et iurasset se rediturum si
p(ro)missu(m) (con)ficere no(n) posset et ulterius redire nollet senatus eu(m) (com)pre-
hendi fecit et ad carcere(m) hanibalis deportari iubebant. Et(iam) roma-
ni in agendis multa maturitate et sapi(enti)a Unde romulus centu(m) de
p(o)p(u)lo seniores elegit quos et(iam) senatores appellavit quor(um) (con)silio res
publica regebat(ur) Nemo e(nim) ut d(icit) in lib(ro) ethycor(um) iuvenes elegit
duces eo q(uod) no(n) (con)stet ee prudentes Habentes et(iam) romani (con)tinuu(m) ex-
ercitiu(m) p(re)liandi ut in eo plurimi docti erant Ita sic(ut) d(icit) Ec(clesiastici) .34. Vi-
r in multis exp(er)tus cogitabit multa didicit et narrabit intellectu(m) qui
no(n) est exp(er)tus pauca recognoscit Ibidem. Vegecius d(icit) gentes ut
erudiret ... iuventutem et postea discreret filij eor(um) certare cu(m) ho-
stib(us) et sicut (con)suetudine p(re)liandi Quinto multu(m) et honestu(m) (con)-
venit debet sp(er)nere et p(ro)p(ter) hoc p(ro)la exe(m)pla adduci possunt Primu(m) est
q(uod) narrat Valerius et Ambrosius in libro de officijs q(uod) cu(m) macedones tot
athenienses magna classem duxissent venit quida(m) de exercitu
ad eos dicens q(uod) si clanculo classem adirent tota(m) incendere pos-
sent Sed illi nichilatenus acquiescere noluerunt dicentes h(uius)mo(d)i victoria(m) et
si esset utilis t(ame)n no(n) esse honeste quesita(m) et subdit Ambrosius Valuerunt
en(im) minus posse honeste q(uam) p(ro)la turpiter. Aliud exe(m)plu(m) narrat Tullius
in libro de officijs Quod cu(m) marcus regulus captivus carthaginensibus
detineret(ur) et romani multos de carthaginensibus iuvenes detinerent
a (con)sulibus p(re)dictis romam p(ro) (com)mutacione fienda iurans q(uod) rediret si co(m)-
mutacio fieri no(n) posset Cu(m) in roma venisset p(er)suasit ea(m) fieri dissua-
sit et q(uod) ipse senex et parum vivere posset illi aut(em) iuvenes mul-
ta adhuc p(ro) illa romanis possent movere Et cu(m) rogaret(ur) ut saltem
remaneret Noluit nichilatenus rediens q(ui) crudeli morte interijt Unde
quidem sibi remanere fuisset et p(ro)p(ter) ius iurandu(m) no(n) fuisset honestu(m)
Tercium exe(m)plu(m) legit(ur) in hystoria romanor(um) et recitat Ambrosius in libro de offi-
(cijs) q(uod) cu(m) medicus pyrri ad fabriciu(m) p(ri)ncipe(m) et duce(m) romanor(um) venisset

asserens quod pyrro medicina toxicata daret et sic rege mortuo ipse victoria obtineret iussit eum fabricius ligari et ad dominum suum remitti et publicavit Ambrosius verum prestavit ut qui iniustus certamine superare nollet fraude ingenii vincere Tunc pyrrus dixisse fertur iste est fabricius qui difficilius ab equalitate quam sol a suo cursu averti posset et sic cum eo adhibitum composuit Viso quod debemus reddere principi videamus quid debemus reddere principi deo Super quo autem fuerunt tres opiniones Quidam enim dixerunt quod sufficit dare deo obsequium personale quod consistit in genuum flexione prostratione et manuum elevatione Alii dixerunt quod non sufficit dare deo obsequium personale nisi etiam demus sibi obsequium reale quod consistit in elemosinarum largitione Alii dixerunt quod non sufficit dare obsequium personale et reale nisi sibi demus obsequium spirituale Ut si nos vel aliquem nostrum dominum deo perpetuo dederimus Unde quidam bonus homo veniens ad micheam prophetam et ipsum super hiis tribus opinionibus interrogavit ut dicitur Michee vi Et primo interrogat Sufficit facere deo multas genuflexiones dicens Quid dignum offeram deo curvabo genua deo excelso Et propheta tacuit Si sufficit ad perpetuum cultum dei filium suum primogenitum in religione ponere dicens Numquid dabo primogenitum meum pro scelere meo fructum ventris mei pro peccato anime mee Et tunc propheta ad ista tria retrograde tacuit sibi dicens Indicabo tibi o homo quid bonum et quid dominus requirat a te Utique facere iudicium diligere misericordiam et sollicitum ambulare cum deo tuo Dicit ergo utique facere iudicium ac si diceret propheta interrogasti si tibi sufficit ad salutem filium tuum in religione ponere et ego dico tibi quod non nisi iudicium facias de teipso ut sic caro tua delectata est in peccatis ita iudicetur et affligatur in penitentia lamentacione Non enim est equum quod tu peccata facereres et filius tuus penam portaret Et ideo oportet ut carne tua iudices si non vis a deo iudicari i Cor xi Si nos metipsos iudicaremus non utique a deo iudicaremur Deinde tacuit ad aliam questionem dicens Diligere misericordiam Ac si diceret interrogasti si tibi sufficit multas elemosinas facere et ego dico tibi quod non nisi eas prius facias et anime tue placens deo Eccl xxx Miserere anime tue placens deo Ille enim est querens ut alteri sit pius et sibi impius qui sic dicitur impius Qui diligit iniquitatem odit animam suam Deinde tacuit ad aliam questionem dicens Et sollicitum ambulare cum deo tuo Ac si diceret interrogasti

si tibi sufficit multas genuflexiones facere. Ego dico tibi non plenas
opera studeas sollicitus esse. Iste autem non deo sollicite ambulat qui in
sua iuventute deo servire incipit vel qui bona opera ferventer facit ul-
timo qui de singulis nichil omittit. 2 Tim. 2. Sollicite cura teipsum pro-
babilem exhibere deo operarium inconfusibilem tractantem verbum veri-
tatis. Sunt tamen qui confusibiliter et negligenter operantur ideo prohibent operarium inconfu-
sibilem. Alii sunt qui certa quidem faciunt sed non recte quia circumstancias
multas obmittunt ideo non sunt tractantes verbum veritatis. **Dominica 24a sermo** Do 24a sermo 17

Loquente Ihesu ad turbas ecce princeps unus accessit **primus**
et adoravit eum dicens domine filia mea modo defuncta est etc.
Mt. 9. Servus dei valet corpus suum inquantum sanum sed quando
est sanum quia anima mediante corpore merita multa acquirit que sine corpore
acquirere non valeret sicut ieiunare peregrinari facere martirium sus-
tinere. Valet eciam infirmum quando scilicet ipsas infirmitates pacienter portat iux-
ta illud 2 Cor. 12. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis etc. Valet mortuum
quia anima desiderat sibi uniri et in ipso remunerari. Unde clamant anime
Apoc. 6. Usquequo domine sanctus et verus non vindicas sanguinem nostrum
de hiis qui habitant in terra. Valet resuscitatum quia tunc totus beatificabi-
tur et anima in contemplacione deitatis et corpus in visione humanitatis. Joh. 10.
Ingredietur et egredietur et pascua inveniet. Ista patent in tribus
scilicet in socru et in filia archisynagogi. Illa prima corpus infirmum
habuit quia illa infirmitas corporis fuit sibi occasio sanitatis mentis. Ita
fuit corporis sanati quia illa sanitas in corpore fuit ad conservandum sa-
nitatem in mente. ¶ 2o scilicet filia archisynagogi habuit corpus mortuum
quia illa mors corporalis fuit sibi causa vite spiritualis. Valuit eciam resusci-
tatum quia illa resuscitacio fuit anime iustificacio. Per has autem duas una
scilicet gravius infirma et alia mortua peccator significatur. Emorroissa e-
tiam dicitur scilicet que cum multum infirmata erat incurata et miraculose fuit 7
sanata et quia salvatori non fuit ingrata. Infirmitas quidem eius
erat quia 12 annis fluxum sanguinis paciebatur etc. ut dicitur Marci 5. que
omnia bona sua in medicos erogaverat nec quicquam profecerat sed magis
deterius habebat. Peccator enim propter sanguinem fluentem quando de peccato in
peccatum cadit. Osee 4. Sanguis sanguinem tetigit. Tunc sanguis san-
guinem tangit quando quis de peccato in peccatum cadit de mala cogitacione in mala
delectacione de delectacione in consensum de consensu in opus de opere in consuetudinem.

desuetudine in iniquitate de iniquitate in desperacionem et sic tandem infir-
mus desperatus nullum sibi notum .i. nullum proximum vitat prov. 18 impius
cum in profundum malorum venerit contempnet Crisos. dicit infirmus qui
mediocriter passione exspectat posse curari servat se a nocivis si
autem intellexerit passionem esse insanabile iam non parcit sibi Sic et
hoc donec mediocriter peccat expectat salutem observat se a malo
Si autem graviter peccando cepit desperare nichil iam dubitat facere ne-
sciens miser quod sicut in bono gradus sunt glorie sic et in malo sunt gra-
dus penarum Medici autem fallaces qui animas defunctis [illegible] ad re-
medium hic faciunt sunt honores divicie et delicie Ita honores
promittunt exaltacionem et dant subitam deiectionem ut dicitur Job 30 Ele-
vasti me et quasi super ventum ponens elisisti me valide ad salire in
morte Job 20 Si ascenderit usque in celum superbia eius et caput
eius nubes tetigerit quasi sterquilinium in fine perdetur Divicie sacietatem
dant et esuriem sicut patet in divite epulone qui ad tantam paupertatem
devenit quod modicum aque habere non potuit Delicie promittunt delecta-
cionem et dant amaritudinem prout ostendit Salomon Eccl. 2 et Proverbiis
dicens prov. 4 Favus distillans labia meretricis novissima autem
illius amara quasi absinthium Exemplo sui ipsius dicens Eccl. 2 Omnia que
desideraverunt oculi mei non negavi eis nec prohibui cor meum quin
omni voluptate frueretur Cumque me convertissem ad universa opera que fecerant
manus mee vidi in omnibus vanitatem Ostendit hoc ipsum fro Cum enim
multis vacasset deliciis tandem se ipsum expoliavit et usque ad sang-
wine verberavit se fecit sicut dicit iudei et ex hoc dura penam
feci Credo ipsa mulier fuit miraculose sanata Et propter hoc ita nomi-
natur pro [illegible] Unde dicitur Ad cuius conspectus et videns eam ipsa visio
est respectus divine miseracionis quo deus respicit peccatorem quo eciam
respexit petrum peccantem ut dicitur Luc. 22 Qua eciam ipsam mulierem re-
spexit et sanavit Videmus enim quod sol poros terre penetrat atque
et lapides preciosos in eius visceribus generat Multo igitur fortius oculi
divine [illegible] sunt sole lucidiores profundum cordis peccatoris penetrat
Eccl. 23 Oculi domini multo plus lucidiores sunt sole hominum corda in-
tuentes in absconditas partes penetrando autem generat aurum gracie et la-
pides preciosos in mente Sapie. 7 [illegible] dei et ymago eius et
respectus inclitos illius tantus est enim fulgor deitatis sine procedens

quod ad se piscatores attrahebat. Unde dicit Ieronimus: Certe fulgur ipse et maiestas divinitatis occulta que eciam in humana facie relucebat ex primo ad se videntes trahere poterat aspectu. Secundo fuit sanata per verbum Christi quando ei dixit: Confide filia fides tua te salvam fecit. Tercio valuit uoti sue uote uirtus. Uirtus quidem Christi erat tamquam apotecarii omnium carismatum et ideo uerba que inde procedebat medicinalia et sanatiua erat. Sapiencie xvi. Neque herba neque malagma sanavit illos, sed tuus Domine sermo qui sanat omnia. Est enim Christus lignum vite, ut dicitur Apocalipsis xxii: Cuius folia erant ad sanitatem gencium. Quarto sanata fuit per tactum quando scilicet tetigit fimbriam uestimenti eius. Luce vi: Omnis turba volebat eum tangere quia virtus de illo exibat et sanabat omnes. Sicut enim calamus tactu suo trahit ferrum in illo exibat et sanabat omnes. Dicit enim calamus tactu suo trahit ferrum multo fortius quando Christus fide trahit ad se ferreas mentes. Ieronimus dicit: In magnete lapide uirtus esse dicitur ut anulos et festucas sibi copulet quanto magis Dominus omnium cunctas creaturas ad se trahere poterat quas volebat. Certe hec mulier sanata non fuit ingrata. Dicit Eusebius in hystoria ecclesiastica quod mulier emorroyssa postquam a fluxu fuit sanata fuit in Cesarea Philippi unde fuerat oriunda statuam in curia sua fecit ad ymaginem Christi cum fimbriis uestimenti prout viderat Christum ire et ipsam ymaginem deuotissime adorabat. Fecit etiam ymaginem sui ipsius stantem ante ymaginem Christi genibus flexis et manibus cancellatis et dicit ibidem quod sub statua Christi quedam herba crescebat que postquam in fimbriam Christi attingerat tante uirtutis erat quod omnes infirmitates curabat. Dicit autem Ieronimus in hystoria ecclesiastica quod Iulianus apostata ymaginem Christi remouit et suam ibi collocauit quam tamen postea ictu fulminis comminuta fuit. Puella eciam mortua significat peccatorem. De qua sic racio dicitur: primo quia puellam mortuam plorabat. Unde dicitur Luce viii: Flebat autem omnes et plangebat. Eodem modo peccator ab omnibus plangi debet. Sicut enim plangitur a Deo. Michee vii: Ve michi quia factus sum sicut qui colligit in racemos in autumpno vindemie. Dolet enim Christus quod diabolus colligit omnes magnos et ipse uix paruos. Ysaie: Heu consolabor super hostibus meis et vindicabor de inimicis meis. Ecclesiastes: Dolore meo premitur nos liberatos in imicos plangit et premit. Secundo plorat ab angelis. Dicitur enim angeli gaudent de peccatorum conversione sic dolent de eorum preuaricatione. Ysaie xxxiii: Angeli pacis amare flebunt. Tercio plorandus est a se ipso. Ieremie vi: Luctum unigeniti fac tibi planctum amarum. Michee i: Fac tibi planctum amarum velut

draconu et lucti quasi strucionu· dracoplangit qn elephas rapuit siu
gteru· Strucio ululat qn oua sua pdit· Debet igr pctor flere qn
dyal rapuit suu· i· xpm meo extinguit et qn oia merita sua pdit
¶ q° flendo aquolz xpiano Ecc· 1· luctq mortui septe dies· fatui aut
et impy omibq diebq uite ipor Aug· Sunt mite pane uiscera mea
qui plangit corpq a quo recessit aia et no plangit aiaz a qua recessit
deq ¶ 2° ipa puella fuit resuscitata et hoc manu eam tangendo et ele
uando· Manus aut dei qnz digitos ht ¶ pma e potent dei ille est
potens ¶ 2a sapia dei ipe est inde ¶ 3a est gra dei ipe e medius
qz gracia mediante pctor resurgit ¶ 4a caritas dei ipe e medius
Caritas em dei· maxie appet in xpi passione q est medicina om
pctorz ¶ 5a est mia dei ipe e auricularis qz pnaz pcta purgant ¶
Pctor em· est infirmq io indiget potentia dei q ipm sanat sol'te
aduersitatibz et operandu phil· 4· Oia possu in eo qui me confortat
¶ Est rexq io indiget sapia dei que sibi uia dirrigat· ps· diriget
eos i uia recta ut irent in ciuitate habitacois ¶ Est dei inimicq io
indiget gra ei que ipm reconciliet et saluet· ephes· 2· Cuiq gra vos
estis saluati ¶ Est vulneratq io indiget car^te et medicina dei que
fuit in xpi passioe Ecc· 38· Altissimq creauit· i· dedit de terra medicina
medicina ¶ Est immundq io indiget mia dei que i mundicias pctorz
purget· pu· 16· p mia et fide purgant pcta ¶ 3° ipa puella post re
suscitacoem fuit nutrita· Vn dr· ibi· iussit illi dari manducare· Porqua
em pctor est resuscitatq indiget forte pane vi dei qui ipm forti
ficat ps· panis cor hois confirmet indiget amare et gra dei qui
ipm fortificatur delectat et letificat ps· vinu letificat cor· hois isto
vino dr appetit^r s insitio ipm suo fonte bibemq Aug· in regione
illa intelligibilium vm uita i suo fonte bibit^r inde quit quare
uite et appetit ut in tepitatibq quiq sui· reparat sol· ut uiuat
denter qz uiuat· **De eodem sermo 29** sermo 29

Confide filia fides tua te saluam fecit· Hm in libro Amb° in libro
de sapientissimo salomone mulier ista fuit martha Sit em
sic xpus largu sanguis fluxu curauit i martha· sic demonce ex
pulit demo et corpq ... xpus in lazaro ¶ sic igr mulier
ista ... ¶ Vnu q fuit magne familiaritatis ut ait filia ¶ 2m q fuit

magne securitatis tu dicis Confide ꝫ fuit magne letitie et iocunditatis
tu aut fides tua saluam te fecit ¶ ipsa sunt ea uerba filii dicit quod multum
anime fideli Unum est uerbum magne familiaritatis eam uocando filiam
Est enim fidelis anima filia dei triplici ratione ¶ Primo per generationem deus
enim generauit ipsam generatione naturali quam ad similitudinem suam eam fecit sed istam
generationem primam dyabolus deturpauit et in tota natura humana immunda
fecit Sicut enim massa est uiciata et panes et sic uinum purum si ponatur
in uas uiciatum corrumpitur Sic anima munda creata et corpori immundo in
fusa uiciatur ut dicitur Ephe. 2. Eramus natura filii ire ideo deus ipsam iterum gene
rauit generatione sacramentali que fit in baptismo Joh. 3. Nisi quis renatus fuerit de
nouo non potest uidere regnum dei In ista generatione spiritus sanctus est loco patris
aqua loco matris uerbum dei loco diuini seminis sed ab ista generatione multi
degenerant qui baptismate inquinata fedant sed deus ipsam generauit gene
ratione spirituali que fit per primam et sic deus non abicit a sua filiatione illos
qui seruant baptismate inquinata Sic nec illos qui redeunt ad
primam sed in istos quam illos quos generat tandem quarta generatione per gene
rationem celestem de qua dicitur Gen. 15 Generatione quarta reuertentur huc Beda
Non nouum quod mirum si uas dicatur qui ex hac uita migrauerit sic
enim generare nasci dicitur sic quibus deuoto natus prudens intrant uitam
ingreditur ita sicut natus appellari qui solutus uinculis carnis ad lu
cem sublimatur eternam ¶ 2o anima dicitur filia dei per imitationem uero denique
tunc ipsum imitari impossibile quia ineffabilis est ps. Quis loquetur po
tentias domini Item in sapientia quia incomprehensibilis est ps. Mirabilis facta
est scientia tua ex me [illegible] sed in una quia misericordia imitabilis est Luc. 6.
Estote misericordes sicut et pater uester misericors est in filio autem cognoscitur
[illegible] imitabilitur dei impotentia ps. Introibo in potentias domini in sapientia
ps. Existimabam ut cognoscerem hoc labor est ante me donec in
trem in sanctuarium dei in uero aut oportebit quod ipsum imitemur in una
non quantum ad bonos quia in eis nulla erit miseria non quantum ad malos quia
gaudebunt debet in istinia ¶ 3o dicitur filia dei per hereditatis successio
Ro. 8. Si filii et heredes hereditas [illegible] ad heredes in filio o
mne celestis igitur hereditas fuit acquisita onus humilitatis et obedie
et aduersitatis Cum ipso omnes ea habuit ad phil. 2 humiliauit semet
ipsum quod ad primum factus obediens usque ad mortem quod ad 2 morte aut

tiuris quo adz Tu ipso one et nos hie domq ut pz simq Mattei q° 18
Nisi quersi fuit et efficiamini sicut puuli no intrabit in regnu celoz
Simus mandatis dei obedientes eiusde 19 Si vis ad vita ingredi
serua mandata Simq in adusitatibq pacientes q° 5 Beati qui persecu
tioz patiunt pp iusticia qm ipoz est regnu celoz Certu vm fuit
magne securitatis in di Confide Valde em de vita salute securi ee
possumq ex quo ad ostendendu sicut arati sumq sent aut ppe de vita
1° salute nos securos pz / po puramentu q° explicit nobis iurauit
ppe omnipotente Gn 22 p memetipm iuraui dicit dns q benedicens bn
dicet tibi benedices grie in ppetu et glie in futo / 2° iurauit ppe uirtute
Nu 14 Viuo e° implebit glia dni vniusa terra pz terra viuentiu q
nir glia dni implebit qn nus saluandoz erit opleta / 3° iurauit
ppe ueritate q° 19 Amen dico uobis q uos qui reliquistis oia et
secuti estis me centuplu accipietis et uita eterna possidebitis Racio
aut quare deq isto triplici mo iurat hec assignari pt. hic em
triplex defectus iuramtu qm no seruat Aut pp impotentia qn pz no
pt attendere q iurauit Aut pp morte subita qn pz morte preuentq
no pt seruare q iurauit Aut pp fraudulen qn pz intendit decipe
illu cui iurauit Deus aut cui iuramtu suu no uenit nc pp
impotentia q omnipotens e io iurat psent ppe omnipotente Nec pp mor
te interposita q ipe uita Nec pp aliqua fraudulentia q ipe e
ueritas io iurat ppe uitate. Veritas em nemine decipe pt /
2° 2° facit nos securos p instrumentu imo p instrumta q° or ewangelia Sunt
aut instrumentu est autenticu qn fit sapiente dictatore. testes ua
ces et fidele notariu Dictator hoz instrumtoz fuit spus scus 2 pe
et spus sco inspirati locuti sut sci dei hoies fuit et ipe filius
qui ipa ewangelia dictauit. testes fuint 12 apli Act 1 Eritis m testes
Notarii aut 4 or ewangeliste qui lingwa spus sci tanqua calamo
usi sut ps lingwa mea calamq scribe velociter scribentis Notarius fi
delis fuit marcq qui audiuit oia a petro. fuit lucas qui oia audiuit
a paulo in paradysu rapto. fuit matheq qui oia audiuit a xo fuit iohes
3° qui sapiaz hausit de pectore dni / 3° facit nos securos p pignorq de
dit em nobis tria pignora / 1° corpa filioz suoz que apud nos se
pulta tenemq Ec 44 Corpa ipoz in pace sepulta sunt. Vult em deq

ut ipsa corpora in pignore teneam ne sine nos resurgant. Heb. 11. Hy
omnes testimonio fidei probati inventi sunt non acceperunt repromissionem deo
pro nobis aliud melius providente ne sine nobis consumerentur. ¶ Secundo dedit nobis
corpus suum Mt. ultimo Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem
seculi. Anima postmodum nobiscum non erit sub forma panis sed aperta gloria maie-
statis. ¶ Tertio dedit nobis spiritum sanctum Ephe. 1. Signati estis spiritu promissionis
sancto qui est pignus hereditatis nostre. Ceterum vero fuit magne condi-
tio qui sua salute sibi promisit dicens fides tua te salvam fecit concito ista
mulier salva facta fuit quia omnes virtutes que esse poterant sibi ad salutem
secum assumpsit scilicet verecundiam fidem timorem dilectionem et humilitatem. ¶ Vere-
cundia eius apparet in eo quod non ante faciem sed retro accessit. ¶ Fides in eo
quod dicebat Si tetigero tantum fimbriam vestimenti eius salva ero. ¶ Timor
in eo quod retro stabat. De eius timore dicitur Mr. 5. Mulier timens ac tremens
venit etc. ¶ Fides in hoc quod tetigit. Fides enim in dilectione deum tangit
alit nos. ¶ Humilitas in eo quod non reputavit se dignam tangere pedes nec
etiam plenitudinem vestium sed tantum fimbriam. ¶ Iste quidem virtutes sunt valde neces-
sarie peccatoribus ad salutem. ¶ Ista verecundia facit cor peccatoris ad penitendum
disponere. ¶ Cum enim miser statum suum considerat incipit de se ipso eru-
bescere et de peccato suo dolere. Dicitur enim mala verecundia impedit confessio-
nem bona inducit dolorem. Eccl. 4. Est confusio adducens gloriam et gratiam. ¶ Ta-
lis confusio facit honorem. Querit culpa peccatum. Ps. Convertam dominus ex Basan
quia Basan interpretatur confusio. Liberat a culpa similiter Mich. 4. Venies
usque ad Babilonem ibi liberaberis ibi redimet te dominus de manu ini-
micorum tuorum. Babylon enim interpretatur confusio. ¶ Conservat a culpa fu-
tura. Prov. quidam dicit Erubescens salvabis. Ideo tamen aut commendabilis
est verecundia in iuvene sed est in infante et maxime in adolescente. Ambrosius
libro de offi. Dicitur in senibus gravitas et in iuvenibus hylaritas. Dicitur
in adolescentibus verecundia commendatur. Et ideo multi sunt infirmati quia non de
peccato preterito volunt penitere nec presens dimittere nec de futuro cavere. Quibus
quibus dicitur Iere. 3. Frons mulieris meretricis facta est tibi noluisti eru-
bescere. ¶ Secundo advenit fides que cor sic disposuit ut purgaret. Act.
15. Fide purificans corda eorum. Fides enim expellit omnem mundi-
nam amore honorum deliciarum divitiarum. Heb. 11. Fide Moyses gran-
dis effectus negavit se esse filium filie pharaonis. Et re fide contemp-

honorum magis eligens affligi cum populo dei quam temporalis peccati habere iocunditatem maiores diuitias existimans thesauro egyptiorum improperium christi. Ecce contemptus delictorum. Amo-
res diuinas existimans thesauro egyptiorum improperium christi ecce contemptus diui-
3m ciarum. ¶ Tertio aduenit timor qui cor sic dispositum et sic purificatum custo-
diuit ne ulterius aliqua immundicie ingrediantur. Est enim tamquam spe-
culator qui a longe insidias considerat et vitat. Eccl. 29. Timor domini super
omnia se superposuit. Est tamquam ianitor qui contra peccatum ostium clausum tenet.
Prov. 14. Per timorem domini declinet omnis homo a malo. Immo si intrauit statim ex-
pellit peccatum. Eccl. 1. Qui sine timore est non poterit iustificari. Est autem mag-
num periculum quando iste ianitor dormit. Unde Eccl. 27. Si non in timore domini
tenueris te instanter cito subuertetur domus tua. Iste timor ciues custodit
ne diuisio subintret. Aug. de ciuitate dei. Scipio nolebat cartaginem
emulam romanam imperii dirui et decernebat ut diuiceret grandius ca-
stigari timoris infirmis animis hoste .i. ydoneum tutore. videns ter-
rore eos. ¶ Quarto accedit dilectio que cor dispositum purificatum et munitum (munitum)
2m facit gratificatum. Sine hac enim ea que facimus deo grata non erunt
ut dicitur 1 Cor. 13. Licet ea que facimus quantum ad deum sit deum laudare.
Unde dicit. Si linguis hominum loquar et angelorum .i. si laudando deum
sic angeli et caritatem autem non habeam factus sum velut es sonans
aut cymbalum tinniens. Licet ea que facimus quo ad proximum sit elemosinas
dare. Unde subdit. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas
caritatem autem non habeam nihil mihi prodest. Licet ea que facimus quo
ad nos sit corpus mortificare uel morti exponere. Unde subdit. Et
4m si tradidero corpus meum ita ut ardeat etc. ¶ Quinto accedit humilitas que
dicta omnia superius dicta custodire. Sicut dicit Gregorius. Qui ceteras uirtutes sine
humilitate congregat quasi qui puluerem in ventum portat. Est enim humi-
litas sicut radix fundamentum et radix. Sicut enim radix custodit igne
sic humilitas gratiam spiritualem. Eccl. 10. Quid superbis terra et cinis. Et
sicut fundamentum quanto magis profundatur tanto magis edificium stabilius.
Et sicut arbor quanto magis radices profundas figit tanto firmior
exurgit. Sic et humilitas quanto fuit profundior tanto ciuitas
dei erit ~~sublimior~~ solidior. Aug. Cogitas mundi fabricam construere
celsitudinis fundamento cogita humilitatis. Arbore attende. Figit radi-
ces in humili ut sursum tendit ad celum. Si radice caret petit ruinam et
non incrementum.

De eodem sermo tertius

sermo 3 de eo

Filia mea modo defuncta est sed veni pone super eam manum tuam et
vivet. Quid significent tres mortui quos christus suscitavit
ostendit Aug. in libro de sermone domini in monte dicens. Sicut tres
sunt differentie in corde in facto in consuetudine et subdit una quae in domo fuit
puella quae in corde consentit libidini. Altera iam prolata extra domum fuit
puella quae in corde consentit libidini. Altera iam prolata extra domum fuit
filius vidue extra domum quia in factum prodit consensio. Tercia quae consuetudine
mala tanquam mola terrena premitur animus quasi in sepulcro iam fetens
sicut Lazarus. Prima igitur ista puella prima differentia peccati prout est in corde
sicut Lazarus. Prima igitur ista puella prima differentia peccati prout est in corde
significat ideo debet quilibet rogare et dicere Domine filia mea id est anima mea
modo defuncta est. Sed hic videtur esse contrarietas inter Matheum Marcum
et Lucam. Matheus enim dicit quod pater dixit quia filia mea mortua
erat. Sed Marci 5 dicitur quod pater dixit filia mea in extremis est. Luce 8.
dicitur et hec moriebatur. Sed David quod quando pater recessit a filia iam
moriebatur quando pervenit ad christum supponebat quod esset mortua et ideo ut
potuit dicere et quod dimisit eam in extremis et quod credebat quod iam mortua
esset. Aug. autem in libro de consensu ewangelistarum dicit quod pater puelle non
tantum habebat ut dominus ad eam iret quam dimisit in extremis ut si non dum
esset mortua eam sanaret. Si non iam esset mortua quod crederet
habebat eam resuscitare Matheus autem verba oris et subdit Aug. quid
voluntate prima dicimus nil melius quam non debere inspicere nisi voluntatem
cui deberent verba servire nec mentiri quamquam si alijs verbis dixit quod
ille voluit cuius verba non dixit. Prima igitur filia defuncta significatur
anima peccato mortua de qua duo ponitur scilicet status peccatricis et
status inspiracionis. Status peccatricis notatur cum dicitur filia mea
modo defuncta est. ¶ Assimilatur autem peccatum mortuo corpori demum
primo propter fetorem. Sicut enim mortuus fetet corporali sic peccator spirituali.
Dicitur autem quare corpus cadaver magis fetet scilicet locus et calor ventus
et tempus. ¶ Locus quia quando cadaver est in alto tunc fetor magis diffunditur
et significat superbia que contra deum et hominibus fetet Joel 2. Ascendet
fetor eius et ascendit putredo eius quia superbie erigit. ¶ 2m est calor
quia magis sentitur fetor cadaveris in calore quam in frigore et significat
carnale concupiscentia que contra deo fetet Ysa 34. De cadaveribus
eorum ascendet fetor. ¶ 3m est ventus qui fetorem ad longinquas partes
defert et significat detractorem qui semper tenet in ore fetorem.
ps. Sepulchrum patens est guttur eorum. Quia fetorem ad inspirationem verbis

defert quam defertus aliorum refert ¶ 4a est fecis diuturnitas quia quanto in dauer fuerit magis diuturnum tanto magis est fetidum et sic peccatum quasi sueuerudis Ioel 1 Computruerunt iumenta in stercore suo ¶ 2o peccator assimilatur mortuo propter obliuionem ps. obliuioni datus sum tamquam mortuus a corde Quia enim peccator oblitus fuit deum in mundo ideo deus eius obliuiscitur in inferno Osee 4 Quia oblitus es legis dei tui obliuiscar filiorum tuorum et ego ideo infernus dicitur terra obliuionis ¶ Est enim quedam terra ut est cognitio apta per terram viuencium ¶ Alia est ut cognitio obscura per terram peregrinantium iuxta illud 1 ad Cor 13 Videmus nunc per speculum in enigmate Tunc autem facie ad faciem ¶ Est tercia in qua est obliuio perhenia per terram morientium ita et deus eorum obliuiscitur qui adessem mne Iob 24 Obliuiscatur eius misericordia et ipsi obliuiscuntur dei qui adsiem veniet Greg. 1o desperata est plaga eius et unusquisque obliuiscitur sui ipsius propter immensitatem pene Unde ait tunda discipulo suo apparuit dicens quod totam scripturam suam pene oblitus erat et nichil amplius sciebat quam pena sua ¶ 3o peccator assimilatur mortuo propter vermium corrosionem habet enim triplex genus vermium primus est remorsus conscientie qui est in inferno non moritur ysa ultimo ¶ Ambrosius Que pena grauior quam interius vermis eorum non morietur Ambrosius Que pena grauior quam interius vulnus conscientie vnde et magis fugiendum est quam mors quam dispendium quam exilium ¶ Alii uermes sunt ipsa uicia et peccata de quibus dicitur ysa 34 Ibi cubabit lamia et inuenit sibi requiem quod que est luxuria lamia ut dicit Glo. que dentes caninos et cetera feminea luxuriosi enim et in peccatum sunt et sepe adinuicem redit et maxime quando catulos suos et temptatores suas diuersis delicijs nutrit Tren. 4 Sed et lamie nudauerunt mamas lactauerunt catulos suos Sequitur Ibi habuit fouea ericius hoc est auaricia ericius est animal spinosum et signat auarum propter asperitates spinarum dicit autem ysidorus quod ericius super uuas aperit et uuas ab terra excutit et postmodum descendens super eas se inuoluit que spinis vndique infiguntur et sic eas catulis suis portat Sic enim a auarorum sunt spine eorum quibus pauperes pungunt per quas et bona ipsorum rapiunt et filijs suis reseruant Sequitur Ibi sunt miluus alter ad alterum hoc est ad superbos miluus enim insidiat auibus domesticis et maxime pullis paruis Sic superbus persequitur meliores se et pauperum bona rapit et ut possit aliquem melius eius malicie se adiungit ideo dicit alter ad alterum ¶ Alij uermes sunt quedam peccata que velut sunt dilatores sed animam reciant sunt iracundia superbia et inuidia ¶ Ira iracundia uitam diminuit Eccl. 30

zelus et iracundia diminuunt dies tristicia ossa consumit prov. 17. Spiritus
tristis exsiccat ossa invidia ossa putrefacit prov. 14. Putredo ossium
invidia. ¶ Tertio post statum iustificationis que significatur in ista puella
27 resuscitatione. Ad resuscitatoz aut spirituale queda cooperant queda dispo
nunt et queda ordinant. Cooperant quide sanctorum orationes quod significatur per
hoc quod pater eius qui dicebatur Jairus ut dicitur Luc. 8. pro ea rogavit Jairus
interpretatur illuminans et signat sanctos qui adeo illuminati sunt quod alios
illuminant ps. Illuminans tu mirabiliter a montibus eternis. Si enim sancti
in corporibus orabant dum essent in miseria multo magis modo dum sunt in glia
in corp caritas non sit diminuta sed augmentata. Bernh. Orant pro nob
in patres quia illa vita patria caritate corp non minuit sed augmentavit
Si enim dum erat in agone vita sua adhuc de salute erat solliciti et
tum adhuc corporibus orabat. Dicit aut de sua salute sunt securi et
io demum totaliter possunt esse solliciti iuxta 2. pe. 1. Dabo aut
operam et frequenter nos habere post obitum meum ut. Dicit aut sancti iuxta
speculum eternitatis in quo clare videt miseria nostre spiritualitatis et co
monet adesse pietatis. Aug. Si enim dum adhuc viveret in spati
sunt pro corporibus quod pro eis orant. Dicit tanto amplius quanto verius nostras ag
noscunt miserias pro nobis orat. ¶ 2o videndum est que sint illa que dispo
27 nunt ad spiritualem resuscitatoz que quidem sunt tria. Primum est utilitate sue
originis recognoscere quod notatur per hoc quod ipsius ad ista resuscitatoz assumpsit
patrem et matrem illos sed de quibus dicitur Job 17. Putredini dixi pater meus
es et mater mea vermibus. Talis enim considerato humilitate induunt Mich.
6. Humiliatio tua in medio tui. Ut sic dicat vero solum habes circa
humilitatem ex his que sunt supra te ubi habes iudicia dei ps. Iudicia
tua abyssus multa vero solum ex his que sunt infra te ubi habes
tormenta inferni. Humilia valde spiritum tuum quia vindicta carnis impii
ignis et vermes. Vero solum ex his que sunt extra te ubi habes pericula
mundi Johis 5. Mundus totus in maligno positus est. Sed etiam ex his
que sunt inter te et in medio tui. Sap. 4. Corpus quod corrumpitur aggravat
ura ite 27 dispositio est gaudium excludere quod notatur per hoc quod
tybicinos et turbantes carmine lugubre iussit exire. Carmine lugu
bre est gaudium mundi Amos 8. Convertam festivitates vestras
et gaudium in luctum. Ptus enim vita est vigilia exilium et stadium
ubi sit devigilia veniatur ad festum eterne sollempnitatis de exilio
ad patriam celestis hereditatis et de stadio ad bravium eterne quietis. Sed mali
faciunt festum de vigilia patriam de exilio et bravium de stadio et ideo

in futuro erit semper in vigilia quia semper erunt tristes et ieiunantes quia
erunt in exilio quia a celesti patria erunt exules semper in stadio quia de pe-
na in penam et tormentis laborantes juxta illud ps. laborabit in eternum et vi-
uet adhuc in finem Sed tunc erunt in eterna in patria et quiete eterna
¶ Secundum dispositivum est turbam multitudinis vitare quia sicut per multitudinem quasi
turba erant Seneca Cottidie et cicius et bello honestatem
exiret difficilis multitudo patrum Quociens inter homines fui minus homo
redii interrogatus quidam philosophus quid esset homini inimicus respondit alter homo in-
uit patrum dixit quidam senex quando moyses intrabat nubem loquebatur
cum deo quando exibat loquebatur cum populo Sic monachus qui est in claustro
loquitur cum deo quando exit ad seculares sepe loquitur cum dyabolo ¶ Tertio modo 37
est que fuit illa quod ostendit resurrectionem esse veram que quidem sunt
tria Primum est velox surrectio fantasmate enim et magice resusci-
tati non surgunt velociter sed modo movent pedes modo manus modo caput
isti autem qui vere suscitantur continuo surgunt Unde dicitur de ista pu-
ella Luc. 8 Surrexit continuo Et de lazaro dicitur Joh. 11 Statim pro-
diit qui mortuus fuerat peccatum habet caput scilicet mala suggestione et
consensu habet manus scilicet malum opus habet pedes scilicet mala consuetudine quando
scilicet quis de peccato in peccatum ruerit ps. 1 pedes ad malum currunt Sunt igitur
qui peccatum dimittunt et opus isti surgunt in manibus tandem dimittunt con-
sensum isti surgunt in capite Sed qui vere suscitantur statim dimittunt
peccatum et quantum ~~ad peccatum~~ ad consuetudinem et quantum ad opus et quantum ad
consensum et suggestionem ¶ Secundum signum est fortis ambulatio fantasmate
enim suscitati possunt ire per aliquos passus [illegible] enim petrus aufulsus
quod non poterat ire nisi tantum quantum extendit umbra corporis sui Vere
autem suscitati vadunt libere sicut prius Unde ut ostendat quod ista puella
fuerat vere suscitata dicitur Mc. 5 Confestim surrexit puella et am-
bulavit Et de lazaro dicitur Solvite eum et sinite abire Sunt quidam
qui tantum per aliquos passus vadunt faciunt enim unum passum dum faciunt ali-
qua opera de genere bonorum faciunt alium dum [illegible] porta cordium alium
dum peccata dimittunt quantum ad opus exterius Sed illi qui vere
suscitantur non faciunt passus sed dietas Una dieta est contricio cordis alia
confessio oris ¶ Tertia satisfactio operis Exo. 3 [illegible] viam trium dierum ibi-
mus ut immolemus domino deo nostro ¶ Tertium signum est manducatio quia sicut dicit lucas
et marcus jussit ihesus puelle dari manducare Sic enim dicit Ambrosius

fantastice pascitur manducare non possunt magici et nigromantici quosdam invocantes sub capitibus mortuorum ponunt et faciunt eas aliquantulum ambulare et aliqua ita dicere sed non possunt facere ut manducent. Cibus enim manducatur primo masticatur deinde ad stomachum dirigitur digestus ad membra diruatur. Ille igitur est vere pascitur qui mandata dei masticat per meditationem et ea memorie recondit in stomacho per recordationem et sibi incorporat per operationem. **Dominica 24a sermo primus** Do. 24 s'mo p'

Cum sublevasset oculos ihesus et vidisset quod multitudo maxima venit ad eum etc. Joh. 6. Sicut dicit Aug. super Joh. litteras pulchras et bene formatas aliter laudat ille qui nescit litteras aliter ille qui novit. Ista primus laudat figurarum pulchritudinem. Ille vero sensus profunditatem. Sic et aliter laudatur pictura aliter scriptura. Ista tota laus picture est in decore exteriori. Laus autem scripture est in sensu interiori. Eodem modo miracula Christi aliud ostendunt exterius aliud continent interius. Ista exterius ostendunt admirationem. Unde populi admirabantur. Sed interius continent mysteria unde per ista edocti fuerunt sunt enim ipsa miracula ut ibidem dicit Aug. quasi lingwas suas. Ista quod Christus est dei verbum exponere igitur loquendo Christus iterum quadrupliciter gerit personam patris misericordis intuetur quod oculos sublevat.
77 Primo gerit personam patris misericordis respectus enim ille signat respectum pietatis et turba respicitur. Respectus enim ille signat respectum parvulis ... Respexit dominus respice terrene ... respectum. Super afflicta ... respice in me et miserere mei. Idem. Quomodo miseretur pater filiorum misertus est dominus. Unde primo timentibus se et subdit: Ipse cognovit figmentum nostrum. Primo dicit propter quod debili et defragili materia factus sumus. Secundo subdit. Ipse fecit nos quod eius ipse cognovit figmentum nostrum. Secundo subdit recordatus est quoniam pulvis sumus ... indigentie sumus et ideo subdit: Homo sicut fenum dies eius. Tertio subdit. Secundo propter medium quod sunt instabile vite. Homo sicut fenum dies eius tamquam flos agri sic efflorebit. Uno modo crescit in iuventute alio modo arescit in senectute, alio modo floret in sanitate, alio modo aret in infirmitate, alio modo pulverescit in morte.
277 Secundo gerit personam amici familiaris. Unde cum philippo loquitur ... colloquium. Interior quod tam familiariter cum philippo loquitur dicens: Unde ememus panes etc. Joh. 15. Iam non dicam vos servos sed amicos quia omnia que audivi a patre meo nota feci vobis. Et ... sequitur. Quod autem dicebat temptans eum ... secreta sua amico committere debet ... Et ... omnes homines induxit in domum suam ...

die fuit dolose. Eccli 6. Si possides amicum in temptacione posside illum
et non facile credas ei. Temptari enim probarem enim non debet defacili se
ipsum sibi credere sed postquam ipsum temptavit id est probavit et fidelem invenit
debet securius se sibi committere. Unde legitur de alexandro quod cum philippus
medicus et probatus amicus medicinam sibi dare deberet super venerunt
littere ab emulis misse continentes philippum in medicina venenum admi
scuisse quas cum alexander legisset medicinam prius hausit et postea
litteras legendas philippo dedit ob magnam fiduciam quam de ipso habebat
malum vero de illo suspicari non poterat. Sed est dubium temptans eum
videtur esse contrarium ei quod dicitur Iac. 1. Deus enim neminem temptat. Sed dicendum
quod aliter temptat dyabolus aliter homo aliter deus. Dyabolus enim temptat ut decipiat
1 Pe. ultimo. Adversarius vester dyabolus tamquam leo rugiens circuit querens
quem devoret etc. Homo temptat ut probet et cognoscat. Eccli 13. Ex mult
a loquela temptabit. Deus temptat ut temptatum probet et a se ipso et
ab aliis cognosci faciat sicut patet Gen. 22. Temptavit deus abraham etc.
et sequitur nunc cognovi id est cognoscere feci quod timeas dominum. Sed videtur
quod de cibaria pascenda quare non credidit requirere philippum sed iudam
qui loculos portabat. Sed dicendum quod philippus oriundus erat de illa
patria id est de galilea et ideo notus erat melius et per hoc de ipsis pasce
ndis magis erat sollicitus et cum dicatur Matth. 14. Vespere facto accesserunt
ad eum discipuli dicentes desertus est locus et hora iam preteriit
dimitte turbas ut euntes in castella sibi escas emant credendum
est quod philippus inter ipsos erat qui ipsum magis sollicitabat et
ideo philippum requisivit dominus. Unde emenus panes etc. Ad quid gerit 37
personam domini potentis operantis in hoc quod quinque panes sic multiplicavit
quod quinque milia hominum inde saciavit exceptis mulieribus et parvulis ut
dicitur Matth. 14. Hec enim fuit potencie infinite. Voluit quidem deus ut dicit
Aug. super Iohannem. Notitiam suam dare hominibus quam quia sed quia non poterat
ab hominibus videri corporalibus oculis voluit se manifestare omnibus mira
culis. Ideo in prima creatione miracula multa fecit. Inter que unum fuit quod
secundum terra segetes producere fecit. Sed quia illa miracula ex assiduitate vil
uerunt ideo in plenitudine temporis adveniens multa alia miracula fecit preter usitatum
cursum ordinemque nature. Non quia sint maiora sed quia sunt magis insolita. Unde
subdit Aug. Maius enim miraculum est gubernacio tocius mundi quam
saturatio quinque milia hominum de quinque panibus et in hoc nemo miratur
illud mirantur homines non quia maius sed quia rarum est. Idem. Unde enim multipli
cat de paucis granis segetes inde in manibus suis multiplicavit quinque

panes potestas enim erat in manibus Christi panes aut illi quia semina erant
non quibus terre mandata sed alios qui totum sunt multiplicata. Qualiter
aut Christo facile fuisset panes denuo creare sicut eos multiplicare vo-
luit in multiplicacione tamen eos ut confunderet hereticos quos previde-
rat esse dicturos omnia visibilia a dyabolo fuisse creata ut ei dicitur Ioh. 3 In
hoc apparuit filius dei ut dissolvat opera dyaboli. Si illi panes a dyabo-
lo creati fuissent Christus eos non multiplicasset sed pocius destruxisset et alios
de novo creasset. ¶ Item quia panes possunt intelligi quatuor consideraciones
que mentem reficiunt. Quatuor panum quidam conficitur ex farina tota
amara quidam ex farina dulci quidam ex farina partim dulci et partim
amara. ¶ Primus enim est panis compassionis qui conficitur ex farina a-
mara id est commiseracionis proximorum. De quo dicitur Tob. 2 Comedit pa-
nem in luctu et timore meditans illum sermonem quem dixit dominus per Amos
prophetam Dies festi vestri convertentur in lamentum et luctum. ¶ Secundus est
panis afflictionis qui conficitur ex maceracione id est ex consideracione passionis Christi
De quo dicitur Exo. 16 Septem diebus comedes absque fermento af-
flictionis panem. Ille pane afflictionis comedit qui considerando Christi
passione corde et corpore se mortificando subiit sed in dei pro-
medi sine fermento malicie et nequicie. Alii fermento malicie co-
medunt mali christiani qui fidem habent sed opera non habent. Alii fermento
nequicie comedunt heretici qui dicunt Christum non vere passum fuisse.
Debet igitur comedi sine fermento id est in fide vera et operacione bona
et dicitur quod comedatur septem diebus quia et septem effusiones sanguinis
Christi debemus esse memores. Clavorum due fuerunt [illegible] manibus
alie due in duobus pedibus. Quinta in toto corpore quando fuit flagellatus ad
statuam. 6. in capite quando fuit spinis coronatus. In latere quando fuit
lanceatus. ¶ Tercius est panis timoris qui conficitur ex farina amarissima
id est ex consideracione penarum infernalium. De quo dicitur Eze. 12 Panem tuum
in conturbacione comedes. Consultum enim debet tremere et conturbari qui
considerat penas inferni. Job 21 Et recordatus fuero pertimesco et con-
cutit carnem meam tremor. Ps. Timor et tremor venerunt super me
et contexerunt me tenebre. Vae misero qui comedit ibi panis ama-
rissimus et venenosus. Job 20 Panis eius in utero illius vertetur in fel a-
spidum intrinsecus. ¶ Quartus est panis devocionis qui conficitur ex farina tota
dulci id est ex consideracione celestium gaudiorum. De quo dicitur Ps. Fuerunt mihi
lacrime mee panes die ac nocte. [illegible] viris [illegible]
dulcius quam lacrimis devocionis pasti. Ysa. Inebriabo te lacrima mea

Sicut enim ebrius dolore non sentit dampna parvipendit. verba greg
mit Dic s[ed] viri talibus lacrimis inebriati parvipendunt dolores corporu
dampna rerum parvipendunt et iniurias non attendunt. Sed est panis
compunctionis qui constat ex farina amara et dulci .i. ex recordacione
peccatorum. Ista enim compunctio est et amaritudinem propter offensam et dulcedinem
propter spem et veniam. ps. Cibabis nos pane lacrimarum ecce amaritudo.
et potum dabis nobis in lacrimis in mensura. ecce consolacio. Illi enim qui habent
spem sine venia dent flere sed in mensura. Sed illi qui perceperunt veniam debent
in flendo tenere mensuram. prov. 14. Cor quod novit amaritudinem anime sue ecce
amaritudo parvipendit. in gaudio eius non miscebitur extraneus ecce gaudium
de venia. Hec igitur gerit personam magistri sapientis consulentis cum ait Col-
ligite fragmenta que superaverant ne pereant. Voluit autem christus ipsum Cristus
fragmenta colligi non propter avariciam sed ut corda discipulorum qui erant
mundo predicaturi miraculum altius infigeret et ut miraculum non fan-
tasticum sed verum crederent. ut verba discipulorum et pauperum diebus multis
de reliquiis fragmentorum sustentaret. Secundo autem quod sunt quedam re-
liquie peccatorum sunt mala cogitacio et delectacio que aliquando remanet
post peccatum ipse sunt dirigende. Ysa. 14. perdam babylonis nomen
germen et reliquias. Nota babilonia sunt tamquam una germina
sunt opera reliquie sunt cogitaciones male. Tercio sunt quedam reli-
quie cogitacionum bonarum ipse sunt conservande de quibus dicitur in ps. Cogi-
tacio hominis confitebitur tibi .i. laudabit te et reliquie cogitacionis die
festum agent tibi reliquie cogitacionis sunt bona verba que ex habun-
dancia cordis os loquitur. Sunt et bona opera quod id quod cor concipit
manus operatur. Iter vera deum laudat et magnum festum sibi faciunt
sed bona cogitacio locucio et operacio. Greg. Puto quod per singulos fideles qui
convertuntur ad deum in fide et perficiunt festivitas oritur deo. Sed sunt quedam
reliquie ciborum et diviciarum que sunt pauperibus eroganda. Luc. 11.
Quod superest date elemosinam et ecce omnia munda sunt vobis. Sed dicitur de avaro
Job 21. non remansit de cibo eius et propterea nichil remanebit de
bonis eius. ps. Saturati sunt filiis .i. cum filios et reliquias non de-
derunt egenis sed dimiserunt eas parvulis suis ut deus faciunt eos
filios et multas divicias et in morte nichil dimiserunt egenis sed
reliquias suas .i. divicias quas hic relinquunt et secum portare
non possunt dimiserunt parvulis .i. filios et nepotibus suis Secundum sermo 2 9 co

Sermo 29

Omnem sollicitudinem vestram proicientes in eum. Scriptura sacra
habet duplicem intellectum sed litteralem et mysticum. Io assimilatur
fluvio mellis supra gemmas et ignito lapidi de duobus primis dicitur

Aug(ustinus) de verbis d(omi)ni. Q(uonia)m possum(us) de divinis operibus que legunt(ur) in
tellectu aliquid significationis exculpere quod deo largiente favore celitus
mella producimus ut Christi discipulos imitantes spicas manibus confricemus
ut ad alimenta grana perveniamus. Greg(orius) dicit Ezech. in mor(alibus). Sicut enim sat
ut ad... eloquij ut lapidi silice dispersim in quo ignis latet qui manu quidem
frigidus tenetur sed percussus ferro ignem emittit. Sic verba sacri
eloquij que per narrationem littere frigida tenentur si qua in toto intellectui
eloquij que per narrationem littere frigida tenentur ut mens nostra animus ardeat
pulsauit. De eis sensibus ignem producunt ut meus uerbis animus ardeat
qui prius frigidus tenebatur. Educimus igitur de spinis carbones mel quo
dulcorem gustum quo nutriamur et igne quo accendamur interior quidem
ewan in magna domini in forint. Primo contemplari ut prius oculos cordi
ewan in magna domini in forint. Primo contemplans ut sursum oculos suos subleuauit. Debemus
ad deum erigere quia notum interior quia ibi oculos subleuauit
ad deum erigere quod notat interior quod ibus oculos subleuauit debemus
cum subleuare ad deum oculum intellectus per meditationem et affectus per
deuotionem. Eccl. 2. Sapientis oculi in capite eius illa omnia que sunt
celestia sapientes dent tale in ipso capite oculum intellectus referre
argentus quod demones prius oculos sibi eruunt et quibus in ipsis
ab aliis prius assignat. Primo quia uisus ipsum a meditationibus interioribus
impediebat. Secundo quia miseres sunt quippiam uidere non poterit. Tertio
impediebat. Secundo quia inferius sunt quippiam uidebat et sic aspicere
quia malos florere nimis impares uidebat et sic aspera parte
cum impediebat uisio rerum sensibilium. Visio rerum delectabilium
et uisio rerum sublimium eodem modo impedit quis ne oculos sub
leuet ad deum. Primo quia nimis occupat(ur) circa sensibilia et circa
terrenas diuitias que tunc oculus fedat puluere auaritie. Secundo oculos
suos pateremur declinare in terra. Secundo quando occupatur circa delectabi
lia i(d est) circa carnales delicias que tunc oculus experitur igne concupiscentie
sed apprendit ignis et non uidit solem. Tertio quando occupatur circa publi
ma i(d est) circa ambitiones mundanas quia tunc obscurat oculus fumo su
perbie. Apoc. 9. Ascendit fumus putei abyssi et obscuratus est sol
et aer et de fumo putei exierunt locuste. Iste fumus infernalis
est superbia que primo ascendit in celum et ibi obscurauit solem i(d est)
angelum. Deinde descendit in terram i(d est) in paradysum terrestrem et ibi ob
scurauit primos parentes. Licet enim sicut dicit Ysidorus primum primus ab
celeste. Primum Adam in terra. Sic paradysus terrestris medius inter
est celeste et terrestre regione. Deinde ipse fumus superbie descendit
de paradyso terrestri et uenit in mundum et ibi generauit longitas i(d est) lon
gas hastas i(d est) superbos qui non solum de prope sed et de longe feriunt.
Secundo in forint(ur) Christi ut operibus misericordie insistant, notatur secundo quod dominus iteram

parauit dans nobis exemplum ut opilius in me misimus et hoc hic sit
laboriosum tamen est multum fructuosum distinguit enim Gregorius in moralibus super
illud Job. Ita ego menses uacuos et noctes laboriosas enumeraui in quibus
sunt quedam uacua et laboriosa Quedam laboriosa sed non uacua. Pati
enim aduersa pro mundo est quidem laboriosum sed in uacuum quia nulla re
tribucione est dignum Sap. 5. lassati sumus in uia perdicionis et iniquitatis
et ambulauimus uias difficiles Ecclesiasticus aut delicijs in quibus ua
cuum sed non laboriosum Ibidem. Quid nobis profuit superbia aut quid di
uiciarum iactancia contulit nobis transierunt omnia tamquam umbra Pati
uero pro christo et proximo ut pietatis opera exercere est quidem laboriosum sed
non uacuum immo ualde fructuosum Sap. 3. Bonorum laborum gloriosus est
44 fructus ¶ Tercio insinuantur prelati ut in corrigendo debitam formam te
neant in hoc quod christus dedit turbis panes ordeaceos et pisces et
ipsos diuisit in panibus ordeaceis asperitas in piscibus dulcedo in
diuisione discrecio notatur Et per hoc datur intelligi quod prelati quosdam debent
corrigere cum seueritate quosdam cum amoris lenitate omnes autem cum
discrecione Ecc. 12. Verba sapientum sicut stimuli et quasi claui in altum
defixi Stimulus superficialiter pungit clauus defixus in altum i. in profundum
fortiter penetrat Utrumque adhibendum est sapienter ideo premittit Verba
sapientum Prelati enim quibusdam debent adhibere superficiales cor
recciones sicut mansuetis Quibusdam profundas obiurgaciones sicut superbis omni
bus tamen cum discrecione quia in omni sacrificio sal discrecionis offeres
47 ¶ Quarto insinuantur subditi ut sensualitatem restringant quod notatur in hoc
quod distribuerunt sicut fenum. Per fenum enim caro intelligitur Ysa. 40. Omnis
caro fenum Ipsa est enim sensualitas fera id est ducit animam per uiam pe
riculosam Ecc. 18. Si prestes anime tue concupiscencias eius faciet te in gaudium
inimicis tuis. Ipsa est anime inimica Gal. 5. Caro concupiscit aduersus spiritum
Ipsa est indomita et lasciua ut castiget Jer. 31. Castigasti me domine
et eruditus sum quasi iuuenculus indomitus Quia igitur est fera debet
ipsam in uia pura ducere. Quia est anime inimica debet ipsam potenter frenare
Quia est lasciua debet ipsam in seruitutem redigere j Cor. 9. Ego igitur
sic curro non quasi in incertum scilicet quod sensualitatem suam per uiam rectam
ducebat Sic pugno non quasi aerem uerberans scilicet quod ipsam potenter
frenabat Sed castigo corpus meum et scilicet quod ipsam in seruitute tene
47 bat ¶ Quinto insinuantur peccatores ut illa que ex illis peccarunt non a se
ipsis sed adeo se habere recognoscant hoc notatur per hoc quod dicitur Io. 6. Col

ipsius dedit panes discipulis et discipuli turbis predicator enim est velud
semivivum et expoliatum ut dicitur luc. 10 de illo qui incidit in latrones
predicatores debent autem vulnerata sanare medicinis oracionum de enim
oro sanet dicitur iac. 5 infirmatur quis in vobis inducat presbiteros ecclesie
ut orent super eum et oracio fidei salvabit infirmum etc. debent autem
semiviva nutrire pane doctrine mt. 4 non in solo pane vivit
homo sed omni verbo dei. debent autem spoliata induere vestimentis vir-
tutum de quibus dicitur ro. 13 abiciamus opera tenebrarum et induamur ar-
ma lucis. De hiis predicatores vulneratos sanet ut semivivos nu-
triant ut spoliatos induant non a se ipsis sed a xpo habent unde quilibet
predicator dicere debet cum ysa. 3 non sum medicus quo ad primum nec
in domo mea est panis quo ad secundum neque vestimentum quo ad tertium
6 De sexto informat auditores ut cum aliqua audiunt que capere non
possunt non ea negligant sed in proximo [illegible] reservent quod figuratur
per hoc quod xpus discipulis colligite fragmenta que superaverunt ne pereant. Sepe
enim difficultas verbis docentis misterium dicitur evenire unde dicit
ieron. ignorare obscuritati que tribus modis nascitur aut difficultate aut
magistri imperitia aut discentis nimia tarditate quando quis aliquid non potest
capere sive quia ille qui docet nescit bene exponere sive quia ille qui audit
est durus ad intelligendum non tamen illud negligat sed in memoria reservet
et suo tempore peritiores consulat sicut faciebant discipuli qui quando a xpo
omnibus parabolas audiebant absque populo requirebant unde dicit
ei petrus mt. 15? edissere nobis parabolam istam. Septimo informat doctores
7 ut doctrinam maxime impendant illis qui sunt in maiori indigentia et
intimate quod notatur per hoc quod xpus turbam saciavit que usque ad vesperam
ieiunaverat et nobis aliunde habere non poterat. Ita secundum ambrosius [illegible]
Beneficium debemus dare pauperi indigenti potius quam diviti tribus de-
tuis. Primo quia magis meretur luc. 14? cum facis prandium noli vocare
divites ne forte et ipsi te reinvitent et fiat tibi retributio ut
2° quia magis debitores pauperes enim reputant se obligatos ad
gratias illis quam divites qui reputant se prestitisse gratiam illis
illis benefaciunt divites autem 3° quia magis promerentur pauperes enim lau-
dant a quibus beneficia receperunt divites vero non laudant nec
dant eos qui eis benefaciunt reputant se beneficium recepisse
gratias agunt. Item vererundantur confiteri se beneficium recepisse
8 Octavo informat benefactores receptores ut suis benefacto-
ribus gratias agant quod notatur per hoc quod dicitur illi autem homines cum
vidissent quod fecerat signum dicebant quia hic est vere propheta qui

venturus est in mundo. Et est contra illos qui beneficia non recognoscunt nec gratias agunt sed statim obliviscuntur. Beneficium singulare
obliviscitur ideo de facili. Symonides philosophus interrogatus quid citius
senescit respondit beneficium seu memoria beneficiorum. Memorabilis est iniuria, vero tenax est. Beneficium vero commune
obliviscitur ideo facilius quia si dicitur quod qui servit communitati
servit nulli. Beneficium autem a paupere impensum obliviscitur ideo facilius
unde Ecclesiastes ix de isto paupere qui civitatem obsessam per sua
sapientiam liberavit quod nullus deinceps recordatus est hominis illius
pauperis. **De eodem sermo tertius** Sermo 3 de eodem

Ut autem impleti sunt et cetera. Pro ista referitur quod omnes impleti
sunt intelligitur celestis regio ubi erit plena satietas atque
repletio. Tria autem sunt loca scilicet mundus, infernus et celum.
In mundo non est satietas aliqua, in inferno est fames perpetua, in celo
est satietas plena. In mundo quidem est cibus materialis et spiritualis
et in neutro istorum satiat. Cibum autem materiale et corporale deus
diversimode homini prestavit secundum diversum statum ipsius. In primo enim statu
scilicet ante peccatum deus dedit homini in cibum fructus arborum et iste cibus
competebat in homine. Dedit autem sibi tria genera fructuum. Unum quo nutriretur, aliud quo vitam conservaret, tertium quo placeret. De isto simpliciter
fructu dicitur Genesis 2 produxit dominus deus de humo terre omne lignum pulchrum
visu et ad vescendum suave quo ad primum. Lignum etiam vite in medio
paradysi quo ad 2m. Lignum quoque scientie boni et mali quo ad 3m. Secundo homini
in cibum dedit olera herbarum et hoc post peccatum. Cum enim primus
homo dei preceptum contempsit cibum vetitum comedit, ideo de paradyso
in hunc mundum tamquam in exilium deus eum misit ut de sudore suo panem
ageret et ideo dedit sibi in cibum olera herbarum que est cibus penitentium. Unde dixit ei deus post peccatum Genesis 3 maledicta terra in opere tuo
spinas et tribulos germinet tibi et comedes herbas terre. Et
isto cibo homo usus est usque ad diluvium. Tertio deus dedit homini in cibum
esum carnium et piscium et hoc post diluvium. Fuit enim natura
humana tam debilitata quod olera herbarum non haberent tanta virtute nec
terra tanta fertilitate. Et ideo deus hominis infirmitati condescendens
esum carnium et piscium sibi concessit. Unde dixit post diluvium Noe et
filiis suis Genesis 9 terror vester sit super cuncta animalia terre et
super omnes volucres celi et pisces maris. Olera virentia vobis dedi.

omnia sunt ad manducandum in magnis in aialibus sicut in leonibus perdidit
dominium suum ut cognoscat quod per peccatum diminutum de sua dignitate in
minimis est sicut in muscis et pulicibus perdidit ut cognoscat sicut
miseria et vilitate in medijs aut sicut in iumentis et in melle/ vel
nutrit quod quanta nouitate ista aut gressio decepit carnium et piscium
post diluuium addita durat in nullo aut statu quod sanctitate in
post diluuium addita durat nec ante peccatum inuenit sanctitate in-
uenit in fructibus arborum nec ante peccatum inuenit sanctitate in-
fructibus arborum nec post peccatum in oleribus herbarum nec post diluuium
ut modo mensa carnium ut piscium. Sed si quis hodie bene comedit
et bibit cras melius vult comedere et bibere ysa. 50. venite
sumamus vinum et impleamur ebrietate et erit sicut hodie et cras
et multo amplius/ quia dabit deus homini in paradyso cibum dissitem ab
isto ideo fructu arboris materiali sed fructu vitae virginalis ps.
eum dederit dilectis suis sompnum ecce hereditas domini filij mer-
ces fructus ventris. ideo olera siue herbas terre sed virentia pa-
scua vite joh. 10. ingredietur et egredietur et pascua inueniet
vel carnes animalium ut piscium sed delicias angelorum ps. panem ange-
lorum manducauit homo. Secundo mundus hic cibum spiritale i. appetitum
diuiciarum deliciarum et honorum et ipse est nichil non saciat eciam omnino
quis potest saciari umbris vento et frigore/ Umbra quidem non
potest saciare sed refrigerare infrigidare inflammare/ Ventus non potest saciare sed inflammare
fetor non potest saciare sed inficere/ Umbra signat diuicias ex eo quod
cito transeunt Sap. 5. Transierunt omnia tamquam umbra et sic so-
ciantem infrigidat Eccli. 43. Gelu sicut salem super terram effundet i. effun-
det permittet et dicit sale quod tale gelu facit cor auari esse sterile
ab omni opere bono/ Ventus signat dolores Job. 30. Eleuasti me
et quasi super ventum ponens elisisti me valide. Talis ventus cor
superbi inflat Eccl. 2. inflatos semper carnis sic tales inflatos
disrumpet malleus diuine sententie qua dicet Mt. 25. Discedite a me ma-
ledicti in ignem eternum. Sap. 4. Disrumpet illos inflatos sine voce
ideo enim emittet voce aliqua excusationis ut appellationis/ Fetor
signat carnales immundicias Ysa. 34. De cadaueribus eorum
ascendet fetor Joel. 1. Computruerunt iumenta in stercore suo iste fe-
tor non cessat sed totam terram inficit et corrumpit Eccli. 31. Frigidus
frigori permisto terram fetoris sanguinis nui Tercius locus est infernus

ubi erit fames perpetua tanta scilicet quod prima fame caro erit consumpta
Tren. 4. Adhesit cutis eorum ossibus aruit et facta est quasi lignum
Tanta quod pellis eorum erit adusta Tren. 5. Pellis nostra quasi clyba
nus adusta est a facie tempestatum famis Tanta quod fames inter
costas eorum erit inclusa. et ideo erit perpetua quia de ossibus eorum nunquam
exire poterit Job. 18. Attenuabitur fame robur eius et media inva
dat costas eius Tanta quod linguas suas manducabunt Apoc. 16. Com
ederunt linguas suas pre dolore Tanta quod sua et aliorum brachia
devorabunt Ysa. 9. Unusquisque carnem brachii sui vorabit effraym
manassen et manasses effraym. Tanta quod prima fame dyabolum
et deum blasphemabunt Ysa. 8. Cum esurierint irascetur et male
32 dicet regi suo et deo suo ¶ Tercius locus est celum ubi erit sa
cietas plena ibi enim totus homo in quinque sensibus saciabitur ¶ Primo vi
sus saciabitur in visione Christi visus in colore viridi qui est me
dius color componens ex albo et nigro Color albus est deitas candida
Color niger est caro de terra sorta. Iste duplex color scilicet claritas dei
tas et nigra quantitas in persona est coniunctus et ideo totus amenus est
effectus Unde vocat se viridem dicens Luc. 23. Si in viridi ligno
hoc faciunt in arido quid fiet. Ideo quilibet sanctus sic poterit dicere illud Hester
15. Valde mirabilis es domine et facies tua plena est graciarum. Ideo
dicitur 1 Pe. In quem desiderant angeli prospicere ¶ Olfactus delectabitur in
redolencia Christi Ipse enim est balsamum divine nature cynamomum de
vote anime et mirra carnis mortificate ipse illud Eccl. 24. Sicut
cynamomum et balsamum aromatizans odorem dedi quasi mirra
electa dedi suavitatem odoris. Ex hiis igitur floribus tociens aromatizantibus
sancti tamen odorem sentient quod clamabunt et dicent Trahe me
post te curremus in odore unguentorum tuorum ¶ Gustus delectabitur in
gustando dulcedinem Christi Unde cantat ecclesia et sumitur de Joel. 3.
In die illa stillabunt montes dulcedinem et colles fluent lac et
mel. Per lac intelligitur caro Christi mundissima. Per mel anima Christi purissima
Per dulcedinem deitas suavissima Montes igitur et colles id est sancti mag
ni et minores haurient suas dulcedines carne Christi mundis
sima anima Christi dulcissima deitate Christi suavissima ¶ Tactus
delectabitur in tangendo amicum plus amplexando amicum intimo plus

in osculando animam. Tunc igitur spiritualiter xpm tangent et tenebunt fortiter
Can. 3. Tenui eum nec dimittam. Tunc amplexabuntur delectabiliter. Prov.
4. Arripe illam id est sapientiam que est xpus et exaltabit te et glorificaberis
et tunc osculabuntur dulciter. Can. 8. Quis michi det te fratrem meum su-
gentem ubera matris mee ut inveniam te foris et deosculer et iam
me nemo despiciat. xpus ante incarnationem erat in sinu patris sed fo-
ras venit quando naturam humanam assumpsit et tunc homo deum osculatus
fuit quando scilicet natura divina humanam naturam in unitate sibi univit et
illud tale osculum petebat genus humanum Can. 1. Osculetur me o-
sculo oris sui et post eum nemo despexit. Ante deus sed multi di-
spexit non angelus sed reverentiam habuit nec dyabolus sed demones multi
eum timuit. Auditus satiabitur in audiendo voce xpi que tam
dulcis est ut quilibet sanctus clamet et dicat Can. 2. Sonet vox tua in
auribus meis vox enim tua dulcis. Dicit enim Aug. quod sonus tripliciter
fit scilicet pulsu sicut in cythara et psalterio sicut flatu sicut in organo
sicut cantu sicut in voce. Iste triplex sonus in celesti patria resonabit.
Sonus enim qui fit in pulsu sicut in cythara et psalterio significat dul-
cissima xpi colloquium. Ipse quidem est cythara et psalterium Ps.
illud Exurge gloria mea exurge psalterium et cythara. Psalterium
quidem sonat a superiori cythara ab inferiori. Illa igitur vox xpi est
suavissima que predit a psalterio divine nature que est natura superior
et cythara nature humane que est inferior. Sonus qui fit in flatu
sicut in organo significat sanctorum laude qui sunt organum spiritus sancti quia
spiritus sanctus per nos sicut per organum est locutus 2 pe. 1. Spiritu sancto inspi-
rati locuti sunt sancti homines dei. Ipsi igitur spiritu sancto afflati in laude
et gratiarum actione prorumpent iuxta illud ysa. 51. Gaudium et letitia
invenietur in ea et gratiarum actio et vox laudis. Sonus qui fit in
cantico sicut in voce significat angelica iubilatione. De qua dicitur Job. 38.
Ubi eras cum me laudarent astra matutina et iubilarent omnes
filii dei. Iste igitur triplex sonus in celesti patria audietur. Primus qui
fiet ab ore xpi dulcissima. Secundus qui causatur a iubilatione an-
gelica. Tertius qui causatur a gratiarum actione et laude humana. Ibi enim
erit officium omnium sanctorum et angelorum continue laudare deum. Aug.
in libro de civitate dei. Ibi videbimus vacabimus et laudabimus. Ecce quod

erit in fine sine fine. Nam quis alius est noster finis nisi pervenire
re ad regnum cuius nullus est finis. Ipsum igitur sine nostrorum operum fi
nem rogantes eum ut sit finis et nostrorum laborum. Sit dignetur esse fi
nis nostrorum desideriorum iuxta id quod idem doctor in eodem libro de
civitate dei: Ipse inquit erit finis desideriorum nostrorum qui sine fine vi
debitur, sine fine sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur. Hoc
munus, hic affectus, hic actus profecto erit omnibus sicut ipsa vita erit
communis. Ad istum sine fine perducat nos ille qui est principium et
finis, qui sine fine vivit et regnat per infinita secula seculorum. Amen.

Expliciunt sermones dominicales
per totius anni circulum.

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

G.B. HOFBIBLIOTHEK KARLSRUHE

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Fragmente einer Hs.
[illegible]

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BLB
BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BLB
BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

p[illegible] uidentes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et in iste [illegible] [illegible] congruentem [illegible] [illegible] [illegible] castre [illegible] et [illegible] et celestis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] originale et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] morti[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
morte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] tribulia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
mortis ipse [illegible] fuit destruere [illegible] morte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] timeb[illegible] ipse amaritudinem mortis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et dolor [illegible] o [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] mors [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
repleo[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] homines salvandos angeli [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] voluntas [illegible] ad [illegible] et [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

[illegible] adm[illegible] diuina bo[illegible] z affectu adaqone [illegible] [illegible] lustens [illegible] p [illegible] z [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] voluntaria [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pulchra q[illegible] [illegible] z [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] · uniforte mora · pulchra z [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] cupiaulo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] deroq l' dem [illegible] ugne carpi · q[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] n amat pcibiles [illegible] q[illegible] sic [illegible] [illegible] [illegible] ni [illegible]
[illegible] fam · q[illegible] [illegible] [illegible] · q[illegible] [illegible] deducta n[illegible] fuit bin uelu [illegible] bo[illegible] [illegible] z [illegible] [illegible] bin ungula [illegible] · atque [illegible]
[illegible] madu[illegible] · pa he z [illegible] [illegible] monte [illegible] mirrabi · dom[illegible] uerde · h[illegible] [illegible] [illegible] · i corde meditando ore g[illegible] [illegible] [illegible]

nou[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ple · l' fonte [illegible] [illegible] n no[illegible] [illegible] [illegible] ple · [illegible] [illegible] n[illegible] no[illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] z amat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
amat[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] q[illegible] n dat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · q[illegible] [illegible] [illegible] ple [illegible] n p diues [illegible] vlat · z · [illegible] q[illegible] g[illegible] [illegible] due p nob · repleri spu [illegible]
[illegible] z no [illegible] do [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] sponse ad sponsa n[illegible] mares ad [illegible] · [illegible] [illegible] ad [illegible] · p[illegible] mag[illegible] q[illegible] duo i [illegible] vna · z · ma[illegible] q[illegible] duo ex
[illegible]

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg